

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیهما صلوات

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

میزان حکم

عربی - فارسی

مندی رکی شماری

۴

موسسه انتشاراتی
تذکره انتشاراتی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

میزان الحکمه

نویسنده:

محمدی ری شهری

ناشر چاپی:

دارالحديث

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	..... فهرست
۲۳	..... میزان الحکمه جلد ۴
۲۳	..... مشخصات کتاب
۲۴	..... اشاره
۳۶	..... اخلاق
۳۶	..... اخلاق
۳۶	..... خوشخویی
۳۷	..... پیامدهای خوشخویی
۳۷	..... بهترین چیزی که در ترازوی اعمال نهاده می شود.
۳۷	..... شکوه و عظمت اخلاق پیامبر.
۳۸	..... خوشخویی و کمال دین
۳۸	..... معنای حسن خلق
۳۹	..... تشخیص خویها از یکدیگر.
۴۰	..... ارزش اخلاق
۴۰	..... خویهای والا
۴۱	..... تشویق به کسب مکارم اخلاق
۴۱	..... دشواری تحصیل مکارم
۴۱	..... تفسیر مکارم اخلاق (۱)
۴۲	..... تفسیر مکارم اخلاق (۲)
۴۲	..... بهترین مکارم اخلاق
۴۲	..... انتخاب خویهای نیک
۴۳	..... پیامدهای خوشخویی
۴۳	..... بدخویی (۱)

- ۴۴ ..... بدخویی (۲).
- ۴۴ ..... فرجام بدخویی .
- ۴۴ ..... تفسیر خوبیهای نکوهیده .
- ۴۵ ..... برترین خوبیها.
- ۴۵ ..... زیباترین خصلتها.
- ۴۵ ..... همبستگی سجایای اخلاقی .
- ۴۶ ..... شراب .
- ۴۶ ..... شراب .
- ۴۶ ..... شراب مادر زشتکاریهاست .
- ۴۷ ..... نهی از نشستن بر سفره های شراب .
- ۴۷ ..... علت تحریم شراب .
- ۴۷ ..... فرجام شرابخواری .
- ۴۸ ..... نحوه رفتار با شرابخوار.
- ۴۸ ..... چگونگی محشور شدن شرابخوار.
- ۴۸ ..... تشویق به ترک شرابخواری هرچندبه خاطر غیر خدا.
- ۴۹ ..... حرام بودن هر آنچه تاثیر شراب داشته باشد.
- ۴۹ ..... خمس .
- ۴۹ ..... خمس .
- ۴۹ ..... گمنامی .
- ۴۹ ..... فضیلت گمنامی و آثار آن .
- ۵۰ ..... ترس .
- ۵۰ ..... ترس (از خدا).
- ۵۱ ..... خدا ترسی به اندازه خداشناسی است .
- ۵۲ ..... مؤمن میان دو ترس به سر می برد.

- ۵۲ ..... مؤمن در بیم و امید به سر می برد.
- ۵۳ ..... نشانه های خداترس .
- ۵۴ ..... تفسیر ترس .
- ۵۵ ..... پیامدهای ترس .
- ۵۷ ..... انواع ترس .
- ۵۸ ..... بر حذر داشتن از ترسیدن از غیر خدا.
- ۵۸ ..... آن جا که نباید ترسید.
- ۵۹ ..... از مکر خدا نباید ایمن بود.
- ۵۹ ..... بر حذر داشتن از بی پروایی .
- ۵۹ ..... رفتار مناسب در هنگام ترس از چیزی .
- ۵۹ ..... ترس (متفرقه).
- ۶۰ ..... خیانت .
- ۶۰ ..... اشاره
- ۶۱ ..... نهی از خیانت کردن حتی به خیانتکار.
- ۶۱ ..... تفسیر خیانت و خائن .
- ۶۲ ..... اوج خیانت .
- ۶۲ ..... خیانت (متفرقه).
- ۶۲ ..... خوبی .
- ۶۲ ..... اشاره
- ۶۳ ..... آسانی و دشواری کار خوب .
- ۶۳ ..... مجمع خوبیها.
- ۶۴ ..... عوامل رسیدن به خیر دنیا و آخرت .
- ۶۵ ..... تفسیر خوبی .
- ۶۶ ..... هرگاه خداوند خوبی بنده ای رابخواهد.

- ۶۷ ..... هرگاه خداوند خوبی مردمی را بخواهد.
- ۶۷ ..... هرگاه خداوند خوبی خانواده ای را بخواهد.
- ۶۸ ..... تشویق به تعجیل در کارهای خوب .
- ۶۸ ..... معنای خوبی در موارد مختلف .
- ۶۹ ..... بهترین مردمان .
- ۷۰ ..... بهترین مؤمن .
- ۷۰ ..... بهترین کار .
- ۷۰ ..... کار خوب را گرچه اندک باشد نباید دست کم گرفت .
- ۷۱ ..... جز اینان خیر نبینند.
- ۷۱ ..... بهترین اخلاق .
- ۷۱ ..... آن که به خیرش امیدی نیست .
- ۷۱ ..... معیار خوبی و بدی .
- ۷۱ ..... صفات اهل خیر .
- ۷۲ ..... بهتر از خوبی .
- ۷۲ ..... درهای خوبی .
- ۷۳ ..... ارزش راهنمایی کردن به کار خوب .
- ۷۳ ..... برگزیده ها و بهترینهای خداوند.
- ۷۳ ..... طلب خیر از خدا.
- ۷۳ ..... طلب خیر از خدا.
- ۷۴ ..... استخاره کردن با دعا.
- ۷۵ ..... استخاره با قرآن .
- ۷۵ ..... استخاره با نماز.
- ۷۵ ..... خیاطی .
- ۷۵ ..... خیاطی .

- خیاط خیانتکار. ۷۵
- دانش پژوهی ۷۶
- دانش پژوهی ۷۶
- تشویق به پیگیری در آموختن ۷۶
- مدارا کردن ۷۶
- مدارا کردن ۷۶
- ثمره مدارا کردن ۷۷
- فرجام کسی که با مدارا اصلاح نشود. ۷۸
- دعا. ۷۸
- اشاره ۷۸
- دعا سلاح پیامبران است ۸۰
- دعا قضای حتمی شده را بر می گرداند. ۸۰
- دعا شفای هر دردی است ۸۱
- دعا انواع بلاها را دفع می کند. ۸۱
- پیشدستی در دعا. ۸۱
- دعا کلید اجابت است ۸۳
- شرایط استجاب دعا. ۸۴
- موانع اجابت دعا. ۸۶
- آداب دعا کردن ۸۷
- اموری که باید دعا کننده ترک کند. ۹۲
- کسی که حاجتش بی درخواست برآورده می شود. ۹۳
- آن که دعایش مستجاب می شود. ۹۴
- دعاهایی که مستجاب می شود. ۹۴
- دعاهایی که مستجاب نمی شود. ۹۵

- ۹۶ ..... علل تاخیر در استجابت دعا.
- ۹۶ ..... علل مستجاب نشدن دعا.
- ۹۸ ..... بر حذر داشتن از دعای ناآگاهانه .
- ۹۸ ..... نهی از دعاکردن برای ستمگران و کافران .
- ۹۸ ..... دعا خالی از تاثیر نیست .
- ۹۹ ..... آثار دعا برای مردان و زنان مؤمن .
- ۱۰۰ ..... دنیا.
- ۱۰۰ ..... زندگی دنیوی .
- ۱۰۱ ..... دنیا کشتزار آخرت است .
- ۱۰۱ ..... دنیا برای آخرت آفریده شده است .
- ۱۰۱ ..... تفسیر دنیا (۱).
- ۱۰۲ ..... تفسیر دنیا (۲).
- ۱۰۳ ..... بر گرفتن از دنیا به اندازه ضرورت .
- ۱۰۴ ..... دنیا از آن کسی است که آن را رها کند.
- ۱۰۴ ..... نكوهش ناآگاهانه دنیا.
- ۱۰۵ ..... بینا شدن در دنیا.
- ۱۰۶ ..... ویژگیهای دنیای نکوهیده .
- ۱۰۶ ..... دنیا دوستی منشا هر گناهی است .
- ۱۰۷ ..... آنچه که دنیادوستی به شمار نمی آید.
- ۱۰۷ ..... پیامدهای دنیا دوستی .
- ۱۰۸ ..... نفرت از دنیا.
- ۱۱۰ ..... دنیا از دیدگاه امام علی (ع) .
- ۱۱۲ ..... دنیا در حقیقت بازی و سرگرمی است .
- ۱۱۳ ..... بر حذر داشتن از دنیا.

- ۱۱۴ ..... پرهیز از فریب دنیا(۱).
- ۱۱۴ ..... پرهیز از فریب دنیا(۲).
- ۱۱۵ ..... خطر فریفته شدن به دنیا.
- ۱۱۶ ..... تنها نادان فریب دنیا را می خورد.
- ۱۱۶ ..... دنیا در فریب مردم مقصر نیست .
- ۱۱۶ ..... پرهیز از دل خوش کردن به دنیا.
- ۱۱۷ ..... پرهیز از دل بستن به دنیا.
- ۱۱۷ ..... نگاه به دنیا.
- ۱۱۸ ..... خطر برگزیدن دنیا (برآخت) (۱).
- ۱۱۹ ..... خطر برگزیدن دنیا(۲).
- ۱۱۹ ..... تشویق به برگزیدن آخرت .
- ۱۱۹ ..... مردم بنده دنیايند.
- ۱۲۰ ..... ویژگیهای دنیاپرستان .
- ۱۲۰ ..... دنیا زندان مؤمن است .
- ۱۲۱ ..... خدایا دنیا را زندان من مگردان .
- ۱۲۱ ..... خطر اهمیت دادن زیاد به دنیا.
- ۱۲۱ ..... پر ارج ترین مردم .
- ۱۲۲ ..... خواری و بی ارزشی دنیا نزد خدا(۱).
- ۱۲۲ ..... خواری و بی ارزشی دنیا نزد خدا(۲).
- ۱۲۳ ..... حقیر بودن دنیا.
- ۱۲۴ ..... نهی از بزرگداشت دنیادار.
- ۱۲۴ ..... جدایی دنیا از آخرت .
- ۱۲۴ ..... خوشی دنیا اندوه آخرت است .
- ۱۲۶ ..... فراهم آمدن دنیا و آخرت .

- ۱۲۷ ..... اهتمام مؤمن به دنیا و آخرت .
- ۱۲۷ ..... مثل دنیا.
- ۱۳۰ ..... مثل اهل دنیا(۱).
- ۱۳۰ ..... مثل اهل دنیا(۲).
- ۱۳۱ ..... حکایت انسان و دنیا.
- ۱۳۱ ..... مثل کسی که دنیا را آزموده است .
- ۱۳۱ ..... دنیا کالایی است .
- ۱۳۲ ..... دنیا پل است .
- ۱۳۲ ..... دنیا سرای گذر است .
- ۱۳۳ ..... دنیا ساعتی است .
- ۱۳۳ ..... دنیا همچون حرکت سایه هاست .
- ۱۳۴ ..... دنیا دریایی ژرف است .
- ۱۳۴ ..... دنیا میهمان سراسر است .
- ۱۳۵ ..... دنیا سرایی آکنده از بلا است .
- ۱۳۶ ..... فرزند دنیا نباشید.
- ۱۳۶ ..... دنیا دست به دست می گردد.
- ۱۳۶ ..... دنیا (متفرقه).
- ۱۳۷ ..... فرومایگی .
- ۱۳۷ ..... فرومایگی .
- ۱۳۷ ..... روزگار.
- ۱۳۸ ..... روزگار.
- ۱۳۸ ..... روزگار دو روز است .
- ۱۳۸ ..... وسیله کمک گرفتن در برابر روزگار.
- ۱۳۸ ..... دهریان .

- ۱۳۹ ..... مسامحه .
- ۱۳۹ ..... مسامحه با گنهکاران .
- ۱۳۹ ..... مسامحه با برادران .
- ۱۴۰ ..... مسامحه کردن با نفس .
- ۱۴۰ ..... مسامحه کردن درباره حق .
- ۱۴۰ ..... دولت .
- ۱۴۰ ..... هر دولتی را عمری است .
- ۱۴۰ ..... دولت بزرگواران .
- ۱۴۱ ..... دولت بدکاران .
- ۱۴۱ ..... عوامل به سرآمدن دولت .
- ۱۴۱ ..... عوامل پایداری دولت .
- ۱۴۲ ..... دارو و درمان .
- ۱۴۲ ..... درمان کردن .
- ۱۴۲ ..... هر دردی را دارویی است .
- ۱۴۲ ..... زود پناه بردن به دارو .
- ۱۴۳ ..... پرهیز بهترین داروست .
- ۱۴۳ ..... بزرگترین دارو .
- ۱۴۳ ..... درمان با چیزهای حرام .
- ۱۴۴ ..... درمان کردن خود از بیماریهای دنیوی .
- ۱۴۴ ..... دارو (متفرقه) .
- ۱۴۴ ..... دین .
- ۱۴۴ ..... اشاره .
- ۱۴۵ ..... آغاز و فرجام دین .
- ۱۴۵ ..... ریشه دین .

- ۱۴۶ ..... راس دین .
- ۱۴۶ ..... نظام دین .
- ۱۴۶ ..... مجمع دین .
- ۱۴۶ ..... ملاک دین .
- ۱۴۶ ..... تکیه گاه دین .
- ۱۴۷ ..... نصف دین .
- ۱۴۷ ..... بهترین دین .
- ۱۴۷ ..... پایه های دین .
- ۱۴۷ ..... ثمره دین .
- ۱۴۸ ..... آفت دین .
- ۱۴۸ ..... ترغیب به محافظت از دین .
- ۱۴۹ ..... آفات دین .
- ۱۴۹ ..... پرهیز از تحقیر دین و دینداران .
- ۱۵۰ ..... سرانجام تحقیر دین .
- ۱۵۰ ..... دین حق .
- ۱۵۱ ..... دین استوار .
- ۱۵۱ ..... دین حنیف .
- ۱۵۲ ..... آسانی دین .
- ۱۵۲ ..... دین کسی را در تنگنا نمی گذارد .
- ۱۵۳ ..... کمال دین .
- ۱۵۳ ..... کامل کردن دین .
- ۱۵۴ ..... دینی که اعمال جز با اعتقاد به آن پذیرفته نمی شود .
- ۱۵۶ ..... در دین اجبار نیست .
- ۱۵۶ ..... روش شناخت دین .

- دینداران ۱۵۶
- حفظ کردن دین با دنیا. ۱۵۷
- دعا برای استواری دین در دل ۱۵۷
- خصوصیت نگهبانان دین خدا. ۱۵۷
- تقویت کردن دین به وسیله افرادی بی بهره از آن ۱۵۸
- دین (متفرقه) ۱۵۸
- وام ۱۵۹
- وام ۱۵۹
- در صورت نیاز ، وام گرفتن ۱۵۹
- اشکالی ندارد. ۱۵۹
- ترغیب به یاد داشت کردن بدهکارها. ۱۵۹
- نهی از تعلل در پرداخت بدهی ۱۶۰
- یاد خدا. ۱۶۰
- فضیلت یاد خدا. ۱۶۰
- یاد خدا، خوی پرهیزگاران است ۱۶۱
- ارزش ذکر نزد خدا. ۱۶۱
- ترغیب به بسیار یاد کردن خدا. ۱۶۲
- اندازه ذکر بسیار. ۱۶۲
- تشویق به مداومت بر ذکر. ۱۶۲
- یاد خدا در همه حال نیکوست ۱۶۳
- یاد کنندگان (خدا). ۱۶۳
- یاد کننده خدا به منزله نمازگزار است ۱۶۴
- یاد کننده خدا همنشین خداست ۱۶۴
- به یاد من باشید تا به یاد شما باشم ۱۶۵

- پیامدهای یاد خدا. ۱۶۵
- حقیقت یاد خدا. ۱۶۹
- توفیق یافتن برای یاد خدا. ۱۷۰
- ویژگی اهل ذکر. ۱۷۱
- ارزش کسانی که مشاهده آنها یاد آور خداست. ۱۷۲
- عوامل مداومت بر ذکر. ۱۷۲
- اهمیت عوامل باز دارنده از یاد خدا. ۱۷۲
- بازدارندگان از یاد خدا. ۱۷۲
- آثار روی گرداندن از یاد خدا. ۱۷۳
- خدا فراموشی خود فراموشی است. ۱۷۴
- انواع یاد خدا. ۱۷۵
- ذکر خفی. ۱۷۵
- خانه هایی که در آنها یاد خداست. ۱۷۵
- یاد خدا (متفرقه). ۱۷۶
- خواری. ۱۷۶
- خواری. ۱۷۶
- مؤمن را نشاید که خود را خوار سازد. ۱۷۷
- عوامل خوارکننده. ۱۷۷
- زیبونتین انسان. ۱۷۸
- گناه. ۱۷۸
- گناه. ۱۷۸
- پرهیز از گناه. ۱۷۹
- خردمند گناه نمی کند. ۱۸۰
- دوری از گناه سزاوارتر از انجام کار خوب است. ۱۸۰

- ۱۸۰ ..... هشدار که کارهای بد چیره نشود.
- ۱۸۱ ..... تظاهر به گناه .
- ۱۸۱ ..... بزرگترین گناهان .
- ۱۸۲ ..... کثیف ترین گناهان .
- ۱۸۲ ..... گناهی که آمرزیده نمی شود.
- ۱۸۳ ..... بر حذر داشتن از گناه در خلوت .
- ۱۸۳ ..... گناه آشکار و پنهان .
- ۱۸۳ ..... سبک و کوچک شمردن گناه .
- ۱۸۴ ..... گناهان کوچک راهی است به سوی گناهان بزرگ .
- ۱۸۵ ..... پرهیز از گناهان خرد انگاشته .
- ۱۸۵ ..... گناهان کبیره .
- ۱۸۶ ..... بزرگترین گناهان کبیره .
- ۱۸۶ ..... اصرار بر گناه .
- ۱۸۷ ..... شاد شدن به گناه .
- ۱۸۷ ..... نقش گناهان در تباهی دل .
- ۱۸۸ ..... نقش گناهان در زوال نعمتها .
- ۱۸۸ ..... نقش گناهان در فرود آمدن بلاها .
- ۱۸۹ ..... آثار گناهان در خشکی و دریا .
- ۱۸۹ ..... آثار گناهان بر روی غیر گنهکاران .
- ۱۸۹ ..... گناهی که آثار خاصی دارند .
- ۱۹۰ ..... گناهان زود کیفر .
- ۱۹۰ ..... داروی گناهان .
- ۱۹۱ ..... پرده پوشی خدا نسبت به گنهکار .
- ۱۹۱ ..... پاک کننده های گناهان .

- عوامل مصونیت از گناه . ۱۹۵
- عوامل فرو رفتن در گناهان . ۱۹۵
- گناه (متفرقه) . ۱۹۶
- ریاست . ۱۹۶
- نکوهش ریاست . ۱۹۶
- خطر ریاست طلبی برای دین . ۱۹۶
- بر حذر داشتن از ریاست دوستی . ۱۹۶
- نابودی ریاست طلب . ۱۹۷
- ریاست طلبی نکوهیده کدام است ؟ . ۱۹۷
- آفت ریاست . ۱۹۷
- ابزار ریاست . ۱۹۸
- رؤیا . ۱۹۸
- نوید رؤیا . ۱۹۸
- رؤیا و نبوت . ۱۹۹
- کثرت رؤیای پیامبر(ص) . ۱۹۹
- اقسام رؤیا . ۱۹۹
- منشا رؤیا . ۱۹۹
- تعبیر و بازگو کردن خواب . ۲۰۰
- رفتار شایسته در هنگام دیدن . ۲۰۰
- خوابهای ناخوشایند . ۲۰۰
- رؤیا (متفرقه) . ۲۰۱
- ریاکاری . ۲۰۱
- نکوهش ریاکاری . ۲۰۱
- بر حذر داشتن از ریاکاری . ۲۰۲

- ۲۰۲ ..... عمل ریاکار (به درگاه خدا) بالا نمی رود.
- ۲۰۳ ..... هر کس کاری را برای غیر خدا کند.
- ۲۰۳ ..... خداوند او را به همو واگذارد.
- ۲۰۳ ..... عمل ریا کار پذیرفته نشود.
- ۲۰۳ ..... راه نجات .
- ۲۰۴ ..... ریا و شرک (۱).
- ۲۰۴ ..... ریا و شرک (۲).
- ۲۰۵ ..... فرجام بد ریاکاران .
- ۲۰۵ ..... حسابرسی ریاکار.
- ۲۰۶ ..... نشانه های ریاکار.
- ۲۰۶ ..... بحثی پیرامون ریا.
- ۲۰۷ ..... وسوسه ریا داشتن .
- ۲۰۷ ..... یاد کردن کارهای نیک و ریا.
- ۲۰۷ ..... عظمت عبادت پنهانی .
- ۲۰۸ ..... ریا (متفرقه) .
- ۲۰۸ ..... رای / ۱ .
- ۲۰۸ ..... عوامل درست اندیشی .
- ۲۰۹ ..... خطر لغزش رای .
- ۲۰۹ ..... نزدیکترین آرا به درستی .
- ۲۰۹ ..... آثار خود رایی .
- ۲۱۰ ..... عوامل ویران کننده رای .
- ۲۱۰ ..... دولت (بخت) و رای درست .
- ۲۱۰ ..... رای (متفرقه) .
- ۲۱۰ ..... رای / ۲ .

- ۲۱۰ ..... به کارگیری رای در دین .
- ۲۱۱ ..... اجتهاد در اندیشیدن .
- ۲۱۱ ..... ربا.
- ۲۱۱ ..... بر حذر داشتن از ربا.
- ۲۱۱ ..... چگونگی محشور شدن ربا خوار.
- ۲۱۲ ..... گناه ربا.
- ۲۱۳ ..... حکمت تحریم ربا.
- ۲۱۳ ..... عوامل آلوده شدن به ربا.
- ۲۱۳ ..... حیل‌های ربا خواری .
- ۲۱۴ ..... بی برکت بودن ربا.
- ۲۱۴ ..... بدترین نوع ربا.
- ۲۱۴ ..... کسی که ربا خواری را حلال شمارد محارب است .
- ۲۱۵ ..... رجعت .
- ۲۱۵ ..... رجعت مردگان .
- ۲۱۶ ..... رجعت در فاصله ماه جمادی و رجب .
- ۲۱۶ ..... آنان که رجعت می کنند.
- ۲۱۷ ..... همگانی نبودن رجعت .
- ۲۱۸ ..... امید.
- ۲۱۸ ..... تشویق به امید واقعی .
- ۲۱۸ ..... بر حذر داشتن از امید دروغین .
- ۲۱۹ ..... بر حذر داشتن از امید بستن به غیر خدا.
- ۲۱۹ ..... امید بخش ترین آیه قرآن .
- ۲۱۹ ..... امید در نومییدی !.
- ۲۲۰ ..... مهربانی .

- ۲۲۰ ..... تشویق به مهربانی با یکدیگر.
- ۲۲۱ ..... کسانی که قابل مهربانی و ترحمند.
- ۲۲۱ ..... رحمت .
- ۲۲۱ ..... رحمت خدا.
- ۲۲۲ ..... گستردگی رحمت خدا.
- ۲۲۳ ..... خداوند رحمت را تعهد کرده است .
- ۲۲۴ ..... موجبات رحمت (۱).
- ۲۲۵ ..... موجبات رحمت (۲).
- ۲۲۵ ..... موانع رحمت .
- ۲۲۵ ..... خود را در معرض رحمت خدا قرار دهید.
- ۲۲۵ ..... آن که شایان رحمت است .
- ۲۲۶ ..... رحمت خدا در ماه رجب .
- ۲۲۷ ..... خویشاوندی .
- ۲۲۷ ..... صله رحم .
- ۲۲۸ ..... هیچ چیز پیوند خویشاوندی را نمی برد.
- ۲۲۸ ..... پیامدهای صله رحم .
- ۲۲۹ ..... صله رحم و طول عمر.
- ۲۲۹ ..... پیوند با خویشاوندی که قطع رحم کرده است .
- ۲۳۰ ..... برحذر داشتن از قطع رحم .
- ۲۳۱ ..... کمترین مصداق صله رحم .
- ۲۳۱ ..... رخصت .
- ۲۳۱ ..... تشویق به انجام رخصتها.
- ۲۳۲ ..... ابهام در احادیث رخصت .
- ۲۳۲ ..... پاورقی ها

۲۳۴ ..... درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

میزان الحکمة جلد ۴

مشخصات کتاب

سرشناسه: محمدی ری شهری، محمد، ۱۳۲۵ -

عنوان قراردادی: میزان الحکمة . فارسی - عربی

عنوان و نام پدیدآور: میزان الحکمة (با ترجمه فارسی)/ محمدی ری شهری؛ ترجمه حمیدرضا شیخی؛ مقابله و تصحیح علی حجیمی... [و دیگران]؛ ویراستار فارسی سعیدرضا علی عسکری، محمد باقری زاده اشعری، قاسم شیرجعفری؛ ویراستار عربی کمال کاتب... [و دیگران].

وضعیت ویراست: ویراست ۲.

مشخصات نشر: قم: موسسه علمی فرهنگی دارالحديث، سازمان چاپ و نشر، ۱۳۸۶-

مشخصات ظاهری: ج.

فروست: پژوهشکده علوم و معارف حدیث؛ ۵.

شابک: دوره ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۲۰۰-۷؛ دوره، چاپ نهم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۳۵۰-۹؛ ۵۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۱ ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۲۰۱-۲۰۰-۴؛ ۸۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۱، چاپ نهم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۳۵۱-۶؛ ۵۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۲ □ چاپ هفتم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۲۰۲-۱-۱؛ ۸۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۲، چاپ نهم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۳۵۲-۳؛ ۸۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۳، چاپ نهم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۳۵۳-۰؛ ۵۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۴ ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۲۰۴-۵؛ ۸۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۴، چاپ نهم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۳۵۴-۷؛ ۵۵۰۰۰۰ ریال (ج. ۵، چاپ هفتم)؛ ۸۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۵، چاپ نهم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۳۵۵-۴؛ ۵۵۰۰۰۰ ریال (ج. ۶، چاپ هفتم)؛ ۸۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۶، چاپ نهم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۳۵۶-۱-۱؛ ۸۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۷، چاپ نهم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۳۵۷-۸؛ ۵۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۸، چاپ هفتم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۳۵۸-۵؛ ۸۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۹، چاپ نهم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۳۵۹-۲-۴۹۳-۲۰۸-۳؛ ۸۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۱۰، چاپ هفتم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۲۱۰-۶؛ ۸۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۱۰، چاپ نهم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۳۶۰-۸؛ ۵۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۱۰، چاپ دوازدهم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۳۶۰-۸؛ ۵۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۱۱، چاپ هفتم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۲۰۰-۷؛ ۷۰۰۰۰۰ ریال: ج. ۱۱، چاپ هشتم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۲۱۱-۳؛ ۸۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۱۱، چاپ نهم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۳۶۱-۵؛ ۵۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۱۲، چاپ هفتم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۲۱۲-۰؛ ۸۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۱۲، چاپ نهم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۳۶۲-۲؛ ۵۵۰۰۰۰ ریال (ج. ۱۳، چاپ هفتم)؛ ۷۰۰۰۰۰ ریال: ج. ۱۳، چاپ هشتم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۲۰۰-۷؛ ۸۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۱۳، چاپ نهم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۳۶۳-۹؛ ۵۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۱۴، چاپ هفتم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۲۱۴-۴؛ ۷۰۰۰۰۰ ریال (ج. ۱۴ □ چاپ هشتم)؛ ۸۵۰۰۰۰ ریال: ج. ۱۴، چاپ نهم ۹۷۸-۹۶۴-۴۹۳-۳۶۴-۶؛

یادداشت: فارسی - عربی.

یادداشت: چاپ هفتم.

یادداشت: ج. ۱ - ۸، ۹ و ۱۰ - ۱۴ (چاپ نهم: ۱۳۸۷).

یادداشت: ج. ۲ □ ۴، ۵، ۶، ۸ □ ۱۰ - ۱۴ (چاپ هفتم: ۱۳۸۶).

یادداشت: ج. ۸ و ۱۰ (چاپ دوازدهم: ۱۳۹۰).

یادداشت: ج. ۱۱، ۱۳ □ ۱۴ (چاپ هشتم: ۱۳۸۶).

یادداشت: کتابنامه.

یادداشت : نمایه.

مندرجات : ج. ۱. آ - ب. ج. ۲. ب - ح. ج. ۳. ح - خ. ج. ۴. د - ر. ج. ۵. ز - ش. ج. ۶. ش - ظ. ج. ۷. ع. ج. ۸. ع - غ. ج. ۱۱. م - ن. ج. ۱۲. ن - ه. ج. ۱۳. ه - ی. ج. ۱۴. فهرست‌ها

موضوع : احادیث

موضوع : احادیث شیعه -- قرن ۱۴

موضوع : احادیث اهل سنت -- قرن ۱۴

شناسه افزوده : شیخی، حمیدرضا، ۱۳۳۷ - مترجم

شناسه افزوده : علی‌عسکری، سعیدرضا، ۱۳۴۴ - ویراستار

شناسه افزوده : کاتب، کمال، ویراستار

شناسه افزوده : موسسه علمی - فرهنگی دارالحدیث. سازمان چاپ و نشر

رده بندی کنگره : BP۱۱۶/۵م۳/۹۰۴۱م۳ ۱۳۸۶

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۲۱

شماره کتابشناسی ملی : ۱۲۰۱۷۱۴

اشاره

اخلاق .

خوشخویی .

پیامدهای خوشخویی .

بهترین چیزی که در ترازوی اعمال نهاده می شود.

شکوه و عظمت اخلاق پیامبر.

خوشخویی و کمال دین .

معنای حسن خلق .

تشخیص خویها از یکدیگر.

ارزش اخلاق .

خویهای والا.

تشویق به کسب مکارم اخلاق .

دشواری تحصیل مکارم .

تفسیر مکارم اخلاق (۱).

تفسیر مکارم اخلاق (۲).

بهترین مکارم اخلاق .

انتخاب خویهای نیک .

پیامدهای خوشخویی .

بدخویی (۱).

- بدخویی (۲).
- فرجام بدخویی .
- تفسیر خوبیهای نکوهیده .
- برترین خوبها.
- زیباترین خصلتها.
- همبستگی سجایای اخلاقی .
- شراب .
- شراب مادر زشتکاریهاست .
- نهی از نشستن بر سفره های شراب .
- علت تحریم شراب .
- فرجام شرابخواری .
- نحوه رفتار با شرابخوار.
- چگونگی محشور شدن شرابخوار.
- تشویق به ترک شرابخواری هرچندبه خاطر غیر خدا.
- حرام بودن هر آنچه تاثیر شراب داشته باشد.
- خمس .
- گمنامی .
- فضیلت گمنامی و آثار آن .
- ترس .
- ترس (از خدا).
- خدا ترسی به اندازه خداشناسی است .
- مؤمن میان دو ترس به سر می برد.
- مؤمن در بیم و امید به سر می برد.
- نشانه های خداترس .
- تفسیر ترس .
- پیامدهای ترس .
- انواع ترس .
- بر حذر داشتن از ترسیدن از غیرخدا.
- آن جا که نباید ترسید.
- از مکر خدا نباید ایمن بود.
- برحذر داشتن از بی پروایی .
- رفتار مناسب در هنگام ترس از چیزی .
- ترس (متفرقه).

- خیانت .
- نهی از خیانت کردن حتی به خیانتکار.
- تفسیر خیانت و خائن .
- اوج خیانت .
- خیانت (متفرقه) .
- خوبی .
- آسانی و دشواری کار خوب .
- مجمع خوبیها.
- عوامل رسیدن به خیر دنیا و آخرت .
- تفسیر خوبی .
- هرگاه خداوند خوبی بنده ای را بخواهد.
- هرگاه خداوند خوبی مردمی را بخواهد.
- هرگاه خداوند خوبی خانواده ای را بخواهد.
- تشویق به تعجیل در کارهای خوب .
- معنای خوبی در موارد مختلف .
- بهترین مردمان .
- بهترین مؤمن .
- بهترین کار.
- کار خوب را گرچه اندک باشد نباید دست کم گرفت .
- جز اینان خیر نبینند.
- بهترین اخلاق .
- آن که به خیرش امید نیست .
- معیار خوبی و بدی .
- صفات اهل خیر.
- بهتر از خوبی .
- درهای خوبی .
- ارزش راهنمایی کردن به کار خوب .
- برگزیده ها و بهترینهای خداوند.
- طلب خیر از خدا.
- استخاره کردن با دعا.
- استخاره با قرآن .
- استخاره با نماز.
- خیاطی .

- خیاط خیانتکار.
- دانش پژوهی .
- تشویق به پیگیری در آموختن .
- مدارا کردن .
- ثمره مدارا کردن .
- فرجام کسی که با مدارا اصلاح نشود.
- دعا.
- دعا سلاح پیامبران است .
- دعا قضای حتمی شده را بر می گرداند.
- دعا شفای هر دردی است .
- دعا انواع بلاها را دفع می کند.
- پیشدستی در دعا.
- دعا کلید اجابت است .
- شرایط استجاب دعا.
- موانع اجابت دعا.
- آداب دعا کردن .
- اموری که باید دعا کننده ترک کند.
- کسی که حاجتش بی درخواست برآورده می شود.
- آن که دعایش مستجاب می شود.
- دعاهایی که مستجاب می شود.
- دعاهایی که مستجاب نمی شود.
- علل تاخیر در استجاب دعا.
- علل مستجاب نشدن دعا.
- بر حذر داشتن از دعای ناآگاهانه .
- نهی از دعا کردن برای ستمگران و کافران .
- دعا خالی از تاثیر نیست .
- آثار دعا برای مردان و زنان مؤمن .
- دنیا.
- زندگی دنیوی .
- دنیا کشتزار آخرت است .
- دنیا برای آخرت آفریده شده است .
- تفسیر دنیا (۱).
- تفسیر دنیا (۲).

بر گرفتن از دنیا به اندازه ضرورت .
 دنیا از آن کسی است که آن را رها کند.
 نکوهش ناآگاهانه دنیا.
 بینا شدن در دنیا.
 ویژگیهای دنیای نکوهیده .
 دنیا دوستی منشا هر گناهی است .
 آنچه که دنیا دوستی به شمار نمی آید.
 پیامدهای دنیا دوستی .
 نفرت از دنیا.
 دنیا از دیدگاه امام علی (ع).
 دنیا در حقیقت بازی و سرگرمی است .
 بر حذر داشتن از دنیا.
 پرهیز از فریب دنیا(۱).
 پرهیز از فریب دنیا(۲).
 خطر فریفته شدن به دنیا.
 تنها نادان فریب دنیا را می خورد.
 دنیا در فریب مردم مقصر نیست .
 پرهیز از دل خوش کردن به دنیا.
 پرهیز از دل بستن به دنیا.
 نگاه به دنیا.
 خطر برگزیدن دنیا (بر آخرت) (۱).
 خطر برگزیدن دنیا(۲).
 تشویق به برگزیدن آخرت .
 مردم بنده دنیايند.
 ویژگیهای دنیاپرستان .
 دنیا زندان مؤمن است .
 خدایا دنیا را زندان من مگردان .
 خطر اهمیت دادن زیاد به دنیا.
 پر ارج ترین مردم .
 خواری و بی ارزشی دنیا نزد خدا(۱).
 خواری و بی ارزشی دنیا نزد خدا(۲).
 حقیر بودن دنیا.
 نهی از بزرگداشت دنیا دار.

- جدایی دنیا از آخرت .
- خوشی دنیا اندوه آخرت است .
- فراهم آمدن دنیا و آخرت .
- اهتمام مؤمن به دنیا و آخرت .
- مثل دنیا.
- مثل اهل دنیا(۱).
- مثل اهل دنیا(۲).
- حکایت انسان و دنیا.
- مثل کسی که دنیا را آزموده است .
- دنیا کالایی است .
- دنیا پل است .
- دنیا سرای گذر است .
- دنیا ساعتی است .
- دنیا همچون حرکت سایه هاست .
- دنیا دریایی ژرف است .
- دنیا میهمان سراسر است .
- دنیا سرایی آکنده از بلا است .
- فرزند دنیا نباشید.
- دنیا دست به دست می گردد.
- دنیا (متفرقه) .
- فرومایگی .
- روزگار .
- روزگار دو روز است .
- وسیله کمک گرفتن در برابر روزگار .
- دهریان .
- مسامحه .
- مسامحه با گنهکاران .
- مسامحه با برادران .
- مسامحه کردن با نفس .
- مسامحه کردن درباره حق .
- دولت .
- هر دولتی را عمری است .
- دولت بزرگواران .

- دولت بدکاران .
- عوامل به سرآمدن دولت .
- عوامل پایداری دولت .
- دارو و درمان .
- درمان کردن .
- هر دردی را دارویی است .
- زود پناه بردن به دارو .
- پرهیز بهترین داروست .
- بزرگترین دارو .
- درمان با چیزهای حرام .
- درمان کردن خود از بیماریهای دنیوی .
- دارو (متفرقه) .
- دین .
- آغاز و فرجام دین .
- ریشه دین .
- راس دین .
- نظام دین .
- مجمع دین .
- ملاک دین .
- تکیه گاه دین .
- نصف دین .
- بهترین دین .
- پایه های دین .
- ثمره دین .
- آفت دین .
- ترغیب به محافظت از دین .
- آفات دین .
- پرهیز از تحقیر دین و دینداران .
- سرانجام تحقیر دین .
- دین حق .
- دین استوار .
- دین حنیف .
- آسانی دین .

دین کسی را در تنگنا نمی گذارد.

کمال دین .

کامل کردن دین .

= دینی که اعمال جز با اعتقاد به آن پذیرفته نمی شود.

در دین اجبار نیست .

روش شناخت دین .

دینداران .

حفظ کردن دین با دنیا.

دعا برای استواری دین در دل .

خصوصیت نگهبانان دین خدا.

تقویت کردن دین به وسیله افرادی بی بهره از آن .

دین (متفرقه) .

وام .

در صورت نیاز , وام گرفتن .

اشکالی ندارد.

ترغیب به یاد داشت کردن بدهکاریها.

نهی از تعلل در پرداخت بدهی .

یاد خدا.

فضیلت یاد خدا.

یاد خدا, خوی پرهیزگاران است .

ارزش ذکر نزد خدا.

ترغیب به بسیار یاد کردن خدا.

اندازه ذکر بسیار.

تشویق به مداومت بر ذکر.

یاد خدا در همه حال نیکوست .

یاد کنندگان (خدا).

یاد کننده خدا به منزله نماز گزار است .

یاد کننده خدا همنشین خداست .

به یاد من باشید تا به یاد شما باشم .

پیامدهای یاد خدا.

حقیقت یاد خدا.

توفیق یافتن برای یاد خدا.

ویژگی اهل ذکر.

- ارزش کسانی که مشاهده آنها یاد آور خداست .
- عوامل مداومت بر ذکر.
- اهمیت عوامل باز دارنده از یاد خدا.
- بازدارندگان از یاد خدا.
- آثار روی گرداندن از یاد خدا.
- خدا فراموشی خود فراموشی است .
- انواع یاد خدا.
- ذکر خفی .
- خانه هایی که در آنها یاد خداست .
- یاد خدا (متفرقه).
- خواری .
- مؤمن را نشاید که خود را خوار سازد.
- عوامل خوارکننده .
- زبونتین انسان .
- گناه .
- پرهیز از گناه .
- خردمند گناه نمی کند.
- دوری از گناه سزاوارتر از انجام کار خوب است .
- هشدار که کارهای بد چیره نشود.
- تظاهر به گناه .
- بزرگترین گناهان .
- کثیف ترین گناهان .
- گناهانی که آمرزیده نمی شود.
- بر حذر داشتن از گناه در خلوت .
- گناه آشکار و پنهان .
- سبک و کوچک شمردن گناه .
- گناهان کوچک راهی است به سوی گناهان بزرگ .
- پرهیز از گناهان خرد انگاشته .
- گناهان کبیره .
- بزرگترین گناهان کبیره .
- اصرار بر گناه .
- شاد شدن به گناه .
- نقش گناهان در تباهی دل .

- نقش گناهان در زوال نعمتها.
- نقش گناهان در فرود آمدن بلاها.
- آثار گناهان در خشکی و دریا.
- آثار گناهان بر روی غیر گنهکاران .
- گناهایی که آثار خاصی دارند.
- گناهان زود کیفر.
- داروی گناهان .
- پرده پوشی خدا نسبت به گنهکار.
- پاک کننده های گناهان .
- عوامل مصونیت از گناه .
- عوامل فرو رفتن در گناهان .
- گناه (متفرقه).
- ریاست .
- نکوهش ریاست .
- خطر ریاست طلبی برای دین .
- بر حذر داشتن از ریاست دوستی .
- نابودی ریاست طلب .
- ریاست طلبی نکوهیده کدام است ؟ .
- آفت ریاست .
- ابزار ریاست .
- رؤیا.
- نوید رؤیا.
- رؤیا و نبوت .
- کثرت رؤیای پیامبر(ص).
- اقسام رؤیا.
- منشا رؤیا.
- تعبیر و بازگو کردن خواب .
- رفتار شایسته در هنگام دیدن .
- خوابهای ناخوشایند.
- رؤیا (متفرقه).
- ریاکاری .
- نکوهش ریاکاری .
- بر حذر داشتن از ریاکاری .

- عمل ریاکار (به درگاه خدا) بالا نمی رود.
 هر کس کاری را برای غیر خدا کند.
 خداوند او را به همو واگذارد.
 عمل ریا کار پذیرفته نشود.
 راه نجات .
 ریا و شرک (۱).
 ریا و شرک (۲).
 فرجام بد ریاکاران .
 حسابرسی ریاکار.
 نشانه های ریاکار.
 بحثی پیرامون ریا.
 وسوسه ریا داشتن .
 یاد کردن کارهای نیک و ریا.
 عظمت عبادت پنهانی .
 ریا (متفرقه).
 رای / ۱.
 عوامل درست اندیشی .
 خطر لغزش رای .
 نزدیکترین آرا به درستی .
 آثار خود رایی .
 عوامل ویران کننده رای .
 دولت (بخت) و رای درست .
 رای (متفرقه).
 رای / ۲.
 به کارگیری رای در دین .
 اجتهاد در اندیشیدن .
 ربا.
 بر حذر داشتن از ربا.
 چگونگی محشور شدن ربا خوار.
 گناه ربا.
 حکمت تحریم ربا.
 عوامل آلوده شدن به ربا.
 حيله های ربا خواری .

بی برکت بودن ربا.
 بدترین نوع ربا.
 کسی که ربا خواری را حلال شمارد محارب است .
 رجعت .
 رجعت مردگان .
 رجعت در فاصله ماه جمادی و رجب .
 آنان که رجعت می کنند.
 همگانی نبودن رجعت .
 امید.
 تشویق به امید واقعی .
 بر حذر داشتن از امید دروغین .
 بر حذر داشتن از امید بستن به غیر خدا.
 امید بخش ترین آیه قرآن .
 امید در نومییدی !.
 مهربانی .
 تشویق به مهربانی با یکدیگر.
 کسانی که قابل مهربانی و ترحمند.
 رحمت .
 رحمت خدا.
 گستردگی رحمت خدا.
 خداوند رحمت را تعهد کرده است .
 موجبات رحمت (۱).
 موجبات رحمت (۲).
 موانع رحمت .
 خود را در معرض رحمت خدا قرار دهید.
 آن که شایان رحمت است .
 رحمت خدا در ماه رجب .
 خویشاوندی .
 صله رحم .
 هیچ چیز پیوند خویشاوندی را نمی برد.
 پیامدهای صله رحم .
 صله رحم و طول عمر.
 پیوند با خویشاوندی که قطع رحم کرده است .

- برحذر داشتن از قطع رحم .
- کمترین مصداق صله رحم .
- رخصت .
- تشویق به انجام رخصتها .
- ابهام در احادیث رخصت .

اخلاق .

اخلاق .

- پیامبر خدا (ص) : اخلاق ظرف دین است .
- چون خدای تعالی ایمان را آفرید ، ایمان گفت : خدایا ! مرا نیرومند گردان پس خداوند آن را به خوشخویی و بخشندگی توانمند ساخت و چون خداوند کفر را آفرید ، کفر گفت : بارخدایا ! مرا توان بخش ، پس خداوند او را به بخل و بدخویی نیرومند ساخت .
- امام علی (ع) : بسا عزیز و ارجمندی که اخلاقش او را خوار و ذلیل گردانید و بسا خوار و ذلیلی که اخلاقش او را عزیز و ارجمند کرد .

خوشخویی .

- پیامبر خدا (ص) : اسلام خوشخویی است .
- امام حسن (ع) : همانا نیک ترین نیکویی خوی نیکوست .
- پیامبر خدا (ص) : خوی نیکو نصف دین است .
- نیکخویی خیر دنیا و آخرت را از آن خود کرده است .
- امام علی (ع) : هیچ همنشینی چون خوشخویی نیست .
- خوی پسندیده میوه خرد است و خوی نکوهیده میوه نادانی .
- سرلوحه کتاب مؤمن خوشخویی است .
- پیامبر خدا (ص) : خداوند خلقت و خوی آدمی را نیکو نگردانید که او را طعمه آتش سازد .
- اگر بنده بداند که خوشخویی چه ثمراتی دارد هر آینه داند که به داشتن خوی نیکو نیازمند است .
- امام علی (ع) : ملک قناعت بس است و نعمت خوشخوی بس .
- جریر بن عبدالله : پیامبر خدا (ص) به من فرمود : خداوند تو را نیکو و زیبا آفریده است ، پس ، اخلاقت را نیز نیکو گردان .
- امام علی (ع) : نرمخویی یکی از دو نعمت است .
- نیکخویی از بهترین نصیبتها و نیکوترین خصلتهاست .
- خوشخویی یکی از دو دهش است .
- نیکخویی در راس همه نیکیهاست .
- امام صادق (ع) : زندگی ای گواراتر از اخلاق خوش نیست .

- امام علی (ع) : خرسندترین مردمان کسی است که اخلاقش خرسند کننده باشد.

- بهترین رفعت و نرمخویی است .

- آن که اخلاقش نیکو باشد مصاحبش نیکوست .

- پیامبر خدا (ص) : سه چیز است که هرکس نداشته باشد نه از من است و نه از خدای عزوجل عرض شد : ای رسول خدا ! آنها کدامند؟

فرمود : بردباری که به وسیله آن رفتار جهالت آمیز نادان را دفع کند ، اخلاق خوش که با آن در میان مردم زندگی کند و پاکدامنی که او را از معاصی خدا باز دارد .

- مقداد و زید را من همسر دادم تا معلومتان شود که ارجمندترین شما نزد خدا خوشخوترین شماست .

پیامدهای خوشخویی .

- پیامبر خدا (ص) : آن که اخلاق خویش را نیکو گرداند ، خداوند او را به مقام روزه گیر شب زنده دار برساند .

- بنده ، هر چند در عبادت ضعیف باشد ، با اخلاق نیک خود در آخرت به درجات بزرگ و منزلت‌های والایی دست می یابد .

- امام صادق (ع) : خدای تبارک و تعالی ثوابی را که بر خوشخویی بنده می دهد ، مانند ثواب کسی است که هر بام و شام در راه خدا جهاد کند .

- پیامبر خدا (ص) : آدمی با حسن خلق خود به مرتبت روزه گیر شب زنده دار می رسد و در زمره شهریان به شمار می آید ، حالی که جزبر

خانواده خود فرمانروایی ندارد .

- همانا انسان خوشخو را پاداش روزه گیر شب زنده دار است .

- امام صادق (ع) : مؤمن ، بعد از انجام واجبات ، عملی محبوبتر از خوش اخلاقی با مردم نزد خدای تعالی نمی آورد .

بهترین چیزی که در ترازوی اعمال نهاده می شود .

- پیامبر خدا (ص) : نخستین چیزی که روز قیامت در ترازوی اعمال بنده گذاشته می شود حسن خلق اوست .

- در ترازوی اعمال چیزی سنگینتر از خوی نیک نیست .

- در ترازوی اعمال چیزی سنگینتر از خوشخویی نیست .

- در قیامت چیزی برتر از خوشخویی در ترازوی اعمال آدمی نهاده نمی شود .

شکوه و عظمت اخلاق پیامبر .

قرآن .

((همانا تو بر خلقی عظیم هستی)).

- امام باقر (ع) : درباره آیه ((همانا تو بر خلقی عظیم هستی)) فرمود : آن (خلق) اسلام است .

- نیز درباره همین آیه فرمود : یعنی بر دینی بزرگ .

- امام صادق (ع) : از جمله خطابهایی که خدای تعالی به پیامبرش (ص) کرد این بود که فرمود : ای محمد ! ((همانا تو بر خلقی

عظیم هستی)) یعنی
بخشندگی و خوشخویی .

- اخلاق پیامبر خدا (ص) این سخن خدای عزوجل بود: ((عفو را پیشه کن و به نیکی فرمان ده و از جاهلان روی گردان)).

خوشخویی و کمال دین .

- پیامبر خدا (ص) : محبوبترین شما نزد من و نزدیکترینتان به من در روز قیامت , خوشخوترین و افتاده ترین شماست .

- آن مؤمن ایمانش کاملتر است که اخلاقش نیکوتر باشد.

- مانده ترین شما به من خوشخوترین شماست .

- به امیر المؤمنین (ع) فرمود: آیا تو را خبر ندهم که اخلاق کدام یک از شما به من شبیه تر است ؟

عرض کرد: آری , ای رسول خدا فرمود: آن که از همه شما خوشخوتر و بردبارتر و به خویشاوندانش نیکوکارتر و با انصافتر باشد.

معنای حسن خلق .

- امام صادق (ع) در پاسخ به پرسش از حد و معنای حسن خلق فرمود: حسن خلق این است که نرمخو و مهربان باشی , گفتارت پاکیزه و مؤدبانه

باشد و بابرادرت با خوشرویی برخورد کنی .

- پیامبر خدا (ص) : معنای حسن خلق این است که اگر دنیا به انسان رو کرد راضی و خشنود باشد و اگر رو نکرد خشمگین و ناراحت نشود.

- امام علی (ع) : خوشخویی در سه چیز است: دوری کردن از کارهای حرام , طلب حلال و فراهم آوردن آسایش و رفاه برای خانواده .

- مردی از رو به روی پیامبر خدا (ص) خدمت آن حضرت آمد و پرسید: ای رسول خدا! دین چیست ؟

فرمود: خوشخویی سپس از طرف راست آمد و پرسید: دین چیست ؟

فرمود: خوشخویی آن گاه از طرف چپ آن حضرت آمد و پرسید: دین چیست ؟

فرمود: خوشخویی سپس از پشت سرایشان آمد و پرسید: دین چیست ؟

حضرت به طرف او برگشت و فرمود: مگر نمی فهمی ؟

دین یعنی این که خشم نگیری .

- پیامبر خدا (ص) : آیا شما را از بهترین افرادتان خبر ندهم ؟

عرض کردند: چرا , ای رسول خدا حضرت فرمود: خوشخوترین شما , آنان که نرمخو و بی آزارند , بادیگران انس می گیرند و دیگران نیز با آنان

انس و الفت می گیرند.

- امام علی (ع) : سلام کردن از خویهای نیک است .

ابو حامد غزالی می نویسد: کلمات خلق و خلق همیشه با هم به کار می روند , مثلاً گفته می شود: فلان حسن الخلق و الخلق یعنی خوش ظاهر و باطن

است بنابراین، منظور از خلق شکل و چهره ظاهری است و مراد از خلق صورت و چهره باطنی خلق عبارت است از هیات و حالتی راسخ در نفس که به سبب آن افعال و رفتارها براحتمی و بدون احتیاج به فکر و تامل از نفس سر می زند حال، اگر از آن هیات و خوی افعال و رفتارهای پسندیده عقلی و شرعی سرزند آن هیات را خلق حسن (یا خوی نیکو) می نامند و اگر افعال زشت و ناپسند سرزند آن را خلق سیئ (یا خوی بد و ناپسند) می نامند.

تشخیص خوبیها از یکدیگر.

- امام علی (ع): تشخیص خوبیها از یکدیگر و آشکار کردن خوبیهای پسندیده و سرکوب کردن خوبیهای ناپسند راس دانش و دانایی است.

- امام عسکری (ع): همانا بخشندگی را اندازه ای است که اگر از آن فراتر رود اسراف است و دوراندیشی را اندازه ای است که چون از آن تجاوز شود بزدلی است و صرفه جویی را حدی است که اگر از آن فراتر رود بخل است و شجاعت را نیز اندازه ای است که فراتر از آن تهور و بیباکی است.

ابوحامد غزالی می نویسد: همان گونه که زیبایی چهره ظاهری تنها با زیبایی چشمان فراهم نمی آید بلکه باید همه اعضای دیگر مانند بینی و دهان و گونه نیز زیبا باشد تا زیبایی چهره کامل گردد، در درون و باطن آدمی نیز چهار عنصر اصلی است که باید این هر چهار رکن زیبا باشند تا زیبایی و نیکویی خلق کامل گردد وقتی ارکان چهارگانه باطنی متعادل و متناسب شدند خوشخویی فراهم می شود این ارکان عبارتند از: نیروی علم، نیروی خشم، نیروی شهوت و نیروی اعتدال میان سه نیروی یاد شده دیگر حسن و اعتدال نیروی خشم را شجاعت می گویند و حسن و اعتدال نیروی شهوت را عفت می نامند اگر نیروی خشم از حد اعتدال فزونتر شود آن را تهور می نامند و اگر به ضعف و کاستی بگراید آن را ترسوئی و بزدلی می گویند نیروی شهوت نیز اگر از مرز اعتدال به فزونی گراید آن را شره و سیری ناپذیری می نامند و اگر به کاستی بگراید آن را خمود و سرد مزاجی می گویند آنچه پسندیده است همان اعتدال و حد وسط است که فضیلت می باشد و طرفهای افراط و تفریط رذیلت و نکوهیده اند اما نیروی عدالت، طرف افراط و تفریط یا افزایش و کاهش ندارد بلکه یک نقطه مقابل و ضد دارد و آن ستم و جور است.

و اما نیروی دانش یا حکمت، جانب افراط آن را که استفاده از آن در راه رسیدن به هدفهای باطل و نادرست باشد مکاری و جریزه می گویند و جنبه تفریط آن را بلاهت و کودنی حد وسط آن را حکمت می نامند.

بنابراین ارکان و مبانی اخلاق چهار چیز است: حکمت، شجاعت، عفت و عدالت همه خوبیهای نیک و پسندیده از اعتدال این چهار اصل سر می‌زند.

ریشه این توضیحات غزالی این فرمایش امیرالمؤمنین (ع) در حدیث زیر است:

- امام علی (ع): فضایل بر چهار گونه اند: اول: حکمت که جانمایه آن در فکر و اندیشه است، دوم: عفت که شالوده آن شهوت است، سوم: قدرت

و توانایی که اساس آن خشم است و چهارم: عدالت که ریشه آن اعتدال هوای نفس است.

ارزش اخلاق.

- اسحاق بن عمار از امام صادق (ع) - : خلق و خوی بخششی است که خدای عزوجل به آفریدگانش عطا می‌فرماید برخی از آنها غریزی

است و برخی به نیت و قصد است (با تصمیم و تمرین به دست می‌آید) عرض کردم: کدام یک از این دو بهتر است؟ فرمود: کسی که خوی غریزی دارد بر آن سرشته شده و جز آن نتواند کند و صاحب خوی اکتسابی بر طاعت صبوری می‌ورزد، پس این بهتر است

- پیامبر خدا (ص): خویها عطیه‌های خدای عزوجل هستند پس، هرگاه خداوند بنده‌ای را دوست بدارد خوی نیکو بدو عطا کند و هرگاه بنده‌ای را ناخوش بدارد خوی ناپسند و زشت به وی دهد.

- امام علی (ع): حسن اخلاق دلیل بر شرافت خانوادگی است.

- پاک‌نژادترین مردمان خوش‌اخلاقترین آنهاست.

خویهای والا.

- امام علی (ع): نفسهای خود را بر اخلاق نیکو تمرین و ریاضت دهید، زیرا که بنده مسلمان با حسن خلق خود به درجه روزه گیرش زنده دار می‌رسد.

- در کسب خویهای پسندیده و آرزوهای بزرگ و منزلتهای والا بایکدیگر رقابت کنید تا پادشاه بزرگ بیاید.

- اگر چاره‌ای از رقابت کردن ندارید، پس در به دست آوردن خصلتهای پسندیده و خویهای بزرگوارانه رقابت کنید.

- پیامبر خدا (ص): خداوند خویهای والا را دوست دارد و خویهای پست را ناخوش می‌دارد.

- امام علی (ع): اگر هم به بهشت امید (وباور) نمی‌داشتیم و از دوزخ نمی‌هراسیدیم و پادشاه و کیفری در میان نمی‌بود باز شایسته بود که در طلب

مکارم اخلاق برآیم، زیرا که راه موفقیت و پیروزی در تحصیل مکارم اخلاق است.

- بر شما باد به تحصیل مکارم اخلاق که آن مایه رفعت و سربلندی است و از خویهای پست دوری کنید که آن انسانهای شریف را پست می‌کند و مجد و

بزرگواری را از بین می‌برد.

تشویق به کسب مکارم اخلاق .

- تشویق به کسب مکارم اخلاق ((۱)).
- امام علی (ع) : در راه کسب مکارم اخلاق پشتکار و پایداری ورزید.
  - در راه تحصیل مکارم اخلاق نهایت کوشش خود را به کار زن تا از گناهان برهی و مکارم رابه دست آوری .
  - مکارم اخلاق به کمال نرسد , مگر با عفاف و ایثار.
  - از سودمندترین غنیمتها دولت کریمان و بزرگواری است .
  - اگر خواهان مکارم و بزرگواریها هستی از حرامها دوری کن .

دشواری تحصیل مکارم .

- امام علی (ع) : مکارم و بزرگواریها با دشواری به دست می آید و مزد و ثواب با رنج .

تفسیر مکارم اخلاق (۱).

- امام صادق (ع) : خدای تبارک و تعالی رسول خدا (ص) را به مکارم اخلاق مخصوص گردانید پس شما نیز خود را بیازمایید , اگر این خوبیها در شما بود خدای عز و جل را سپاس گویند و از او این مکارم را بیشتر بخواهید سپس آنها را ده خوی برشمرد : یقین , قناعت , صبر , شکر , بردباری , خوشخویی , بخشندگی , غیرت , شجاعت و جوانمردی .
- مکارم ده تاست : اگر می توانی آنها را داشته باش , زیرا گاهی شخص آنها را دارد ولی فرزندش ندارد و گاهی در فرزندش هست و در پدرش نیست
- و گاهی در بنده هست و در آزاد نیست (این ده خوی کریمانه عبارتند از : استقامت در برابر حوادث , راستگویی , امانتداری , صله رحم , میهمان نوازی , اطعام بینوا , جبران کردن نیکبها , رعایت حق و حرمت همسایه , مراعات حق و حرمت رفیق و در راس همه شرم و حیا .
- امام علی (ع) : از جمله مکارم اخلاق این است که با آن که از تو بریده ارتباط برقرار کنی , به آن که از تو دریغ ورزیده عطا کنی و از آن که به تو ستم کرده است درگذری .
- امام صادق (ع) درباره مکارم اخلاق سؤال شد , فرمود : گذشت از کسی که به تو ستم کرده است , ارتباط برقرار کردن با کسی که از تو بریده است , عطا کردن به آن که از دادن چیزی به تودریغ کرده است و گفتن حق اگر چه بر ضد خودت باشد .
- به جراح مدائنی فرمود : آیا به توبگویم که مکارم اخلاق چیست ؟
- گذشت کردن از مردم , کمک مالی کردن به برادر (دینی) خودو بسیار به یاد خدا بودن .
- پیامبر خدا (ص) : دادگری نیکوست اما در فرمانروایان نیکوتر است , بخشندگی زیباست اما در توانگران زیباتر است , پارسایی نیکوست اما در

دانشمندان نیکوتر است، شکیبایی نیکوست اما در فقیران نیکوتر است، توبه نیکوست اما در جوانان نیکوتر است، و شرم و حیا نیکوست اما در زنان نیکوتر است.

تفسیر مکارم اخلاق (۲).

- پیامبر خدا (ص): همانا من برانگیخته شده‌ام تا مکارم اخلاق را به کمال رسانم.

- همانا من برانگیخته شده‌ام تا نیکویی خویها را به کمال رسانم.

- امام علی (ع): گیرم که امید به پاداش و ترس از کیفر در میان نباشد، آیا باید به مکارم اخلاق پشت کنید؟

- پیامبر خدا (ص): بر شما باد به تحصیل مکارم اخلاق، زیرا که خداوند عزوجل مرا برای آنها برانگیخت و از مکارم اخلاق است که آدمی از

کسی که به وی ستم کرده است در گذرد و به کسی که چیزی را از او دریغ داشته است عطا کند و با آن که از وی بریده است پیوند برقرار سازد و از

آن که به عیادتش نرفته است عیادت کند.

- امام علی (ع): ای کمیل! به خانواده خود فرمان ده که در روز به دنبال کسب مکارم اخلاق روند و در شب نیاز کسی را که خفته است بر آورند.

- پیامبر خدا (ص): خدای سبحان مکارم اخلاق را سبب پیوند میان خود و بندگانش قرار داده است، پس، هریک از شما را همین بس که به خویی

که متصل به خداست چنگ آویزد.

بهترین مکارم اخلاق.

- امام علی (ع): بهترین مکارم اخلاق، ایثار است.

- بالاترین مرتبه بخشندگی و کرامت، ایثار است.

- یکی از خوبترین مکارم اخلاق، دوری کردن از حرامهاست.

- از خوبترین مکارم اخلاق، احسان و خوبی کردن است.

- خوبترین مکارم اخلاق، بخشندگی است.

- بهترین مکارم اخلاق، گذشت توانا (بر انتقام) است و بخشش کسی که خود نیازمند است.

- گذشت، تاج مکارم اخلاق است.

- ادای آنچه لازم و واجب است، از برترین مکارم اخلاق است.

- برترین کرم و بخشندگی این است که نعمت را (بر کسی) تمام کنی.

انتخاب خوبهای نیک.

- امام علی (ع): نفس خود را به بخشندگی عادت ده و از هر خویی خوبترینش را برای آن برگزین، زیرا که خوبی عادت می

شود.

- از بدترین هر خوبی پرهیز و در راه دوری کردن از آن با نفست جهاد کن, زیرا که بدی لجوج و سرسخت است.

پیامدهای خوشخویی.

- امام صادق (ع): خوشخویی روزی راز یاد می کند.
- امام علی (ع): اخلاق نیکو روزیها راز یاد می کند و میان دوستان انس و الفت پدید می آورد.
- امام صادق (ع): نیکی کردن و خوشخویی خانه ها را آباد و عمرها را زیاد می کند.
- خوشخویی گناه را می گدازد, همچنان که آفتاب یخ را.
- امام علی (ع): گنجهای روزی دروسعت اخلاق نهفته است.
- پیامبر خدا (ص): حسن خلق رشته دوستی را استوار می کند.
- امام علی (ع): با اخلاق نیکوست که روزیها زیاد می شود.
- آن که خوی نیک داشته باشد دوستانش زیاد شوند و دلها به او انس و الفت گیرند.
- اخلاقت را نیکو گردان تا خداوند حسابت را آسان گرداند.
- امام صادق (ع): لقمان به فرزندش گفت: فرزندم! اگر چیزی نداشتی که با آن به خویشان رسیدگی کنی و به برادرانت احسان نمایی, (دست کم
- (نیکخویی و خوشرویی خود را ازدست مده, زیرا کسی که نیکخو باشد نیکان او را دوست بدارند و بدکاران از وی دوری کنند.

بدخویی (۱).

قرآن.

- ((به سبب رحمت خداست که تو با آنان چنین خوشخوی و مهربان هستی اگر تندخو و سختدل می بودی از گرد تو پراکنده می شدند, پس بر آنها بیخشی و برایشان آمرزش بخواه و در کارها با ایشان مشورت کن و چون قصد کاری کنی بر خدای توکل کن که خدا توکل کنندگان را دوست دارد)).

((خشن مردی (است), و ناشناخته نسب)).

- امام صادق (ع): بدخویی کردار را تباه می سازد همچنان که سرکه غسل را.
- پیامبر خدا (ص): خوی بد کار را تباه می کند, همان گونه که سرکه غسل را.
- بدخویی گناهی نابخشودنی است.
- خداوند از آدم بدخوی توبه نمی پذیرد عرض شد: ای رسول خدا, چرا؟
- فرمود: چون هرگاه از گناهی توبه کند در ورطه گناهی بدتر از آن که توبه کرده است می افتد.
- امام علی (ع): بدخویی بدترین همنشین است.
- بدخویی مایه تیره روزی و شکنجه روح است.
- بدخویی انسان را تنها می کند و انس و الفت (دیگران) را از بین می برد.

- بدخویی خویش و نزدیک را تنها می گذارد و دورو بیگانه را فراری می دهد.
 - امام صادق (ع) : لقمان به فرزندش فرمود : فرزندم ! از غمزدگی و بی حوصلگی و بد خوئی و کم صبوری دوری کن که هیچ دوستی تحمل این خصلتها را ندارد در کارهای آرام و بردبار باش و در به دوش کشیدن خرج و مخارج برادران صبوری کن و باهمگان خوشخو باش .

- پیامبر خدا (ص) در پاسخ به این پرسش که شومی و ناخجستگی چیست ؟
 فرمود : بدخویی .

- امام علی (ع) , در پاسخ به این سؤال که : اندوه چه کسی پایدارتر است ؟
 فرمود: آن که از همه بدخوتر باشد.
 - بدخویی یکی از دو عذاب است .

- پیامبر خدا (ص) : دو خوی در مؤمن فراهم نیاید : بخل ورزی و بدخویی .
 - امام علی (ع) : تنهایی و وحشتی بدتر از بدخویی نیست .

بدخویی (۲).

- به پیامبر خدا (ص) عرض شد : فلان زن روزها را روزه می گیرد و شبها را به عبادت می گذراند اما بداخلاق است و همسایگانش را با زبان خود می آزارد , حضرت فرمود : خیری در او نیست او دوزخی است .
 - پیامبر خدا (ص) در هنگام دفن سعد بن معاذ فرمود : فشاری بر او وارد آمد علت را جویاشدند , فرمود : چون , با خانواده اش کمی کج خلق بود.
 - همانا بنده به سبب بد اخلاقیش به پایین ترین جای دوزخ می رسد.

فرجام بدخویی .

- امام صادق (ع) : هر که بداخلاق باشد خودش را عذاب دهد.
 - امام علی (ع) : آن که بداخلاق باشد خانواده اش از او دلتنگ و بیزار شوند.
 - هر که کم تحمل باشد (وتندخو) آسایشش اندک گردد.
 - آدم بد اخلاق از پیدا کردن دوست و رفیق درماند.
 - هر که اخلاقش بد باشد روزیش تنگ شود.
 - آدم بدخوی بسیار خطا کند و زندگیش تلخ شود.
 - هر که بدخوی شد به گوشش اذان بگوید.
 - امام صادق (ع) : گوشت گوشت می رویاند و هر کس چهل روز گوشت نخورد بدخلق شود.

تفسیر خوبیهای نکوهیده .

- پیامبر خدا (ص) : آیا شما را از کم شباهت ترینتان به خودم آگاه نسازم ؟

عرض کردند: چرا، ای رسول خدا، فرمود: زشتگوی بی آبروی بی شرم، بخیل، متکبر، کینه توز، حسود، سنگدل، کسی که هیچ خیری از او بر نمی خیزد و کسی از شرش در امان نیست.

- ای اباذر! نه عیبجوی باش و نه ثناگوی و نه بدگوی و نه ستیزنده و مجادله گر.

- امام صادق (ع): از دو خصلت پرهیز: بیتابی و تبلی، زیرا گر بیتاب و کم حوصله باشی برحق شکیبایی نکنی و اگر سست و تنبل باشی حقی را پرداز.

- امام سجاد (ع): از دعای آن حضرت در پناه بردن به خدا از ناملایمات و بداخلاقی و کردارهای نکوهیده -: بار خدایا! به تو پناه می برم از

برانگیخته شدن آزمندی و تند شدن آتش خشم و چیره گشتن حسادت و کم صبری وقانع نبودن و درنده خویی.

- امام علی (ع): نه خصلت از نه گروه زشت تر است تا از دیگران: در ماندگی و ناتوانی از فرمانروایان، بخل ورزی از توانگران، زود

خشمی از دانشمندان، بچگی از میانسالان، جدایی از مردم از سران، دروغگویی از قاضیان، بیماری مزمن از پزشکان، بی حیایی از زنان

و سختگیری و ستمگری از قدرتمندان.

برترین خویها.

- امام باقر (ع) در پاسخ به این پرسش که برترین خویها کدام است؟
فرمود: شکیبایی و بخشندگی.

- امام علی (ع): گرامیترین خویها بخشندگی است و آن خوی که سودش فراگیرتر است دادگری است.
- شریفترین خویها فروتنی و بردباری و نرمخویی است.
- خوبترین خویها آن است که تو را به تحصیل مکارم اخلاق وادارد.
- زیبنده ترین خویها پارسایی و پاکدامنی است.

زیباترین خصلتها.

- امام صادق (ع) در پاسخ به پرسش یحیی بن عمران حلبی از زیباترین خصلتها فرمود: وقار بدون هیبت و بخشش بدون انتظارپاداش و سرگرم شدن به غیر مال و متاع دنیا.

- امام باقر (ع): بهترین اخلاق ائمه و شیعیان با فضیلت ما، تقیه و ملزم کردن خود به رعایت حقوق برادران است.

- امام صادق (ع): تقیه برای حفظدین و برادران است و چنانچه جان بیگانه (ترسان خ ل) را حفظ کند آن از بهترین خصلتهای کریمانه است.

همبستگی سجایای اخلاقی.

- امام علی (ع) : اگر در وجود کسی خصلتی پسندیده باشد انتظار خصلتهای پسندیده دیگری را نیز در او داشته باشید.
- امام صادق (ع) : خصلتهای نیک اخلاقی به یکدیگر بسته اند.
- امام علی (ع) : هر گاه قرآن تو را به خوبی نیک فرا خواند ، خود را به همانندهای آن وادار کن .

شراب .

شراب .

قرآن .

((و از میوه های نخلها و تاکها شرابی مستی آور و رزقی نیکو به دست می آورید و خردمندان را در این عبرتی است)) .
 ((تو را از شراب و قمار می پرسند ، بگو : در آن دو گناهی بزرگ و سودهایی است برای مردم و گناهشان از سودشان بیشتر است و از تو می

پرسند ، چه چیز انفاق کنند ، بگو : آنچه افزون آید خدا آیات را اینچنین برای شما بیان می کند ، باشد که بیندیشید)) .
 ((ای کسانی که ایمان آورده اید ! شراب و قمار و بتها و شرطبندی با تیرها ، پلیدی و کار شیطان است از آن اجتناب کنید تارستگار شوید)) .

- پیامبر خدا (ص) : لعنت خدا بر شراب و شراب گیر و آن که درختی را برای تهیه شراب بکارد و شرابخوار و ساقی شراب و شراب فروش و

خریدار شراب و کسی که پول شرابفروشی را بخورد و آن را جابه جا کند و کسی که شراب برایش حمل شود .
 - خدا لعنت کرده است شراب و شرابگیر و شرابخوار و ساقی شراب و جابه جا کننده آن و کسی را که برایش حمل می شود و فروشنده و خریدار و کسی را که از پول شراب مصرف کند .

- شراب و ایمان هرگز در درون یا دل کسی با هم جمع نمی شوند .
 - امام صادق (ع) : خداوند هرگز پیامبری را بر نینگیخت مگر آن که می دانست که چون دین او را کامل کند تحریم شرابخواری نیز در آن است

شراب همیشه حرام بوده است دین از خصلتی به خصلتی دیگر تحول می یابد و اگر از ابتدا کامل بود مردم دین را نمی پذیرفتند .

شراب مادر زشتکاریهاست .

- پیامبر خدا (ص) : شراب مادر زشتکاریها و گناهان بزرگ است .

- شراب مادر زشتیها و بزرگترین گناه کبیره است .

- شراب ، منبع پلیدیهاست .

- شراب گرد آورنده گناهان و ام الخبائث و کلید بدیهاست .

- امام صادق (ع) : شرابخواری کلید هر بدی است و شرابخوار کتاب خدای عزوجل را دروغ می شمارد ، زیرا اگر آن را باور داشت حرام آن

را بر خود حرام می دانست .

- پیامبر خدا (ص): بدیها همه در یک خانه جمع شده اند و کلید آن خانه شرابخواری است .
 - امام صادق (ع): خداوند عزوجل بر در بدی و پلیدی قفلها زده و کلیدهای آن قفلها را شراب قرار داده است و بدتر از شراب دروغ است .

نهی از نشستن بر سفره های شراب .

- امام علی (ع): بر سر سفره ای که در آن شراب نوشیده می شود منشینید , زیرا که آدمی نمی داند چه وقت جاننش ستانده می شود .

- پیامبر خدا (ص): کسی که به خدا و روز واپسین ایمان داشته باشد نباید بر سر سفره ای که در آن شراب خورده می شود بنشیند .
 - ملعون است , ملعون است , کسی که با میل خود بر سر سفره ای که در آن شراب نوشیده می شود بنشیند .

علت تحریم شراب .

- امام صادق (ع) در پاسخ به سؤال مفضل از علت تحریم خمر فرمود : خداوند شراب را به علت تاثیر بد و فسادی که به وجود می آورد حرام

کرد , زیرا میگسار دچار رعشه (اندام) می شود , نورانیت دلش از بین می رود , مردانگی و مروت را از دست می دهد , در ارتکاب کارهای حرام و

خونریزی و زنا گستاخ و بی پروا می شود و در حال مستی و نابخردی هیچ بعید نیست که به محارم خود تجاوز کند شراب بر شرابخوار جز شر و بدی نمی افزاید .

- امام باقر (ع): خداوند شراب را به علت تاثیر بد و تباهی زایی آن حرام فرمود .

- همان گونه که درخت شراب از هر درختی بلندتر می شود , تاثیرات سؤ شراب نیز از هر گناهی بیشتر است .

- امام رضا (ع): خداوند شراب را حرام فرمود , زیرا شراب تباهی می آورد , عقل شرابخواران را دگرگون می کند و آنان را به انکار خدای

عزوجل و دروغ و تهمت بستن به او و پیامبرش وا می دارد و دیگر اعمالی چون تبهکاری و قتل که از شرابخواران سر می زند .

- امام علی (ع): خداوند برای حفظ عقل , ترک شرابخواری را واجب گردانید .

فرجام شرابخواری .

- امام علی (ع): هرکس بداند که شراب حرام است و آن را بنوشد خداوند او را از گل سرشته به زردابه دوزخیان بنوشاند .

- دائم الخمر همچون بت پرست خدا را دیدار خواهد کرد به آن حضرت عرض شد : دائم الخمر کیست ؟

فرمود : کسی که هرگاه شراب بیابد بنوشد .

- کسی که مستی آور بنوشد تا چهل شبانه روز نمازش پذیرفته نشود .

- پیامبر خدا (ص): کسی که شراب بنوشد نماز چهل شب او پذیرفته نشود و اگر دوباره بنوشد باز از روزی که نوشیده نماز

چهل شبش مقبول نیفتد

و اگر در خلال آن چهل روز بمیرد و توبه نکرده باشد خداوند در روزستاخیز او را از گل سرشته شده به زردابه دوزخیان بنوشاند .

نحوه رفتار با شرابخوار.

- پیامبر خدا (ص): شرابخوار اگر سخنی گفت باور نکنید، اگر خواستگاری کرد به او زن ندهید، اگر بیمار شد به عیادتش نروید، اگر مرد بر جنازه اش حاضر نشوید و به او امانت مسپارید.

- با شرابخوار همنشینی نکنید، اگر بیمار شدند عیادتشان نروید، جنازه شان را تشییع نکنید، بر مرده شان نماز نخوانید، زیرا آنان سگهای دوزخ هستند

، چنان که خداوند فرموده است: ((در آتش گم شوید و بامن سخن مگویید)).

- شرابخوار به گوگرد می ماند، به او نزدیک مشوید که شما را بدبو می کند همچنان که گوگرد بدبوست شرابخوار شب و روز در خشم خداست هر کس شب را به مستی سرکند، تا صبح عروس شیطان است و از این رو، صبح باید غسل کند همچنان که غسل جنابت می کند.

- هر که شب را به مستی گذراند تا صبح عروس شیطان باشد.

چگونگی محشور شدن شرابخوار.

- امام صادق (ع): آنان که در دنیا از مسکرات سیراب شوند تشنه کام می میرند و تشنه کام محشور می شوند و تشنه کام به دوزخ می روند.

- پیامبر خدا (ص): دائم الخمر در روز قیامت در حالی که چشمانش کبود، چهره اش سیاه، لبهایش آویخته و آب دهانش سرازیر است آورده می شود.

- میگسار در حالی از گور خود خارج می شود که بر پیشانی‌اش نوشته شده است: محروم و نومید از رحمت خدا.

- سوگند به آن که مرا به حق پیامبر کرد، در روز رستاخیز شرابخوار را می آورند در حالی که چهره اش سیاه است و سرش را به زمین می کوبد و می گوید: آه از تشنگی.

تشویق به ترک شرابخواری هرچند به خاطر غیر خدا.

- پیامبر خدا (ص): هر که برای غیر خدا (هم که شده) شرابخواری را رها کند خداوند او را از شراب خالص و مهر شده بنوشاند

علی (ع) عرض کرد: برای غیر خدا؟

فرمود: آری، به خدا قسم، برای حفظ (سلامتی) خویش.

- امام صادق (ع): کسی که شرابخواری را برای غیر خدا (هم که شده) رها کند خداوند او را از شراب ناب و مهر شده بنوشاند

راوی عرض کرد: یابن رسول الله! کسی که شراب را برای غیر خدا ترک کند؟

فرمود: آری به خدا قسم، برای حفظ (سلامتی) خویش.

حرام بودن هر آنچه تاثیر شراب داشته باشد.

- امام کاظم (ع): خدای عز و جل شراب را به خاطر نامش حرام نکرده بلکه به سبب پیامدهای آن حرامش کرده است پس، هر چیزی که پیامدهای شراب را داشته باشد آن نیز شراب است.

خمس.

خمس.

قرآن.

((بدانید که هرگاه چیزی فراچنگ آوردید، یک پنجم آن از آن خدا و پیامبر و خویشاوندان و یتیمان است)).

- پیامبر خدا (ص): نه از این غنیمت و نه از این کرک کوهان شتر چیزی جز خمس از آن من نیست و همان خمس هم به شما برگردانده می شود، پس

حتی نخ و سوزن (غنیمتی) را هم بدهید.

- از خیانت کردن در غنایم پرهیزید، اگر پیش از محاسبه و پرداخت خمس غنیمت، مردی با زنی (از اسیران جنگی) ازدواج کند یا مرکبی (از غنایم)

را سوار شود آن خیانت در غنایم است.

- ابو حمزه ثمالی آیه خمس را بر امام باقر (ع) تلاوت کرد، حضرت فرمود: آنچه از خداست متعلق به پیامبر اوست و آنچه متعلق به پیامبر اوست به ما تعلق دارد.

گمنامی.

فضیلت گمنامی و آثار آن.

- پیامبر خدا (ص): خداوند نیکوکاران بی نام و نشان خدا ترس را دوست دارد، کسانی که هرگاه غایب باشند کسی جویایشان نمی شود و وقتی حضور

دارند کسی از آنان دعوت به عمل نمی آورد و شناخته شده نیستند دلهایشان چراغ هدایت است، از هر تاریکی و ظلمتی بیرون می روند.

- محبوبترین بندگان نزد خدای تعالی پرهیزگاران گمنامند، همانان که هرگاه غایب باشند کسی جویای حالشان نمی شود و وقتی حضور دارند

ناشناخته اند آنان پیشوایان هدایتند و چراغهای دانش.

- امام صادق (ع): اگر توانستید ناشناخته بمانید چنین کنید، زیرا وقتی نزد خدا ستوده باشی تو را چه زیان که مردم ستایش نکنند و در نظرشان نکوهیده

باشی.

- امام علی (ع) : خودنمایی و شهرت خواهی را واگذار و خود را پنهان کن تا یاد تو نکنند و شناخته نشوی و رازدار باش و خاموش تا سالم و در امان
- بمانی - سپس با دست خود به سینه اش اشاره کرد نیکان راشادمان کنی و نابکاران را - با دستش به عموم اشاره فرمود - به خشم آوری .
- خودنمایی و شهرت طلبی را کنار بگذار و خودت را علم نکن تا مشهور و شناخته شوی سکوت و خاموشی گزین تا سالم مانی ، نیکان را شاد سازی و نابکاران را به خشم آوری .
- به کمیل بن زیاد فرمود : آرام باش و خود را شهره مساز ، خویش را پنهان دار تا یاد تو نکنند ، علم بیاموز تا دانا شوی .
- پیامبر خدا (ص) : هیچ بنده ای به فرمانروایی نزدیک نشد مگر آن که از خدای تعالی دورگشت و مال و ثروتش فراوان نشد مگر آن که حسابش سخت گشت و مریدانش زیاد نشدند مگر آن که شیطانهایش افزون گشتند .
- امام علی (ع) - در توصیف آخرالزمان : زمانی می رسد که هیچ کس در آن زمان نجات نمی یابد مگر مؤمن حق پرست بی نام و نشان ، اگر حاضر باشد کسی او را نمی شناسد و اگر غایب باشد کسی به جستجویش بر نمی آید این افراد چراغهای هدایتند و نشانه های روشن برای شبروان .
- امام صادق (ع) : هر که خواهد نامش بلند شود باید گمنامی پیشه کند .
- امام علی (ع) : همانا در گمنامی آسایشی است .
- دانسته های بسیار مایه رنج و محنت است و آمیزش زیاد با مردم موجب فتنه .
- پیامبر خدا (ص) : هان ! بهترین بندگان خدا کسی است که با تقوا و پاکیزه جان و گمنام باشد و بدترین بندگان خدا کسی است که انگشت نما باشد .
- بنده تا زمانی که جایگاهش دانسته نباشد در خیر و خوبی به سر می برد ، اما همین که جایگاهش شناخته شد فتنه ای به سراغش آید که بر آن پایداری نتواند ، مگر آن کس که خداوند پایدارش بدارد .
- بسا یک لاقبای ژنده پوشی که کسی به او اعتنایی نکند اما اگر خدا را سوگند دهد خداوند سوگندش را بپذیرد (و دعا یا نفرینش رامستجاب کند) .
- امام صادق (ع) : سلامت چندان کمیاب است که راه جستن آن پوشیده و ناپیداست و اگر سلامت در چیزی باشد تقریباً در گمنامی است .

ترس .

ترس (از خدا) .

قرآن .

((از بستر خواب پهلو تهی می کنند ، پروردگارشان را بایم و امید می خوانند و از آنچه روزیشان کرده ایم انفاق می کنند)).

- امام علی (ع) : ترس (از خدا) پیراهن خداشناسان است .

- امام باقر (ع) : با ترس راستین خود را از ابلیس حفظ کن و از امید دروغین بپرهیز ، زیرا که تو را در ترس واقعی می افکند .

- مصیبتی چون بی خردی نیست و بی خردی چون کم یقینی و کم یقینی ای چون نترسیدن (از خدا) و نترسیدنی چون نداشتن غم از دست دادن ترس (

از خدا).

- امام علی (ع) : ترس از عذاب ، خداخوی پرهیزگاران است .

- ترس از خدا مجمع ایمان است .

- از خدا برحذر باشید چنان که او خود شما را از خویش برحذر داشته است و از او بترسید آن گونه که آثار آن در شما آشکار شود .

- امام سجاد (ع) : ای فرزند آدم ! تا زمانی که ترس (از خدا) جامه زیرین تو باشد و اندوه بالا-پوشت پیوسته در خیر و خوبی خواهی بود .

- امام علی (ع) : در وصیت خود به هنگام وفات به فرزندش حسن فرمود : تو را سفارش می کنم که در نهان و آشکار از خدا بترسی .

- برای پیمودن راه دراز (سفر آخرت) از ترس طولانی (از خدا و عذاب آخرت) کمک بگیرد .

- پیامبر خدا (ص) : راس حکمت ترس از خداست .

- ترس از خدا مجمع خوبیهاست .

- حفص : کسی را بیمناکتر بر نفس خویش و امیدوارتر (به خدا) از موسی بن جعفر ندیدم .

- امام علی (ع) : آن گاه که خداوند مردم را گرد آورد آواز دهنده ای در میان آنان ندا دهد که : ای مردم ! امروز نزدیکترین شما به خداوند کسی

است که (در دنیا) بیش از همه خدا ترس بوده است .

- پیامبر خدا (ص) : بلند پایه ترین مردم نزد خدا ترسانترین آنها از اوست .

از خدا چنان بترس که گویی او را می بینی .

- پیامبر خدا (ص) : سه چیز نجاتبخش است ترس از خدادر نهان چنان که گویی او را می بینی ، چه اگر تو او را نمی بینی او تو را می بیند .

- امام صادق (ع) : از خدا چنان بترس که گویی او را می بینی ، چه اگر تو او را نمی بینی او تو را می بیند اگر فکر کنی که او تو را نمی بیند هر آینه

کافر شده ای و اگر بدانی که او تو را می بیند و با این حال دور از چشم مردم و در برابر دیدگان خدا گناه کنی بیگمان او را در حد پست ترین

بینندگان خود قرار داده ای .

- پیامبر خدا (ص) در سفارش خود به علی (ع) فرمود : تو را به داشتن خصلتهایی سفارش می کنم آنها را از من به خاطر بسیار سوم آن که : از

خدای عز و جل چنان بترسی که گویی او را می بینی .

خدا ترسی به اندازه خداشناسی است .

قرآن .

((همچنین از مردم و جنبندگان و چارپایان گوناگون (آفرید) هر آینه از میان بندگان خدا تنها دانشمندان از او می ترسند همانا خداوند پیروزمند و

آمرزنده است)).

- پیامبر خدا (ص) : هر که خداشناس تر باشد خدا ترس تر است .

- امام علی (ع) : عالمترین مردم به خدای سبحان ترسناکترین آنها از اوست .

- امام باقر (ع) : در حکمت آل داود آمده است : ای فرزند آدم ! دلت سخت گشته است و بزرگی خدا را از یاد برده ای ، اگر خدا رامی شناختی و

بزرگیش را می دانستی همواره از او ترسان بودی .

- امام صادق (ع) : آن که خدا را شناخت از خدا ترسید و آن که از خدا ترسید دل از دنیا برکند.

- امام علی (ع) : خود شناس ترین مردم خدا ترس ترین آنهاست .

مؤمن میان دو ترس به سر می برد.

- پیامبر خدا (ص) : همانا مؤمن میان دو ترس کار می کند : میان زمانی که از عمرش گذشته است و نمی داند خدا با او چه می کند می آمرزدش یا نه !

و میان زمانی که از عمرش باقی مانده است و نمی داند خدا درباره او چه حکم خواهد کرد پس ، باید که بنده مؤمن از خود برای خود و از دنیایش

برای آخرتش و در جوانی پیش از پیری و در زندگی پیش از فرارسیدن مرگ بهره بگیرد ، زیرا سوگند به آن که جان محمد در دست اوست پس از

دنیا دیگر عذرخواهی و توبه ای در کار نیست و بعد از آن سزایی جز بهشت یا دوزخ نباشد.

- امام صادق (ع) : مؤمن میان دو ترس به سر می برد : گناهی که در گذشته کرده است و نمی داند خدا با آن چه کرده است (آن را بخشیده یا نه)

و عمری که باقی مانده است و نمی داند در آن مدت چه گناهان مهلکی مرتکب خواهد شد ، بنابراین ، مؤمن پیوسته ترسان است و جز ترس اصلاحش نکند.

- امام علی (ع) : مؤمن ، هر چند نیکوکار باشد ، شب و روز را در بیم و هراس به سر می برد ، زیرا او میان دو حالت به سر می برد : زمانی که گذشته

است و نمی داند خدا با او چه کرده است و اجلی که نزدیک گشته و نمی داند چه خطراتی (از گناهان) گریبانگیرش خواهد شد.

مؤمن در بیم و امید به سر می برد.

قرآن .

((آیا آن کس که در همه ساعات شب در سجده و قیام به عبادت پرداخته و از آخرت بیمناک و به رحمت پروردگار خویش

امیدوار است با آن کس

که چنین نیست یکسان است؟

بگو: آیا آنهایی که می‌دانند با آنهایی که نمی‌دانند برابرند؟

تنها خردمندان پند می‌پذیرند)).

- پیامبر خدا (ص): اگر اندازه رحمت خدا را بدانید بر آن تکیه خواهید کرد و جز اندکی عمل نخواهید کرد و اگر اندازه خشم

خدا را بدانید خواهید

پنداشت که هرگز نجات نمی‌یابید.

- اگر مؤمن از کیفر خدا آگاه بود هیچ مؤمنی به بهشت امید نمی‌بست و اگر کافر از رحمت خدا آگاه بود هیچ کافری از بهشت

نومید نمی‌شد.

- امام صادق (ع): سزاوار است که مؤمن از خداوند چنان بترسد که گویی بر لبه دوزخ قرار دارد و به او چنان امیدوار باشد که

گویی اهل بهشت

است.

- امام علی (ع): بهترین کارها برابر بودن بیم و امید است.

- امام صادق (ع): به خداوند چنان امیدوار باش که تو را بر انجام گناهان بی‌پروا نکند و از خدا چنان بترس که تو را از رحمت

اونومید نسازد.

- پدرم (ع) می‌فرمود: هیچ بنده مؤمنی نیست مگر آن که در دلش دو نور است: نور ترس و نور امید که اگر هریک از آنها را

وزن کنی بر دیگری

فزونی نیابد.

- از سفارشهای لقمان به فرزندش این بود: از خدای عز و جل چنان بترس که اگر نیکی جن و انس را نزدش آوری (باز گمان کنی

که) تو را عذاب

کند و به او چنان امیدوار باشد که اگر گناهان جن و انس را نزدش ببری تو را خواهد بخشید.

- لقمان (ع) - در اندرز به فرزندش فرمود - : فرزندم! دارای دو دل باش: با یک دل از خدا بترس و ترسی که در آن تفریط راه

نیابد و با دلی دیگر به

خدا امیدوار باشد، امیدی که مایه فریب و غفلت (از عذاب و خشم خدا) نشود.

- امام علی (ع): از پروردگارت چنان بترس که تو را از امید بستن به او باز دارد و به او چونان کسی امید بند که از خوف او

ایمن نیست.

- اگر می‌توانید میان ترس شدید از خدا و حسن ظن و امیدتان به او، جمع کنید، زیرا خوش گمانی و امیدواری بنده به خدا

به اندازه بیم و هراس

او از پروردگارش می‌باشد آن کس که حسن ظن و امیدواری او به خدا بیشتر باشد ترسش از خدا بیشتر است.

نشانه‌های خداترس.

قرآن.

((اما هر کس که از عظمت پروردگارش ترسیده و نفس را از هوی باز داشته است بهشت جایگاه اوست)).

- امام علی (ع) : کسی که به چیزی امیدوار باشد در طلب آن بر می آید و آن که از چیزی بترسد از آن می گریزد من نمی دانم ترس و بیم آن کسی که با خواهشی نفسانی رو به رو شود اما آن را , به سبب آنچه از آن می ترسد (عذاب و کیفر الهی) , رها نمی کند, چه معنا دارد و نمی دانم امیدواری کسی که به سختی و مصیبتی گرفتار می شود اما امیدش (به اجر و ثواب الهی) او را به شکیبایی در برابر آن وانمی دارد چه مفهومی دارد.
- هر ترسی حقیقی است جز ترس از خدا که بیمار و آفت زده است ((۲)) اگر کسی از بنده ای از بندگان خدا بترسد آثار ترس در رفتار او آشکار می شود اما در برابر پروردگار خود چنین نیست , پس او ترس از بندگان را نقد می شمارد و ترس از آفریدگار خویش را نسیه و وعده .
- امام صادق (ع) : بنده مؤمن نباشد مگر آن گاه که بیمناک و امیدوار باشد و بیمناک و امیدوار نباشد مگر آن گاه که بیم و امید او را به عمل کشاند.
- امام علی (ع) : همانا خدای را بندگانی است که ترس از خدا دل‌هایشان را شکسته است و از این رو , زبان در کام کشیده اند در حالی که مردمانی سخنور و خردمند و صاحب‌دل و نجیب هستند, با اعمال پاک به سوی خدا می شتابند, اعمال زیاد را در پیشگاه او زیاد نمی شمارند و به عمل اندک خشنود نمی شوند , خود را بدترین مردمان می دانند در حالی که مردمانی زیرک و نیکوکارند.
- امام صادق (ع) : ترسان (از خدا) کسی است که هراس زبانش را بند آورده باشد.
- امام کاظم (ع) : از خدا بترسد آن که درباره او نیندیشد , و کسی که درباره خدا تدبیر نکند , دلش باشناخت ثابت و استواری که آن را ببیند و حقیقتش را در دل خویش بیابد پیوند نخورد و هیچ کس چنین نباشد مگر آن که گفتارش کردارش را تایید کند و باطنش با ظاهرش سازگار باشد.
- امام علی (ع) : تعجب است از کسی که از کیفری می ترسد و از گناه باز نمی ایستد و به پاداش امید دارد اما توبه و عمل نمی کند.
- کسی که از پروردگار خویش بترسد از ستمکاری خود داری کند.
- امام باقر (ع) : ترسی چون ترس بازدارنده (از گناه و کیفر) و امیدی چون امید یاری کننده (بر کار نیک و رسیدن به ثواب الهی) نیست .
- امام صادق (ع) : جاه خواهی و شهرت طلبی در قلب انسان ترسان هراسان (از خداوند و عذاب او) وجود ندارد.

تفسیر ترس .

قرآن .

((و حتما شما را پس از ایشان در آن سرزمین جای خواهیم داد این از آن کسی است که از عظمت من و از وعده عذاب من بترسد)).

((و برای آن کس که از عظمت پروردگارش بترسد دو بهشت است)).

- امام علی (ع) - مردی را دید که آثار ترس در او هویدا است، فرمود: - تو را چه شده است؟
 عرض کرد: از خدا می ترسم حضرت فرمود: ای بنده خدا، از گناهان خویش بترس و از این که بر بندگان او ستم کنی و خداوند به عدل خود با تو رفتار کند هراسان باش، تکالیف او را انجام ده و از فرمانهای او که تو را اصلاح می کند سرپیچی مکن، چون این کارها را کردی، دیگر از خداوند ترسی به دل راه مده که او به هیچ کس ستم نمی کند و او را بیش از آن که سزاوار باشد عذاب نمی دهد، مگر آن که از بدعاقبتی و این که اعمال و رفتارت تغییر یابد (و به بدی گرای) ترسان باشی اگر خواهی که خداوند تو را از بد فرجامی در امان دارد بدان که هر کار خوبی می کنی از فضل و توفیق خداست و هر بدی که می کنی خداوند به تو مهلت و فرصت می دهد، از بردباری و گذشت خدا نسبت به خود بر حذر باش.
 - از ستم پروردگارتان نترسید (زیرا او به کسی ستم نمی کند) بلکه از ستم خود بر خویش بترسید.
 - جز از گناه خود مترس و جز به پروردگار خویش امید میند.
 - هیچ یک از شما نباید جز به پروردگار خویش امید بندد و جز از گناه خویش بترسد.
 - در کمال جوانمردی آدمی همین بس که آنچه را زینده او نیست فرو گذارد و در کمال پاکی و درستی او همین بس که از گناهان خویش بسیار هراسان باشد.
 - هر گاه از خدا بترسی به سوی او گریزی و هر گاه از مخلوق بترسی از وی بگریزی.

پیامدهای ترس .

قرآن .

((در اینها برای کسانی که از عذاب آخرت بیمناکند عبرتی است، در آن روز که مردم گرد آورده شوند و آن روز که مردم را در آن حاضر آورند)).

((و شما را پس از ایشان در آن سرزمین جای خواهیم داد این از آن کسی است که از عظمت من و از وعده عذاب من بترسد)).

((و برای آن که از عظمت پروردگار خویش بترسد، دو بهشت است)).

((و اما آن که از عظمت پروردگار خویش ترسد و نفس را از هوی باز داشت، همانا بهشت جایگاه اوست)).

- امام علی (ع) : ترس، بازداشتگاه نفس از گناهان و جلوگیری آن از نافرمانیهاست .

- ترس، بازدارنده خوبی است از گناهان .

- از خداوند چونان کسی بترس که دل خویش را با اندیشه (درباره خدا) مشغول داشته است، زیرا ترس جایگاه امن و بازداشتگاه نفس از گناهان است

- آن که ترسش (از خدا) زیاد باشد کمتر آسیب بیند.

- امام صادق (ع) درباره آیه ((برای آن که از عظمت پروردگار خویش بترسد دو بهشت است)) فرمود: کسی که بداند خداوند او را می بیند و گفته
- هایش را می شنود و هر کار خوب و بدی بکند خدا از آن آگاه است و بدین سبب از زشتکاری باز ایستد، او همان کسی است که از عظمت پروردگار خویش ترسیده و نفس را از هوی و هوس باز داشته است.
- پیامبر خدا (ص): اگر از خدا چنان که باید بترسید هر آینه دانشی به دست خواهید آورد بدور از هر گونه جهل و نادانی و اگر خدای را چنان که شاید بشناسید هر آینه با دعای شما کوهها از جای کنده شود.
- امام علی (ع): آن که بترسد شبانه راه پیماید.
- پیامبر خدا (ص): آن که (از خطرات راه و راهزنان) بترسد شبانه حرکت کند و کسی که شبرو باشد، به منزل رسد بدانید که کالای خدا گرانبهاست، بدانید که کالای خدا بهشت است.
- هر که از خدا بترسد همه چیز از او بترسد.
- امام صادق (ع): هر که از خدا بترسد خداوند همه چیز را از او بترساند و هر که از خدا نترسد خداوند او را از همه چیز ترسان کند.
- پیامبر خدا (ص): هر که از خدای عزوجل بترسد همه اشیا از او بترسند و هر که از خدا نترسد خداوند او را از هر چیز بترساند.
- امام علی (ع): هر که از خدا ترسد خداوند او را از هر چیز در امان دارد و هر که از مردم ترسد خدای سبحان او را از هر چیز هراسان کند.
- امام صادق (ع) - به معلی بن خنیس فرمود - : ای معلی! از خداوند عزت و قدرت بخواه تا تو را قدرتمند و توانا کند عرض کرد: چگونه، یابن رسول الله؟
- فرمود: ای معلی! از خدا بترس، و همه چیز از تو می ترسد.
- پیامبر خدا (ص): هر که از خدا بترسد خداوند همه چیز را از او هراسان کند و هر که از خدا نترسد، خداوند او را از همه چیز هراسان سازد.
- امام حسن (ع): هر که خدا را بندگی کند خداوند همه اشیا را بنده او گرداند.
- امام هادی (ع): هر که از خدا پروا کند، همگان از او پروا کنند.
- نقش خدا ترسی در ایمنی از کیفرهای الهی.
- قرآن.
- ((آگاه باشید که دوستان خدا را بیمی نیست و غمگین نمی شوند، همان کسانی که ایمان آوردند و پروا پیشه می کردند.
- ((هر آینه آنان که گفتند پروردگار ما خداست و سپس پایداری ورزیدند، بیمی بر آنان نیست و اندوهگین نمی شوند)).
- ((هر آینه از میان آنان که ایمان آورده اند و یهود و صابثان و نصارا هر که به خدا و روز واپسین ایمان داشته باشد و کارشایسته کند بیمی بر او

نیست و محزون نمی شود)).

((آری , هرکس که از روی اخلاص رو به خدا کند و نیکوکار بود , پاداشش را از پروردگارش خواهد گرفت و دستخوش بیم و اندوه نمی شود)).

- پیامبر خدا (ص) : هر که با عملی زشت یا خواهشی نفسانی رو به رو شود و از ترس خدای عز و جل از آن دوری کند خداوند آتش را بر او حرام گرداند و از آن ترس و وحشت بزرگ (روز قیامت) درامانش دارد و آنچه را در کتاب خود در آیه ((و برای آن که از مقام پروردگارش بترسد دو بهشت است)) به او وعده داده است , برایش عملی سازد.

- امام صادق (ع) : بیچاره آدمیزاد ! اگر همچنان که از ناداری می ترسد از دوزخ می ترسید , از هر دوی آنها درامان می ماند و اگر همچنان که در آشکار از مردم می ترسد در نهان نیز از خدای ترسید در هر دو سرای سعادت مند می شد .
- به امام حسین (ع) گفته شد : چقدر از پروردگارت ترسانی ! فرمود : در روز رستاخیز ایمن نیست مگر آن کس که در دنیا از خداوند ترسان باشد .

- پیامبر خدا (ص) : خدای تبارک و تعالی فرمود : به عزت و جلالم سوگند که برای بنده ام دوترس و دو امنیت فراهم نمی آورم , اگر در دنیا خود را

از من ایمن بداند در روز رستاخیز او راهراسان کنم و اگر در دنیا از من بترسد در روز قیامت او را ایمن گردانم .

- امام علی (ع) : ترس , (مایه) امنیت است .

- آن که ترسید در امان ماند .

- میوه ترس , امنیت است .

- بترس تا ایمن بمانی , خود را در امان بدان که گرفتار ترس می شوی .

- از پروردگارت بترس و به رحمت او امیدوار باش , تا تو را از آنچه می ترسی ایمن دارد و به آنچه امید داری برساند .

- خردمند را نرسد که چون راه رسیدن به امنیت را بیابد باز هم ترس پیشه کند .

- امام کاظم (ع) : خداوند ترسندگان را نه به اندازه خوف و ترس آنان , که به اندازه کرم و بخشندگی خود (از عذاب) ایمن می گرداند .

انواع ترس .

- ترس پنج گونه است : خوف , خشیت , وجل , رهبت , وهیبت خوف از آن گنهکاران است , خشیت ویژه دانشمندان , وجل از آن فروتنان و

خاشعان و رهبت از آن عابدان و هیبت از آن عارفان و اما خوف به خاطر گناهان , خدای تعالی فرموده است : ((و برای کسی که از مقام پروردگارش

بترسد دو بهشت است)) و خشیت به خاطر مشاهده تقصیر , خداوند عزوجل فرموده است : ((از میان بندگان خداتنها دانشمندان

از او می ترسند)) و
 وجل به سبب ترک خدمت , خدای عزوجل فرموده است : ((آنان که چون یاد خدا شود دل‌هایشان ترسان گردد)) و رهبت به
 خاطر مشاهده تقصیر ,
 خداوند عزوجل فرموده است : ((از روی امید و بیم ما را می خوانند)) و هیبت به سبب مشاهده حق در هنگام کشف اسرار عارفان
 , خداوند عزوجل
 فرموده است : ((خداوند شما را از خویش بر حذر می دارد)) که اشاره به همین معنا دارد.

بر حذر داشتن از ترسیدن از غیر خدا.

قرآن .
 ((آن شیطان است که در دل دوستان خود بیم می افکند اگر ایمان آورده اید از آنها مترسید , از من بترسید)).
 ((کسانی که پیامهای خدا را می رسانند و از او می ترسند و از هیچ کس جز او نمی ترسند , خدا برای حسابرسی اعمالشان کافی
 است)).
 - امام علی (ع) در نکوهش مدعی ترس از خدا فرمود: ترس از بندگان را نقد می شمارد و ترس از آفریدگار را نسیه و وعده .
 - پیامبر خدا (ص) : خداوند بر فرزند آدم مسلط نکرد مگر کسی را که فرزند آدم از او می ترسد اگر فرزند آدم از کسی جز خدا
 نمی ترسد خداوند
 جز خود کسی را بر او مسلط نمی کرد و فرزند آدم واگذار نشد مگر به کسی که به او امید بسته باشد اگر فرزند آدم جز به خدا امید
 نمی بست به غیر
 خدا واگذار نمی شد.
 - امام صادق (ع) : همانا مؤمن دوست خداست , یاریش می رساند و برای او کار می کند و در باره او جز حق نمی گوید و از غیر او
 نمی ترسد.
 - امام علی (ع) : موسی (ع) هرگز بر خود نترسید , بلکه از چیره گشتن نادانان و پیروز شدن گمراهان بترسید.
 - بدترین انسان کسی است که در کار پروردگار از مردم بترسد و نسبت به مردم از پروردگار خویش نترسد.

آن جا که نباید ترسید.

قرآن .
 ((در راه خدا جهاد می کنند و از سرزنش هیچ سرزنشگری نمی هراسند)).
 ((آن شیطان است که در دل دوستان خود بیم می افکند اگر ایمان آورده اید از آنها مترسید از من بترسید)).
 - امام علی (ع) : در راه خدا از سرزنش هیچ نکوهشگری مترسید که او شما را در برابر هر کس که بخواهد به شما گزندی برساند
 و ستمی روا دارد
 محافظت می کند.
 - پیامبر خدا (ص) : خوشا آن که ترس از خدا او را از ترس از مردم باز داشته باشد.
 - در راه خدا از سرزنش هیچ سرزنش کننده ای پروا به دل راه مده .
 - ابوذر : پیامبر خدا (ص) به من سفارش فرمود که در راه خدا از سرزنش هیچ سرزنشگری نهراسم .

از مکر خدا نباید ایمن بود.

قرآن .

((آیا پنداشتند که از مکر (و کیفر) خدا در امانند ؟

از مکر خدا جز زیانکاران ایمن نشینند)).

((و غافل بودند که اگر آنها حيله ای اندیشیده اند، ما نیز حيله ای اندیشیده ایم)).

- امام حسین (ع) : از آنان مباش که برای بندگان نگران کیفر گناهانشان هستند، اما خویشان را از کیفر گناهان خویش ایمن می شمارند، زیرا خدای

تبارک و تعالی بهشت خود را براحتی به دست نمی دهد و جز با طاعت خداوند و خواست او به آنچه نزد اوست نتوان رسید.

- امام علی (ع) : هر که از مکر خدا ایمن نشیند، ایمن نماند.

بر حذر داشتن از بی پروایی .

- امام صادق (ع) : مردمی گناهان بسیار کردند و بر اثر آن هراسان شدند و از عذاب سخت خدا بیمناک گشتند عده ای آمدند و گفتند : گناهان شما

به گردن ما پس خدای عزوجل بر آنان عذاب فرستاد و آن گاه فرمود : آنان از من ترسیدند ، اما شما گستاخی کردید.

- امام علی (ع) : کسی که بر گناهان خویش اصرار ورزد، در برابر خشم پروردگارش گستاخ و بی پروا شده است .

- وه که چه بردبار است آن خدای نیرومند ! و تو موجود ناتوان چه گستاخی در نافرمانی او!

- همانا خدای سبحان آدم و قیح گستاخ بر گناهان را دشمن دارد.

رفتار مناسب در هنگام ترس از چیزی .

- امام علی (ع) : هر گاه از کاری ترسیدی خود را به کام آن بینداز ، زیرا ترس شدید از آن کار دشوارتر و زیانبارتر از اقدام به آن کار است

- هرگاه از سختی و دشواری کاری ترسیدی در برابر آن سرسختی نشان بده رامت می شود و در برابر حوادث روزگار چاره اندیشی کن بر تو آسان

می شوند.

ترس (متفرقه) .

- امام صادق (ع) : هرگاه وارد جایی شدی که می ترسی این آیه را بخوان : ((رب ادخلنی مدخل صدق و اخرجنی مخرج صدق و اجعل لی من لدنک

سلطانا نصیرا)) (پروردگارا مرا به ورودگاه راستین وارد و از خروجگاه راستین خارج کن و از جانب خویش ، قدرتی یاریگر برایم قرار بده) و

هرگاه کسی را که از او می ترسی دیدی آیه الكرسی را بخوان .

- امام علی (ع) : هر که کسی را نترساند هرگز نترسد.
- امام رضا (ع) : کسی که در (گناه) اندک از خدا نترسد در (گناه) بسیار هم از او نمی ترسد.
- خیانت .

خیانت.

اشاره

قرآن .

((ای کسانی که ایمان آورده اید می دانید که نباید به خدا و پیامبرش خیانت کنید و در امانت خیانت ورزید)).

- پیامبر خدا (ص) : چهار چیز است که یکی از آنها به خانه ای در نیاید مگر این که آن خانه ویران شود و از برکت آباد نشود : خیانت ، دزدی ، شرابخواری و زنا.

- امام صادق (ع) : مؤمن بر هر خوبی سرشته می شود مگر خیانت و دروغ .

- انسان بر خصلتهایی ساخته شده است اما بر هر خصلتی ساخته شود بر خیانت و دروغ بنا نمی گردد.

- پیامبر خدا (ص) : از ما نیست کسی که در امانت خیانت کند.

- از ما نیست کسی که نسبت به زن و مال مسلمانی خیانت ورزد.

- حيله گری و فریب و خیانت در دوزخند.

- امام علی (ع) : خیانت برادر دروغ است .

- خیانت عهد شکنی است .

- خیانت هم‌ریشه دروغ و بهتان است .

- خیانت در راس نفاق است .

- از خیانت کردن پرهیز که آن بدترین گناه است و خائن به سبب خیانتکاری خود به آتش عذاب شود.

- از خیانت کردن دوری کنید که خیانت کردن دور شدن از اسلام است .

- سرآمد نفاق ، خیانت است .

- در راس کفر ، خیانت است .

- ابو ثمامه : خدمت امام باقر (ع) رسیدم و عرض کردم : فدایت شوم ، من می خواهم مجاور مکه شوم و به مرجئه بدهکارم ، چه می فرمایی ؟

فرمود : بدهی خود را بپرداز و مواظب باش که خدای تعالی را بدون آن که دینی به گردنت باشد دیدار کنی ، زیرا مؤمن خیانت نمی کند.

- امام علی (ع) : کسی که به امانت اهمیت ندهد گرفتار خیانت شود.

- خیانت کردن نشانگر کمبود پارسایی و نبود دینداری است .

- بدترین مردم کسی است که به امانتداری اعتقاد نداشته باشد و از خیانت پرهیز نکند.

- امام صادق (ع) از وکیل خود حساب می کشید و او پیوسته می گفت : به خدا من خیانت نکرده ام ، به خدا من خیانت نکرده

ام حضرت فرمود :

ای فلانی ! خیانت کرده باشی یا مال مرا هدر داده باشی برای من یکسان است , زیرا گناه خیانت به گردن توست سپس فرمود : پیامبر خدا (ص)

فرمود : اگر از روزی خود بگریزی روزی در پی شما می آید تا به شما برسد , همچنان که اگر از اجل خود بگریزی به دنبالتان می آید تا به شما

برسد و کسی که خیانتی کند به همان مقدار از روزیش کم می شود و گناه آن برایش نوشته می گردد.

نهی از خیانت کردن حتی به خیانتکار.

- پیامبر خدا (ص) : به کسی که به تو خیانت کرده است خیانت نکن که تو نیز چون او خواهی بود.

- امام علی (ع) : به آن که تو را امین شمرده است خیانت مکن هر چند او به تو خیانت ورزد و دشمنت را بدنام مکن هر چند او تو را بدنام کرده باشد.

- سلیمان بن خالد به امام صادق (ع) عرض کرد : من به مردی مالی سپردم و او انکار کرد و سوگند خورد که چیزی به او نداده ام سپس مالی از

او به دست من افتاد آیا می توانم آن را به جای مالی که از من گرفت و انکارش کرد و سوگند خورد بردارم ؟

حضرت فرمود : اگر او خیانت کرد تو خیانت مکن و کاری را که از او خرده می گیری خودت مرتکب نشو.

- معاویه بن عمار به امام صادق (ع) عرض کرد : من به کسی پولی می سپارم و او انکار می کند که به وی چیزی سپرده ام , بعد از مدتی او مالی به

من می سپارد آیا می توانم آن را به جای پولی که نزد او دارم (و به من نمی دهد) بردارم ؟

فرمود : نه , این خیانت است .

تفسیر خیانت و خائن .

- امام باقر (ع) درباره آیه ((به خدا و پیامبر خیانت نکنید و در امانت‌هایتان خیانت موزید)) فرمود : خیانت به خدا و پیامبر همان نافرمانی ایشان است و اما

خیانت در امانت , هر انسانی امانتدار فرایضی است که خداوند بر او واجب کرده است .

- پیامبر خدا (ص) : فاش کردن راز برادرت خیانت است , پس از این کار دوری کن .

- امام جواد (ع) : در خیانتکاری مردهمین بس که امانتدار خیانتکاران باشد.

- امام صادق (ع) - به هارون نابینا فرمود : ای هارون ! خدای تبارک و تعالی به خویشتن سوگند یاد کرده که خائنی را همجوار خود نکند هارون می

گوید : عرض کردم : خائن کیست ؟

فرمود : آن که درهمی یا چیزی از مال دنیا را از مؤمنی دریغ دارد و پنهان کند.

- هریک از یاران ما که برادرش در مشکلی از او کمک بخواهد و وی با تمام توان خود در کمک به او نکوشد , هر آینه به خدا و پیامبر او و مؤمنان خیانت

کرده است .

- امام علی (ع) : خیانتکار کسی است که خود را به غیر خود مشغول دارد و امروزش بدتر از دیروزش باشد.

- پیامبر خدا (ص) : نشانه خیانتکار چهار چیز است : نافرمانی خدای رحمان , آزار رساندن به همسایگان , نفرت از همگنان و نزدیک شدن به طغیان و سرکشی .

اوج خیانت .

- امام علی (ع) : اوج خیانت , خیانت کردن به دوست صمیمی و شکستن عهد و پیمانهاست .

- پیامبر خدا (ص) : در علم و دانش با یکدیگر صادق و یکرنگ باشید , زیرا خیانت در علم بدتر از خیانت در مال است .

- امام علی (ع) : یکی از زشت ترین خیانتها , خیانت در سپرده هاست .

- بزرگترین خیانت , خیانت ملت است و زشت ترین دغل , دغلکاری پیشوایان است .

خیانت (متفرقه) .

- امام صادق (ع) : بدترین مردمان بازرگانان خیانتکارند.

- امام علی (ع) : عهدشکنی زشت ترین خیانت است .

- هر گاه گناهان (خیانتها) آشکار شود برکتها از میان برود.

- گاه باشد که خیرخواه مورد اعتماد خیانت کند و آن که خائن شمرده می شود خیرخواهی کند.

- هر که روزگار را امین دانست روزگاره او خیانت کرد.

خوبی .

خوبی .

اشاره

قرآن .

((روزی که هر کس کارهای خوب و کارهای بد خود را در برابر خویش حاضر بیند , آرزو کند که ای کاش میان او و کردار

بدش فاصله ای

بزرگ بود خداوند شما را از خودش می ترساند و خدا بر بندگانش مهربان است)).

- پیامبر خدا (ص) : همه عمر خویش را جوایب خوبی باشید و تا می توانید از آتش بگریزید , که جوینده بهشت و گریزنده از

آتش در خواب غفلت

به سر نمی برند.

- هر که خوبی بکارد زودا که خوبی بدرود.

- امام علی (ع) : کار خوب , اندوخته ای ماندنی و میوه ای پاکیزه و خوشگوار است .

- در انجام کارهای نیک شتاب ورزید و مباد که دیگران به آنها سزاوارتر از شما شوند.

- کشتگر درخت خوبی، شیرین‌ترین میوه را از آن می‌چیند.
- هر کس کار خوب کند، نتیجه‌اش پیش از همه به خود او رسد.
- هر که جامه خوبی به تن کند از بدی برهنه گردد.

آسانی و دشواری کار خوب.

- امام علی (ع): کار خوب آسانتر از کاربرد است.
- شما در برابر دیدگان کسی هستید که گناه را بر شما حرام کرده و راههای فرمانبرداری را برایتان آسان و هموار کرده است.
- امام باقر (ع): همانا کار خوب بر دنیاپرستان همانقدر سنگین است که در روز قیامت در ترازوی اعمالشان سنگینی می‌کند.

مجمع خوبیها.

- امام علی (ع): همه خوبیها در سه خصلت گرد آمده است: نگاه کردن، خاموشی و گفتار هر نگاهی که مایه عبرت نباشد سهو است و هر سکوتی که با اندیشیدن همراه نباشد غفلت است و هر سخنی که یاد خدا در آن نباشد هیاهوست پس، خوشا آن که نگاهش عبرت باشد و سکوتش اندیشه و گفتارش ذکر خدا و برگناه خویش بگرید و مردم از گزند او در امان باشند.
- امام سجاد (ع): همه خوبیها را در بر کردن چشم طمع از مال و منال مردم، فراهم دیدم.
- امام باقر (ع): خداوند به آدم (ع) وحی فرمود: ای آدم! من همه خوبیها را در چهار جمله برای تو گرد می‌آورم: یکی از آنها از من است، یکی از آن تو، یکی به من و تو مربوط می‌شود و یکی به رابطه تو و مردم اما آن که مخصوص من باشد این است که مرا پرستی و هیچ چیز را شریک من نگردانی و آن که از آن تو باشد این است که من کارتو را پاداشی دهم که سخت به آن نیازمندی و آن که میان من و تو باشد این است که تو دعا کنی و من اجابت کنم و آن که به رابطه میان تو و مردم مربوط می‌شود این است که برای آنان همان پسندی که بر خود می‌پسندی.
- امام سجاد (ع): همه خیر و خوبی خویشتن داری است.
- امام صادق (ع): همه خوبی و تمام بدی فراروی توست و خیر و شر کلی را جز در آخرت نیینی، زیرا خدای عز و جل همه خوبی را در بهشت و تمام بدی را در دوزخ قرار داده است.
- چه می‌شود اگر هر یک از شما با اندک کاری، به همه خوبیها دست یابد؟
- راوی می‌گوید: عرض کردم: فدایت شوم، با چه کاری؟
- فرمود: با شاد کردن شیعیان ما، که ما را شاد می‌کند.
- امام علی (ع): سه چیز مجمع خوبیهاست: رعایت عهد و پیمانها و صلح رحم.
- عمل کردن به آنچه ماندنی است و حقیر شمردن آنچه از بین رفتنی است، مجمع همه خوبیهاست.

- دوستی کردن برای خدا و دشمنی ورزیدن برای خدا و دوست داشتن برای خدا و نفرت داشتن برای خدا , مجمع همه خوبیهاست .
- امام صادق (ع) : تمام بدی در خانه ای نهاده شده و دنیا دوستی را کلید آن کرده اند و همه خوبی در خانه ای قرار داده شده و کلید آن دل بر کندن از دنیا قرار داده شده است .
- پیامبر خدا (ص) : هر که از نرمخویی و مدارا محروم باشد از همه خوبیها محروم است .
- همانا با عقل به همه خوبیها می توان رسید و آن کس که عقل ندارد دین ندارد .
- دانایی سرآمد همه خوبیهاست و نادانی سرآمد همه بدیها .
- امام علی (ع) : خوبی تمام در کسی است که ارزش و اندازه خویش را بشناسد .
- همه خوبیها در وجود کسی است که قدر و اندازه خویش را بشناسد .
- پیامبر خدا (ص) : ترس از خدا مجمع خوبیهاست .

عوامل رسیدن به خیر دنیا و آخرت .

- امام صادق (ع) : اگر خواهی که به آرزویت برسی و به خیر دنیا و آخرت دست یابی چشم طمع از مال مردم برگیر و خود را از مردگان بشمار و خود را از هیچ کس برتر و بالاتر مپندار و همچنان که از دارایی خود نگهداری می کنی , زبانت را نیز نگهدار .
- مردی از اهالی کوفه نامه ای به امام سجاد(ع) نوشته از ایشان درباره خیر دنیا و آخرت جويا شد , حضرت به او چنین پاسخ نوشت ::
- به نام خداوند بخشنده مهربان اما بعد, کسی که در راه خشنود کردن خدا از خشم مردم پروایی نداشته باشد , خداوند او را از امور مردم بی نیاز گرداند و خود کفایتش کند و هر که برای جلب خشنودی مردم خدا را به خشم آورد , خداوند او را به مردم واگذارد , والسلام .
- امام علی (ع) : خوبی دنیا و آخرت در رازداری و دوستی با نیکوکاران گرد آمده است .
- پیامبر خدا (ص) : آیا به شما نگویم که خیر دنیا و آخرت در چیست و هرگاه افسرده و غمگین شدید خدا را بخوانید و او غمتان رابزداید ؟
- عرض کردند : چرا , ای پیامبر خدا فرمود بگوئید : معبودی جز خدا نیست او پروردگار ماست و چیزی را شریک او نمی دانیم و سپس آنچه می خواهید از خدا بطلبید .
- امام علی (ع) : سه چیز است که هر کس داشته باشد خوبی دنیا و آخرت روزیش شده است آن سه چیز عبارتند از : راضی بودن به قضای الهی , صبر کردن بر بلا و گرفتاری و شکر کردن در هنگام آسایش و رفاه .
- خدای سبحان چیزی از خیر دنیا و آخرت را به بنده ای نداد مگر به سبب خوشخویی و نیت پاک او .
- پیامبر خدا (ص) : هر که را خداوند چهار خصلت دهد خیر دنیا و آخرت را به او داده است عرض شد : ای پیامبر خدا ! آن چهار خصلت کدام

است ؟

فرمود : دل سپاسگزار , زبان گویا به ذکر خدا , مسکن متوسط و همسر شایسته .

- چهار چیز است که به هر کس داده شود خیر دنیا و آخرت به او داده شده است بدن شکمیا , زبان گویا به ذکر خدا , دل سپاسگزار و همسر شایسته .

- امام علی (ع) : چهار چیز است که به هر کس داده شود خیر دنیا و آخرت به او داده شده است : راستگویی , امانتداری , عفت شکم و خوشخویی

- مردی از امام صادق (ع) خواهش کرد به او چیزی بیاموزد که مایه رسیدن به خیر دنیا و آخرت و مختصر باشد حضرت فرمود : دروغ نگو.

- امام صادق (ع) : سه چیز همیشه کمیاب است : برادر خدایی , همسر شایسته و همراه در دینداری و فرزند سر به راه , هر که یکی از این سه را

داشته باشد به خیر دنیا و آخرت و بهره فراوان دنیا دست یافته است .

- پیامبر خدا (ص) : به هر کس در دنیا چهار خصلت داده شود خیر دنیا و آخرت به او داده شده و بهره خویش از آن دو برگرفته است : ورع و

پارسایی که او را از حرامهای خدا باز دارد, خوشخویی که با آن در میان مردم سر کند , بردباری که با آن جهالت نادان را از خود دور سازد و همسر

شایسته که در کار دنیا و آخرت او را یاری رساند.

- امام باقر (ع) : در کتاب علی (ع) خواندیم که پیامبر خدا(ص) بر منبر فرمود : سوگند به خدای یگانه که هرگز خیر دنیا و آخرت به مؤمنی داده

نشد مگر به سبب حسن ظن و امیدواری او به خدا و خوشخویی او و خویشنداری از غیبت مؤمنان .

- امام علی (ع) : مردی خدمت پیامبر (ص) آمد و عرض کرد : مرا کاری بیاموز که به سبب آن خداوند و نیز بندگانش مرا دوست بدارند و خدا

ثروتم را زیاد کند و تندرستم بدارد و عمرم را دراز گرداند و با تو محشورم فرماید پیامبر فرمود : این شش چیز که بر شمردی نیاز به شش چیز دارد :

اگر خواهی خداوند تو را دوست بدارد از او بترس و تقوای او پیش گیر , اگر خواهی که مردمان دوستت بدارند به آنان نیکی کن و چشم طمع از دست

آنان بر گیر , اگر خواهی خداوند دارایی تو را زیاد گرداند مالت را پاک کن , اگر خواهی که خداوند تو را تندرست بدارد زیاد صدقه بده , و اگر

خواهی که خداوند عمرت را دراز گرداند صله ارحام کن , و اگر خواهی که تو را با من محشور فرماید در پیشگاه خدای واحدقهار سجده های

طولانی کن .

تفسیر خوبی .

- امام علی (ع) : خیر و خوبی این نیست که مال و فرزند زیاد داشته باشی ، بلکه خیر این است که تو را دانش بسیار و بردباری زیاد باشد و با عبادت پروردگارت بر مردمان سرفرازی کنی و هر گاه خوبی کنی خداوند را سپاس گویی و چون بدی کنی از پروردگارت آمرزش خواهی .

- امام حسن (ع) : خیری که در آن هیچ شر و بدی نیست : شکر بر نعمتهاست و شکیبایی در برابر ناملایمات .

- امام علی (ع) : خیری که در پی آن دوزخ باشد خیر نیست و شری که بهشت در پی آورد شر نیست .

هر گاه خداوند خوبی بنده ای را بخواهد.

- امام صادق (ع) : هر گاه خداوند خوبی بنده ای را بخواهد او را به دنیا بی اعتنا گرداند، در دین فقیه و آگاهش کند و به عیبهایش بیناسازد، این سه خصلت به هر کس داده شود خوبی دنیا و آخرت به او داده شده است .

- پیامبر خدا (ص) : هر گاه خداوند خوبی بنده ای را بخواهد او را در دین فقیه و آگاه گرداند و راه راست را به او الهام کند.

- هر گاه خداوند خوبی بنده ای را بخواهد او را در دین فقیه و آگاه گرداند ، به دنیا بی اعتناش کند و بینای عیبهایش سازد.

- امام علی (ع) : چون خداوند خیر بنده ای را بخواهد، عفت در شکم و شهوت به او عطا کند.

- وقتی خداوند خوبی بنده ای را بخواهد به او قناعت عطا کند و همسرش را شایسته گرداند.

- هر گاه خداوند خوبی بنده ای را بخواهد، او را در دین فقیه و آگاه گرداند و یقین به او الهام فرماید.

- چون خداوند خیر بنده ای را بخواهد به او صرفه جویی و حسن تدبیر عطا کند و از بی تدبیری و اسراف دورش سازد.

- هر گاه خداوند خوبی بنده ای را بخواهد او را خردی استوار و عملی درست ببخشد.

- هر گاه خداوند خوبی بنده ای را بخواهد عفت و پرهیز از حرام در شکم و شهوت به او عنایت می کند.

- پیامبر خدا (ص) : چون خداوند خیر بنده ای را بخواهد از خودش واعظی برای او قرار دهد که به خوبیها فرمانش دهد و از بدیها بازش دارد.

- هر گاه خداوند خیر بنده ای را بخواهد او را غسلین کند عرض شد: چگونه او را غسلین می کند؟

فرمود: قبل از مرگش عمل شایسته ای برای او پیش می آورد و سپس جانش را می ستاند.

- هر گاه خداوند خوبی بنده ای را بخواهد او را به کار می گیرد عرض شد : چگونه به کارش می گیرد ؟

فرمود : در هنگام مرگ کارشایسته ای برایش پیش می آورد تا آن که اطرافیان خوشنود می شوند.

- هر گاه خداوند خوبی بنده ای را بخواهد او را در خواب سرزنش می کند.

- چون خداوند خیر بنده ای را بخواهد پیش از مرگ او را پاک می گرداند عرض شد : چه چیز بنده را پاک می کند ؟

فرمود : انجام عمل شایسته ای را به او الهام می فرماید و سپس جانش را می ستاند.

- هر گاه خداوند خوبی بنده ای را بخواهد قفل دلش را می گشاید و یقین و صدق در آن جای می دهد و آن گاه قلب او را از مسیرش آگاه می گرداند و

قلبی سلیم و زبانی راستگو و خوبی نیکو و گوش شنوا و چشمی بینا عطا می کند.

- امام صادق (ع) : خدای عزوجل چون خوبی بنده ای را بخواهد نقطه ای سفید در قلب او ایجاد کند که در نتیجه آن ، دل

در طلب حق به

گردش در آید و آن گاه شتابانتر از پرنده ای که به آشیانه اش رسد ، به عقیده شما گراید.

- پیامبر خدا (ص) : خدای تعالی فرماید: هر بنده ای که بیافرینم و سپس به ایمان رهنمونش شوم و اخلاقش را نیکو گردانم و به بخل گرفتارش نسازم ،

خیر او را خواسته ام .

- امام صادق (ع) : خدای عز و جل چون خوبی بنده ای را بخواهد نقطه ای نورانی در دلش پدید آورد و گوشه‌های دلش را بگشاید و فرشته ای

راهنما بر او بگمارد و چون بدی بنده ای را خواستار شود نقطه ای سیاه در دلش ایجاد کند و گوشه‌های دلش را ببندد و شیطانی گمراه کننده بر او

بگمارد سپس این آیه را تلاوت کرد: ((وهر که را خداوند خواهان هدایتش شود سینه اش را برای اسلام بگشاید)).

- هر گاه خداوند خیر بنده ای را بخواهد سینه اش را برای اسلام فراخ گرداند ، و چون این نعمت به او عطا کند زبانش به حق گویا شود و دلش با حق

گره خورد و به آن عمل کند و چون خداوند این امور را در او گرد آورد، اسلامش به کمال رسیده است .

هرگاه خداوند خوبی مردمی را بخواهد.

- پیامبر خدا (ص) : هر گاه خداوند خوبی مردمی را بخواهد شمار دین شناسان آنان را زیاد گرداند و نادانانشان را کم کند پس چون فقیه سخنی

بگوید برای سخن خود یارانی بیابد و چون نادان سخنی بگوید شکست خورد و هرگاه خداوند بدی مردمی را بخواهد نادانان آنان را زیاد کند و فقیهانشان

را کم گرداند و چون نادان سخن بگوید برای گفته های خود یارانی بیابد و چون فقیه سخن بگوید محکوم شود.

- امام باقر (ع) : هرگاه خداوند خوبی مردمی را بخواهد به آنان گوش شنوا دهد و اگر کسی گوش باطنی شنوا نداشته باشد ، اگر هم خدا سخن حق

را به گوش (ظاهری) او برساند توجهی نمی کند ، گویی آن را نشنیده است .

- پیامبر خدا (ص) : خدای تبارک و تعالی هرگاه ماندگاری یا رشد مردمی را بخواهد صرفه جویی و پاکدامنی روزیشان کند و هرگاه نابودی آنها را

بخواهد در خیانتکاری (از طرف خودشان یا از طرف دیگران به آنان را) به رویشان بگشاید ((تا از آنچه یافته بودند شادمان گشتند ، پس به ناگاه آنان را

فرو گرفتیم و همگان نومید گردیدند)).

هرگاه خداوند خوبی خانواده ای را بخواهد.

- پیامبر خدا (ص) : هرگاه خداوند خوبی خانواده ای را بخواهد آنان را در دین فقیه و آگاه کند ، کوچک آنان بزرگشان را گرامی و محترم شمارد ، در

معیشتشان رفق و مدارا و در هزینه هایشان صرفه جویی و میانه روی روزیشان کند ، به عیبهایشان بینا گرداند پس از آنها دست

بکشند و توبه کنند و

اگر برای خانواده ای خوبی نخواهد آنان را به حال خود رها کند.

تشویق به تعجیل در کارهای خوب .

- امام علی (ع) : در انجام کار خوب شتاب کنید، پیش از آن که به سبب پرداختن به کاری دیگر از آن بازمانید.
- امام صادق (ع) : هرگاه تصمیم به انجام کار خیری گرفتنی آن را به تاخیر مینداز، زیرا خدای تبارک و تعالی گاه بر بنده خود که به کاری ازطاعت او مشغول است می نگرد و می گوید : به عزت و جلالم سوگند که پس از این طاعت و تو رادیگر عذاب نکنم .
- پدرم می فرمود : چون آهنگ کار خوبی کردی ، در انجام آن شتاب کن ، زیرا نمی دانی که چه پیش می آید.
- پیامبر خدا (ص) : هر کس در کار خیری به رویش گشوده شود ، باید در استفاده از این فرصت بشتابد ، زیرا او نمی داند که این در کی به رویش بسته می شود.
- امام صادق (ع) : هرگاه یکی از شما قصد کاری نیک یا رساندن نفعی به دیگری کند ، دوشیطان در جانب راست و چپ او حاضر شوند ، پس بشتابد که آن دو شیطان او را از آن کار بازدارند.
- امام باقر (ع) : هر که آهنگ کار خوبی کند ، در انجام آن شتاب ورزد ، زیرا هر چیزی که در آن تاخیر شود شیطان فرصتی به دست می آورد.
- پیامبر خدا (ص) : خداوند آن کار خوبی را دوست دارد که با تعجیل صورت گیرد.
- امام علی (ع) : در انجام کار خیر شتاب کن تا هدایت شوی .

معنای خوبی در موارد مختلف .

- امام علی (ع) : بهترین برادر تو کسی است که به تو کمک مالی کند و بهتر از او آن است که تو را از دیگران بی نیاز گرداند.
- بهترین دارایی تو آن است که در نیازت به کار آید.
- بهترین کسی که در برابرش صبر و تحمل کنی ، کسی است که تو را از او گریزی نیست .
- پیامبر خدا (ص) : بهترین یاران ، یاران چهار نفری هستند و بهترین گروهان ، گروهان چهارصد نفری و بهترین لشکر ، لشکر چهارهزار نفری .
- امام سجاد (ع) : بهترین کلید کارها، راستی است و بهترین مهر آنها وفاداری .
- پیامبر خدا (ص) : بهترین آیین ، آیین ابراهیم است .
- بهترین سنت ، سنت محمد است .
- بهترین ره توشه ، تقواست .
- بهترین دانش آن است که سودمند باشد.
- بهترین کارها آن است که مفید باشد.
- بهترین رهنمود (یا روش) آن است که پیروی شود.

- بهترین بی نیازی و توانگری بی نیازی نفس است .
- بهترین چیزی که در دل افکنده شده , یقین است .
- بهترین دستها, دستهای انفاقگراست .
- امام علی (ع) : بهترین سرزمین آن است که تو را تحمل کند (با آسایش و احترام و عزت زندگی کنی).

بهترین مردمان .

قرآن .

((و بندگان ما ابراهیم و اسحاق و یعقوب , آن مردان قدرتمند و بابصیرت را یاد کن)).

((آنان را به یاد سرای آخرت , خالص گردانندیم آنان در نزد ما برگزیدگان و نیکانند و اسماعیل و الیسع و ذوالکفل را یاد کن که همه از نیکانند)).

- پیامبر خدا (ص) : بهترین مردان شما آن کسی است که پرهیزگار و پاک و گشاده دست باشد, بدزبان و شهوتران نباشد و به پدر و مادر خود نیکی

کند و خانواده اش را محتاج دیگران نکند.

- امام علی (ع) در پاسخ به این پرسش که بهترین مردمان نزد خدای عزوجل کیانند؟

فرمود : خدا ترس ترین آنها , پایبندترین آنها به تقوا و بی اعتنائترینشان به دنیا.

- امام صادق (ع) : بهترین شما بخشنده ترین شما هستند و بدترین شما بخیل ترینتان .

- شخصی به پیامبر خدا(ص) عرض کرد : دوست دارم که بهترین مردم باشم , حضرت فرمود : بهترین مردم کسی است که به حال مردم سودمند

باشد , پس تو برای آنان سودمند باش .

- پیامبر خدا (ص) : بهترین انسان کسی است که مردم از او بهره مند شوند.

- امام علی (ع) : بهترین فرد کسی است که به مردم سود برساند.

- امام صادق (ع) : بهترین بندگان کسی است که پنج خصلت در او باشد : هر گاه خوبی کند شاد شود و اگر بد کند بخشش طلبد و هر گاه چیزی به

او داده شود سپاسگزاری کند و هر گاه گرفتار شود شکیبایی ورزد و هر گاه کسی به او ستم کند گذشت کند.

- امام علی (ع) : بهترین مردمان کسی است که به دنیا دل نبندد , خواهشهایش اندک باشد , شهوتش مرده باشد , ایمانش ناب و خالص و یقینش

راستین باشد.

- بهترین مردم کسی است که در هنگام برخورداری سخاوتمند و شاکر باشد , بهترین مردم کسی است که در هنگام تنگدستی ایثارگر و شکیبا باشد.

- بهترین مردم کسی است که آزمندی را از دل برون کند و در راه طاعت خدا هوای نفس خویش را نافرمانی کند.

- بهترین مردمان کسی است که نفس خویش را از شهوات پاک کند و خشم خویش را در هم شکند و پروردگارش را خشنود سازد.

- بهترین انسان کسی است که هر گاه به خشم آورده شود بردباری نشان دهد و هر گاه به او ستم شود گذشت کند و چون به

وی بدی شود ، او خوبی

کند.

- بهترین مردم کسی است ، که بار زحمت مردم را به دوش کشد.

- پیامبر خدا (ص) : بالاترین منزلت را آن مردی دارد که بر پشت اسب خویش بنشیند و دشمن را به هراس افکند و دشمنان او را بترسانند.

- بهترین مردان کسی است که دیر به خشم آید و زود خشنود شود.

بهترین مؤمن .

- پیامبر خدا (ص) : بهترین شما کسی است که خداوند او را در برابر نفسش یاری رساند و در نتیجه ، زمام آن را در اختیار گیرد.

- بهترین شما آن کسی است که بداند هرچه زودتر باید کوچید و ره توشه بردارد.

- بهترین شما کسی است که مشاهده او شما را به یاد خدا اندازد.

- ابن عباس : به پیامبر خدا عرض شد : ای رسول خدا ! کدام همنشین بهتر است ؟

فرمود : آن که دیدنش شما را به یاد خدا اندازد و گفتارش بر دانش شما بیفزاید.

- پیامبر خدا (ص) : بهترین شما آن کسی است که شما را به کار خوب فرا خواند.

- بهترین شما آنانند که از معاصی و گناهان پاکدامنند.

- بهترین شما کسی است که مردم را اطعام کند ، به همگان سلام گوید و شب هنگام که مردم خوابند او نماز گزارد.

- بهترین شما آن کسی است که سخن نیکو بگوید و اطعام کند و شب هنگام که مردم خوابند او نماز گزارد.

بهترین کار.

- امام کاظم (ع) : بهترین کارها معتدلترین آنهاست .

- پیامبر خدا (ص) : بهترین کارها فرایض است و بدترین کارها بدعتهاست .

- امام علی (ع) : بهترین کارها آن است که از یقین پرده بردارد.

- پیامبر خدا (ص) : بهترین کارها نیک فرجامترین آنهاست .

- امام علی (ع) : بهترین کارها آن است که از طمع به دور باشد.

- بهترین کارها آن است که آغازش آسان ، پایانش خوش و پیامدهایش پسندیده باشد.

- بهترین کارها روش میانه است ، که پیشتاننده به سوی آن برمی گردد و عقب مانده به آن می رسد.

- ای بندگان خدا ! شما را به تقوای خدا سفارش می کنم ، زیرا این بهترین سفارشی است که بندگان به یکدیگر می کنند و

در پیشگاه خداوند بهترین

پایان امور است .

کار خوب را گرچه اندک باشد نباید دست کم گرفت .

- امام علی (ع) : کار خوب را انجام دهید و چیزی از آن را دست کم مگیرید ، زیرا خرد آن بزرگ است و اندک آن بسیار.

- امام صادق (ع) : کار خوب را هرگز خرد مشماره ، زیرا فردا (ی قیامت) آن را می بینی و شادمانت می کند.

جز اینان خیر نبینند.

- امام علی (ع) : در دنیا جز دو کس را خیری نبود : یکی آن که گناهی کند و با توبه آن را جبران نماید و دیگری کسی که در کارهای خوب شتاب ورزد.

- می فرمود : در دنیا جز دو کس خیر نبینند : کسی که هر روز بر احسان و نیکوکاری خود می افزاید و کسی که گنااهش را با توبه جبران می کند.

- پیامبر خدا (ص) : در زندگی جز دو کس را خیری نبود : عالمی که فرمانش برده شود و مستمعی که سخن را با گوش دل بشنود.

بهترین اخلاق .

- پیامبر خدا (ص) : آیا شما را به بهترین اخلاق دنیا و آخرت راهنمایی نکنم ؟
عرض کردند : چرا ، ای رسول خدا حضرت فرمود : کسی که با آن که از او بریده است پیوند برقرار کند و به کسی که از او دریغ کرده است عطا

کند و از کسی که به او ستم کرده است بگذرد.

- آیا شما را از بهترین اخلاق اهل دنیا و آخرت خبر ندهم ؟

عرض کردند : چرا ، ای رسول خدا حضرت فرمود : سلام کردن به همگان .

آن که به خیرش امیدی نیست .

- امام صادق (ع) : سه چیز است که در هر کس نباشد هرگز به خیر او امیدی نیست : کسی که در نهان از خدا ترسد و کسی که در پیری (از گناه)

باز نایستد و کسی که از عیب و ننگ شرم نداشته باشد.

معیار خوبی و بدی .

- امام علی (ع) : خوبی و بدی جز با مردم شناخته نمی شوند پس اگر خواهی که خوبی را بشناسی خوبی کن اهل آن را می شناسی
و اگر خواهی بدی

را بشناسی بدی کن اهلش را می شناسی .

صفات اهل خیر .

- امام علی (ع) : خدای سبحان برای خیر و خوبی اهلی و برای حق ستونهایی و برای طاعت و بندگی نگاهدارانی قرار داده است .

- در حدیث معراج آمده است : ای احمد! همانا اهل خیر و اهل آخرت مردمانی کمرو و پر شرم هستند ، نادانیشان اندک است و سودشان بسیار و مکرشان

اندک ، مردم از دست آنان آسوده اند و خودشان از خویشان در رنجند ، سخنان سنجیده است ، از نفسهای خود حساب می کشند و آن را سرزنش می کنند ، چشمانشان می خوابد اما دلهایشان نمی خوابد ، دیدگانشان گریان است ، دلهایشان به یاد خداست ، آن گاه که مردم در غفلت به سر می برند آنان در زمره ذاکرین هستند هیچ چیز لحظه ای آنان را از خدا باز نمی دارد ، نه خواهان خوراک زیادند و نه خواستار پر گوئی و نه خواهان پوشاک زیاد ، مردم نزد آنان مردگانند و خدا در نظرشان زنده و قیوم .
- امام علی (ع) : نرمی و ملایمت در گفتار و سلام گفتن به همگان شیوه نیکان است .

بهتر از خوبی .

- پیامبر خدا (ص) : بهتر از خوبی کسی است که خوبی می کند .
- امام صادق (ع) : بهتر از راستگویی راستگوست و بهتر از خوبی کسی است که خوبی می کند .
- امام هادی (ع) : از خوبی بهتر کسی است که خوبی می کند و از زیبایی زیباتر کسی است که زیبا می گوید و از علم برتر کسی است که دارنده آن است .
- امام علی (ع) : خوبی کننده بهتر از خود خوبی است و بدی کننده بدتر از خود بدی است .
- تا می توانید خوبی کنید ، زیرا بهتر از خوبی کسی است که خوبی می کند .
- چیزی بهتر از خوبی وجود ندارد ، مگر پاداش آن .

درهای خوبی .

- امام باقر (ع) - به سلیمان بن خالد فرمود : - آیا می خواهی تو را از ورودیهای خوبی آگاه کنم ؟
عرض کردم : آری ، فدایت شوم فرمود : روزه سپری در برابر آتش است و صدقه گناه را می برد و برخاستن در دل شب برای ذکر و یاد خدا .
- امام صادق (ع) - به علی بن عبدالعزیز فرمود : آیا تو را از ورودیهای خوبی آگاه نکنم ؟
روزه سپر است ، صدقه گناه را پاک می کند و برخاستن در دل شب برای مناجات با خدا سپس این آیه را تلاوت کرد : ((از بسترهای خود پهلو تهی می کنند)) .
- پیامبر خدا (ص) : به معاذ بن جبل فرمود : آیا می خواهی تو را از ورودیهای خوبی آگاه کنم ؟
معاذ می گوید عرض کردم : آری ، ای پیامبر خدا حضرت فرمود : روزه سپری در برابر آتش است و صدقه گناه را می زداید و برخاستن در دل شب برای طلب رضای خدا سپس این آیه را تلاوت کرد : ((از بسترهای خود پهلو تهی می کنند)) .
- کارهای خوب بسیار است و کننده آنها اندک .

ارزش راهنمایی کردن به کار خوب .

- پیامبر خدا (ص) : کسی که به کار خوب راهنمای کند, مانند کسی است که آن را انجام داده است .
- راهنمای به خوبی مانند کننده کار خوب است .
- اجر کسی که به کار خوبی راهنمایی کند, مانند اجر کسی است که آن را انجام دهد.

برگزیده ها و بهترینهای خداوند.

- پیامبر خدا (ص) : خدای تبارک و تعالی از سخن , چهار کلام را برگزید و از فرشتگان , چهار فرشته را و از پیامبران , چهار پیامبر را و از صدیقان , چهار صدیق را و از شهیدان , چهار شهید را و از زنان , چهار زن را و از روزها , چهارروز را و از سرزمینها , چهار سرزمین را.
- و اما بهترین سخنان اینهاست : سبحان الله والحمد لله ولااله الاالله والله اكبر هر کس پس از هر نمازی این چهار جمله را بگوید, خداوند برای او ده حسنه بنویسد و ده گناه او را پاک کند و ده درجه او را بالا برد.
- و بهترین فرشتگان : جبرئیل , میکائیل , اسرافیل و عزرائیل هستند.
- و بهترین پیامبران : خداوند ابراهیم را خلیل خود برگزید و موسی را کلیم (و همسخن خود) و عیسی را روح (خود) و محمد را حبیب (خود).
- و بهترین صدیقان : یوسف صدیق , حبیب نجار و علی بن ابی طالب هستند ((۳)).
- و بهترین شهیدان : یحیی بن زکریا , جرجیس پیامبر , حمزه بن عبدالمطلب و جعفر طیار هستند.
- و بهترین زنان : مریم دختر عمران , آسیه دختر مزاحم و همسر فرعون , فاطمه زهرا و خدیجه دخت خویلد هستند.
- و بهترین ماهها : رجب , ذوالقعدة , ذوالحجه و محرم که چهار ماه حرامند.
- بهترین روزها : روز عید فطر , روز عرفه , روز عید قربان و روز جمعه است که در کوفه آب از تنور فوران کرد ((۴)).
- نماز خواندن در مکه برابر با صد هزار نماز است و در مدینه برابر با هفتاد و پنج هزار نماز و در بیت المقدس برابر با پنجاه هزار نماز و در کوفه برابر با بیست و پنج هزار نماز.

طلب خیر از خدا.

طلب خیر از خدا.

- امام صادق (ع) : خداوند این سخن را فرو فرستاد : از بدبختی بنده من این است که کارها را انجام دهد و از من درخواست خیر نکند.
- هر کس بدون طلب خیر از خدا اقدام به کاری کند و سپس گرفتار شود , او را اجر و پاداشی نباشد.
- هیچ بنده مؤمنی از خدای عزوجل طلب خیر نکند , جز آن که به او خیر دهد هر چند پیشامد ناخوشایندی برایش بکند (باز خیر او در همان است

.

- امام علی (ع): پیامبر خدا (ص) مرا به (امارت) یمن فرستاد و به من سفارشهایی کرد از جمله فرمود: ای علی! کسی که از خدا طلب خیر

کند، سرگردان نمی‌شود و کسی که مشورت کند، پشیمان نمی‌گردد.

- پیامبر خدا (ص): از خوشبختی آدمی این است که از خداوند طلب خیر کند و به قضای الهی خشنود باشد، و از بدبختی آدمی این است که از

خداوند طلب خیر نکند و از قضای الهی ناخشنود باشد.

- امام علی (ع): در وصیت خود به فرزندش می‌فرماید: از خدا بسیار طلب خیر کن.

- کسی که از خدا طلب خیر کند، پشیمان نشود.

- هر گاه آهنگ کاری کردی از خدا طلب خیر کن.

- از خدا طلب خیر کن و بدون آن کاری را انتخاب نکن، زیرا بسا کسی که (بدون طلب خیر از خدا) کاری را انتخاب کرده و آن موجب نابودی او

شده است.

استخاره کردن با دعا.

- امام صادق (ع) به ابن ابی یعفور درباره طلب خیر از خدا فرمود: ابتدا خدا را به بزرگی و عظمت یاد می‌کنی و او را ستایش می‌نمایی و

بر پیامبر و خاندانش درود می‌فرستی و سپس می‌گویی: اللهم انی استلک بانک عالم الغیب والشهادة الرحمن الرحیم و انت علام الغیوب، استخیرالله

برحمته (پروردگارا از تو که دانای غیب و آشکار و رحمان و رحیمی و تو که دانای تمام اسراری تقاضا می‌کنم، از خدا به مدد رحمتش طلب خیر می

کنم).

- کسی که با طیب خاطر (و از ته دل) یک بار از خدا طلب خیر کند خداوند حتماً به او خیر عنایت خواهد کرد.

- هیچ بنده مؤمنی نیست که برای کاری که می‌خواهد انجام دهد یک بار از خدا طلب خیر کند، مگر آن که خداوند او را به بهترین آن دو امر (که در

انتخاب آنها تردید دارد) راهنمایی کند.

- پیامبر خدا (ص): هر گاه قصد انجام کاری کردی، درباره آن هفت بار از خدا طلب خیر کن سپس، بنگر که چه چیز زودتر به دلت خطور می

کند، خیر در همان است، یعنی به همان عمل کن.

- امام سجاد (ع) - از دعای آن حضرت درباره طلب خیر از خدا - : بار خدایا! من به دانائیت (به خیر و شر) از تو خیر و نیکی درخواست می‌کنم

پس بر محمد و خاندان او درود فرست و خیر و نیکی را برایم مقدر فرما و شناخت انتخاب کردن را به ما الهام فرما و آن را وسیله خشنودی به آنچه

برای ما مقدر کرده‌ای و سر فرود آوردن به آنچه حکم نموده‌ای، قرار ده و نگرانی شک و دو دلی را از ما دور کن و ما را با یقین اخلاص دارندگان تایید و کمک فرما.

استخاره با قرآن .

- امام صادق (ع) - به کسی که خدمت ایشان عرض کرد - : گاه تصمیم به انجام کاری می‌گیرم و درباره آن از خدا طلب خیر می‌کنم، اما فکرم به جایی نمی‌رسد حضرت فرمود: قرآن را باز کن و به اولین آیه‌ای که چشمت می‌افتد، به خواست خدا، عمل کن .
- به قرآن تفال زن .
(استخاره عبارت از این است که انسان وقتی در ترجیح یکی از دو کار بر دیگری بماند و نتواند برای عمل یکی را انتخاب کند، از خداوند می‌خواهد که او را در انتخاب یکی از آن دو کار راهنمایی کند و خیر او را در آن قرار دهد، اما تفال زدن یا فال گرفتن به معنای شناسایی و پیش بینی کردن عواقب کارها و پیشامدهای آینده و امثال اینهاست)).

استخاره با نماز .

- امام صادق (ع) : دو رکعت نماز بخوان و از خدا طلب خیر کن، زیرا سوگند به خدا که هیچ مسلمانی از خدا طلب خیر نکند، مگر آن که خداوند قطعا برای او خیر و نیکی قرار می‌دهد.

خیاطی .

خیاطی .

- پیامبر خدا (ص) : کار مردان نیک خیاطی است و کار زنان نیک، ریسندگی .
- پیامبر خدا (ص) جامه خود را می‌دوخت و کفشش را پینه می‌کرد و بیشترین کار و سرگرمی او در خانه اش خیاطی بود.

خیاط خیانتکار .

- امام علی (ع) بر در دکان خیاطی ایستاد و فرمود: ای خیاط! مادران بچه مرده در عزای تو بگریند، نخها را محکم کن و درزها را باریک گیر و کوهها را نزدیک هم بزن، زیرا که از پیامبر خدا (ص) شنیدم می‌فرمود: خداوند خیاط خیانتکار را در پیراهن و ردایی از پارچه‌هایی که دوخته و در آنها خیانت کرده است محشور می‌کند از برداشتن اضافات پارچه‌ها پرهیز کنید، زیرا صاحب جامه به آنها سزاوارتر است، مبادا آنها را به عنوان

پاداش بردارید.

دانش پژوهی .

دانش پژوهی .

قرآن .

((نسزد هیچ بشری را که خدا به او کتاب و حکمت و نبوت داده باشد ، آن گاه به مردم بگوید که بندگان من باشید نه خدا بلکه [سزاوار آنست که

بگوید : [مردمی الهی و ربانی باشید به آن گونه که کتاب خدا را آموخته اید و درس خوانده اید)).

- امام علی (ع) : باروری شناخت به آموختن دانش است .

- امام حسین (ع) : آموختن دانش ، شناخت و معرفت را بارور می کند و تجربه های زیاد ، خرد را می افزاید .

- امام علی (ع) : دانش پژوهی ، لذت دانشمندان است .

- دانش بجوی ، تا بر دانشت افزوده شود .

- قرآن را به شما آموختم و با دلیل و برهان میان شما داوری کردم و آنچه را (از حق) نمی شناختید ، به شما شناساندم .

تشویق به پیگیری در آموختن .

- امام علی (ع) : دانش را به دست نیاورد مگر آن کس که به کار آموختن و تحقیق پشتکار نشان دهد .

- کسی که در کار آموختن پیگیر نباشد از فهم و دانش بهره ای نبرد .

- آن که زیاد بخواند و مطالعه کند دانشی را که آموخته است از یاد نبرد و آنچه را که نمی داند بیاموزد .

- در عهدنامه خود به مالک اشتر می فرماید : برای تقویت عواملی که اوضاع سرزمین تو (مصر) را به سامان می آورد و پیش از تو کار مردم به

وسیله آن عوامل درستی و سامان می گرفت ، با دانشمندان و فرزنانگان بسیار به گفتگو و تبادل نظر پرداز .

مدارا کردن .

مدارا کردن .

- پیامبر خدا (ص) : پروردگارم ، همان گونه که مرا به انجام واجبات فرمان داده ، به مدارا کردن با مردم نیز فرمان داده است .

- امام باقر (ع) : از جمله مناجاتهای خدای عز وجل با موسی بن عمران که در تورات نوشته شده است این است که فرمود : ای موسی ! راز پنهان

مرا در دل خویش پنهان دار و در آشکار بادشمن من و دشمن خودت مدارا کن و با فاش کردن راز پنهان من سبب ناسزاگویی آنان به من مشو ، که در

آن صورت در ناسزاگویی به من با دشمن من و دشمن خودت شریک گشته ای .

- ابوبکر حضرمی : برادرم علقمه به امام باقر (ع) عرض کرد : ابوبکر می گوید : برای علی با مردم باید جنگید امام باقر (ع) به من فرمود : اگر

بشوی که کسی علی (ع) را دشنام می دهد و تو بتوانی بینی او را قطع کنی ، این کار رامی کنی ؟
عرض کردم : آری حضرت فرمود : پس ، این کار را مکن سپس فرمود : من اگر بشنوم کسی به علی ناسزا می گوید در پناه ستونی از او پنهان می

شوم و چون ناسزاگوییهایش تمام شد ، پیش او می روم و با وی دست می دهم .

- امام صادق (ع) : جبرئیل (ع) نزد پیامبر (ص) آمد و گفت : ای محمد! پروردگارت تو را سلام می رساند و می فرماید : با بندگانم مدارا کن .

- پیامبر خدا (ص) : مدارا کردن با مردم نصف ایمان است و نرمی و مهربانی کردن با آنان نصف زندگی است .

- امام صادق (ع) : درباره آیه ((و با مردم سخن نیک گوید)) فرمود : مقصود همه مردمان اعم از مؤمن و کافر است اما با مؤمنان باید گشاده رو بود

و اما با کافران باید به نرمی و مدارا سخن گفت ، تا به سوی ایمان کشیده شوند و کمترین ثمرش این است که خود و برادران مؤمنش را از گزند آنان مصون می دارد.

- مدارا کردن با دشمنان خدا از بهترین صدقه هایی است که انسان برای خود و برادرانش می دهد.

- پیامبر خدا (ص) : خداوند از این رو پیامبران را بر دیگر مردمان برتری داد که با دشمنان دین خدا بسیار با مدارا رفتار می کردند و برای حفظ

برادران همکیش خود نیکو تقیه می کردند.

- سه چیز است که هر کس نداشته باشد هیچ عملی از او تمام و کامل نیست : پاکدامنی و ورعی که او را از نافرمانی خدا بازدارد و خویی که به

سبب آن با مردم مدارا کند و بردباری و حلمی که به وسیله آن رفتار جاهلانه نادان را دفع کند.

- امام علی (ع) : فرزانه نیست آن که مدارا نکند با کسی که چاره ای جز مدارا کردن با او نیست .

- امام رضا (ع) در پاسخ به این سؤال که : عقل چیست ؟

فرمود : جام اندوه را جرعه جرعه نوشیدن ، با دشمنان مسامحه کردن و بادوستان مدارا نمودن .

- امام حسن (ع) نیز درباره عقل فرمود : جام اندوه را جرعه جرعه نوشیدن و مسامحه کردن با دشمنان .

- امام علی (ع) : مدارا کردن پسندیده ترین خصلت است .

- میوه خرد مدارا کردن با مردم است .

- مدارا کردن با مردم در راس حکمت است .

- مدارا کردن با مردم سرلوحه خرداست .

- مدارا کردن با مردمان از بهترین کارهاست .

نمره مدارا کردن .

- امام علی (ع) : با مردم مدارا کن ، تا از برادری آنان بهره مند شوی و با روی خوش با آنان برخورد کن تا کینه هایشان بمیرد.

- با مردم مدارا کن ، تا از گزند هایشان ایمن شوی و از نیرنگ هایشان سالم مانی .

- سلامت دین و دنیا ، در مدارا کردن با مردم است .

- هر که با دشمنان خود مدارا کند ، از جنگها ایمن ماند.

- امام صادق (ع) : گروهی از قریش بامردم کمتر ره مدارا پیش گرفتند و از این رو از قریش رانده شدند ، در حالی که به خدا سوگند از نظر

خانوادگی عیبی نداشتند و گروهی از غیر قریش با مردم نیکو مدارا کردند و در نتیجه به (این) خاندان بلند پایه پیوستند.
سپس فرمود : کسی که دست خود را از مردم باز دارد ، یک دست از آنها باز داشته است ولی مردم دستهای بسیاری را از او باز می دارند.

فرجام کسی که با مدارا اصلاح نشود.

- امام علی (ع) : کسی که حسن مدارا اصلاحش نکند ، مکافات بد او را درست گرداند.

- از سخنان آن حضرت در سرزنش اصحابش - : تا چند با شما مانند شتران جوان زخمین پشت و جامه های پوسیده مدارا کنم ! جامه هایی که

چون از یک سو آنها را می دوزند از سوی دیگر پاره می شود من می دانم که چه چیز شما را اصلاح می کند و کجی و انحراف شما را

راست می گرداند ، اما من اصلاح شما را با تباه کردن خودم روا نمی دانم .

- از سخنان آن حضرت در سحرگاه روزی که ضربت خورد - : نشسته بودم که خواب چشمانم را بر بود و در این هنگام پیامبر خدا (ص) بر من

آشکار گشت عرض کردم : ای رسول خدا! از امت تو چه کژیها و دشمنیها که ندیدم ؟

حضرت فرمود : نفریشان کن من گفتم : خداوند به جای آنها بهترین افراد را به من دهد و به جای من بدترین کس را بر آنان مسلط کند.

دعا.

دعا.

اشاره

قرآن .

((بگو : اگر دعای شما نباشد ، پروردگرم هیچ اعتنایی به شما نمی کند ، در حقیقت شما به تکذیب پرداخته اید و به زودی [عذاب با شما] قرین

خواهد بود)).

((پروردگارتان گفت : بخوانید مرا ، تا شما را پاسخ گویم آنهایی که از پرستش من سرکشی می کنند زودا که با خواری به جهنم در آیند)).

- امام علی (ع) - در وصیت به فرزند خود حسن (ع) - : بدان که آن کسی که ملکوت و خزاین دنیا و آخرت در دست اوست به تو اجازه داده است تا

او را بخوانی و اجابت دعای تو را ضمانت کرده است و به تو فرمان داده است که از او بخواهی تا به تو عطا کند و او مهربان و

بخشنده است میان تو

و خودش حجابی نهاده و تو راه آوردن واسطه و میانجی و ادار نکرده است سپس کلیدهای خزائن و گنجینه هایش را که همان دعا کردن و خواستن از

اوست و در اختیار تو نهاده است و پس هر گاه تو بخواهی و با دعا کردن درهای گنجینه های او را می گشایی .

- امام باقر (ع) : خداوند عز وجل می فرماید: ((آنان که از پرستش من سرکشی می کنند زودا که با خواری به جهنم در آیند)) حضرت فرمود :

منظور از عبادت دعاست و دعا برترین عبادت است (زراره می گوید) : عرض کردم : مقصود از ((اواه)) در آیه ((همانا ابراهیم اواه و شکیا

بود)) چیست ؟

حضرت فرمود : اواه یعنی کسی که بسیار دعا کند.

- در پاسخ به این سؤال که : زیاد قرآن خواندن بهتر است یا زیاد دعا کردن ؟

فرمود : دعا کردن مگر نشنیده ای این سخن خدای تعالی را که : ((بگو : پروردگار من از شما چه باک دارد))؟

- پیامبر خدا (ص) : ترک دعا گناه است .

- دعا مغز (و عصاره) عبادت است و هیچ کس از دعا کردن نمی میرد.

- امام علی (ع) : دعا کلیدهای موفقیت و رستگاری است .

- دعا کلیدهای رستگاری و چراغهای موفقیت است .

- دعا کلید رحمت و چراغ تاریکی است .

- پیامبر خدا (ص) : دعا سلاح مؤمن ، ستون دین و نور آسمانها و زمین است .

- دو نفر که هر دو یک کار کرده اند به بهشت می روند ، اما یکی از آن دو دیگری را برتر از خود می بیند و می گوید : پروردگار! عمل ما هر دو

و یکی بود پس به چه چیز او را مقام بالاتر دادی ؟

خدای تبارک و تعالی می فرماید : او از من درخواست و مسالت کرد و تو نکردی .

- امام علی (ع) : محبوبترین کار نزد خدای عزوجل در روی زمین دعاست .

- پیامبر خدا (ص) : نزد خدای تعالی چیزی گرامیتر از دعا نیست .

- ناتوانترین مردم کسی است که از دعا کردن ناتوان باشد.

- امام علی (ع) : زیاد دعا کن تا از گزند شیطان در امان بمانی .

- امام صادق (ع) : دعا کن و مگو : کار گذشته است (و آنچه مقدر شده همان می شود) ، همانان نزد خداوند عزوجل مقام و منزلتی است که جز با

درخواست به دست نمی آید.

- خدای عزوجل را بخوان و مگو : کار گذشته است .

زراره می گوید : مقصود آن حضرت این است که ایمان تو به قضا و قدر نباید مانع از این شود که در دعا کردن پافشاری کنی .

- امام باقر (ع) : نزد خدا چیزی محبوبتر از این نیست که دست خواهش به سوی او دراز شود.

- پیامبر خدا (ص): برترین عبادت دعاست.
- عمل نیک و نیمش عبادت است و نیم دیگرش دعا.
- امام صادق (ع): خداوند دعای مؤمنان را در روز قیامت تبدیل به عملی می‌کند و به سبب آن در بهشت به ایشان فزونی می‌دهد.
- امیرالمؤمنین مردی بود که بسیار دعا می‌کرد.
- امام علی (ع): هر که خدا شناستر باشد بیشتر از دیگران دست نیاز و نیایش به سوی خدا دراز می‌کند.
- پیامبر خدا (ص): برترین عبادت دعاست هرگاه خداوند به بنده اذن (و توفیق) دعا دهد در رحمت را به روی او بگشاید بی‌گمان هیچ کس با دعا کردن هلاک نمی‌شود.

دعا سلاح پیامبران است.

- پیامبر خدا (ص): آیا سلاحی را به شما نشان دهم که از دشمنان نجاتتان می‌دهد و روزیتان را زیاد می‌کند؟ عرض کردند: آری، ای رسول خدا فرمود: شب و روز پروردگارتان را بخوانید، زیرا که سلاح مؤمن دعاست.
- امام علی (ع): چه خوب سلاحی است دعا.
- امام رضا (ع): بر شما باد به سلاح پیامبران عرض شد: سلاح پیامبران چیست؟ فرمود: دعا.
- امام صادق (ع): دعا کاری تر از نیزه است.
- دعا از سلاح تیز کارگتر است.
- دعا از نیزه تیز کارگتر است.
- امام علی (ع): دعا سپر مؤمن است.

دعا قضای حتمی شده را بر می‌گرداند.

- امام باقر (ع): به زراره فرمود: آیا تورا به چیزی راهنمایی نکنم که پیامبر خدا (ص) در آن استثنا نزده است؟ عرض کردم: آری فرمود: دعا قضا را - گرچه کاملاً حتمی شده باشد - بر می‌گرداند حضرت (برای تشبیه و بیان قضای مبرم) انگشتانش را به هم چسباند.
- امام کاظم (ع): بر شما باد به دعا کردن، زیرا دعا به درگاه خدا و مسالت کردن از او بلایی را که قضا و قدر الهی به آن تعلق گرفته و فقطمانده که به اجرا درآید، دفع می‌کند پس، چون خدای عزوجل خوانده شود و از او مسالت گردد بلا را کاملاً بر گرداند.
- عمر بن یزید: از حضرت ابوالحسن (کاظم) (ع) شنیدم که می‌فرمود: همانا دعا آنچه را که مقدر شده و آنچه را که مقدر نشده است برمی‌گرداند عرض کردم: مقدر شده را دانستم اما آنچه را مقدر نشده چگونه دفع می‌کند؟ فرمود: دیگر مقدر نمی‌شود.

- امام سجاد (ع) : دعا , بلاى نازل شده و نازل نشده را دفع مى کند.

- پیامبر خدا (ص) : قضا را چیزی جز دعا بر نمی گرداند.

- پرهیز و حذر کردن (انسان را) از تقدیر نجات نمی دهد اما دعا از تقدیر نجات می دهد.

- امام صادق (ع) به اصحاب خود فرمود : آیا طولانی بودن بلا را از کوتاه بودن آن باز می شناسید؟

عرض کردیم : خیر فرمود : هر گاه به یکی از شما در هنگام بلا- و گرفتاری دعا کردن الهام شد بدانید که بلا کوتاه است (و بزودی رفع می شود).

دعا شفای هر دردی است .

- امام صادق (ع) : بر تو باد به دعا کردن , زیرا که آن شفای هر دردی است .

- محمد بن مسلم : به امام باقر (ع) عرض کردم : (آیا) پیامبر خدا (ص) فرموده است که این دانه سیاه , بجز مسمومیت , هر دردی را شفا می دهد؟

فرمود : آری , سپس فرمود : آیا تو را خبر ندهم از چیزی که هر درد و سمی را درمان می کند؟

عرض کردم : آری , فرمود : دعا.

دعا انواع بلاها را دفع می کند.

- امام علی (ع) : موجهای بلا- را پیش از آن که بلا- سر رسد از خود دفع کنید , سوگند به آن که دانه را شکافت و مردمان را بیافرید بلا به سوی مؤمن

شتابنده تر می آید تا شتاب سیلاب از فراز تپه به فرود آن و از تاخت اسبهای تاتاری .

- امواج بلا را با دعا پس زیند , بلا دیده ای که بلا جانش را به لب رسانده است نیازش به دعا بیشتر از عافیت چشیده ای نیست که از بلا در امان نیست

- امام صادق (ع) : هر که نگران باشد که بلایی به او برسد و پیش از رسیدن بلا دعا کند , خداوند عزوجل هرگز آن بلا را به او نرساند.

- امام کاظم (ع) : همانا دعا به مقابله بلا می رود و تا روز قیامت در برابر هم می ایستند.

- امام سجاد (ع) : دعا بعد از نازل شدن بلا سودی ندارد.

- امام علی (ع) : همانا خدای سبحان را خشمها و کیفیهایی است , پس هر گاه بر شما فرود آمدند آنها را با دعا دور سازید , زیرا که بلا را چیزی جز دعا دور نمی کند.

- پیامبر خدا (ص) : درهای بلا را با دعابندید.

- درهای بلاها را با استغفار ببندید.

پیشدستی در دعا.

قرآن .

((چون به آدمی گزندی رسد به پروردگارش روی می آورد و او را می خواند آن گاه چون به او نعمتی بخشد همه آن دعاها را که پیش از این کرده بود از یاد می برد و برای خداهمتیانی قرار می دهد تا مردم را از طریق او گمراه نکند بگو: اندکی از کفرت بهره مند شو، که تو از دوزخیانی)).

((چون به آدمی گزندی رسد، چه بر پهلو خفته باشد و چه نشسته یا ایستاده ما را به دعا می خواند و چون آن گزند را از او دور سازیم، چنان می گذرد که گویی ما را برای دفع آن گزندی که به او رسیده بود هرگز نخوانده است اعمال اسرافکاران اینچنین در نظرشان آراسته شده است)).

((یا آن که در مانده را چون بخواندش پاسخ می دهد و گرفتاری از او دور می کند و شما را در زمین جانشین پیشینان می سازد آیا معبودی با خداست؟ چه اندک پند می گیرید)).

- پیامبر خدا (ص): در هنگام آسایش خود را به خدا بشناسان تا در هنگام گرفتاری و سختی تو را بشناسد.

- امام صادق (ع): کسی که در دعا کردن پیشدستی کند (همیشه دعا کند نه فقط موقع بلا و گرفتاری)، هر گاه بلا بر او نازل شود دعایش

اجابت گردد و فرشتگان گویند: صدایی آشناست و از آسمان (درگاه خدا) پوشیده نماند اما کسی که در دعا کردن پیشدستی نکند، چون بلا به او رسد

دعایش مستجاب نشود و فرشتگان گویند: ما این صدا را نمی شناسیم.

- امام باقر (ع): سزاوار است که مؤمن در هنگام خوشی و آسایش همان گونه دعا کند که در هنگام سختی و گرفتاری.

- خدای تعالی به داود، صلوات الله علیه، وحی فرمود که: در زمان آسایش و خوشی به یاد من باش، تا من در هنگام سختی و گرفتاری دعایت را

اجابت کنم.

- امام سجاد (ع): در مناجات خویش: مرا از آنان قرار مده که خوشی سرمستشان می کند و بلا و گرفتاری از پایشان در می آورد اینان فقط زمانی

تو را می خوانند که گرفتار شوند و تنهائنگامی به یاد تو می افتند که به مصیبتی سخت گرفتار آیند، در این هنگام در برابر تو به خاک می افتند و دست

خواهش به سویت بر می دارند.

- پیامبر خدا (ص): هر گاه بنده در روزگار خوشی به یاد پروردگارش باشد، خداوند او را از بلامی رهااند.

تشویق به دعا کردن برای هر حاجتی.

- پیامبر خدا (ص): برای هر حاجتی که دارید، حتی اگر بند کفش باشد، دست خواهش به سوی خدای عزوجل دراز کنید، زیرا که تا او آن را آسان

نگرداند آسان (و برآورده) نشود.

- هر یک از شما باید تمام نیازهای خود را از خدا درخواست کند , حتی اگر بند کفشش پاره شد آن را از خدا بخواهد.
- خداوند به موسی وحی فرمود که : ای موسی ! هر چه نیاز داری از من بخواه , حتی علوفه گوسفند و نمک خمیرت را.
- امام صادق (ع) : بر شما باد به دعا کردن , زیرا با هیچ چیز به مانند دعا به خدا نزدیک نمی شوید دعا کردن برای هیچ امر کوچکی را , به خاطر
- ناچیز بودنش رها نکنید , زیرا حاجتهای کوچک نیز به دست همان کسی است که حاجتهای بزرگ به دست اوست .
- امام باقر (ع) : حاجتهای کوچک خود را خرد و کم اهمیت بشمارید , زیرا محبوبترین مؤمنان نزد خدای تعالی کسی است که بیشتر درخواست کند.
- پیامبر خدا (ص) : هر یک از شما باید حاجت خود را از پروردگار خویش بخواهد , حتی نمک را از او بخواهد و حتی بند کفش خود را از او بخواهد.

دعا کلید اجابت است .

قرآن .

- ((چون بندگان من درباره من از تو بپرسند , بگو که من نزدیکم و به ندای کسی که مرا بخواند پاسخ می دهم پس , باید به ندای من پاسخ دهند و به من ایمان آورند تا راه راست یابند)).
- ((پروردگارتان گفت : بخوانید مرا تا شما را پاسخ گویم آنهایی که از پرستش من سرکشی می کنند زودا که با خواری به جهنم در آیند)).
- پیامبر خدا (ص) : خدای تبارک و تعالی هر گاه پیامبری را می فرستاد به او می فرمود : هر گاه امر ناخوشایندی تو را اندوهگین ساخت مرا بخوان
- پاسخت را می دهم خداوند این را به امت من نیز ارزانی داشته است , آن جا که می فرماید : ((مرا بخوانید تا شما را پاسخ گویم)).
- امام صادق (ع) درباره آیه ((رحمتی که خدا بر مردم بگشاید کسی نتواند که بازش دارد)) فرمود : آن رحمت دعاست .
- دعا مخزن اجابت است , همچنان که ابر مخزن باران است .
- امام علی (ع) : هر که از خدا اذن بخواهد خداوند به او اذن دهد.
- هر که در (رحمت) خدای سبحان رابکوبد آن در به رویش باز شود.
- امام صادق (ع) : هیچ دری نیست که کوبیده شود , مگر آن که بزودی به روی کوبنده باز گردد.
- امام حسن (ع) : خداوند عزوجل باب مسالت (و دعا) را به روی هیچ کس نگشود , که باب اجابت را به روی او بسته باشد.
- پیامبر خدا (ص) : هر کس از شما که در دعا به رویش گشوده شد , درهای اجابت نیز به رویش گشوده شده است .
- خدا رانسزد که در دعا رابرای بنده ای بگشاید و در اجابت را به رویش ببندد خدا کریمتر از آن است که چنین کند.
- هر گاه خداوند بخواهد که خواهش بنده ای بر آورد اجازه (و توفیق) دعا کردن به او عطا فرماید.
- هر که چیزی را آرزو کند و آن چیز مورد رضای خدای عزوجل باشد , از دنیا نرود تا آن که خداوند بدو عطا فرماید.
- امام صادق (ع) : بسیار دعا کن , زیرا دعا کلید هر رحمتی است و مایه روا شدن هر حاجتی و آنچه نزد خداست جز با دعا به دست نمی آید هیچ

دری نیست که بسیار کوبیده شود مگر آن که بزودی به روی کوبنده باز گردد.

- بزنتی: به حضرت رضا (ع) عرض کردم: فدایت شوم، من چند سال است که از خدا حاجتی می‌خواهم و از تاخیر در اجابتش در دلم

شبهه‌ای پدید آمده است حضرت به من فرمود: بگوبدانم اگر من سخنی به تو بگویم آیا به آن اعتماد می‌کنی؟

عرض کردم: فدایت شوم، اگر به سخن شما اعتماد نکنم به چه کسی اعتماد کنم؟

حضرت فرمود: پس، به خدا بیشتر اعتماد داشته باش، زیرا خداوند به تو وعده (اجابت) داده است مگر نه این که خدای تبارک و تعالی می‌فرماید

: ((هرگاه بندگانم درباره من از تو پرسند))؟

شرایط استجاب دعا.

- امام صادق (ع): آداب دعا را رعایت کن اگر شرایط دعا را به جا نیاوردی منتظر اجابت مباش و بدان که اگر خدا ما را به دعا کردن فرمان نداده

بود ولی ما خالصانه او را می‌خواندیم، باز از روی فضل و کرم اجابت می‌کرد، چه رسد به این که خودش اجابت دعای کسی را که شرایط آن را

به جا آورد ضمانت کرده است.

در این جا مهمترین شرایط استجاب دعا را که از معصومین (ع) روایت شده است ذکر می‌کنیم:.

۱- شناخت.

- پیامبر خدا (ص): خداوند عزوجل می‌فرماید: هر کس با آگاهی از این نکته که سود و زیان به دست من است، از من چیزی بخواهد اجابتش می‌

گویم.

- امام صادق (ع) در پاسخ به گروهی که از آن حضرت پرسیدند: چرا ما دعا می‌کنیم اما مستجاب نمی‌شود؟

فرمود: چون کسی را می‌خوانید که نمی‌شناسیدش.

- در باره آیه ((پس، دعوت مرا اجابت کنند و به من ایمان آوردند)) فرمود: یعنی بدانند که من می‌توانم آنچه را از من می‌خواهند به آنان بدهم.

۲- عمل کردن به مقتضای شناخت.

قرآن.

((ای بنی اسرائیل: نعمتی را که به شما ارزانی داشتم، به یاد بیاورید و به عهد من وفا کنید تا به عهد شما وفا کنم و از من بترسید)).

- پیامبر خدا (ص): کسی که دعا کند و عمل نکند، مانند کسی است که با کمان بی زه تیر اندازد.

- آن اندازه که نمک برای غذا کافی است، همراه با کار خیر، دعا کردن کافی است.

- امام علی (ع) در پاسخ به این سؤال که: خداوند فرموده است ((مرا بخوانید، اجابتان می‌کنم)) پس، چرا دعا می‌کنیم ولی دعایمان

اجابت نمی شود؟

فرمود: زیرا دل‌های شما هشت خیانت کرده است: نخستین آنها این است که شما خدا را شناختید اما حق او را چنان که بر شما واجب کرده است

ادا نکردید، بنابراین، شناخت شما به کارتان نیامد وقتی درها و راه‌های دعا رابسته اید چه دعایی از شما مستجاب می شود؟

- امام صادق (ع) :- نیز در پاسخ به همین پرسش :- زیرا شما به عهد و پیمان خدا وفا نمی کنید خداوند می فرماید: ((به عهد من وفا کنید به عهد

شما وفا می کنم)) به خدا قسم اگر به عهد خدا وفا می کردید، خداوند به عهد و پیمان شما وفا می کرد.

- خداوند به موسی وحی فرمود: که ای موسی! مرا با دل پاک و زبان راست بخوان.

- امام صادق (ع): هرگاه بنده با نیتی راست و درست و دلی با اخلاص، خدای تبارک و تعالی را بخواند و به عهد خدای عزوجل نیز وفا کند دعایش

مستجاب می شود اما اگر خداوند عزوجل را بدون نیت و اخلاص بخواند، دعایش اجابت نشود مگر نه این که خداوند متعال می فرماید: ((به عهد من

وفا کنید به عهد شما وفا می کنم))؟

پس کسی که وفا کند وفا می بیند.

۳- پاکی درآمد.

- امام علی (ع): بهترین دعا دعایی است که از سینه ای پرهیزگار و دلی پاک برخیزد.

- پیامبر خدا (ص): همانا بنده دستش را (برای دعا) به درگاه خدا بالا می برد در حالی که خوراکش حرام است، با چنین حالی، چگونه

دعایش مستجاب شود؟

- در پاسخ به کسی که عرض کرد: دوست دارم دعایم پذیرفته شود، فرمود: خوراکی را پاک گردان و حرام وارد معده خود مکن.

- در آمدت را پاک کن تا دعایت مستجاب شود، زیرا هرگاه آدمی لقمه [حرام] به دهان خود ببرد تا چهل روز دعایی از او پذیرفته نمی شود.

- در حدیث قدسی: از تو دعا کردن است و از من اجابت نمودن، پس، هیچ دعایی از من محبوب نماند مگر دعای حرامخوار.

- امام صادق (ع): هر که خوشحال می شود که دعایش مستجاب گردد کسب و کار خود را پاک گرداند.

- هر یک از شما که می خواهد دعایش مستجاب شود درآمد خود را پاک کند و حق مردم را بپردازد دعای هیچ بنده ای که مال حرامی در شکمش باشد

یا مظلومه کسی به گردنش باشد، به درگاه خدا بالا نمی رود.

- روایت شده است که موسی (ع) مردی را دید که به شدت زاری می کند و دستهایش را به سوی آسمان بالا برده، دعا و تضرع می کند پس،

خداوند به موسی (ع) وحی کرد: اگر او چنین و چنان هم می کرد دعایش مستجاب نمی شد، زیرا در شکمش (خوراک) حرام

جای دارد و برپشتش

حرام و در خانه اش حرام .

۴- حضور و رقت قلب در هنگام دعا.

- پیامبر خدا (ص) : بدانید که خداوند دعایی را که از دلی غافل و بی خبر باشد نمی پذیرد.

- بدانید که خداوند از دل غافل دعایی را نمی پذیرد.

- در پاسخ به این پرسش که اسم اعظم خدا چیست ؟

فرمود : همه اسمهای خدا اعظمند پس ، دل خود را از هر چه جز اوست خالی گردان و آن گاه به هر نامی که خواهی بخوانش .

- امام علی (ع) : خداوند دعای دل غافل را نمی پذیرد.

- امام صادق (ع) : خدای عزوجل دعایی را که از دلی غافل و بی توجه سرزند اجابت نمی کند پس ، هرگاه دعا کردی با

دلت (به خدا) روی آر

و یقین بدان که در این صورت دعایت مستجاب می شود.

- خداوند دعایی را که با سنگدلی همراه باشد مستجاب نمی کند.

- پیامبر خدا (ص) : دعا کردن را در هنگام رقت قلب غنیمت شمرد ، که رقت قلب ، رحمت است .

- امام صادق (ع) : هر زمان که بدنت به لرزه درآمد و چشمانت گریان شد و دلت تپیدن گرفت آن لحظه را (برای دعا کردن)

غنیمت شمار ، که به تو

توجه شده است .

- هر زمان که به یکی از شما رقت قلب دست داد ، دعا کند ، زیرا قلب تا خالص و پاک نشود رقت نمی یابد.

موانع اجابت دعا.

۱- گناه .

- امام باقر (ع) : (گاه) بنده از خداوند حاجتی را می خواهد و از شان خداست که آن را درآینده ای نزدیک یا با تاخیر برآورده

سازد ، اما بنده بعدا

مرتکب گناهی می شود پس ، خداوند تبارک و تعالی به فرشته می گوید : حاجت او بر میاور و او را از آن محروم گردان ،

زیرا که او خود را در

معرض خشم من نهاد و مستوجب محرومیت از سوی من شد.

۲- ستم .

- امام علی (ع) : خداوند عزوجل به عیسی بن مریم (ع) وحی فرمود که : به اشراف بنی اسرائیل بگو که من دعای هیچ یک از

شما و هیچ یک از

کسانی را که مظلومه ای به گردن دارند اجابت نمی کنم .

- امام صادق (ع) : خداوند عزوجل می فرماید: سوگند به عزت و جلالم که دعا و نفرین ستمدیده ای را در حق ستم

کننده بدو که خودنسبت

به دیگری چنان ستمی را روا داشته است اجابت نمی کنم .

- از اندرزه‌های خدای تعالی به عیسی (ع) : ای عیسی ! به ستمگران بنی اسرائیل بگو : در حالی که زیرپاهای شما حرام قرار

داردو در خانه

هایتان بت ، مرا بخوانید ، زیرا من سوگند خورده ام که هر کس مرا بخواند پاسخش را بدهم و پاسخ من به آنان تا زمانی که (از محفل دعا) پراکنده

شوند ، نفرین کردن بر ایشان است .

- امام صادق (ع) : هر گاه مردی ستم بیندو به ستمگر خود نفرین کند ، خداوند عزوجل فرماید : کس دیگری هم هست که می گوید به او ستم کرده ای

و تو را نفرین می کند اگر خواهی نفرین هر دوی شما را مستجاب کنم و اگر خواهی به تاخیر اندازم تا مشمول عفو شوی .
۳- ناسازگاری دعا با حکمت خداوند .

- امام علی (ع) : کرم خدای سبحان با حکمت او تضاد پیدا نمی کند ، از این روست که هر دعایی مستجاب نمی شود .

ابن سینا می نویسد : علت اجابت دعا تلاقی و توافق اسباب و علل است با هم ، بنا به حکمتی الهی به این معنا که دعای کسی که درباره چیزی دعا می

کند و سبب تحقق آن چیز از سوی آفریدگار با هم تلاقی می کنند بنابراین ، اگر سؤال شود که : آیا ممکن است آن چیز بدون دعا و توافق و

سازگاریش با آن دعا تحقق پیدا کند؟

می گوییم : خیر ، زیرا علت آن هر دو یکی می باشد و آن آفریدگاری است که سبب هستی یافتن آن چیز را دعا قرار داده است همچنان که سبب

سالم شدن بیمار را خوردن دارو قرار داده است و تا بیمار دارو مصرف نکند بهبود نمی یابد دعا نیز این گونه است چیزی که برای تحقق یافتنش دعا

می کنیم ، بنا به حکمتی ، بر حسب قضا و قدر الهی با علت وجودی آن چیز تلاقی می کند پس ، دعا کردن لازم است و انتظار اجابت دعا نیز ضروری

است .

آداب دعا کردن .

۱- بسم الله گفتن .

- پیامبر خدا (ص) : دعایی که با بسم الله الرحمن الرحيم آغاز گردد رد نمی شود .

۲ تمجید خداوند .

- پیامبر خدا (ص) : هر دعایی که با تمجید (خدا) آغاز نشود نافرجام است .

- امام صادق (ع) : در کتاب امیر المؤمنین (ع) آمده است که پیش از درخواست چیزی از خدا باید او را ستود پس ، هر گاه خدای عزوجل را

خواندی (ابتدا) او را تمجید کن (راوی می گوید) : عرض کردم : چگونه تمجیدش کنم ؟

حضرت فرمود : می گویی : ای کسی که از رگ گردن به من نزدیکتر است ، ای کسی که میان انسان و دلش حائل می شود ، ای کسی که در بالاترین

چشم انداز است ، ای کسی که مانند ندارد .

۳- صلوات فرستادن بر محمد و خاندانش .

- پیامبر خدا (ص) : صلوات فرستادن شما بر من , دعای شما را مستجاب می گرداند و زکات (و مایه پاکیزگی) اعمال شماست .

- امام صادق (ع) : دعا پیوسته در حجاب است تا آن گاه که بر محمد و بر خاندان محمد صلوات فرستاده شود .

- هر که خواهد از خداوند عزوجل حاجتی طلب کند , به صلوات فرستادن بر محمد و آل او آغاز نماید , سپس حاجتش را بخواهد و در پایان نیز بر

محمد و آل محمد صلوات فرستد , زیراخدای عزوجل کریمتر از آن است که آغاز و انجام دعا را بپذیرد و وسط را واگذارد , چرا که صلوات بر

محمد و آل محمد از خداوند پوشیده نمی ماند .

- امام علی (ع) : هر دعایی , تا در آن بر محمد و آل محمد صلوات فرستاده نشود , از (ورود به) آسمان ممنوع است .

۴- شفیع قراردادن صالحان .

- در دعای معصومین (ع) آمده است : خدایا! اگر گناهان من آبروی مرا نزد تو برده است و دعایم را از تو محجوب کرده است پس , بر محمد و

خاندان محمد صلوات فرست و به آبروی آنان , ای پروردگار من , دعایم را اجابت فرما .

- امام کاظم (ع) : هرگاه خواستی از خداوند حاجتی طلب کنی , بگو : خدایا! به حق محمد و علی از تو مسالت می کنم , زیرا که آن دورا نزد تو

منزلتی است .

- امام صادق (ع) : همانا خداوند را فرستادگانی آشکار و فرستادگانی پنهان است پس , هر گاه به حق فرستادگان آشکار خدا از او چیزی خواستی به

حق فرستادگان پنهانش نیز بخواه .

۵- اعتراف به گناه .

- امام صادق (ع) : (در دعا) ابتدا بایدخدا را ستود , سپس به گناه اعتراف نمود و آن گاه حاجت را خواست .

۶- تضرع و ابتهال ((۵)).

- خدای تعالی به موسی (ع) وحی فرمود : ای موسی ! هرگاه مرا می خوانی با ترس و هراس و بیم بخوان و روی در خاک نه و با اعضای ارجمند

بدنت در برابر من سجده کن و در پیشگاه من با خواری و فروتنی بایست و هرگاه بامن رازو نیاز می کنی , با دلی هراسان و ترسان راز و نیاز کن .

- از اندرزهای خدای تعالی به عیسی (ع) : ای عیسی ! مرا چون شخص اندوهگین و در حال غرق که فریادرسی ندارد , بخوان مرا جز با خواری و

زاری و خلوص مخوان , که هر گاه با چنین حالی مرا بخوانی اجابت کنم .

- امام حسین (ع) : رسول خدا (ص) در هنگام ابتهال و دعا مانند بینوایی که غذا می طلبد , دستانش را بالا می برد .

۷- به جا آوردن دو رکعت نماز .

- امام صادق (ع) : مردی وارد مسجد شد و دو رکعت نماز خواند و سپس از خدای عزوجل درخواست کرد رسول خدا (ص) فرمود : این بنده

از پروردگارش زود خواهش کرد مرد دیگری آمد و دو رکعت نماز خواند و سپس خدای عزوجل را ثنا گفت و بر پیامبر و خاندانش درود فرستاد در

این هنگام رسول خدا (ص) (به او) فرمود: بخواه که به تو داده می شود.

- هر که درست وضو بگیرد و دو رکعت نماز بگذارد و رکوع و سجود آنها را به طور کامل به جا آورد، سپس سلام گوید و خدای عزوجل و رسول

خدا را مدح کند و آن گاه حاجتش را بخواهد هر آینه به جا خواهش کرده و هر که به جا طلب خیر و خوبی کند نوید برنگردد.

۸- کوچک نشمردن هیچ دعایی .

- امام علی (ع): خدای تبارک و تعالی اجابت خود را در دل دعا پنهان کرده است پس، هیچ دعایی را خرد و ناچیز مشمار، زیرا بسا که اجابت شود و تو ندانی .

۹- زیاد نشمردن خواسته .

- پیامبر خدا (ص): خداوند می فرماید: اگر دلهای (همه) بندگانم آرزویی همچون آرزوی دل خوشبخت ترین بنده مرا بکنند (ومن آرزوی آنان را

برآورم) این آرزوها همچون سوزنی باشد که بنده ای از بندگان من آن را در آب دریا فرو برد، زیرا که عطای من کلام است و وعده من نیز کلام و

هر گاه من به چیزی بگویم ((باش)) می شود (به محض این که اراده هستی یافتن چیزی را کنم هستی می یابد).

- خدای تعالی فرموده است: اگر اولین و آخرین و زنده و مرده و تر و خشکتان جمع شوند و هر یک هر چه خواهش دارد بخواهد (ومن آنها را برآورم

در ملک من کمترین اثر نگذارد).

- خداوند به یکی از پیامبرانش وحی فرمود که: اگر اهل هفت آسمان و زمین همگی از من خواهشی کنند و خواهش یکایک آنان را برآورم به

اندازه پرپشه ای از ملک من کم نشود چگونه کاستی یابد ملکی که من سرپرست و خداوندگار آنم؟

- از خداوند بخواهید، و زیاد بخواهید، زیرا هیچ چیز برای او زیاد و بزرگ نیست .

- امام باقر (ع): هیچ خواسته ای را زیاد مشمارید، زیرا آنچه نزد خداست بیش از آن است که می پندارید.

۱۰- بلند همتی در خواهش .

- امام علی (ع): در وصیت خود به فرزندش حسن (ع) می فرماید: باید برای خود آن چیزی را (از خدا) بخواهی که جمال و نیکی آن برایت بماند

و وبال و آزارش از تو دور ماند مال و ثروت برای تو نمی ماند و تو نیز برای آن نخواهی ماند.

- امام کاظم (ع): ابوذر از خوف خدا چندان گریست که چشمش آسیب دید به او گفته شد: چرا دعا نمی کنی که خدا چشمت را شفادهد؟

ابوذر گفت: از این کار غافل شده ام و اهمیت چندانی هم برایم ندارد گفتند: چه چیز تو را از این کار غافل کرده و باز داشته است

گفت: دو امر بسیار بزرگ: بهشت و دوزخ.

- ربیعہ بن کعب: روزی رسول خدا (ص) به من فرمود: ای ربیعہ! هفت سال به من خدمت کردی، آیا از من چیزی نمی خواهی؟

من عرض کردم: ای رسول خدا، مرا فرصتی ده تا بیندیشم صبح روز بعد که خدمت پیامبر رسیدم فرمود: ای ربیعہ! حاجت را بگو عرض کردم:

از خداوند بخواه که مرا با تو به بهشت برد حضرت فرمود: چه کسی این را به تو یاد داد؟

عرض کردم: ای رسول خدا! هیچ کس به من یاد نداد، بلکه با خودم اندیشیدم و گفتم: اگر از ایشان ثروت بخوام عاقبتش نابودی است و اگر عمر

طولانی و اولاد (زیاد) بخوام عاقبت همه آنان مرگ است ربیعہ می گوید: آن حضرت لحظاتی سرش را پایین انداخت و سپس فرمود: این کار را می

کنم تو نیز با سجده زیاد مرا (در بر آورده شدن این خواهش از خدا) یاری رسان.

- امام صادق (ع): مردی خدمت رسول خدا (ص) آمد و سلام کرد و مسلمان شد و سپس عرض کرد: ای رسول خدا، مرا می شناسی؟

حضرت فرمود: تو کیستی؟

عرض کرد: من صاحب همان منزلی هستم در طائف که شما در فلان روز از دوره جاهلیت بر من وارد شدید و من گرامیتان داشتم پیامبر خدا (ص)

فرمود: خوش آمدی، حالا چه می خواهی؟

آن مرد عرض کرد: دو بست گوسفند با چوپانان آنها رسول خدا (ص) دستور داد به او بدهند، آن گاه به اصحابش فرمود: این مرد همت آن را نداشت

تا چیزی را از من بخواهد که آن پیرزن بنی اسرائیل از موسی (ع) خواست ((۶)).

- در پاسخ به این سؤال که خواهش پیرزن از موسی (ع) چه بود؟

فرمود: آن پیرزن گفت: این کار نمی کنم مگر آن که چند کار برایم بکنی: پایم را چابک گردانی، بینایی مرا به من باز گردانی جوانیم را به من

بر گردانی و مرا با خودت در بهشت جای دهی.

۱۱- دعا کردن برای همه.

- پیامبر خدا (ص): هر گاه یک نفر دعا کند، برای همه دعا کند، زیرا این دعا به اجابت نزدیکتر است کسی که پیش از دعا کردن برای خود برای

چهل نفر از برادرانش دعا کند، آن دعا در حق آنان و در حق خودش مستجاب شود.

- امام صادق (ع): هر کس پیش از دعا کردن برای خودش، چهل مؤمن را دعا کند دعایش مستجاب شود.

۱۲- دعای پنهانی.

قرآن:.

((پرودگارت را در دل خود به تضرع و ترس، بی آن که صدای خود بلند کنی، هر صبح و شام یاد کن و از غافلان مباش)).

- پیامبر خدا (ص): یک دعای پنهانی برابراست با هفتاد دعای آشکار.

- امام صادق (ع) : عظمت ثواب دعا و تسیحی را که بنده در خلوت خویش کند جز خدای تبارک و تعالی کس نداند.

۱۳ - دعای گروهی .

- امام صادق (ع) : هیچ گاه چهار نفر فراهم نیامدند و برای مطلبی به درگاه خدا دعا نکردند ، مگر این که با اجابت آن دعا از هم پراکنده شدند.

- هرگاه امر دشوار و ناگواری برای پدرم پیش می آمد زنان و کودکان را گرد می آورد و سپس دعا می کرد و آنها آمین می گفتند.

میان این گونه خبرها و خبرهای فقره پیشین مبنی بر فضیلت دعای پنهانی می توان این گونه سازش داد که احادیث قبلی را حمل بر مواردی

کرد که در جمع شدن برای دعا تاثیر اجتماعی وجود ندارد یا مواردی که شرع تنهایی و خلوت در آنها را مطلوب دانسته است مانند نماز شب ، اما

احادیث دسته دوم مربوط به جاهایی می شود که جمع شدن اثر اجتماعی دارد یا اختصاص به موارد خاصی دارد که در احادیث ذکر شده اند.

۱۴ - خوشبین بودن به اجابت دعا.

- پیامبر خدا (ص) : خداوند را با حال یقین به اجابت بخوانید.

- امام صادق (ع) : هرگاه دعا کنی با دل (به خدا) روی آر و چنین پندار که حاجت و خواسته تو بر در خانه است .

- چون دعا کنی چنین خیال کن که حاجت بر در خانه است .

۱۵ - انتخاب زمان مناسب .

- پیامبر خدا (ص) : هر که فریضه ای را ادا کند ، دعایش (در آن هنگام) نزد خدا مستجاب است .

- امام صادق (ع) : در سه زمان دعا از خداوند پوشیده نمی ماند : بعد از ادای فریضه ، به هنگام بارش باران و هنگام پدیدار شدن نشانه ای از اعجاز

خدا در زمین .

- پیامبر خدا (ص) : بهترین زمان برای این که خدای عزوجل را بخوانید سحرگاهان است سپس این آیه را که نقل سخن یعقوب (ع) است

تلاوت کرد : ((بزودی از پروردگار خود برای شما آمرزش می خواهم)) و فرمود : (دعا کردن برای) آنها را به وقت سحر موکول کرد.

- امام صادق (ع) : هر کس برای خدا از بیماری عیادت کند ، هر دعایی که آن بیمار برای او بکند خداوند اجابت فرماید.

۱۶ - پافشاری .

- امام باقر (ع) : خداوند عزوجل پافشاری مردمان در خواهش از یکدیگر را ناخوش دارد اما این کار را نسبت به خودش دوست می دارد.

- در تورات آمده است : در دعا پافشاری کنید تا با اجابت دعا رحمت (خدا) شما را فراگیرد و عافیت به شما شادباش گوید.

- نیز در تورات - : کسی که به احسان و خوبی من امیدوار باشد در خواهش از من پافشاری کند.

- امام علی (ع) : در مسالت از خدا پافشاری کن تا درهای رحمت به رویت گشوده شود.

- امام باقر (ع) : به خدا سوگند هیچ بنده مؤمنی در حاجت خود به درگاه خدای عزوجل اصرار نرزد ، مگر آن که حاجتش را بر

آورد.

- پیامبر خدا (ص): راستی که خداوند درخواست کننده مصر را دوست دارد.

- خدا رحمت کند بنده ای را که از خدای عزوجل حاجتی بخواهد و در دعا (برای آن حاجت) پافشاری کند، خواه دعایش

اجابت شود و یا

نشود.

- از سخنان نجوا آمیز خدای تعالی با موسی: ای موسی! مانند آن کسی دعا کن (و مرابخوان) که به آنچه نزد من است طمع بسته

و رغبت دارد و از

کرده خویش پشیمان است.

- نیز از همین مناجاتها: - بنگر که وقتی از من مسالت می کنی رغبت تو به آنچه نزد من است، چگونه می باشد.

اموری که باید دعا کننده ترک کند.

۱- دعا برای چیزهای ناشدنی و ناروا.

- امام علی (ع): ای کسی که دعا می کنی، آنچه را ناشدنی و نارواست از خدا مخواه.

- در پاسخ به این سؤال: بی اثرترین دعاها کدام است؟

فرمود: دعا برای چیزهای ناشدنی.

- عرض کردم: پروردگارا، مرا محتاج هیچ یک از آفریدگانت مگردان رسول خدا(ص) فرمود: ای علی! چنین مگو، زیرا هیچ

کس نیست که محتاج

دیگران نباشد عرض کردم: پس، چه بگویم، ای رسول خدا؟

فرمود: بگو: خدایا! مرا محتاج آفریدگان بد خود مفرما.

- شنید که مردی می گوید: خدایا! از فتنه به تو پناه می برم، به او فرمود: می بینم که از مال و فرزندت به خدا پناه میبری

خدای تعالی می فرماید

: ((همانا داراییها و فرزندان شما فتنه (مایه آزمایش) هستند)) (این گونه مگو) بلکه بگو: خدایا! من از فتنه های گمراه کننده به

تو پناه می برم

- امام صادق (ع): در پاسخ به سؤال از آیه ((آن چیزهایی را که خدا بدانها بعضی از شما را بر بعضی دیگر برتری داده است

آرزو مکنید)) فرمود:

نباید انسان آرزوی زن و دختر کسی را بکند بلکه باید مانند آنها را آرزو کند (که خدا به او بدهد).

۲- شتاب داشتن.

- امام صادق (ع): هرگاه بنده دعا کند، خدای تبارک و تعالی پیوسته در فکر حاجت اوست به شرط آن که بنده شتاب به خرج

ندهد.

- هرگاه بنده شتاب کند و از حاجت خواهی خود (از خدا) دست بکشد خدای تعالی فرماید: بنده ام عجله کرد گویی می

پندارد که نیازهای او را

کسی جز من برآورده می کند.

- مؤمن پیوسته در خیر ورفاه ورحمت خداست مادام که عجله نشان ندهد و نومیدانه دست از دعا نکشد (راوی می گوید): عرض کردم: چگونه عجله نشان می دهد؟

فرمود: می گوید: مدت‌هاست دعا می کنم و اجابتی نمی بینم .

- پیامبر خدا(ص): مردم تازمانی که شتاب به خرج ندهند پیوسته در خیر و خوبی خواهند بود عرض شد: ای رسول خدا, درود خدا بر تو,

چگونه شتاب به خرج می دهند؟

فرمود: به این که بگویند: دعا کردیم اما مستجاب نشد.

۳- صلاح کار خود را به خدا نیاموزد.

- پیامبر خدا(ص): خدای تبارک و تعالی فرموده است: ای آدمیزاد! از فرمانی که به تو داده ام اطاعت کن و صلاح کار خود را به من نیاموز.

- امام علی (ع): خدای عز و جل از فراز عرش خود فرمود: ای بندگان من! از آنچه به شما دستور داده ام فرمان برید و به من نیاموزید که چه چیز

به صلاح شماست, زیرا من به آن داناترم و آنچه را به صلاح شماست از شما دریغ نمی کنم .

- امام صادق (ع): هر که به خدا چیزی را که نمی داند یاد دهد عرش او به لرزه درآید.

کسی که حاجتش بی درخواست برآورده می شود.

- پیامبر خدا(ص): خدای تعالی فرموده است: هر کس چنان به یاد من باشد که فراموش کند چیزی از من بخواهد بهترین چیزی را که به سؤال

کنندگان می دهم به او عطا کنم .

- هر کس عبادت خدا او را از مسالت از او غافل کند خداوند بهترین چیزی را که به سائلان خود می دهد عطاایش فرماید.

- خدای تعالی فرموده است: هر کس یاد من او را از مسالت از من غافل کند, پیش از آن که از من بخواهد به او می دهم .

- خداوند می فرماید: کسی که یاد من او را از خواهش از من غافل کند, بالاتر از آن چیزی که به سائلان می دهم او را عطا کنم .

- امام صادق (ع): هرگاه بنده را به درگاه خدای عز و جل حاجتی باشد و پیش از طلب حاجت خود زبان به ستایش (خدا) و درود فرستادن

بر محمد و خاندان محمد بگشاید چندان که یادش برود حاجتی نیز داشته است خداوند حاجت او را, پیش از آن که بخواهد, برآورد.

- یک بار خدای را خواندم و او پاسخ داد و من حاجت خود را از یاد بردم, زیرا پاسخ دهی خدا و روی آوردن او به بنده اش در هنگام دعا بسی

بزرگتر و ارزشمندتر است از آنچه که بنده از او می خواهد, حتی اگر خواسته اش بهشت و نعمتهای جاویدان آن باشد.

- ابو حمزه: خداوند به داود(ع) وحی فرمود که: ای داود! هیچ بنده ای نیست که از فرمان من اطاعت کند, مگر آن که خواسته او را پیش

از آن که بگوید برآورم و پیش از آن که مرا بخواند پاسخش گویم .

- فاطمه زهرا(ع) : هر که عبادت ناب و خالصانه خود را به درگاه خدا فرا برد ، خداوند عز وجل بهترین کاری را که به صلاح اوست برایش فرو فرستد.

آن که دعایش مستجاب می شود.

- امام صادق (ع) : هر گاه یکی از شما خواهد که هر چه از خداوند طلب کند به او بدهد باید از همه مردم چشم امید برکند و جز به خدا امید نبندد پس

، چون خدای عز وجل دانست که او برآستی چنین است هر چه از خدا بخواهد عطاایش کند.

- امام سجاد(ع) : هر که در هیچ کاری به مردم امید نبندد و همه کارهای خود را به خدای عز وجل واگذارد ، خداوند هر خواسته ای که او داشته باشد اجابت کند.

- امام حسن (ع) : کسی که در دلش هوایی جز خشنودی (خدا) خطور نکند ، من ضمانت می کنم که خداوند دعایش را مستجاب کند.

- امام صادق (ع) : دل‌های خود را واریسی کنید اگر دیدید که خداوند آنها را از خطور هر گونه ناخشنودی نسبت به کارهایی که او می کند پاک

ساخته است (جز رضایت و خشنودی از خدا و کرده های او در دلتان نمی یابید) در این صورت هر چه می خواهید از او طلب کنید.

دعاهایی که مستجاب می شود.

- امام صادق (ع) : سه دعاست که از خدای تعالی پوشیده نمی ماند (ومستجاب می شود) : دعای پدر در حق فرزندش هرگاه نسبت به او نیکوکار و

فرمانبردار باشد ، نفرین پدر در حق او هرگاه وی را بیازارد و نافرمانی کند ، نفرین ستمدیده در حق ستمگر ، دعای ستمدیده در حق کسی که انتقام او

را از ستمگر گرفته باشد ، دعای مرد مؤمن در حق برادر مؤمن خود که به خاطر ما او را کمک مالی کرده باشد و نفرین او در حق کسی که برادرش

به وی محتاج شده و او می توانسته است نیازش را برطرف سازد و نکرده است .

- پیامبر خدا(ص) : دعای چهار نفر رد نمی شود : پیشوای دادگر ، پدر برای فرزندش ، دعای انسان برای برادرش در غیاب او و ستمدیده خداوند

جل جلاله می فرماید : به عزت و جلالم سوگند که گر چه به طول انجامد ، اما عاقبت انتقام تو (ستمدیده) را بگیرم .

- از نفرین پدر بترسید ، که آن از شمشیر برنده تر است .

- امام علی (ع) : دعای چهار کس رد نمی شود : پیشوای دادگر در حق ملتش و پدر صالح در حق فرزندش و فرزند صالح در حق پدرش و ستمدیده

در حق کسی که به او ستم کرده است خداوند ، عز اسمه ، می فرماید : به عزت و جلالم سوگند که حتی اگر زمانی هم بگذرد ،

سرانجام انتقام تو)

ستم‌دیده) را خواهم گرفت .

- امام صادق (ع) : مبادا ستمگری را در ستم کردن به مسلمانی ستم‌دیده یاری رسانید , زیرا اگر شما را نفرین کند نفرینش مستجاب می شود

پدرمان رسول خدا(ص) می فرمود : همانا نفرین مسلمان ستم‌دیده اجابت می شود.

- پیامبر خدا(ص) : دعای کودکان امت من , در صورتی که به گناهان آلوده نشده باشند , مستجاب می شود.

- اگر کسی به مردمی خوبی کند و آنها از وی تشکر نکنند و او نفرینشان کند نفرینش در حق آنان مستجاب می شود.

- امام حسن (ع) : کسی که قرآن بخواند دعایش , دیر یا زود , مستجاب می شود.

دعاهایی که مستجاب نمی شود.

- امام صادق (ع) : دعای چهار کس مستجاب نمی شود : مردی که در خانه اش بنشیند و بگوید: خدایا! روزی مرا برسان پس خداوند به او می

فرماید: مگر به تودستور نداده ام که در طلب کسب روزی برآیی ؟

و مردی که زنش را نفرین کند , پس خداوند می فرماید : مگر کار او را به تو واگذار نکرده ام ؟

نیز مردی که مال و ثروتی داشته باشد و آن را هدر دهد و بگوید : خدایا! مرا روزی ده , پس خداوند پاسخش دهد: مگر به تودستور ندادم که صرفه

جو باش ؟

و مردی که مال خود را بدون مدرک و گواه به کسی وام دهد , پس خداوند به او گوید : مگر به تو دستور ندادم که (هنگام وام دادن) گواه و مدرک بگیری

؟

- امام علی (ع) : پیامبر خدا(ص) شبی از خانه بیرون آمد و به آسمان نگاه کرد و فرمود : این ساعتی است که در آن هیچ دعایی رد نمی شود مگر

دعای مباشر ((۷)) , یا شاعر , یا گزمه , یا طنبور زن , یا دهلی .

- پیامبر خدا(ص) : خدای عز و جل فرموده است : هر مخلوقی که به کسی جز من متوسل شود , دستش را از اسباب آسمانها و زمین کوتاه کنم و آن

گاه چون چیزی از من بخواهد عطایش نکنم و چون مرا بخواند پاسخش ندهم .

- امام صادق (ع) : موسی بن عمران بر یکی از یاران خود که در حال سجده بود گذشت و کارش را که انجام داد و برگشت دید او همچنان در حال

سجده است موسی (ع) به او گفت : اگر حاجتت به دست من بر آورده می شد آن را روا می ساختم خدای عز و جل به موسی وحی فرمود که : ای

موسی ! اگر چندان سجده کند که گردنش بشکند خواهشش را نپذیرم مگر آن که از آنچه من ناخوش دارم دست کشیده به آنچه دوست دارم روی

آورد (کارهای زشت را رها کرده کارهای خداپسند انجام دهد).

- پیامبر خدا(ص): باید امر به معروف و نهی از منکر کنید و گرنه خداوند بدان شما را بر خوبانتان مسلط می گرداند و در این صورت نیکانتان

دعای کنند ولی دعایشان مستجاب نمی شود.

- امام صادق (ع): هر که برای ستم ستمکاری عذر بتراشد (وستمگریهای او را توجیه کند) خداوند کسی را بر او مسلط گرداند که به وی ستم کند

و در این صورت چنانچه (برای رفع ستم او از خود) دعا کند دعایش مستجاب نشود و خداوند در برابر ستمدیدی اش به او اجر و پاداش ندهد.

- پیامبر خدا(ص): من از خداوند خواهش کردم که نفرین دوست را در حق دوستش مستجاب نکند.

علل تاخیر در استجاب دعا.

- امام علی (ع): تاخیر در اجابت دعا تورانومید نگرداند، زیرا که بخشش (خداوند) بسته به نیت (او) است، چه بسا که در برآوردن خواهشت

تاخیر شود تا بدین وسیله خواهنده را پاداش بزرگتر و امیدوار (به بخشش الهی) را بخشش بیشتر دهد، بسا باشد که چیزی بخواهی و به تو داده نشود

اما دیر یا زود بهتر از آن به تو داده شود، یا برای خیر و مصلحت تو از تو دریغ شده است و بسا خواسته ای که اگر برآورده شود موجب نابودی و تباهی دین تو گردد.

- تاخیر در اجابت دعا تورا نومید نگرداند، زیرا که بخشش بستگی به نیت دارد.

- امام صادق (ع): هر آینه بنده دعا می کند و خداوند عز و جل به دو فرشته (موکل بر انسان یا دو فرشته دیگر مامور این کار) می فرماید: من

دعای او را مستجاب کردم اما حاجتش را نگهدارید، زیرا دوست دارم صدای او را بشنوم و همانا بنده دعای کند و خدای تبارک و تعالی می فرماید

زود خواسته اش را برآورد که من خوش ندارم صدای او را بشنوم.

- امام علی (ع): وقتی با گناهان خود راه را بردعایت بسته ای تاخیر در اجابت آن را دیرم شمار.

- امام صادق (ع): از زمانی که خدای عزوجل (در پاسخ خواهش موسی و هارون برای هلاک کردن فرعون) فرمود: ((هر آینه دعای شما اجابت

شد)) تا زمانی که فرعون نابود شد چهل سال طول کشید.

- اسحاق بن عمار: به امام صادق (ع) عرض کردم: آیا می شود دعای کسی مستجاب شود و برآورده شدن آن به تاخیر افتد؟ فرمود: آری، بیست سال (ممکن است به تاخیر افتد).

علل مستجاب نشدن دعا.

قرآن.

((جنگ بر شما مقرر شد، در حالی که آن را ناخوش دارید شاید چیزی را ناخوش بدارید و در آن خیر شما باشد و شاید چیزی را دوست داشته باشید و برایتان ناپسند باشد خدامی داند و شما نمی دانید)).

- در زبور آمده است: خدای تعالی می فرماید: ای پسر آدم! تو از من خواهشی می کنی و من برای مصلحت تو آن را برآورده نمی کنم: امادر خواهشت اصرار می ورزی و من خواسته ات را می دهم و تو با کمک آن مرتکب گناه و نافرمانی از من می شوی پس، من بر آن می شوم تا آبرویت را ببرم لیک مرا می خوانی و من پرده پوشی می کنم چه خوبیها که به تو نکرده ام و چه بدیها که تو به من نکرده ای کم مانده است که بر تو چنان خشمی گیرم که دیگر هرگز خشنود نشوم.

- امام باقر(ع) (یا امام صادق (ع)): خدای تبارک و تعالی می فرماید: همانا برخی از بندگانم از من (توفیق انجام) طاعتی را می طلبد تا بدان سبب او رادوست بدارم اما من از او دریغ می کنم تا مبادا بر اثر عمل خود دچار عجب و خودپسندی شود.

- امام باقر(ع): خدای عز و جل دنیا را به دوست و دشمن خود می دهد اما آخرت را جز به کسی که دوستش دارد نمی دهد همانا مؤمن از پروردگار به اندازه جای یک تازیانه در دنیا طلب می کند و خداوند به او نمی دهد اما آخرت را می طلبد و خداوند هرچه خواهد به او دهد، و کافر را در دنیا هرچه خواهد بدهد ولی در آخرت به اندازه جای یک تازیانه می طلبد و به او نمی دهد.

- امام صادق (ع): مردی خدمت امیر المؤمنین (ع) آمد و عرض کرد: من خدا را می خوانم ولی اجابتی نمی بینم؟ حضرت فرمود: چون تو خدا را با صفاتی جز صفات او وصف می کنی (و می خوانی) همانادعا را چهار خصلت باشد: اخلاص باطنی، حضور نیت (و قلب)، شناخت وسیله و انصاف داشتن درخواستی آیا تو با آگاهی از این چهار نکته دعا می کنی؟ عرض کرد: خیر حضرت فرمود: پس، آنها را بشناس (و با توجه به این چهار نکته دعا کن).

- خدای تعالی فرموده است: به عزت و جلال و عظمت و شکوهم سوگند که من دریغ می آید در دنیا به دوست خود چیزی دهم که او را از یاد من غافل کند، زیرا می خواهم مرا بخواند تا صدایش را بشنوم و کافر را به آرزویش می رسانم، زیرا از او نفرت دارم و نمی خواهم مرا بخواند و صدایش را بشنوم.

- امام علی (ع): گاه چیزی را (از خدا) می خواهی اما به تو داده نمی شود و دیر یا زود بهتر از آن به تو داده می شود، یا به خاطر آنچه خیر و مصلحت تو در آن است از برآورده شدن خواسته ات دریغ می شود، زیرا بسا خواسته ای که اگر بر آورده شود به نابودی و تباهی دین تومی انجامد پس، چیزی بخواه که زیبایی و نیکیش برایت می ماند و پیامد سوئی ندارد.

بر حذر داشتن از دعای ناآگاهانه .

قرآن .

((و آدمی به دعا شری را می طلبد چنان که گویی به دعاخیری را می جوید و آدمی تا بوده شتابزده بوده است)).
 ((گفت: ای نوح! او از خاندان تو نیست، او عملی است ناصالح از سر ناآگاهی از من چنین میخواه برحذر می دارم تو را که از مردم نادان باشی
 ((

- امام صادق (ع): راههای نجات و نابودی خودت را بشناس تا مبادا از خدا چیزی را به گمان این که نجات تو در آن است
 بخواهی، حال آن که سبب
 نابودی تو می شود خدای عز و جل فرموده است: ((انسان به دعا شری را می طلبد)).

نهی از دعا کردن برای ستمگران و کافران .

قرآن .

((نباید پیامبر و کسانی که ایمان آورده اند برای مشرکان هر چند خویشاوندان باشند - پس از آن که دانستند به جهنم می روند -
 طلب آموزش کنند
 آموزش خواستن ابراهیم برای پدرش، نبود مگر به خاطر وعده ای که به او داده بود و چون برای او آشکار شد که پدرش
 دشمن خداست از او
 بیزاری جست، زیرا ابراهیم بسیار خدای ترس (یا دعا کننده یا دل رحم) و بردبار بود)).
 - پیامبر خدا(ص): هر که برای بقای ستمگری دعا کند هر آینه خواستار نافرمانی خداوند در زمین او شده است .
 - برادر امام کاظم (ع)، علی بن جعفر، از آن حضرت پرسید که آیا رواست مردی مسلمان برای پدر و مادر کافر خود در نماز
 آموزش بخواهد؟
 حضرت فرمود: اگر در کودکی آنها را از دست داده و نمی داند که مسلمان شده اند یا نه اشکالی ندارد، اما اگر بداند که کافر
 بوده اند نباید برایشان
 آموزش بطلبد و اگر نمی داند، برایشان دعا کند.

دعا خالی از تاثیر نیست .

- امام سجاده(ع): دعای مؤمن از سه حال خارج نیست: یا برایش ذخیره می گردد، یا در دنیا برآورده می شود، یا بلایی را که
 می خواهد به او
 برسد دفع می کند.
 - پیامبر خدا(ص): هر مسلمانی که خدا را به دعایی بخواند و آن دعا برای قطع رحم یا رسیدن به گناهی نباشد خدای تعالی یکی
 از این سه کار را در
 حق او می کند: یا دعایش را در دنیا برآورد، یا آن را ذخیره آخرت او قرار دهد و یا بدی و گزند را از او دور سازد.
 - پس، هرگاه این شرایط دعا را که گفتم رعایت کردی و نیت و درونت را برای خدا پاک و خالص گردانیدی بشارت باد تو را به

یکی از این سه چیز :

یا خواهشت بزودی برآورده می شود ، یا بهتر از آن برای تو ذخیره می گردد ، یا بلایی را از تو بر می گرداند که اگر آن را بر تو می فرستاد ، نابود می شدی .

- امام صادق (ع) : خداوند به حساب مؤمن رسیدگی می کند و به او می فرماید : این حساب را می شناسی ؟
عرض می کند : نه ، ای پروردگار خداوند می فرماید : در فلان و بهمان شب چنین و چنان دعایی (و خواهشی) کردی و من آن را برای تو اندوختم حضرت فرمود : آن مؤمن چون عظمت ثواب و پاداش خدا را می بیند عرض می کند : پروردگارا ، کاش هیچ دعا و خواهش مرا در دنیا برآورده نمی کردی و آنها را برای (آخرت) من می اندوختی .

- امام باقر(ع) : هر گاه خداوند بنده ای را دوست بدارد او را در فشار شدید بلا قرار دهد و باران بلا بر سرش فرو ریزاند ، پس چون به درگاه او دعا کند ، فرماید : لیبک بنده من ، لیبک اگر (خواهی) خواسته تو را در دنیا دهم هر آینه تو انم که دهم اما اگر به تاخیر اندازم پس آنچه در نزد خود برایت ذخیره کنم ، برای تو بهتراست .

- امام صادق (ع) : مؤمن پاداش نیک (و چشمگیر) آخرت را که می بیند آرزو می کند کاش هیچ دعایی از او در دنیا مستجاب نمی شد .
- پیامبر خدا(ص) : همانا پروردگار شما با حیا و بخشنده است و شرم دارد از این که بنده دست (خواهش) به سوی او بگشاید و دست خالی برگرداندش .

آثار دعا برای مردان و زنان مؤمن .

- پیامبر خدا(ص) : هیچ دعایی زودتر از دعایی که انسان در غیاب کسی می کند ، مستجاب نمی شود .
- از جمله وحیهای خدا به موسی (ع) این بود : مرا با زبانی بخوان که با آن نافرمانیم نکرده ای ، موسی عرض کرد : چنین زبانی را از کجا بیاورم ؟
خداوند فرمود : مرا از زبان کسی دیگر بخوان .

- امام باقر(ع) : دعایی که زودتر از همه به اجابت می رسد دعایی است که برادر (مؤمن) در غیاب برادرش می کند ، چون ابتدا برای برادرش دعا کند فرشته ای که بر او گماشته شده است گوید : آمین ، تو را نیز دوچندان آن (خواهشی که برای برادرت از خدا کرده ای) باد .

- نزدیکترین و سریعترین دعا به اجابت دعایی است که انسان در غیاب برادر (دینی) خود برای او می کند .
- امام صادق (ع) : فاطمه (ع) هر گاه دعا می کرد برای مردان و زنان مؤمن دعا می کرد و برای خودش دعا نمی کرد در این باره از آن

حضرت سؤال شد، فرمود: اول همسایه بعد خانه.

- دعای مسلمان برای برادرش در غیاب او، به دعا کننده روزی می‌رساند و بلا را از او بر می‌گرداند و فرشته به او می‌گوید: تو رانیز

دوچندان آن دعا باد.

- دعای مؤمن در حق مؤمن بلا را از او دور می‌کند و روزیش را زیاد می‌گرداند.

- امام باقر(ع): بر تو باد به دعا کردن برای برادرانت در غیاب آنها، زیرا این کار روزی را فرو می‌ریزد حضرت این جمله را سه بار فرمود.

- امام علی(ع): دعای هیچ کس را خرد و ناچیز مشمار، که (حتی) دعای یهودی در حق خودش مستجاب نمی‌شود اما درباره شما به اجابت می‌رسد.

درباره فضیلت دعا برای برادران دینی در غیاب آنان، اخبار و روایات بسیار زیادی وارد شده است.

دنیا.

زندگی دنیوی.

قرآن.

((پس، تو نیز از کسی که از سخن ما رویگردان می‌شود و جز زندگی دنیوی را نمی‌جوید اعراض کن منتهای دانش آنان همین است پروردگار تو

به آن که از راهش گمراه می‌شود یا به راه هدایت می‌افتد دانایتر است)).

((بعد از اینان گروهی به جایشان نشستند و وارث آن کتاب شدند که به متاع دنیوی دل بستند و گفتند که به زودی آمرزیده می‌شویم و اگر همانند آن

باز هم متاعی بیابند برگیرند آیا از ایشان پیمان نگرفته اند که درباره خدا جز به راستی سخن نگویند، حال آن که آن چه را در آن کتاب آمده بود خوانده

بودند؟

سرای آخرت برای کسانی که می‌پرهیزند بهتر است آیا تعقل نمی‌کنید؟

((.

- امام علی(ع): دنیا از آن رو دنیا نام گرفته که پست ترین (یا نزدیکترین) چیزهاست و آخرت از آن رو آخرت نامیده شده که سزاوار پاداش در آن جاست.

- یزید بن سلام از رسول خدا(ص) پرسید: دنیا چرا دنیا نامیده شده است؟

فرمود: چون دنیا پست است و پایین تر از آخرت آفریده شده است اگر همپایه با آخرت آفریده شده بود اهل آن فانی نمی‌شدند، همچنان که اهل

آخرت چنانند عرض کرد: آخرت چرا آخرت نامیده شده است؟

حضرت فرمود: چون متاخر است و بعد از دنیا فرا می‌رسد، سالهایش به وصف نیاید و روزهایش بی‌شمار است و ساکنان آن نمی‌میرند.

- امام علی (ع): مردم فرزندان دنیایند و هیچ‌کس برای دوست داشتن مادرش سرزنش نمی‌شود.
- مردم فرزندان دنیا هستند و فرزندبر دوست داشتن مادرش سرشته شده است.

دنیا کشتزار آخرت است.

- امام باقر (ع) - درباره آیه ((و نیکو(سرایی است) سرای پرهیزگاران)) - : آن سرای دنیاست.
- دنیا یاور خوبی برای آخرت است.
- امام علی (ع): دنیا چه سرای نیکویی است برای کسی که آن را خانه (همیشگی) خویش نداند و چه جایگاه خوبی است برای کسی که آن را وطن خود قرار ندهد.
- آخرت با دنیا به دست می‌آید.
- پیامبر خدا(ص): دنیا کشتزار آخرت است.
- امام باقر(ع): از جمله سخنان نجواآمیز خدای تعالی با موسی (ع) این بود که دنیا سرای ستمگران است مگر آنان که در دنیا کردار نیک کنند، برای اینان دنیا سرایی نیکوست.
- امام علی (ع): بد سرایی است دنیا برای کسی که خود را در آن (برای آخرت) آماده نکند و در آن بیمناک نباشد.

دنیا برای آخرت آفریده شده است.

- امام علی (ع): همانا خدای سبحان دنیا را برای پس از آن آفریده و اهل دنیا را در آن می‌آزماید تا معلوم شود که چه کسی نیک کردارتر است، ما برای دنیا آفریده نشده ایم و به کوشش در آن (برای به دست آوردن حطام دنیوی) مامور نگشته ایم.
- دنیا نه برای خودش که برای جز خود آفریده شده است.
- پیش از آن که پیکرهایتان از دنیا برود، دل‌های خود را از آن بیرون برید، زیرا در اینجا آزمایش می‌شوید و برای جز آن آفریده شده‌اید.
- پیامبر خدا(ص): بنده باید از دنیای خود برای آخرتش و از زندگی خود برای مردنش و از جوانی خود برای پیریش توشه بگیرد، زیرا که دنیا برای شما آفریده شده است و شما برای آخرت.

تفسیر دنیا (۱).

دنیای بلاغ (۸) و دنیای ملعون.
- امام سجاد(ع): دنیا دو گونه است: دنیای بلاغ و دنیای ملعون.
- پیامبر خدا(ص): دنیا و هرچه در آن می‌باشد ملعون است مگر آنچه که به واسطه آن خشنودی خدا طلب شود.

- دنیا و هرچه در آن می باشد ملعون است مگر آنچه که در دنیا در راه خدای عز و جل استفاده شود.

- خدای تعالی به موسی (ع) وحی فرمود: دنیا سرای کيفر است، در آن آدم را به سبب خطایی که از او سرزد کيفر دادم و آن را ملعون قرار دادم و هرچه در دنیاست ملعون است مگر آنچه که برای من باشد.

- امام علی (ع): بدانید که دنیا سرایی است که هیچ کس از آن به سلامت نمی رهد جز با دل برکندن از آن و هیچ کس به واسطه کاری که برای دنیا کند نجات نمی یابد مردم برای آزمایش گرفتار دنیا شده اند آنچه را از دنیا به خاطر دنیا برگرفتند از کفشان برود و باید حساب پس دهند و آنچه را از دنیا برای غیر آن (آخرت) به دست آوردند به آن برسند و همیشه با آنهاست.

- امام صادق (ع) - در زیارت وداع با امام حسین (ع) - : خدایا! نه چندان دنیا را بر من زیاد گردان که با سرگرم شدن به زیباییهای شگفت آور و فریفته شدن به درخشندگی زیورهای آن از یاد تو باز مانم و نه چندان در تنگنایم قرار ده که رنج آن به کار من (برای آخرت) لطمه زند و هم و غم آن سینه ام را بیاکند از دنیا آن اندازه به من ده که از بندگان بدت بی نیاز مانم و به سبب آن به خشنودی تو دست یابم.

تفسیر دنیا (۲).

دنیای به اندازه کفاف و دنیای بیش از آن .

- امام علی (ع) - به مردی که از نیازمندی خود نزد او شکوه کرد - : بدان که هر چه از دنیا بیش از قوت و نیازت به تو رسد تو خزانه دار آن برای دیگران هستی .

- پیامبر خدا(ص) : دنیا را برای اهلش واگذارید ، زیرا هر که از دنیا بیش از حد کفایت خود برگیرد ، نادانسته ، مرگ خود را شتاب بخشیده است .

- امام علی (ع) : در دنیا بیش از احتیاج نجوید و بیش از کفاف از آن نخواهید .

- اندک دنیا بهتر است از بسیار آن و آنچه به قدر کفایت باشد شایسته تر است از آن مقدار که به نابودی آدمی انجامد .

- امام صادق (ع) : لقمان به فرزندش گفت : از دنیا به قدر کفاف بگیر و آن را رها مکن چندان که نانخور مردم شوی و در آن چندان فرومرو که به آخرت زیان رساند .

- پیامبر خدا(ص) : هیچ کس از ما ، از پیشینیان و پسینیان ، نیست مگر آن که در روز قیامت آرزو می کند کاش از دنیا بیش از قوتش به او داده نمی شد .

- امام صادق (ع) : اگر توانی از دنیا به چیزی دست نیابی که فردا(ی قیامت) از آن باز خواست شوی ، این کار را بکن .

- امام علی (ع) : متاع دنیا چون خاشاک است و مال و میراثش گل و لای و لجن ، به قدر کفاف از آن برگرفتن بهتر است از جمع

کردن آن , دل

برکنندن از آن آرام بخش تر است تا دل بستن به آن , فزونخواه محکوم به فقر و درویشی است و دنیا گریز در آرامش و آسودگی است .

- سلمان فارسی (رض) در هنگام مرگ اظهار تاسف و دریغ کرد , سؤال شد : ای اباعبدالله , از بهر چه افسوس می خوری ؟
گفت : اندوه و افسوسم برای دنیا نیست , بلکه چون پیامبر خدا(ص) به ما سفارش کرد و فرمود : باید قوت روزانه هر یک از شما به اندازه رهنوشه یک مسافر باشد , من با این همه اثاثیه ای که پیرامونم هست می ترسم از دستور آن حضرت تخطی کرده باشم و سپس با دستش به اثاث خانه اش اشاره کرد و گفت : آن بالش و شمشیر و قدح .

بر گرفتن از دنیا به اندازه ضرورت .

- امام علی (ع) : این پیامبران و برگزیدگان خدا از دنیا دل برکنندند و سپس مردمان صالح و پارسا در پی آنان رفتند و دنیا را چون مرداری دیدند که جز در حال ضرورت خوردن از آن بر هیچ کس روا نیست و از آن به اندازه ای خوردند که زنده بمانند و نمیرند و دنیا را به منزله لاشه ای بس گندیده دانستند که هر کس (از آنها) بر آن می گذشت دهان (و بینی) خود را می گرفت آنان از دنیا به کمترین قوت بسنده می کردند.
برادران من ! به خدا سوگند دنیا , در این سرای و آن سرای - در نظر کسی که اندیشه اش راناب و فکرش را خالص گرداند - گندیده تر از لاشه و ناخوشایندتر از مردار است , اما آن که کارش دباغی پوست است , مانند کسی که از کنار آن لاشه و مردار می گذرد یا نزدیکش نشسته است گندیدگی آن را حس نمی کند و بویش آزارش نمی دهد.

- امام صادق (ع) : دنیا در نظر من چونان مردار است , که هر گاه ناچار شوم از آن می خورم .
- امام علی (ع) : مؤمن به دنیا تنها به دیده عبرت می نگرد و از روی ناچاری از آن قوت خود را برمی گیرد و با گوش خشم و نفرت به آن گوش می دهد.

- کسی که از دنیا کم (و به اندازه نیاز) بگیرد مایه ایمنی بسیار به دست آورده است و هر که از آن مقدار زیادی به دست آورد مایه هلاک خود را افزون ساخته است .

- بخشی از اندرزنامه آن حضرت به یکی از یارانش - : هر که تقوای خدا پیشه کند قوی شود و از غذا و آب سیر گردد و خردش از حد دنیا پرستان

فراتر رود حرام دنیا را پلید داند و از شبهات آن دوری گزیند , به خدا سوگند که به حلال خالص دنیا هم روی خوش نشان ندهد , مگر به اندازه

ای که نیاز دارد، مانند تکه نانی که بدنش را نیرو دهد و جامه ای که برهنگیش را بپوشاند، آن هم از درشت ترین و زبرترین خوراک و لباسی که به دستش می رسد و به آنچه هم که چاره ای از آن ندارد اطمینان و امید می ندارد.

- دنیا سرای منافقان است نه سرای پرهیزگاران، پس از دنیا به اندازه ای بهره برگیر که به بدنت نیرو دهد و زنده بمانی و توشه ای برای معادت باشد.

- پیامبر خدا (ص): از زیادهای دنیا (و آنچه مازاد بر نیاز شماست) بگریزید همچنان که از حرام می گریزید، دنیا را کم اهمیت بدانید همچنان که مردار را و از زیادهای دنیا و کردارهای ناپسندتان به درگاه خدا توبه برید تا از عذاب سخت رهایی یابید.

دنیا از آن کسی است که آن را رها کند.

- پیامبر خدا (ص): خدای تبارک و تعالی به دنیا وحی فرمود: در خدمت آن کس باش که مرا خدمت می کند و آن را که در خدمت توست به رنج در فکن.

- چون خداوند دنیا را بیافرید، او را به اطاعت خود فرمان داد و دنیا پروردگارش را اطاعت کرد پس، خدا به دنیا فرمود: با هر که تورا بجوید، سر ناسازگاری نشان بده و به هر که با تو مخالفت ورزد روی خوش و سازگاری نشان بده پس، دنیا بر این سفارشی که خدا به آن کرد می چرخد و همان سرشت اوست.

- خداوند جل جلاله به دنیا وحی فرمود که: هر که تو را خدمت کند به رنجش در فکن و به هر که تو را دور فکند خدمت کن.

- امام علی (ع): بهره دنیا به سوی آن کس می شتابد که خواستار آن نباشد.

- دنیا از آن کسی است که آن را رها کند و آخرت برای کسی است که آن را بجوید.

- هر که برای دنیا بکوشد آن را از دست بدهد و کسی که از دنیاخواهی دست کشد، دنیا به سراغش آید.

- کسی که از دنیا دوری کند، دنیا با خواری نزد او آید.

- کسی که دنیا را خدمت کند، دنیا او را به خدمت گیرد و کسی که خدای سبحان را خدمت کند دنیا به خدمت او در آید.

- اگر تو به دنیا روی کنی او به تو پشت کند و اگر تو به دنیا پشت کنی او به تو روی آورد.

- پیامبر خدا (ص): خدای تعالی دنیا را به نیت آخرت می دهد و از این که دنیا را به نیت دنیا بدهد ابا دارد.

- امام علی (ع): هر که در طلب دنیا بکوشد به آن نرسد و هر که از آن دست بکشد دنیا خود نزد او آید.

- حکایت دنیا حکایت سایه توست که اگر بایستی می ایستد و اگر دنبالش کنی دور می شود.

- به موسی (ع) وحی شد که: هیچ کس نیست که دنیا را بزرگ شمارد و در آن شادمانی و خرمی بیند و هیچ کس آن را خرد و ناچیز نشمرد جز آن که از آن سود بر گرفت.

نکوهش ناآگاهانه دنیا.

- پیامبر خدا(ص): اگر کسی بگوید: نفرین بر دنیا, دنیا گوید: نفرین بر نافرمانترین ما دو نفر نسبت به پروردگار.
- به دنیا ناسزا مگویید که آن نیکو مرکبی است برای مؤمن, زیرا به وسیله آن به خیر و خوبی می رسد و از شر و بدی می رهد هر گاه بنده

بگوید: لعنت خدا بر دنیا, دنیا گوید: لعنت خدا بر نافرمانترین ما نسبت به پروردگار.

- امام علی (ع): ای کسی که دنیا را نکوهش می کنی, اما فریفته پوچیها و اباطیل آن هستی! فریفته دنیایی و نکوهشش می کنی؟

آیاتو او را مجرم و گناهکار می دانی یا او تو را؟

دنیا کی شیفته ات کرد یا کی فریبت داد؟

دنیابرای کسی که از در راستی با آن درآید سرای راستی است و برای کسی که آنرا نیک بفهمدسرای عافیت و سعادت است و برای کسی که از آن

توشه بردارد سرای توانگری و بی نیازی است.

- ای که دنیا را نکوهش می کنی! آیا تو بر او دعوی جرم و گناه داری یا او بر تو؟

یکی از حاضران گفت: ای امیرالمؤمنین! من بر او دعوی جرم و گناه دارم حضرت به او فرمود: با این حال چرا آن را نکوهش می کنی؟

مگر نه این که دنیا برای کسی که با آن از در راستی درآید سرای راستی است اگر دنیا را بر تلخیهایش نکوهش می کنی بر شیرینهایش نیز آن را

بستای, در غیر این صورت رهایش کن و نه به مدح آن زبان بگشای و نه نکوهشش.

- اما بعد, چه شده است که گروهی دنیا را نکوهش می کنند و به آن پشت می کنند؟

دنیا برای کسی که با آن از در راستی درآید سرای راستی است ای جابر! کیست آن که دنیا را نکوهش می کند حال آن که دنیا خود اعلان جدایی

کرده است؟

پس, گروهی در فردای پشیمانی آن را نکوهش کنند(و گروهی دیگر آن را بستایند) و دنیا به همه آنان خدمت کرده است.

- امام هادی (ع): دنیا بازاری است که گروهی در آن سود می برند و گروهی زیان می بینند.

بينا شدن در دنيا.

- امام علی (ع): همانا دنیا آخرین دید رس کور است و فراتر از آن را نمی بیند, اما شخص بینا و با بصیرت نگاهش را از دنیا فراتر می برد و می

داند که سرای حقیقی در ورای این دنیاست پس بینا از دنیا دل برمی کند و کور به آن روی می کند شخص با بصیرت از آن توشه بر می دارد و کور

برای آن توشه فراهم می آورد.

- هر که به وسیله دنیا نگاه کند (و آن را آینه عبرت سازد) دنیا بینایش گرداند و هر که به دنیابنگرد (و جز آن نبیند) دنیا کورش سازد (و ورای آن

را نبیند).

ویژگیهای دنیای نکوهیده .

- امام علی (ع) : دنیا خوابی است و فریفته شدن به آن مایه پشیمانی است .
- دنیا بازار زیان است .
- دنیا میدان به خاک افتادن خردهاست .
- دنیا مضحکه ای گریه انگیز است .
- دنیا طلاق داده زیرکان است .
- دنیا زهر است ، کسی آن را می خورد که نمی شناسدش .
- دنیا معدن بدی و جایگاه فریب است .
- دنیا برای هیچ نوشنده ای گوارا و به هیچ دوستی وفادار نیست .
- دنیا کشتزار شر و بدی است .
- دنیا آرزوی نگونبختان است .
- دنیا (آدمی را) تسلیم می کند .
- دنیا (آدمی را) خوار می سازد .
- دنیا آرزوی پلیدان است .

- کسی که با دنیا پیوند زند ، پیوندش بریده شود (و به آرزویش نرسد).

- مسیح (ع) : ای آن که دنیا را به هدف کار خیر کردن می جویی ، ترک کردن دنیا کاری نیکوتر است .

- روایت شده است که چون عثمان بن مظعون درگذشت پیامبر(ص) پارچه را از صورت او کنار زد و میان دو چشمش را بوسید و آن گاه مدتی

طولانی گریست و چون تابوت را برداشتند پیامبر فرمود : خوشا به حالت ای عثمان ! نه دنیا جامه خود را بر تو پوشاند و نه تو جامه دنیا را پوشیدی .

دنیا دوستی منشا هر گناهی است .

- از وحیهای خدای تعالی به موسی (ع) : بدان که بذر هر گمراهی و فتنه ای را دنیا دوستی افشانده است .
- پیامبر خدا(ص) : بزرگترین گناهان دنیا دوستی است .
- امام صادق (ع) : منشا هر گناهی دنیا دوستی است .
- پیامبر خدا(ص) : دنیا دوستی ریشه هر معصیت و آغاز هر گناهی است .
- امام علی (ع) : دنیا دوستی منشا فتنه ها و ریشه محنتهاست .
- شیفتگی به دنیا منشا همه آفات است .
- همانا دنیا مایه تباهی دین و سلب یقین است و راس فتنه ها و ریشه رنجها و محنتها همان است .
- همانا تو خدای سبحان را با کاری زیانبارتر از دنیا دوستی دیدار نخواهی کرد .

- در حدیث معراج آمده است : اگر بنده به اندازه (همه) اهل آسمان و زمین نماز بگزارد و به اندازه روزه اهل آسمان و زمین روزه بگیرد و چون

فرشتگان از طعام کناره گیرد و جامه (فقیران) برهنه را بپوشد، اما ذره ای از حب دنیا یا رفاه آن، یا ریاست آن یا زیور و زینت آن را در دلش

مشاهده کنم، هرگز در سرای و جوار من نخواهد بود و محبت خود را از دلش برخواهم کند.

- امام صادق (ع): نخستین چیزهایی که موجب نافرمانی و معصیت خدا شد شش چیز بود: دنیا دوستی، ریاست طلبی، شکم پرستی، زن دوستی، پرخواهی و راحت طلبی.

- امام سجاد (ع): بعد از شناخت خدای عزوجل و شناخت پیامبر او (ص) هیچ عملی بهتر از بغض و نفرت از دنیا نیست و این معاصی از آن

سرچشمه گرفت: زن دوستی، دنیا دوستی، ریاست طلبی، تن آسایی، شهوت کلام و عشق به مقام و ثروت همه هفت خصلت در دنیادوستی جمع شده

است از این رو، پیامبران و عالمان، بعد از شناخت این مطلب، گفتند که: دنیادوستی سرچشمه هر گناهی است.

آنچه که دنیادوستی به شمار نمی آید.

- پیامبر خدا (ص): جستن آنچه از دنیا که تو را اصلاح می کند دنیا دوستی نیست.

- ابن ابی یعفور: به امام صادق (ع) عرض کردم: ما دنیا را دوست داریم فرمود: تا با آن چه کنی؟

عرض کردم: ازدواج کنم، حج بروم، خرج خانواده ام را بدهم، به برادرانم رسیدگی کنم و صدقه بدهم حضرت فرمود: این از دنیا نیست بلکه از آخرت است.

پیامدهای دنیا دوستی.

- امام علی (ع): پس، دنیا را رها کن که دنیا دوستی (انسان را) کور و کر و لال و خوار می سازد.

- دنیا دوستی خرد را تباه می کند و دل را از شنیدن حکمت کر می سازد و موجب عذاب دردناک می شود.

- خداوند به داود فرمود: ای داود! از دل‌های وابسته به شهوات و خواهشهای دنیوی پرهیز کن، زیرا که خردهای آنان از (دیدن) من در حجابند.

- امام علی (ع): هر که دنیا بر او چیره شود از دیدن آنچه فراپیش اوست کور گردد.

- آن که دلش غرق دنیادوستی باشد سه چیز از این جهان پیوسته با او باشد: اندوهی که او را رها نسازد، حرصی که از او دست برندارد و آرزویی که به آن نرسد.

- امام صادق (ع): هر که به دنیا دل بندد به سه چیز دل بسته است: اندوه بی پایان و آرزوی دست نیافتنی و امید نا رسیدنی.

- امام علی (ع): هر که دوستدار ماندن است، باید برای مصیبتها و گرفتاریها دلی شکبیا آماده کند.

- پیامبر خدا (ص): دنیادوستی در دل هیچ بنده ای جا نکرد مگر آن که سه چیز پیوسته با او شد: گرفتاری و مشغله ای که رنج آن را پایانی نباشد

و فقری که به توانگری و بی نیازی نینجامد و آرزویی که به آخر نمی رسد.

- امام علی (ع) : اگر به دنیا دل بندید عمر خود را در راه چیزی صرف کرده اید که نه شما برای آن می مانید و نه آن برای شما.
- هر که هم و غمش دنیا باشد , در هنگام جدا شدن از آن بسیار حسرت و دریغ خورد.
- امام صادق (ع) : هر که بیشتر به دنیا بچسبد هنگام جدایی از آن بیشتر افسوس خورد.
- امام علی (ع) : دنیا دوستی موجب طمعکاری می شود.
- پیامبر خدا(ص) : جدا شدن طمع از دلی که دنیا دوست باشد حرام است .
- دنیا مایه گرفتاری دلها و تن هاست , خدای تبارک و تعالی از نعمتهای حلالش که به ما داده بازخواست می کند , چه رسد به نعمتهایی که از حرام به دست آید.
- امام علی (ع) : دنیا دوست برای دیگران جمع می کند.
- آنان که از دنیا بهره مند و کامروایند دلهایشان گریان است هر چند (به ظاهر) شاد باشند , از خویشتن بسیار خشمگین و ناراضی هستند هر چند به سبب پاره ای از آنچه در دنیانصیبتان شده است , خوشحال باشند.
- امام کاظم (ع) : کسی که دنیا را دوست داشته باشد , ترس از آخرت از دلش برود.
- مصباح الشریعة : امام صادق (ع) فرمود : هر که دنیا را دوست داشته باشد دچار تکبر شود و هر که آن را بپسندد و نیکویش شمارد حریص گردد و هر که دنیا را بطلبد گرفتار طمع گردد و هر که آن را بستاید دنیا جامه ریابر او پوشاند و هر که دنیا را بخواهد دچار عجب و خودپسندی گردد و هر که به آن تکیه کند دنیا او را بر مرکب غفلت نشاند.
- امام علی (ع) : به سبب دنیا دوستی است که گوشها از شنیدن حکمت کر شده و دلها از دیدن نور بصیرت کور گشته است .
- در خبر معراج آمده است که خدای تبارک و تعالی فرمود : ای احمد! اگر بنده به اندازه نمازهای اهل آسمان و زمین نماز گزارد و به اندازه روزه های اهل آسمان و زمین روزه بگیرد و چون فرشتگان از غذا کناره گیرد و جامه عابدان بر تن کند , اما در دل او ذره ای دنیا دوستی یا شهرت طلبی , یا ریاست طلبی , یا علاقه به زیورهای دنیا بینم هرگز در خانه ام به جوار من در نیاید و محبت خود را از دل او بر کنم (و دلش را سیاه کنم تا مرا از یاد برد و حلاوت محبت خود را به او نچشانم).

نفرت از دنیا.

- امام علی (ع) : آیا آزاده ای نیست که این خرده ریزه های لای دندانها (دنیا) را برای اهلش واگذارند؟ بدانید که جانهای شما را بهایی جز بهشت نیست , پس آنها را جز به این بهامفروشید.
- این پیامبران و برگزیدگان خدا از (آلوده شدن به) دنیا رستند و در آنچه از دنیا که خداوند به زهدشان خوانده بود زهد ورزیدند و آنچه را خدا دشمن داشت دشمن داشتند و آنچه را او خرد شمرد , خرد شمردند.

- امام سجاد(ع) هر گاه آیه ((ای کسانی که ایمان آورده اید، از خدا بترسید و با راستگویان باشید)) را تلاوت می کرد، می گفت: خدایا! مرا در بالاترین درجه این فراخوان قرار ده و با برخوردار کردن از اراده قوی (برای پاسخ گفتن به این دعوت تو) یاریم رسان و دل و زبانی روزیم کن که در نکوهش دنیا و دوری کردن از آن همگام باشند تا این که جز سخن راست نگویم.

- امام علی (ع): سرمشق بودن پیامبر خدا(ص) برای تو کافی است و راهنمایی است برای این که به نکوهیدگی و ننگین بودن دنیا و فراوانی رسواییها و بدیهایش پی بری، چه آن که دنیا از آن حضرت گرفته شد و برای دیگران فراهم گشت و از شیر (مادر) دنیا باز گرفته شد و از زیباییها و زخارف آن دور گشت پس، به پیامبر پاک و پاکیزه ات اقتدا کن، زیرا که آن حضرت برای کسی که بخواهد به کسی تاسی جوید سرمشق است و برای کسی که بخواهد به کسی منتسب باشد بهترین و محبوبترین بندگان نزد خدای متعال کسی است که به پیامبر او تاسی جوید و از او پیروی کند.

لقمه دنیا را با اطراف دندان می خورد (به اندازه ضرورت از دنیا برمی گرفت) و گوشه چشمی هم به دنیا نداشت، پهلوهایش از همه لاغرتر و شکمش از همه گرسنه تر بود، دنیا به او پیشنهاد شد اما از پذیرفتن آن سرباز زد و دانست که خدای سبحان چیزی (علاقه به دنیا) را دشمن دارد او هم آن رادشمن گرفت، چیزی را خوار دارد او هم خوارش داشت و چیزی را خرد می شمارد او هم خرد شمرد اگر در ما هیچ (عیبی) نبود جز همین که آنچه را خدا و پیامبرش دشمن دارند دوست داشته باشیم و آنچه را خدا و پیامبرش خرد شمردند اند بزرگ و با ارزش شماریم، همین خود برای مخالفت ما با خدا و سرپیچی از فرمانش کافی بود.

[رسول خدا(ص)] روی زمین غذا می خورد و همچون بردگان می نشست، ببادست خود کفشش را می دوخت و جامه اش را وصله می زد و بر الاغ برهنه سوار می شد و پشت سر خود شخص دیگری را هم سوار می کرد پرده ای با نقش و نگار بر در خانه اش آویخته دید به همسرش گفت:

ای زن! این پرده را از جلو چشم من بردار، زیرا هرگاه به آن می نگرم به یاد دنیا و زرق و برق آن می افتم.

او از ته دل از دنیا روی برتافت و نام و یاد آن را در جانش میراند و دوست داشت که زیب و زیور دنیا از جلو چشمش دور باشد، تا از آن جامه زیبایی تهیه نکند و آن را جای آرامش نداند و امید ماندن همیشگی در آن نداشته باشد.

پس، دنیا را از جان خود بیرون راند و از دلش دور کرد و از چشمانش پنهان ساخت آری اینچنین کسی که چیزی را دشمن بدارد از نگاه کردن

به آن و از این که یاد و نام آن در حضورش برده شود نفرت دارد.

راه و رسم رسول خدا(ص) تو را به بدیها و عیبهای دنیا رهنمون می شود، چه، او و نزدیکانش در دنیا همیشه گرسنه بودند و با این که مقام و منزلت

عظیمی (نزد خداوند) داشت زیب و زیورهای دنیا از او دور نگهداشته شد، پس هر بیننده ای، بادیده خرد خود بنگرد و ببیند که آیا خداوند با این کار

محمد را تکریم کرده یا خوار و کوچکش نموده است؟

اگر بگویند: او را خوار و بیمقدار کرده است، سوگند به خدای بزرگ که دروغ گفته و بهتان بزرگی زده است و اگر بگویند: او را گرامی داشته

است، پس بدانند که خداوند دیگران را خوار و حقیر کرده است، چرا که دنیایی را که از نزدیکترین و مقربترین افراد خود گرفته برای آنان گسترده است.

پس، آن که خواهان پیروی است به پیامبر خود تاسی جوید و گام در جای گامهای او گذارد و هر جا که او در آمده است در آید و گرنه از تباہ شدن ایمن

نباشد، زیرا خداوند محمد(ص) را نشانه قیامت قرارداد و بشارت دهنده بهشت و بیم دهنده از کیفر و عقوبت او با شکم گرسنه از دنیا رفت و با

سلامت به آخرت قدم گذاشت تا زمانی که عمرش به سر آمد و دعوت پروردگارش را اجابت کرد سنگی روی سنگ گذاشت چه منت بزرگی خداوند

بر مانده که نعمت وجود آن حضرت را به ما ارزانی داشت که پیشروی است که ما از او پیروی می کنیم و پیشوایی است که گام در جای گام او می

نهیم.

دنیا از دیدگاه امام علی (ع).

- امام علی (ع): به خدا سوگند، دنیای شما در نظر من به چیزی نمی ماند جز کاروانی که در آبشخوری فرود آمده باشد و ناگهان کاروان سالار

آنها بانگ الرحیل بر آورد و آنها بیدرنگ کوچ کنند، و لذتهای آن در نگاه من نیست مگر چونان آب جوشان دوزخ که می نوشم و چونان شرنک که

جرعه جرعه سرمی کشم و همچون زهرمار که کاسه کاسه می خورم و همانند گردنبندی از آتش که به گردنم می آویزم.

من این جبه خود را آنقدر پینه زده ام که از پینه دوز آن خجالت می کشم او به من گفت: این جبه را مانند سنگ سوخته به دور افکن و حاضر نشد آن

را پینه زند به او گفتم: دور شو از من، که بامدادان شبروان ستوده می شوند و رنج بیخوابی از ما زدوده می گردد.

- به خدا سوگند، که دنیای شما در نظر من از استخوان یک خوک در دست فردی جذامی بی ارزشتر است.

- این دنیای شما نزد من از آب بینی یک بز هم ناچیزتر است.

- همانا دنیای شما نزد من بی ارزشتر است از برگ درختی که در دهان ملخی است و آن را خورد می کند علی را به نعمتهای فناپذیر

چه کار!

- دنیای شما در نظر من ناچیزتر است از برگ درختی در دهان ملخی که آن را می شکنند و پلشت تر از استخوان خوکی است که فردی مبتلا به جذام

دور می افکند و تلختر از حنظلی است که بیماری آن را می جود و دچار تخمه می شود علی را به نعمت فناپذیر و لذت آمیخته به گناه چه کار؟

بزودی من و شیعیانم با چشمانی شب نخفته و شکمهایی لاغر و فرو رفته به دیدار پروردگارمان خواهیم رفت ((تا مؤمنان را بیالاید و کافران رانابود کند)).

- عبدالله بن عباس (رض) : در ((ذی قار)) خدمت امیرالمؤمنین (ع) رسیدم آن حضرت مشغول تعمیر کفش خود بود به من فرمود : ارزش این

کفش چقدر است ؟

عرض کردم : ارزشی ندارد! حضرت فرمود : به خدا سوگند که این کفش را بیش از فرمانروایی بر شما دوست دارم ، مگر آن که به وسیله آن حکومت حقی را برپا دارم یا باطلی را براندازم .

- امام علی (ع) : در گذشته برادری دینی داشتم که ناچیزی دنیا در نگاهش ، او را در نظرم بزرگ کرده بود.

- امام حسن (ع) : ای مردم ! بدانید مرابرداری بود که از بزرگترین مردمان در نظر من به شمار می رفت ، مهمترین چیزی که او را در نظرم

باعظمت کرده بود بی ارزشی دنیا در نگاه او بود.

- امام علی (ع) : هر که کرامت نفس داشته باشد دنیا در نگاهش خرد آید.

- معاویه از ضرار بن ضمیره شیبانی درباره امیرالمؤمنین (ع) پرسید، ضرار گفت : گواهی می دهم که در شبی تاراو رادیدم که در محرابش

ایستاده و محاسنش را گرفته است و مثل مار گزیده به خود می پیچد و مانند مصیبت زده گریه می کند و می فرماید : ای دنیا! ای دنیا! از من دور شو ،

آیا خود را به من عرضه می کنی ؟

یا آرزومند منی ؟

مباد آن روز که مرا بفریبی ، هیئات ، دیگری را بفریب ، مرا به تو نیازی نیست ، من تو را سه طلاقه کرده ام که رجوعی در آن نیست ، زندگی در

تو کوتاه است و اهمیت تو اندک و امید به تو حقیر آه از کمی توشه و درازی راه و دوری سفر و عظمت آن جا که وارد می شویم .

گفتنی است که در نهج البلاغه آمده است : ((از خبر ضرار بن ضمیره ضبائی است که چون بر معاویه وارد شد معاویه از او درباره امیرالمؤمنین

(ع) پرسید، و ضرار گفت : گواهی می دهم که او را در یکی از عبادتگاههایش دیدم)) دنباله حدیث با آنچه در تنبیه الخواطر آمده یکسان است .

- امام علی (ع): من دنیا را به رو افکنده ام و به آن به اندازه خودش بها می دهم و با نگاه خودش به آن نگاه می کنم (با دیده بصیرت و عبرت و یا بانگاهی که زبینه آن است یعنی نگاه حقیرانه و خفت بار به آن می نگرم).

- ای دنیا از من دور شو که ریسمانت را بر پشتت افکنم (رهایت کردم) من از چنگالهای تو رهیده ام و از دامهای تو گریخته ام و از افتادن در لغزشگاههای تو دوری کرده ام افسوس! آن که به لغزشگاه تو قدم گذاشت لغزید و هر که در ژرفگاههای تو وارد شد غرق گشت و آن که از دامهای تو رهید رستگار شد و کسی که از دست تو به سلامت ماند چه باک که در دنیا به سختی گذراند و زیرا دنیا در نظر او به منزله روزی است که زوالش نزدیک است از من دور شو! که به خدا سوگند من رام تو نگردم که خوارم سازی و سر به فرمان تو ننهم که مرا هر جا خواهی بکشانی .

دنیا در حقیقت بازی و سرگرمی است .

قرآن ::

((و زندگی دنیا چیزی جز بازیچه و لهُو نیست و برای پرهیزگاران سرای آخرت بهتر است آیا تعقل نمی کنید))؟

((زندگی این دنیا چیزی جز لهُو و لعب نیست و سرای آخرت سرای زندگانی است , اگر می دانستند)).

((بدانید که زندگی دنیا بازیچه است و سرگرمی و آرایش و فخرفروشی میان یکدیگر)).

- امام باقر(ع) : آیا دنیا جز همانند ستوری است که خواب می بینی سوارش شده ای و چون بیدار می شوی خود را در بستر می بینی و نه

برستوری سواری و نه افسارش را گرفته ای , یا همانند جامه ای که (در عالم خواب) می پوشی , یا چون دختری که (خواب می بینی) با او نزدیکی می کنی .

- امام علی (ع) : جابر بن عبدالله را دید که آهی برکشید, فرمود: ای جابر! برای دنیا آه می کشی ؟

جابر عرض کرد : آری حضرت فرمود : ای جابر! لذتهای دنیا در هفت چیز است : خوردنی , آشامیدنی , پوشیدنی , آمیزشی و سوار شدنی و بوییدنی و شنیدنی .

لذیذترین خوردنی عسل است و آن آب دهان مگسی باشد , گواراترین آشامیدنی آب است که بر خاک روا و روان است , بهترین پوشیدنی ابریشم

است و آن از آب دهان گرمی باشد , برترین همبستر شدنی زنانند و آن فرورفتن مبالی است در مبالی و نزدیکی دو عضو همانند , زیباترین چیزی که

در زن است (لذت جنسی) از زشت ترین عضو او خواسته می شود, بهترین سوارشدنی اسب است و آن کشنده است ,

ارزشمندترین بوییدنی مشک

است و آن خون ناف حیوانی باشد و بهترین شنیدنیها غنا و آواز است که آن هم گناه باشد پس ، آدم خردمند برای چیزهایی با این اوصاف هرگز آه نمی کشد.

جابر بن عبدالله می گوید : به خدا سوگند از آن زمان به بعد هرگز دنیا بردلم خطور نکرد.

بر حذر داشتن از دنیا.

- امام علی (ع) : شما را از دنیا برحذر می دارم ، که دنیا جای شادمانی نیست دنیا با چیزهای فریبنده خود را آراسته است و زرق و برق آن کسی را که بدان بنگرد می فریبد.

- شمارا از دنیا برحذر می دارم ، زیرا آن شیرین و باطراوت است و محاط در خواهشهای نفسانی است .

- شما را از دنیا پرهیز می دهم ، زیرا دنیا منزلی است که باید از آن کوچ کرد و سرای ماندن نیست .

- شما را از دنیا برحذر می دارم ، زیرا دنیا سرای کوچیدن و جایگاه کدورت و سختی است ساکن در آن بار سفر برمی بندد و مقیمش از آن جدا می شود.

- شما را از دنیا پرهیز می دهم ، زیرا که بسیار فریبنده است و زمانی هم که دنیا پرستان به آرزوی خود برسند ، دنیا از این توصیف خدای عزوجل

فرا تر نیست که ((و مثل زندگی دنیا را برای آنان ذکر کن که)).

- از دنیا پرهیزید ، که حلال آن حساب دارد و حرام آن کیفر ، آغازش رنج است و پایانش نابودی .

- شما را از دنیا و فریفته شدن به آن برحذر می دارم ، زیرا دنیا بزودی از شما گرفته و جدا خواهد شد همچنان که از پیشینیان شما جدا شد پس ، کوشش

خود را در دنیا مصروف این دارید که از چند روزه کوتاه آن برای روز طولانی آخرت توشه بگیرید.

- از این دنیای پر فریب بی وفا و غدار پرهیزید ، دنیایی که به زیورهایش خود را آراسته و با زرق و برقش دلربایی می کند و همچون عروسی جلوه

گر شده و چشمها به آن خیره گشته است .

- از دنیا کاملاً حذر کنید و چون یقین دارید که بزودی از شما جدا می شود، پس بار اندوهای آن را از دوش خود بردارید و آن گاه که بیش از هر

زمانی در دنیا شادید بیش از هر وقت دیگر از دنیا بر حذر باشید.

- از دنیا حذر کنید که دنیا بی وفا و مکر و فریب است ، عطا کننده ای است خسیس و پوشاننده ای است که برهنه می سازد (چیزی را که

بدهد پس می گیرد).

- از دنیا پرهیزید که آن هم دشمن دوستان خداست و هم دشمن دشمنان خدا ، زیرا دوستان خدا را اندوهگین می سازد و دشمنان او را می فریبد.

- پیامبر خدا(ص) : از دنیا حذر کنید که دنیا افسونگرتر از هاروت و ماروت است .

پرهیز از فریب دنیا(۱).

قرآن .:

((برای کافران زندگی اینجهانی آراسته شده است و آنان مؤمنان را به ریشخند می گیرند , آنان که از خدا می ترسند در روز قیامت بر فراز کافران هستند و خدا هر کس را که بخواهد بی حساب روزی می دهد)).

((در چشم مردم آرایش یافته است عشق به امیال نفسانی از دوست داشتن زنان و فرزندان و همیانهای زر و سیم و اسبان داغ بر نهاده و

چارپایان و زراعت همه اینها متاع زندگی اینجهانی است , در حالی که بازگشتگاه خوب نزد خداست)).

((دارایی و فرزندان زیورهای زندگی دنیا هستند و کردارهای نیک که همواره بر جای می ماند , نزد پروردگارت بهتر و امیدبستن به آنها نیکوتر است)).

- امام علی (ع) : حکایت کسی که فریفته این جهان شده حکایت گروهی است که در منزلی پر نعمت و سرسبز باشند و نخواهند به منزلی خشک و

قحطی زده روند برای اینان چیزی ناخوشر و سخت تر از این نیست که از جای خرم و پر نعمت خود جدا شوند و ناگهان به جایی آن چنان بی نعمت و خشک فرو آیند.

- در حدیث معراج آمده است : ای احمد! حذر کن از این که چونان کودک باشی که هرگاه چشمش به چیزهای رنگارنگ بیفتد یا آب نبات ترشی به او داده شود فریفته آن شود.

- امام علی (ع) : مبادا فریفته شدن به زایل شونده ای ناچیز (دنیا) تو را فریب دهد و شاد شدن به فناپذیری بی ارزش (دنیا) تو را بلغزاند.

پرهیز از فریب دنیا(۲).

قرآن .:

((هر نفسی مرگ را می چشد و بتحقیق در روز قیامت مزداعمال شما را به تمامی خواهند داد و هر کس را از آتش دور سازند و به بهشت در

آورند به پیروزی رسیده است و این زندگی دنیا جز متاعی فریبنده نیست)).

((زندگی دنیا فریبتان ندهد و نیز شیطان فریبکار , به کرم خدا مغرورتان نسازد)).

((ای مردم ! وعده خدا حق است مبادا زندگی دنیا شمارا بفریبد و آن شیطان فریبنده به خدا مغرورتان بگرداند)).

((و این به کیفر آن است که آیات خدا را به مسخره می گرفتید و زندگی دنیوی شما را بفریفت پس , امروز از این آتش کسی بیرونشان نبرد و کسی

عذرشان را نپذیرد)).

- امام علی (ع) : بدانید ، که دنیا سرایی بس فریبنده و مکار است هر روزی شوهری می کند و هر شبی خانواده ای را می کشد و هر دم وساعتی

جمعی را از هم می پراکند.

- شگفتیهای فراوان دنیا شما را نفریبد ، زیرا اندکی از آن را با خود می برید.

- از فریب دنیا بپرهیزید ، زیرا دنیا همواره خوبیهای فریبنده خود را (که به آدمی می دهد مانند جوانی و زیبایی و ثروت و مقام) پس می گیرد و کسی

را که به آن دل بسته و در آن جاخوش کرده است ، بیرون می کند.

- دنیا بس فریبنده است و هر آنچه در آن است فریب باشد ، نابود شدنی است و هر که در آن می زیدفانی می شود در هیچ یک از توشه های آن

خیر و خوبی نیست مگر در توشه تقوا.

- مسیح (ع) : دنیا بسی فریبنده و غم زاست فریب خورده کسی است که فریب دنیا را بخورد و مفتون کسی است که به آن اطمینان کند.

- امام علی (ع) : فریفته دنیا هر چند از این جهان به بالاترین کامیابی رسد ، همانند کسی نیست که از آخرت کمترین نصیبی برده باشد.

- کسی که دنیا با آروزهای محال بفریبدش و با امیدهای دروغین گولش زند ، جامه کوری و کوردلی بر قامت او ببوشاند و از آخرت جدایش سازد و

در هلاکتگاهها فرودش آورد.

- آنچه (برای آخرت) پیش فرستی مال توست و آنچه بعد از تو ماند از آن وارثان است و آنچه اینک داری جز مایه فریب تو نیست .

- دنیا فریبنده ای زوال پذیر است و سرایی پوچ و تکیه گاهی کج .

- در وصف دنیا ، می فرماید : دنیا می فریبد و زیان می رساند و می گذرد خدای تعالی آن را نه به عنوان پاداشی برای دوستان خود پسندیده است و نه

کیفری برای دشمنانش .

- دنیا اگر (به آدمی) روی آورد فریب می دهد و اگر پشت کند زیان می رساند.

خطر فریفته شدن به دنیا.

قرآن .

((و این به کیفر آن است که آیات خدا را به مسخره گرفتید و زندگی دنیوی شمارا بفریفت پس امروز از این آتش کسی بیرونشان نبرد و کسی

عذرشان را نپذیرد)).

((و اگر گذار آن کسانی را که دین خویش را بازیچه و لهو گرفته اند و زندگانی دنیا فریشان داد)).

((امروز کسانی را که دین خویش را لهو و بازیچه پنداشتند و زندگی دنیا فریشان داد فراموش می کنیم ، همچنان که آنها نیز

رسیدن به این روز را

از یاد برده بودند و آیات ما را انکار می کردند)).

- امام علی (ع) : ترفند دنیا (انسان را) به خاک در می افکند , ترفند هوی و هوس می فریبد , ترفند شیطان (دنیا را در نظر انسان) می آراید و طمع می آورد.

- دل خوش کردن به دنیا بزرگترین فریب است .

- دنیا همچون دام است و به دست و پای دنیا خواهان می پیچد.

تنها نادان فریب دنیا را می خورد.

- امام علی (ع) : ای دنیا! کسی را بفریب که حيله های تو را نمی شناسد و از دامهای نیرنگ تو بی خبر است .

- اعتماد کردن به دنیا , با وجود مشاهده تغییرات و دگرگونیهای آن , نادانی است .

- با مشاهده دگرگونیهای ناخوشایند دنیا , تکیه کردن به آن نادانی است .

- دنیا غنیمت مردمان نابخرد است .

- این سرای زودگذر فریب (دهنده) مردمان احمق است .

- شاد شدن به دنیا حماقت است .

- ثمره خرد دشمنی با دنیا و سرکوب هوی و هوس است .

- هر که ترفند دنیا را شناخت , فریب رؤیاهای تحقق ناپذیر آن را نخورد.

- پیامبر خدا(ص) : اگر آنچه من از دنیا می دانم شما بدانید جانهایتان از آن آسوده می شود.

دنیا در فریب مردم مقصر نیست .

- امام علی (ع) : به حق می گویم , دنیا تو را فریب نداد بلکه تو فریفته آن شدی , دنیا(مایه های) پسند و عبرت را بر تو آشکار

ساخت و عادلانه و

منصفانه تو را آگاه کرد و در وعده هایی که به تو می دهد , از قبیل بلای جسمانی و کم شدن نیرو و توانایی تو , راستگوتر است و با

وفادارتر از آن که

به تو دروغ بگوید یا فریب دهد.

پرهیز از دل خوش کردن به دنیا.

قرآن .

((کسانی که به دیدار ما(قیامت) امید ندارند و به زندگی دنیوی خشنود شده و بدان آرامش یافته اند و آنان که از آیات ما بی

خبرند , به کیفر

کارهایی که می کرده اند , جایگاهشان جهنم است)) .

- امام صادق (ع) : اگر دنیا فناپذیر است پس دل خوش کردن به آن چرا؟

- امام حسین (ع) : زیر دیوار یکی از شهرها لوحی یافت شد که در آن نوشته شده بود : من الله هستم و خدایی جز من نیست و محمد پیامبر من است در شگفتم از کسی که دنیا را آزموده است و با این حال به آن دل خوش می کند.

- امام علی (ع) - درباره آیه شریفه ((وکان تحته کتزلهما)) - : این گنج لوحی زرین بود که در آن نوشته شده بود : در شگفتم از کسی که دنیا و دگرگونیهای احوال مردمان را می بیند و باز به آن دل خوش می کند.

- بسا کسانی که به این دنیا اعتماد کردند و دنیا آنان را دردمند کرد و بسا کسانی که به آن دل خوش کردند و دنیا آنان را به خاک (مذلت) افکند و بسا افراد محتاط و هوشمندی که دنیا فریبشان داد.

پرهیز از دل بستن به دنیا.

- از وصیت آدم (ع) به فرزندش شیث (ع) : به دنیای فانی دل مبندید , زیرا من به بهشت جاویدان دل بستم اما با من وفا نکرد و از آن بیرون رانده شدم .

- خدای تعالی به موسی (ع) وحی فرمود که : ای موسی ! همچون ستمگران و همانند کسانی که دنیا را به منزله مادر و پدر می شمارند به آن دل نبند و آنچه را که از دنیا نیازی بدان نداری رها کن .

- امام علی (ع) : بخت به آنان رو کرد و بهره مند شدند و به دنیا دل بستند و پس , (برای آخرت) آماده نشدند تا آن که گلویشان گرفته شد و به سرای مردمی کوچانده شدند که از بیشتر آنان خبر و نشانی نمانده است , در دنیا دیری نپاییدند و شتابان به سوی آخرت برده شدند.

نگاه به دنیا.

- امام علی (ع) : همچون دوری کنندگان از دنیا به آن بنگرید , زیرا دنیا بزودی ساکنانش را از خود می راند و توانگر ناز پرورده رادردمند می کند , پس زنهار که فراوانی آنچه از دنیا خوشایند شماست فریبتان ندهد , زیرا آنچه از دنیا با خود می برید اندک است .

- به دنیا , همچون واریدگان از دنیا , بنگرید , زیرا که آن بزودی , ماوی گزیده ساکن خود را می راند و بهره مند آسوده خاطر رادردمند می سازد

, به دنیایی که رفته و پشت کرده است امید بازگشت نیست و معلوم نیست در آینده چه روی خواهد کرد تا منتظرش بود .

- دنیا را چون پوته خار بدان و بنگر که پایت را در کجای آن می گذاری , هر که به دنیا تکیه کرد دنیا خوارش نمود و هر که با دنیا , انس گرفت دنیا تنهایش گذاشت و هر که به آن رغبت کرد , دنیا سست و ناتوانش ساخت .

- به دنیا همچون کسی بنگر که به آن پشت کرده و از آن جدا می شود , به دنیا مانند دلباخته شیدا منگر .

- به دنیا مانند زاهدان روی برتافته از آن بنگرید , زیرا که به خدا سوگند دنیا بزودی ماوی گزیده ساکن خود را بیرون می کند و

توانگر آسوده خاطر را

دردمند می سازد.

- شما را به دور افکندن این دیاسفارش می کنم، دنیایی که اگر هم نخواهید ترکش کنید او شما را ترک می کند پس در کسب عزت و افتخارات

دنیوی با یکدیگر رقابت نکنید و زرق و برق و نعمتهای آن شمارا پسند نیفتد و از سختی و رنج آن بیتیابی نکنید، زیرا که عزتها و افتخارات آن به پایان می

رسد و زرق و برق و نعمتهای آن به سر می آید و سختی و رنج آن تمام می شود.

خطر برگزیدن دنیا (بر آخرت) (۱).

قرآن .

((پس هر که طغیان کرد و زندگی اینجهانی را برگزید، جهنم جایگاه اوست)).

((بلکه زندگی دنیا را برمی گزینند حال آن که آخرت بهتر و پایدارتر است)).

((اینان همان کسانی هستند که آخرت را دادند و زندگی دنیا را خریدند از عذابشان کاسته نگردد و یاری نشوند)).

- پیامبر خدا(ص) : با (پیروی از) لذتها و خواهشهای نفس زندگی دنیا را بر آخرت برمگزین، زیرا که خدای تعالی در کتاب خود می فرماید: ((پس هر

که طغیان کرد)) یعنی دنیای ملعون (بی خیر و بدور از رحمت الهی) را هر آنچه در دنیاست ملعون است مگر آنچه برای خدا باشد.

- هر که دنیا و آخرت به او پیشنهاد شود و دنیا را بر آخرت برگزیند خدای عزوجل را، بدون هیچ حسنه ای که از آتش نجاتش دهد دیدار کند و هر که

آخرت را برگیرد و دنیا را فرو گذارد در روز قیامت خدا را که از وی خشنود است دیدار نماید.

- امام علی (ع) : هر که دنیا را بپرستد و بر آخرت ترجیحش دهد، فرجامی ناگوار خواهد داشت .

- مردم برای سود دنیای خود امری از امور دین خود را وا نگذارند، مگر آن که خداوند کاری برای آنان پیش می آورد که زیانش از آن سود بیشتر

است .

- امام صادق (ع) : علی بن الحسین (ع) به من فرمود : هر گاه دو کار برای من پیش آمد یکی برای دنیا و دیگری برای آخرت و من دنیا را برگزیدم

هنوز شب نشده پیشامد ناخوشایندی برایم کرد سپس امام صادق (ع) درباره بنی امیه فرمود : آنان هشتاد سال است که دنیا را بر آخرت برگزیده

اند و هیچ پیشامد ناخوشایندی برایشان رخ نمی دهد.

- امام علی (ع) : کسی که در صورت سالم ماندن دنیایش از گزند دیدن آخرتش باکی نداشته باشد به هلاکت درافتد.

- لقمان (ع) - در اندرز به فرزندش - : دنیایت را به آخرت بفروش که هر دو را به دست می آوری و آخرت را به دنیایت بفروش که هر دو را از

دست می دهی .

خطر برگزیدن دنیا (۲).

قرآن .:

((و روزی که کافران را بر آتش عرضه کنند : در زندگی دنیوی از چیزهای پاکیزه و خوش بهره مند شدید , امروز به عذاب خواری

پاداشتان می دهند و این بدان سبب است که در زمین به ناحق گردنکشی می کردید و عصیانگری در پیش گرفته بودید)).

در حدیثی عمر می گوید : به پیامبر (ص) عرض کردم : ای رسول خدا , خداوند به ایرانیان و رومیان که خدا را نمی پرستند گشایش ورفاه

داده است , دعا کن که امت تو را نیز آسایش و توانگری بخشد پیامبر(ص) راست نشست و سپس فرمود : ای پسر خطاب ! مگر دستخوش شک شده

ای ؟

آنان قومی هستند که خوشیهایشان را زودتر در همین دنیا داده اند.

تشویق به برگزیدن آخرت .

قرآن .

((پس , آنان که زندگی دنیا را داده اند و آخرت را خریده اند , باید که در راه خدا بجنگند و هر که در راه خدا بجنگد , چه کشته شود چه پیروز

گردد , مزدی بزرگ به او خواهیم داد)).

- سوید بن غفله : بعد از آن که با امیرالمؤمنین بیعت خلافت بسته شد خدمت ایشان رسیدم آن حضرت در اتاق خود بر بوریایی تنهانشسته بود عرض

کردم : ای امیرالمؤمنین ! بیت المال در اختیار توست و من در اتاق تو اثاثی که برای هر خانه ای لازم است نمی بینم ؟

حضرت فرمود : ای پسر غفله ! آدم خردمند برای خانه ای که باید ترکش نماید اثاث فراهم نمی کند ما را سرای امنی است که بهترین متاع خود را به

آن منتقل کرده ایم و خود نیز بزودی آن جا می رویم .

مردم بنده دنیايند.

- امام حسین (ع) : همانا مردمان بنده دنیايند و دین لقلقه زبان آنهاست و هر جا منافعشان (به وسیله دین) بیشتر تامین شود آن رامی چرخانند و

چون به بلا آزموده شوند آن گاه دینداران اندکند.

- امام علی (ع) : هر که دینار و درهم را دوست داشته باشد, بنده دنیاست .

- امام صادق (ع) : - به اسحاق بن غالب : ای اسحاق ! فکر می کنی مصداق این آیه چند نفرند : ((اگر از دنیا چیزی به آنها داده شود خوشنود و

خوشحال می شوند و اگر چیزی داده نشود در خشم می آیند))؟

سپس خود به من فرمود: بیش از دو سوم مردم چنین اند.

- امام علی (ع): آیا شما در جای پیشینیان خود نیستید که عمرهایشان از شما درازتر بود و آثارشان پاینده تر و آرزوهایشان بیشتر و شمارشان فراوانتر

و سپاهشان انبوهتر؟

دنیا را پرستیدند آن هم چه پرستیدنی و آن را برگزیدند چه برگزیدنی! اما از این دنیا بی هیچ توشه ای و بی هیچ مرکبی که آنها را به سر منزل

مقصود برساند، کوچیدند.

- خواهشهای نفسانی، خرد او را متلاشی می کند و دنیا دلش را می میراند و نفس او شیفته دنیامی گردد، پس او بنده دنیا و بنده هر کسی می

شود که چیزی از دنیا به دست دارد، به هر طرف که دنیا برود او نیز به آن سو می رود و به هر سو که دنیا رو کند او نیز به آن رو می کند.

ویژگیهای دنیاپرستان .

- در حدیث معراج آمده است: دنیا خواهان، کسانی هستند که پرخور و پرخنده و پرخواب و پرخشمند و کمتر خشنودند اگر به کسی بدی کنند

پوزش نمی طلبند و اگر کسی از آنان پوزش بخواهد معذرت او رانمی پذیرند، در طاعت (خدا) تنبلند و در معصیت بی باک، با آن که مرگشان نزدیک

است آرزوهای دور و دراز دارند، از نفس خود حساب نمی کشند، کم خیرند، پرگویند، کمتر (از خدا) می ترسند، در موقع خوردن بسیار

شادمانند.

دنیا خواهان در هنگام برخورداری سپاسگزار نیستند و به گاه سختی شکیبایی نمی ورزند، زیاد مردم در نظر آنان کم است، از کارهای خود تعریف

و تمجید می کنند و مدعی چیزی هستند که ندارند، از آرزوهای خود سخن می گویند، از بدیهای مردم یاد می کنند و خوبیهای آنان را پوشیده می

دارند.

پیامبر عرض کرد: بار خدایا! آیا عیب دیگری هم در دنیاپرستان هست؟

فرمود: ای احمد! دنیاپرستان عیبهای زیادی دارند آنان مردمانی نادان و احمقند، در برابر معلم خود فروتنی نمی کنند، به نظر خودشان مردمانی

خردمندند اما نزد فرزندانگن نابخردانی بیش نیستند.

دنیا زندان مؤمن است .

- پیامبر خدا(ص): دنیا زندان و مایه رنج مؤمن است، پس چون از دنیا برود از زندان و رنج رهایی یابد.

- لقمان (ع) - در اندرز به فرزندش - : دنیا را زندان خود کن تا آخرت بهشت تو باشد.

- پیامبر خدا(ص) : دنیا زندان مؤمن و بهشت کافر است .

- امام صادق (ع) : دنیا زندان مؤمن است و گور دژ او و بهشت جایگاهش و دنیا بهشت کافراست و گور زندان او و آتش جایگاهش .

- پیامبر خدا(ص) : دنیا به کام هیچ مؤمنی نیست ، چگونه چنین باشد در حالی که آن زندان و مایه رنج و گرفتاری اوست .

خدایا دنیا را زندان من مگردان .

- امام باقر(ع) : - در دعا- : خدایا! از تو می خواهم که تا زنده هستم زندگی مرا مرفه گردانی ، چندان که در طاعت تو نیرومندتر گردم و به

خشنودی تو دست یابم دنیا را بر من زندان مگردان و جدایی از آن را مایه اندوه من مساز.

- امام صادق (ع) : - نیز در دعا- : دنیا را بر من زندان مکن و جدایی از آن را مایه اندوه من مگردان .

خطر اهمیت دادن زیاد به دنیا.

- امام علی (ع) : - از سفارشهای آن حضرت به فرزندش حسن (ع) - : دنیا بزرگترین هم و غم تونباشد!

- امام صادق (ع) : کسی که شب و روز بزرگترین هم و غمش دنیا باشد، خدای تعالی فقر را در برابر دو چشم او قرار دهد و کارش را

پریشان سازد و از دنیا جز به آنچه خداوند قسمتش کرده است نرسد و کسی که شب و روز بزرگترین هم و غمش آخرت باشد خداوند دلش را بی

نیاز گرداند و کارش را سامان دهد.

- امام علی (ع) : کسی که بیشترین هم و غمش دنیا باشد ، بدبختی و اندوهش به درازا کشد.

- پیامبر خدا(ص) : پیوسته این دعا را می خواند: پروردگارا، چنان ترسی از خود ، روزی ما فرما که از نافرمانی تو بازمان دارد و دنیا را بزرگترین

هم ما و نهایت دانش ما قرار مده .

- کسی که صبح خویش را بی‌اغازد و بزرگترین هم و غمش دنیا باشد ، نزد خدا هیچ مرتبه ای ندارد و چهار خصلت پیوسته گریبانگیرش باشد :

اندوهی که هرگز از او جدا نشود، گرفتاریی که هرگز از آن رهایی نیابد ، فقری که هرگز به بی نیازی و توانگری نینجامد و آرزویی که

هرگز پایان نپذیرد.

پراج ترین مردم .

- پیامبر خدا(ص) : پراج ترین مردم دنیا ، کسی است که به دنیا هیچ ارجی ننهد.

- امام سجاد(ع) ، در پاسخ به این پرسش که : پراج ترین مردمان کیست ؟

فرمود : کسی که دنیا را برای خویش مایه ارج و منزلت نداند.

- امام باقر(ع) ، در پاسخ به این سؤال که : ارزشمندترین مردم کیست ؟

فرمود: کسی که دنیا را برای خود قدر و ارزش نداند.

- در پاسخ به همین پرسش فرمود: کسی که اهمیت ندهد دنیا در دست کیست.

- امام کاظم (ع): ارجمندترین مردم کسی است که دنیا را مایه ارزش خود نداند.

- امام سجاد (ع): کسی که از دنیا به آخرت روی آورد، از چیزی بی مقدار به امری ارزشمند روی آورده است و مهمتر از او کسی است که از

دست رفته دنیا را سلامت و نعمتی بداند که به آن رسیده و غنیمتی شمارد که به آن دست یافته است.

خواری و بی ارزشی دنیا نزد خدا(۱).

قرآن.

((واگر نه آن بود که همه مردم یک امت می شدند، سقفهای خانه های کسانی را که خدای رحمان را باور ندارند از نقره می کردیم و همه اینها

برخورداری ناچیز دنیوی است، حال آن که آخرت در نزد پروردگارت برای پرهیزگاران است)).

- امام صادق (ع): درباره آیه ((واگر نه آن بود که همه مردم)) - : اگر خداوند این کار را می کرد، همه مردم کافر می شدند.

- خدای تبارک و تعالی به نعمت دنیا برای دشمن خود هرگز لحظه ای اهمیت نداده است اگر جز این بود، خداوند جل و عز در کتاب خود نمی فرمود

: ((و اگر نه آن بود که همه مردم یک امت می شدند)) و اگر جز این بود در حدیث نمی آمد که: اگر مؤمن ناراحت نمی شد، برای کافر

دستاری آهنی قرار می دادم تا هرگز سر درد نگیرد.

- پیامبر خدا(ص): خداوند می فرماید: اگر به خاطر بنده مؤمن نبود بر سر کافر دستاری از جواهر می بستم.

- خداوند تعالی بنده مؤمن خود را از دنیا پرهیز می دهد چون دوستش دارد، همچنان که شما، از ترس جان بیمار خود، او را از خوردن و آشامیدن

پرهیز می دهید.

خواری و بی ارزشی دنیا نزد خدا(۲).

- امام علی (ع): سرای دنیا نزد پروردگارش خوار و بی ارزش است و از این رو، حلال آن را با حرامش آمیخت و خوبیش را بابدی وزندگیش

را بامرگ و شیرینی آن را با تلخی خداوند بزرگ دنیا را برای دوستان خود صاف و گوارا نفرمود و در دادن آن به دشمنانش بخل نورزید.

- پیامبر خدا(ص): اگر دنیا نزد خدای عزوجل به اندازه پرپشه ای ارزش داشت، هرگز کافر و تبهکار را جرعه ای آب نمی نوشاند.

- امام صادق (ع): رسول خدا(ص) به لاشه بزغاله گوش بریده ای که در یک زباله دانی افتاده بود گذشت، پس به اصحابش فرمود: این چند می

ارزد؟

عرض کردند: اگر زنده بود شاید به دره‌می هم نمی‌ارزید پیامبر(ص) فرمود: سوگند به آن که جانم در دست اوست، هر آینه دنیا در نزد خداوند بی‌ارزشتر از این بزغاله در نزد صاحب آن است.

- امام علی (ع): دنیا نزد خدای عزوجل هیچ قدر و ارزشی ندارد و در میان آفریدگانش که ما خبر داریم، هیچ آفریده‌ای نیافریده است که

در نظرش منفورتر از دنیا باشد و از زمانی که دنیا را آفریده به آن نگاه (التفات) نکرده است دنیا با کلیدها و خزانه‌هایش به پیامبر ما پیشنهاد شد، بی آن

که در مقابل آن نصیبی از آخرتش کم شود اما آن حضرت از پذیرفتن آن سرباز زد، زیرا می‌دانست که خدای عزوجل چیزی (دنیا) را دشمن می‌دارد

پس او نیز دشمنش داشت و چیزی (دنیا) را خرد می‌شمارد او نیز آن را خرد شمرد.

- در خواری و بی‌ارزشی دنیا نزد خداوند همین بس، که جز در دنیا معصیت او نمی‌شود و جز با ترک دنیا به آنچه نزد خداست (از بهشت و رضوان

الهی) نمی‌توان رسید.

- امام حسین (ع): از بی‌ارزشی و خواری دنیا نزد خدای متعال است که سر یحیی بن زکریا به فاحشه‌ای بنی اسرائیلی هدیه شد.

- امام سجاد (ع): در بی‌ارزشی و پستی دنیا نزد خدای متعال همین بس که سر بریده یحیی بن زکریا در تشتی زرین به فاحشه‌ای هدیه شد این

خود مایه تسلی آزاد مرد با فضیلتی است که مشاهده می‌کند چگونه یک فرد دونمایه و پست به بهره‌ای وافر از دنیا دست می‌یابد و چنان که آن زن بدکاره

به آن تحفه گرانسنگ دست یافت.

- پیامبر خدا(ص): در خواری دنیا نزد خدای متعال همین بس که یک زن یحیی بن زکریا را کشت.

- نزد خدای متعال چیزی مبعوضتر از دنیا نیست خداوند دنیا را آفرید و سپس آن را به نمایش گذاشت اما خود به آن نگاه نکرد و تاقیام قیامت نگاهش

نخواهد کرد.

حقیر بودن دنیا.

- امام علی (ع): دنیا باید در دیده شما حقیرتر از تفاله برگ درخت سلم و خرده‌های دم‌قیچی باشد.

- امام صادق (ع): ای پسر جن‌دب! اگر دوست داری که همسایه خانه خدای جلیل شوی و در فردوس در جوار او سکنا‌گزینی، باید دنیا در

نظرت خوار باشد.

پیامبر خدا(ص) در کنار زباله دانی ایستاد و فرمود: بیایید دنیا را ببینید! از میان آن زباله دانی تکه پارچه‌هایی فرسوده و استخوانهایی پوسیده برداشت و

فرمود: این دنیا است.

نهی از بزرگداشت دنیا دار.

- پیامبر خدا(ص) : کسی که دنیا داری رابزرگ دارد و به طمع دنیایش او را دوست بدارد, خداوند بر وی خشم گیرد.
امام علی (ع) هنگامی که به شام می رفت در سر راه, گروهی از ملاکان ((انبار)) به ایشان برخوردند (و برای احترام) از اسبهای خود پیاده شده

در رکاب آن حضرت دویدند حضرت فرمود: این چه کاری است که می کنید؟
عرض کردند: این روش ماست که بدان وسیله فرمانروایان خود را احترام می گذاریم امام (ع) فرمود: به خدا سوگند که فرمانروایان شما از این کار سودی نمی برند و شما با این کار در دنیا خود را به رنج می افکنید و در آخرت نیز به بدبختی گرفتار می آید چه زیان آور است رنجی که در پی آن عذاب باشد, و چه سودبخش است آن آسودگی که رهایی از آتش با آن توام باشد.
- کسی را که تقوا بلند مرتبه اش کرده است, پست بشمارید و کسی را که دنیا بالابرده است, بزرگ ندانید.

جدایی دنیا از آخرت.

- امام علی (ع) : همانا دنیا و آخرت دو دشمن ناهماهنگ و دو راه جدا از هم هستند پس, هر که دنیا را دوست داشته باشد و با آن دوستی کند از آخرت نفرت دارد و با آن دشمنی می ورزد دنیا و آخرت به منزله مشرق و مغربند که هر کس میان آن دو را بپیماید هر چه به یکی نزدیک شود از دیگری دور می گردد دنیا و آخرت هووی همند.
- تلخی دنیا شیرینی آخرت است و شیرینی دنیا تلخی آخرت .
- امام سجاد (ع) : به خدا قسم دنیا و آخرت همانند دو کفه ترازویند, هر کدام پایین آید دیگری بالا رود.
- پیامبر خدا(ص) : همانا دنیا خواهی به آخرت زیان می زند و آخرت طلبی به دنیا پس شما(با طلب آخرت) به دنیا ضرر زنید که آن به زیان دیدن سزاوارتر است .

- هر که دنیایش را دوست بدارد, به آخرتش زیان رساند.

- مسیح (ع) : حکایت دنیا و آخرت, حکایت مردی است که دو زن دارد, اگر یکی را خشنود کند دیگری به خشم آید.
- امام علی (ع) : به دنبال جمع میان دنیا و آخرت بودن از نیرنگهای نفس است .
- امام صادق (ع) : هرگاه کار دنیایت آباد شد به دینت بد گمان باش .
- مسیح (ع) : محبت دنیا و آخرت دردل مؤمن جمع نمی شود, همچنان که آب و آتش در یک ظرف جمع نمی شوند.

خوشی دنیا اندوه آخرت است .

- امام صادق (ع) : ما دنیا را دوست داریم (اما) اگر دنیا به ما داده نشود بهتر است از آن که داده شود چیزی از دنیا به فرزند آدم

داده نشدمگر آن که

از بهره آخرت او کم گشت .

- آخرین پیامبری که وارد بهشت می شود سلیمان بن داود(ع) است , و این بدان سبب است که دنیا به او داده شد.

- به هرکه در این دنیا بهره زیادی داده شود و به بهشت رود, بهره اش در بهشت به سبب برخورداری اش در دنیا کمتر باشد.

- امام علی (ع) : هیچ کس در دنیا لذتی نچشد جز آن که در روز رستاخیز مایه اندوه او گردد.

- ثروت دنیا فقر آخرت است .

- هرچه در دنیا از دست دهی غنیمتی برای توست .

- تلخی دنیا شیرینی آخرت است .

- هرکه در دنیا چیزی را بطلبد بیش از آن را از آخرت از دست دهد.

- هرکه از دنیا چیزی به دست آورد, بیش از آنچه به دست آورده است از آخرت از دست دهد.

- هرچه دنیا زیاد شود آخرت کم گردد و هرچه دنیا کم شود آخرت زیاد گردد.

- غنی ترین مردم در آخرت فقیرترین آنان در دنیا است و بهره مندترین مردم در آخرت کم بهره ترین آنها در دنیا است .

- پیامبر خدا(ص) : فقر دو گونه است : فقر دنیا و فقر آخرت فقر در دنیا توانگری در آخرت است و توانگری در دنیا فقر آخرت است و این هلاکت

باشد.

- برای پیامبر خدا(ص) فرنی مخصوصی آوردند آن حضرت از خوردن آن امتناع کرد عرض شد : خوردن آن را حرام میدانی ؟ فرمود : نه , اما خوش ندارم نفسم به آن اشتیاق پیدا کند سپس این آیه را تلاوت کرد : ((در زندگی دنیوی از چیزهای پاکیزه و خوش بهره مند شدید

عمر بن خطاب : از پیامبر خدا(ص) ((

اجازه ملاقات خواستم و خدمت آن حضرت که در غرفه ام ابراهیم بود رسیدم دیدم روی بوریایی دراز کشیده و قسمتی از بدنش روی زمین است و

زیر سرش بالشی پر شده از لیف (پوست) درخت خرماست سلام کردم و نشستم و عرض کردم : ای رسول خدا! تو پیامبر خدا و برگزیده و بهترین

خلق اویی , اما کسرا و قیصر بر تختهای زرین و فرشهای دیا و حریر بنشینند؟

رسول خدا(ص) فرمود : نعمتهای آنان در همین سرا به آنان داده شده وزودا که پایان پذیرد و نعمتهای ما در آخرت به ما داده خواهد شد.

- جابر انصاری : پیامبر(ص) فاطمه (ع) را دید که جامه ای دوخته شده از جل شتر بر تن دارد و مشغول دستاس کردن و شیر دادن کودک خود

است اشک از چشمان رسول خدا(ص) جاری گشت و فرمود : دخترم ! با (تحمل) تلخی دنیا به سوی شیرینی آخرت بشتاب فاطمه (ع) عرض کرد

: ای رسول خدا , خدا را بر نعمتهایش می ستایم و بر داده هایش سپاس می گوئیم , پس خداوند این آیه را فرو فرستاد: ((بزودی پروردگارت تو را

عطا می کند و خشنود می شوی)).

فراهم آمدن دنیا و آخرت .

قرآن .

((خدا پاداش اینجهانی و پاداش نیک آنجهانی را به ایشان ارزانی داشت و او نیکوکاران را دوست دارد)).

((هر که پاداش اینجهانی را می طلبد بداند که پاداش اینجهانی و آنجهانی در نزد خداست و او شنوا و بیناست)).

((پاداش آنان که نیکی می کنند، نیکی است و چیزی افزون بر آن نه سیه روی شوند و نه خوار اینان اهل بهشتند و در آن جاویدانند)).

((هر مرد و زنی که کاری نیکو انجام دهد، اگر ایمان آورده باشد، زندگی خوش و پاکیزه ای بدو خواهیم داد و پاداشی بهتر از کردارشان عطا خواهیم کرد)).

((واسحاق و یعقوب را به او بخشیدیم و در فرزندان او پیامبری و کتاب نهادیم و پاداشش را در دنیا دادیم و او در آخرت از صالحان است)).

- امام علی (ع) : دارایی و فرزندان کشته دنیایند و کارهای شایسته کشته آخرت گاهی خداوند این هر دو را برای مردمانی، یکجا فراهم می آورد.

- کشته دو نوع است : کشته دنیا ثروت و فرزندانست و کشته آخرت کارهای شایسته ماندنی گاهی خدای عزوجل این هر دو را برای مردمانی، یکجا فراهم می آورد.

ای بندگان خدا! بدانید که پرهیزگاران، دنیای زودگذر و آخرت دیرپا را به دست آوردند با اهل دنیا در دنیایشان شریک شدند و اهل دنیا را در آخرت

خود شریک نکردند در دنیا به بهترین گونه سکونت کردند و از بهترین خوردنیهای آن خوردند و از دنیا همان بهره ای را بردند که توانگران

خوشگذران می برند و همان کامی را بر گرفتند که گردنکشان متکبر برمی گیرند، آن گاه با توشه ای که به مقصد می رساندشان و با تجارتی پر سود

از دنیا رفتند در دنیای خود به لذت زهد و بی اعتنایی به دنیا دست یافتند و یقین داشتند که فردای قیامت در جوار خداوند هستند، دعایشان هرگز بی اجابت

نمی ماند و بهره آنان از خوشی و آسایش هیچ کم نمی گردد ((۹)).

- اگر دینت را تابع دنیایت کنی، دین و دنیایت، هر دو، را از بین برده ای و در آخرت از زیانکاران خواهی بود، اما اگر دنیای خود را تابع دینت کنی

دین و دنیایت، هر دو، را به دست آورده ای و در آخرت از رستگاران خواهی بود.

- درباره آیه ((پاداش آنان که نیکی می کنند نیکی است و چیزی افزون بر آن)) - : ((نیکی)) بهشت است و ((افزون بر آن)) دنیاست .

- امام باقر(ع) - نیز درباره همین آیه : ((نیکی)) بهشت است و ((افزون بر آن)) دنیاست آنچه خداوند در دنیا به ایشان

دهد در آخرت از

آن بازخواست نمی کند و پاداش دنیا و آخرت را برایشان فراهم می آورد.

- امام علی (ع) : بر شما باد به تقوای خدا که آن مجمع خیر و خوبی است و جز آن خیری وجود ندارد آنچه از خیر دنیا و

آخرت به وسیله تقوا

به دست می آید به وسیله هیچ چیز دیگر حاصل نمی شود خدای عزوجل فرموده است : ((از پرهیزگاران پرسند : پروردگار شما

چه چیز نازل کرده

است ؟

گویند : خوبی را به آنان که در این دنیا نیکی کنند ، نیکی پاداش دهند و سرای آخرت نیکوتر از آن است و جایگاه پرهیزگاران

چه جایگاه خوبی است

((.

- امام صادق (ع) ، در پاسخ به این پرسش که : آیا منظور از آیه ((تا منافعشان را ببینند)) منافع دنیاست یا آخرت ؟

، فرمود : هر دو.

- امام علی (ع) - درباره آیه ((و مزد او را در دنیا دادیم و در آخرت نیز از صالحان است)) : هر که برای خدای تعالی کار کند

خداوند در دنیا و

آخرت مزدش را بدهد و در هر دو سرای خواسته هایش را بر آورد.

- پیامبر خدا(ص) : سه چیز است که در دنیا و آخرت پاداش داده می شود : حج فقر را می برد ، صدقه بلا را می گرداند و صله

رحم عمر را زیاد

می کند.

اهتمام مؤمن به دنیا و آخرت .

- امام کاظم (ع) : با برآوردن خواهشهای نفسانی خود از حلال ، تا آن جا که به مروت لطمه ای نزنند و به اسراف نینجامد ، به

نفسهای خویش از دنیا

بهره ای دهید و از این طریق برای انجام امور دین خود کمک بگیرید ، زیرا روایت شده است که : از ما نیست کسی که دنیایش را

به خاطر دینش رها

کند یا دینش را برای دنیایش فرو گذارد.

- پیامبر خدا(ص) : با همت ترین مردم مؤمن است که به کار دنیا و آخرتش اهتمام می ورزد.

- لقمان (ع) - در اندرز به فرزندش - : فرزندم ! به دنیا چنان نپرداز که به آخرت زیان زند و آن را چنان رها مکن که سربار مردم

شوی .

مثل دنیا.

قرآن ::

((مثل این زندگی دنیا مثل بارانی است که از آسمان فرو فرستیم تا بدان هر گونه رستنیها از زمین روید)).

((بر ایشان زندگی را مثل بزن که چون بارانی است که از آسمان فرو فرستیم و به سبب آن گیاهان گوناگون بروید ، ناگاه

خشک شود و باد به هر

سو پراکنده اش سازد و خدا بر هر کاری تواناست)).

- امام کاظم (ع) : دنیا به مار می ماند که بسودنش نرم است اما درونش زهری کشنده است مردمان خردمند از آن حذر می کنند و کودکان دستهای خود

را به سوی آن دراز می کنند.

- امام علی (ع) : همانا دنیا به مار می ماند که بسودنش نرم و گزشش سخت و درد آور است پس , از آنچه از دنیا که خوشایند

توست دوری کن که

اندکی از آن را با خود می بری از هر چیز دنیا که شادی تو نسبت به آن بیشتر بود بیشتر بر حذر باش , زیرا هر که به شادی و سروری از دنیا دل بندد ,

آن شادی او را به ناخوشی و غم کشاند.

- یکی از یاران رسول خدا می گوید : من با پیامبر خدا (ص) بودم , دیدم که آن حضرت چیزی را از خود دور می کند عرض کردم : ای رسول خدا

, درود خدا بر تو و خاندانت باد , چه چیز را از خود دور می کنی ؟

فرمود : دنیا در برابرم مجسم شد و من گفتمش : از من دور شو دنیا دوباره برگشت و گفتمش : اگر تو از من گریختی کسانی که بعد از تو می آیند

از چنگ من نخواهند گریخت .

- پیامبر خدا (ص) : این دنیا مانند لباسی است که از بالا- تا پایین دریده شده و به آخرین نخ وصل باشد که آن هم در حال گسیختن است .

- امام کاظم (ع) : دنیا به آب دریا می ماند که هر چه تشنه از آن بنوشد , تشنه تر می شود تا سرانجام او را می کشد.

- دنیا به صورت زنی چشم آبی در برابر مسیح (ع) مجسم شد حضرت به او فرمود : چند شوهر کرده ای ؟

گفت : زیاد مسیح (ع) فرمود: همه آنها تو را طلاق دادند؟

دنیا گفت : نه , بلکه همه را کشتم مسیح (ع) فرمود : پس , وای بر شوهران باقیمانده تو , چگونه از گذشتگان عبرت نمی گیرند؟

- امام علی (ع) : دنیا مانند زهر است , کسی آن را می خورد که نمی داند.

- همانا دنیا دامی است که بی خیران در آن می افتند.

- دنیا همانند سایه توست که اگر بایستی می ایستد و اگر دنبالش روی دور می شود.

- مصباح الشریعه : امام صادق (ع) فرمود: دنیا به منزله تصویری است که سر آن تکبر است و چشمش آزمندی و گوشش طمع و زبانش ریا و دستش

شهوت و پایش خودپسندی و قلبش غفلت و رنگش فنا و حاصلش نابودی .

- امام باقر (ع) : چون حسین (ع) برای رفتن به کوفه آماده شد , ابن عباس خدمت آن حضرت رسید و او را به خدا و حق خویشاوندی سوگند داد

که به این سفر نرود تا مبادا درطف (کربلا) کشته شود حضرت (ع) فرمود : من به قتلگاه خود از تو آگاهترم و من از دنیا

جزمفارقت آن را

نمی خواهم ای پسر عباس! آیا داستان امیر مؤمنان (ع) و دنیا را برایت نگویم؟

امیر مؤمنان، صلوات الله علیه، برایم نقل کرد: من در یکی از باغهای فدک که به فاطمه (ع) رسیده بود با بیل مشغول کار بودم که ناگهان

زنی وارد شد چون به او نگاه کردم از زیبایی او قلبم از جا کنده شد او را شبیه بئینه دختر عامر جمحی، که از زیباترین زنان قریش بود، دیدم آن زن

به من گفت: پسر ابو طالب: دوست داری با من ازدواج کنی تا تو را از این بیل بی نیاز گردانم و به گنجینه های زمین راهنماییت کنم که تا زنده

هستی خودت و بازماندگان پادشاهی کنی؟

من به او گفتم: تو کیستی تا تو را از خانواده ات خواستگاری کنم؟

گفت: من دنیایم امیرمؤمنان (ع) فرمود: به او گفتم برو و کسی دیگر را پیدا کن و سپس بیل خود را برداشتم و با خود این ابیات را برخواندم

::

کسی که دنیای دون فریبش داد تیر امیدش به سنگ خورد.

و دنیا اگر امت هایی را بفریبد چیزی به آنان نمی بخشد.

دنیا در چهره زیبای بئینه نزد ما آمد.

وجمالش بسان همو می نمود.

پس او را گفتم: کسی دیگر را بفریب که من .

از دنیا روی گردانده ام و نادان نیستم .

مرا چه به دنیا، زیرا که محمد.

در میان آن صخره ها بر زمین افتاد.

گیرم که دنیا گنجها و مرواریدهای خود.

و داراییهای قارون و ملک قبایل را به من دهد.

آیا نه این است که همه اینها از بین رفتنی هستند.

و از گنجوران آنها خواسته می شود که بخشش کنند.

پس، کسی جز من را بفریب که مرا به .

ملک و عزت و بخشش تو رغبتی نباشد.

نفس من به آنچه روزیم شده قانع است .

ای دنیا! برو کار خویش با غائله جویان پی گیر.

من از خداوند آن روز که دیدارش کنم می ترسم .

و از عذاب همیشگی و پایدار بیمناکم .

در نهج البلاغه کیدری آن جا که شرح این فرمایش امیر مؤمنان (ع) به همام در توصیف پرهیزگاران که ((دنیا آنان را

خواست و اما آنان

دنیا را نخواستند)) می پردازد و می گوید: از جمله مکاشفات امیر مؤمنان (ع) روایتی است که امام صادق (ع) از پدرانش (ع) نقل می کند -

شارح آن حدیث را نزدیک به آنچه گذشت نقل می کند - و سپس می گوید: این است معنای این فرمایش امام علی (ع): ((دنیا آنان را خواست و اما آنان دنیا را نخواستند)).

مثل اهل دنیا(۱).

- امام علی (ع): همانا اهل دنیا مانند کاروانی هستند که در منزلی فرود آمده باشند و ناگاه قافله سالار بانگ رحیل زند و آنان کوچ کنند.

- مردم دنیا چون کاروانی هستند که در حال خواب به پیش برده می شوند.

- حکایت شما و دنیا همچون حکایت مسافرانی است که در راهی می روند و گویی راه را به آخر رسانده اند و آهنگ رسیدن به علامت و نشانه ای می

کنند و گویی به آن رسیده اند.

- همانا دنیا نه سرای آرام گرفتن است و نه جای ماندن شما در دنیا به کاروانیانی می مانید که در منزلی اتراق کنند و دمی بیسایند و سپس بکوچند و

شب و روز راه پویند سبکبار به آن جا (دنیا) درآمدند و سنگینبار از آن کوچیدند و در منزلی که از آن دور شدند دیگر فرود نیابند و به آن جا که ترکش

کرده اند دیگر باز نگردند.

به رسول خدا(ص) عرض شد: آدمی در دنیا چگونه است؟

فرمود: مانند کاروانی که می گذرد عرض شد: چقدر در آن می ماند؟

فرمود: به اندازه کسی که از کاروان عقب مانده است عرض شد: فاصله میان دنیا و آخرت چقدر است؟

فرمود: یک چشم برهم زدن خدای عزوجل می فرماید: ((روزی که آنچه را وعده داده شده اند می بینند می پندارند که (در دنیا) جز ساعتی از روز

را نیابیده اند)).

- پیامبر خدا(ص): همانا مثل دنیا دار مثل کسی است که در آب راه می رود آیا می تواند در آب راه رود و پاهایش تر نشود؟

مثل اهل دنیا(۲).

- امام علی (ع): مبادا از این که می بینی دنیا پرستان به دنیا رو کرده اند و آزمندان به جان دنیا افتاده اند و فریب بخوری و زیرا که آنان (مانند)

سگانی پارس کنان و درندگان وحشی هستند که برای یکدیگر خرناس می کشند و قدرتمندان ناتوانان را فرومی بلعند و مهتران کمتران را مغلوب خود

می سازند ، چارپایانی هستند که گروهی در بند و شماری یله و رهایند و خردهای خویش را از دست داده اند و بیراهه می روند .
 به مرداری روی آوردند که با خوردن آن رسوا شدند و بر سر دوستی و عشق به آن با یکدیگر سازش کردند .
 اولین آنها پیشوای آخرین شان است و آخرین شان به اولین شان اقتدا می کند بر سر دنیای دون با یکدیگر رقابت و
 همچشمی می کنند و بر
 سر مرداری گنبدیده به جان هم می افتند .

حکایت انسان و دنیا .

- پیامبر خدا(ص) : مرا با دنیا چه کار! همانا حکایت من و دنیا حکایت مسافری است که در یک روز تابستانی برای خواب نیمروز
 در سایه درختی فرود
 می آید و سپس آن جا را ترک می کند و می رود .
 - عمر بر رسول خدا(ص) وارد شد ، دید پیامبر بر بوریایی خفته و بر پهلوی آن حضرت رد انداخته است ، عرض کرد : ای
 پیامبر خدا! خوب
 است فرش نرمتری تهیه کنید! پیامبر(ص) فرمود : مرا با دنیا چه کار! حکایت من و دنیا حکایت مسافری است که در یک روز
 تابستانی ساعتی از روز
 را در سایه درختی فرود می آید و سپس آن جا را ترک می کند و می رود .

مثل کسی که دنیا را آزموده است .

- امام علی (ع) : داستان آن کس که دنیا را آزموده همچون حکایت گروه مسافرانی است که فرود آمدن در منزلی خشک و بی
 آب و علف را خوش
 ندارند و برآند تا به جایی پر نعمت و سرسبز و خرم فرود آیند ، بنابراین ، دشواری راه و فراق یار و سختی سفر و ناگواری خوراک
 را تحمل می کنند
 تا به سرای دل باز و منزل آسوده خود در آیند .

دنیا کالایی است .

قرآن .
 ((بگو : کالای دنیا اندک است و آخرت برای پرهیزگاران بهتر است و به شما حتی به اندازه رشته ای که در میان هسته
 خرماست ستم نمی
 شود)).
 ((خدا هر که را خواهد روزی بسیار دهد یا روزی اندک و مردم به زندگی دنیا خشنودند ، حال آن که زندگی دنیا در برابر زندگی
 آخرت جز کالایی
 اندک نیست)).
 ((چیزهایی که به شما داده شده است ، برخورداری و آرایش این زندگی دنیوی است حال آن که آنچه نزد خداست بهتر و ماندنی
 تر است آیا تعقل نمی

کنید))؟

- پیامبر خدا(ص) : دنیا در برابر آخرت نیست مگر مانند این که یکی از شما انگشتش را در دریا فرو برد پس بنگرد که چه چیز با خود می آورد.

- امام علی (ع) : آیا دنیا جز مانند چیزی است که کسی با انگشت خود می لیسد و شیر آمیخته با آب که کسی می نوشد و چرتی که خواب آلود می زند؟

- بر خود سخت مگیر , زیرا بزودی می روی و همنشینی (با دنیا) اندک است و درنگ (در دنیا) کوتاه .
- هر چیز فناپذیر , اندک است .
- دنیا رفتنی و نابود شدنی است , اگر آن برای تو بماند تو برای آن نمی مانی .

دنیا پل است .

- مسیح (ع) : دنیا پلی بیش نیست , پس , از آن بگذرید و آبادش مکنید.
- پیامبر خدا(ص) : در دنیا چنان سر کن که گویی غریبی , یا رهگذری و خویشان را از خفتگان در گورها به شمار آور.
- امام علی (ع) : در شگفتم از کسی که دنیا , این سرای فنا , را آباد می کند در حالی که در سرای بقا فرود می آید!
- همچون کسانی باشید که پیش از شما رفتند و کسانی که پیش روی شما مردند , همچون مسافرانی که خیمه خویش بر می کنند خیمه خود را
از دنیا برکنند و همچنان که منزلها (ی سفر) پیموده می شود آن را پیمودند و رفتند.
- در مناجات خویش - : الهی ! چگونه در سرایی راه پیموده شود که در آن گودالهایی بر سر راه ما حفر شده که از پای در می آورد الهی ! از مکر و
نیرنگهای دنیا به تو پناه می بریم و برای گذشتن از پل دنیا از تو مدد می جویم .

دنیا سرای گذر است .

قرآن .

((ای قوم من ! این زندگی دنیا کالایی بیش نیست و آخرت سرای بقاست)).

- امام علی (ع) : ای مردم ! دنیا سرای گذر است و آخرت جای ماندن پس , از گذرگاه خود برای جای باش خود (توشه) بگیرید.
- دنیا سرای گذر است نه جای ماندن و مردم در آن دو دسته اند : کسی که در دنیا خود را فروخت و دنیا اسیر و در بندش کرد و کسی که خود را
خرید و دنیا آزادش کرد.

- در وصیت به فرزندش حسن (ع) - : فرزندانم ! بدان که تو برای آخرت آفریده شده ای نه برای دنیا و برای رفتن نه برای ماندن و
برای مردن نه

برای زنده ماندن و تو در منزلی هستی که از آن کوچ می کنی و در خانه ای هستی که چندروزی بیش در آن نمی پایی و در راه به

سوی آخرت هستی

- مسیح (ع) : کیست که بر موج دریاخانه ای بسازد؟

این است حالت دنیا پس آن را جای ماندن نگیرید.

- پیامبر خدا(ص) : دنیا سرای کسی است که سرایی ندارد و مال کسی است که مالی ندارد کسی برای دنیا جمع می کند که خرد ندارد و کسی بر

سر آن به دشمنی بر می خیزد که از شناخت بی بهره است و کسی درباره آن حسادت می ورزد که (به خدا) اعتماد ندارد و کسی برای آن تلاش می

کند که یقین ندارد.

- روایت شده است که جبرئیل (ع) به نوح (ع) گفت : ای پر سال ترین پیامبران ! دنیا را چگونه دیدی ؟

نوح گفت : همچون خانه ای دودر که از یک در وارد شدم و از در دیگر بیرون رفتم .

دنیا ساعتی است .

- امام علی (ع) : دنیا مانند روزی است که گذشت و ماهی است که به سر آمد.

- دنیا سر آمدنی است , آخرت همیشگی است .

- گویا آنچه از دنیا هست بزودی نخواهد بود و گویی آنچه از آخرت هست , همیشه خواهد بود و هر آنچه می آید نزدیک است (آخرت بزودی فرا می

رسد).

- پیامبر خدا(ص) : دنیا ساعتی بیش نیست , پس آن را در طاعت (خدا) بگذرانید.

- امام کاظم (ع) : بر طاعت خدا صبر کن و در ترک معاصی خدا شکبیا باش , زیرا دنیا ساعتی بیش نیست آنچه از دنیا سپری شده است نه شادیش را

احساس کنی و نه غمش را , و آنچه هنوز نیامده است نمی دانی که چه خواهد بود پس بر ساعتی که در آنی شکبیا باش و شادمان .

دنیا همچون حرکت سایه هاست .

- امام سجاد(ع) : هر آنچه که در زیر این آفتاب است از شرق و غرب عالم و از دریا و خشکی واز دشت و کوه , نزد دوستان خدا و آنان که به حق

خداوند معرفت دارند , همچون حرکت سایه هاست .

- امام باقر(ع) : دنیا را چون منزلی بدان که در آن فرود آمده ای و سپس از آن می کوچی , یا مانند مالی بدان که در عالم خواب یافته ای و چون

بیدار شوی خبری از آن نیست من این را به عنوان مثل برایت گفتم , زیرا دنیا در نظر خردمندان و خداشناسان همانند جابه جا شدن سایه هاست .

- امام علی (ع) : دنیا در نظر خردمندان چون جا به جا شدن سایه است , هنوز پهن نشده جمع می شود و دراز نشده کوتاه می گردد.

- امام باقر(ع) : دنیا در نظر دانشمندان مانند سایه است .

- امام علی (ع) : مبادا آنچه فریفتگان را می فریبد شما را بفریبد , زیرا نعمتهای فریبنده (دنیا) چون سایه ای است که تا زمان معینی پهن است .

- دنیا چون سایه ابر است و (مانند) رؤیایی که آدمی در خواب می بیند.

- حسن بن علی (ع) بسیار به این بیت شعر تمثل می جست ::

ای اهل لذتهای دنیا , این لذتها را بقایی نیست .

فریفته شدن به سایه ای گذرا نادانی است .

دنیا دریایی ژرف است .

- امام کاظم (ع) : لقمان به فرزندش گفت : همانا دنیا دریایی ژرف است خلقی بسیار در آن غرقه گشته اند , پس باید که کشتی تو در این دریا تقوای

خدا باشد و بسترش ایمان و بادبانش توکل و ناخدایش خرد و راهنمایش دانش و سکانش شکیبایی .

- در روایتی دیگر آمده است : فرزندم ! دنیا دریایی است که نسل فراوانی در آن غرق گشته اند , پس باید که کشتی تو در آن تقوای خدای تعالی باشد و

پل عبورت ایمان به خدا و بادبان آن کشتی توکل , تا بلکه نجات یابی فرزندم , گو این که گمان نمی کنم نجات یابی .

- لقمان (ع) - در اندرز به فرزندش - : فرزندم ! دنیا دریای ژرفی است که خلق بسیاری در آن از بین رفته اند , پس کشتی خود را در این دریا ایمان

قرار ده و بادبان آن را توکل و توشه ات را تقوای خدا , اگر نجات یافتی به سبب رحمت خداوند است و اگر از بین رفتی به سبب گناهان خودت می

باشد.

- اوزاعی : لقمان حکیم چون از شهر خود خارج شد در یکی از روستاهای موصل به نام کوماس (کوملیس - خ ل) فرود آمد چون در آن جا طاقتش

به سر آمد درهای خانه را (به روی خود) بست و فرزندش را صدا زد و به موعظه او پرداخت و گفت : فرزندم ! دنیا دریایی ژرف است , مردم

بسیاری در آن از بین رفته اند از کار دنیا توشه بگیر و کشتی فراهم آر که درونش تقوای خدا باشد آن گاه بر آن نشین تا نجات یابی گرچه می ترسم

باز هم نجات پیدا نکنی فرزندم ! آن کشتی ایمان است و بادبانش توکل و سکانش شکیبایی و پاروهایش روزه و نماز و زکات فرزندم ! هر که بی کشتی

به دریا رود غرق شود.

دنیا میهمان سراسر است .

- پیامبر خدا(ص) : ای مردم ! هر که در دنیاست میهمان است و آنچه دارند عاریت است میهمان سرانجام باید برود و عاریه باید برگردانده شود.

- امام صادق (ع) : ابوذر (رض) درسخرانی خود می گفت : ای طالب علم ! مبادا زن و فرزند و دارایی تو را از خودت باز داردروزی که از آنها جدا شوی همچون میهمانی باشی که شب را با آنان به سر برده و صبح آنان را ترک کرده ، نزد دیگران بروی .
- پیامبر خدا(ص) : در دنیا (چون) میهمان باشید.
- امام علی (ع) : شما - و آرزوهای شما در این دنیا - میهمانانی موقت هستید.

دنیا سرایی آکنده از بلا است .

- امام علی (ع) : (دنیا) سرایی است آکنده از بلاشناخته شده به بی وفایی ، احوال آن نپاید و ساکنان آن به سلامت نرهند ، حالانش گوناگون و نوبتهایش در حال تغییر است زندگی در آن نکوهیده است و امنیت و آسایش در آن یافت نمی شود.
- دنیا سرای جنگ و تاراج و خرابی و هلاکت است مردمش آماده رفتن و یا رفتنی اند و در حال پیوستن (به گذشتگان) و جداشدن (از ماندگان) راههایش گیج کننده و حیرت زاست .
- همانا دنیا سرای رنج و زحمت است و گذرا و رفتنی است ، خوشیهایش با ناگواریهایش برابری نمی کند و خوشبختیهایش با شوربختیهایش و فرازهایش با فرودهایش .
- دنیا سرای غریبان است و میهن نگونبختان .
- دنیا سرای رنج و محنتهاست .
- دنیا آکنده از مصیبت و بلاها و پیشامدهای ناگوار است .
- دنیا نزدیکترین سرای است به خشم خدا و دورترین سرای از خشنودی خدا پس - ای بندگان خدا! از گرفتاریها و اندوههای آن چشم فروپوشید ، چون از جدایی و دگر گونیهای آن نیک آگاهید.
- دنیا سرای کیفر و زوال و نیستی و گرفتاری است ، روشنایی آن تاریکی است و خوشی آن مکدر و توانگر آن تهیدست و تندرستش بیمار و ارجمندش خوار.
- پیامبر خدا(ص) : ای مردم ! این دنیاسرای اندوه است نه سرای شادی ، سرای پیچ در پیچ است نه سرای راست و مستقیم ، هر که آن را شناخت به هیچ امیدی شاد نگشت و برای هیچ ناکامی غمناک نشد.
- دنیا برای هیچ کس زلال و بی رنج نیست .
- امام علی (ع) : هیچ یک از شما در این دنیا به شادایی نرسید جز آن که دنیا در پی آن او را گریان کرد و در زیر بال امن و آسایش شب رابه صبح نرساند مگر آن که از فرود آمدن بلایی سخت یا از دست شدن نعمتی یا از بین رفتن سلامت و عافیتی ترسان است و در پس همه اینها مرگ است .

- خدا را گواه می‌گیرم که در این دنیا به نعمتی شاد کننده نمی‌رسید مگر با از دست دادن نعمتی دیگر که مایه اندوه شما را فراهم می‌آورد.

- هیچ کس از دنیا شادمانی ندید جز این که دنیا در پی آن به او اشک داد و از خوشیهای این دنیا به کسی نرسید جز آن که در پی آن رنجها و ناخوشیهایش را نصیب او کرد، باران فراخی و نعمت آن کسی را تر نکرد جز آن که ابر بلا و محنت بر او باریدن گرفت.

- با هر جرعه آبی، در گلویتان آب جستن است و در هر لقمه‌ای گلوگیر شدنی به هیچ نعمتی از آن نمی‌رسید مگر با از دست دادن نعمتی دیگر.

- همانا دنیا وارونه و واژگونه است، خوشیهایش تیرگی می‌آورد و بخششهایش اندوه زاست زندگی در آن رنج است و بقیایش فنا، با جوینده خود سرکشی می‌کند و سوار خود را به خاک هلاکت می‌افکند، به کسی که بر آن اعتماد کند خیانت می‌ورزد و کسی را که در آن جا خوش کند از خود دور می‌کند، جمعیت آن به پراکندگی می‌انجامد و پیوند آن به جدایی.

فرزند دنیا نباشید.

قرآن.

((شما برخورداری از زندگی دنیا را می‌جوئید و حال آن که غنیمتهای بسیار نزد خداست)).

((برای هیچ پیامبری نسزد که اسیران داشته باشد تا که در روی زمین کشتار بسیار کند شما متاع اینجهانی را می‌خواهید و خدا آخرت را می‌خواهد)).

- پیامبر خدا(ص): خداوند دنیا را به دوست و دشمن می‌دهد اما آخرت را فقط به کسی می‌دهد که دوستش دارد هر یک از دنیا و آخرت را فرزندان است، شما از فرزندان آخرت باشید و از فرزندان دنیا مباشید.

دنیا دست به دست می‌گردد.

- امام علی (ع): دنیا نوبتی است و دولت آن دست به دست می‌گردد پس بهره خود را از دنیا به زیباترین شکل طلب کن تا نوبت دولت تو فرا رسد.

- پیامبر خدا(ص): دنیا نوبتی است و دولت آن دست به دست می‌گردد اگر به سود تو باشد، اگرچه ناتوان باشی، به تو می‌رسد و اگر به ضررت باشد با زور هم نمی‌توانی از خود دورش کنی.

دنیا (متفرقه).

- امام علی (ع): شما را چه شده که به اندک چیزی که از دنیا به دست می‌آورید خوشحال می‌شوید، اما برای از دست دادن آن

همه از (نعمتهای)

آخرت ناراحت نمی شوید؟

اسباب و رشته های دنیا از هم گسیختنی است و عاریتهای آن پس گرفتنی .

- امام صادق (ع) : هرگاه دنیا به کسی رو کند , خوبیهای دیگران را نیز به او دهد و هرگاه از او روی گرداند خوبیهای خودش را نیز از وی می گیرد.

- امام علی (ع) : اگر مردم دنیا عقل خود را به کار می گرفتند , دنیا ویران می شد.

- امام سجاده (ع) : هر که دلداری خدا در او اثر نکند از حسرتهای دنیا جاننش به لب آید.

- خدای تعالی به یکی از پیامبران وحی فرمود که : دنیا را دایه بدان و آخرت را مادر.

- پیامبر خدا (ص) : هر که صبح خود را با تندرستی بیاغازد و در میان خانواده اش آسوده و راحت باشد و خوراک روزانه اش را داشته باشد , چنان است که دنیا به او داده شده باشد.

- رها کردن دنیا از صبر زرد تلختر و از شکستن شمشیرها در راه خدای عزوجل سخت تر است .

- امام کاظم (ع) : (به دست آوردن) کالای دنیا و دین , هر دو , سخت شده است : به هر یک از کالاهای دنیا که دست دراز می کنی , می بینی

بدکردار نابکاری پیش از تو به سوی آن دست دراز کرده است , برای به دست آوردن کالای آخرت هم کسی نمی یابی که کمکت کند.

فرومایگی .

فرومایگی .

- امام حسن (ع) , در پاسخ به این سؤال که : فرومایگی چیست ؟

فرمود : خرد بینی و دریغ کردن از اندک .

- امام علی (ع) : نفس فرومایه از پستیها هرگز جدا نمی شود.

- خردمندترین مردم دورترین آنها از هر فرومایگی است .

- مؤمن کسی است که دلش را از فرومایگی پاک سازد.

- با فرومایه کشمکش و مجادله مکن که بر تو گستاخ می شود.

- جانان را از هر فرومایگی پاک کن و در راه کسب مکارم اخلاق بکوش , تا از آلودگیها نجات یابی و مکارم اخلاق را به دست آوری .

پاکدامنی انسان او را از هر فرومایگی منزّه می سازد.

- دوری کردن از پستیها دشمن را خوار و سرافکننده می کند.

روزگار .

روزگار.

امام علی (ع): روزگار بدن‌ها را می‌فرساید و آرزوها را تازه می‌کند و مرگ را نزدیک می‌گرداند و آرزو را دور می‌سازد، هر که به روزگار دست

یابد به رنج افتد و هر که از دستش دهد رنجور شود.

روزگار خصمی است محکوم نشدنی و خواهانی است غیر ستمگر و جنگاوری است شکست‌ناپذیر.

- روزگار بر ماندگان همچنان گذرد که بر رفتگان گذشت گذشته‌های دنیا دیگر باز نگردد و هیچ چیز در آن جاودانه نماند، آخرین کردارش مانند اولین آن

است، کارها (و بلاهایش) از یکدیگر پیشی می‌گیرند و نشانه‌هایش یکدیگر را تقویت می‌کنند.

- روزگار زه کمان خود را بسته است، تیرهایش خطا نرود و زخم‌هایش درمان نشود زنده راهدف تیر مرگ قرار می‌دهد و تندرست را آماج تیر

بیماری و نجات یافته را هدف تیر هلاکت.

چگونه بر حال خود باقی مانی حال آن که روزگار احوال تو را دیگرگون می‌کند؟

- هر که روزگار را سرزنش کند، سرزنشش به درازا کشد.

- مردم درباره هیچ چیزی نگویند: ((خوشا آن)) مگر این که روزگار برای آن (ظاهر خوش نما) روز نامبارکی پنهان کرده باشد.

روزگار دو روز است.

- امام علی (ع): روزگار دو روز است: روزی به کام تو و روزی به زیان تو چون به کام تو بود سرمست مشو و چون به زیان تو بود غمناک

مباش، زیرا هر دو مایه آزمایش توست.

- روزگار دو روز است: روزی باتوست و روزی بر تو اگر با تو بود سرمست مشو و اگر بر تو بود بیقراری مکن.

- روزگار دو روز است: روزی به کام تو و روزی به زیان تو هرگاه به کام تو گشت سرمست مشو و چون به زیان تو شد، شکیب باش.

- در سفارش به فرزند خود حسن (ع) فرمود: فرزندم! بدان که روزگار همواره چهره عوض می‌کند و دیگرگون می‌شود، پس، چونان کسی

مباش که سخت سرزنش می‌کند و عذرش نزد مردمان اندک است.

روزگار دو حالت دارد: نابود می‌کند و می‌بخشد آنچه نابود می‌کند بر نمی‌گردد و آنچه می‌بخشد پایدار نمی‌ماند.

وسیله کمک گرفتن در برابر روزگار.

- امام علی (ع): در برابر روزگار جز از خرد نتوان کمک گرفت.

دهریان.

قرآن .

((وگفتند : جز زندگی دنیوی ما هیچ نیست می میریم و زنده می شویم و ما را جز دهر هلاک نکند آنان را به آن دانشی نیست و جز در پنداری نیستند)).

- امام علی (ع) : رسول خدا(ص) سپس روبه دهریان کرد و فرمود : به چه دلیل می گوئید که اشیا لاجرم باید باشند و همیشه بوده وهستند؟

گفتند : زیرا ما بر اساس دیده های خود داوری می کنیم و برای اشیا پدید آورنده ای مشاهده نکرده ایم از این رو ، حکم می کنیم که اشیا (

طبیعت) از ابتدا بوده اند و چون برای آنها انقضا و نابودی نمی بینیم پس حکم می کنیم که همواره خواهند بود.

رسول خدا(ص) فرمود : آیا ازلیت اشیا (طبیعت) را دیده اید و آیا برای آنها جاودانگی وابدیتی مشاهده کرده اید؟

این اشیا می بینیم هر یک به دیگری نیازمند است ، زیرا هر یک را وجود و قوامی نباشد جز در پیوند با دیگری چنان که اجزای تشکیل دهنده

ساختمان به هم محتاجند در غیر این صورت ساختمان هماهنگ و استوار نمی شد چنین است دیگر پدیده هایی که می بینیم اگر اشیا می که برای استحکام

و کمال خود به یکدیگر نیازمندند قدیم وازلی اند، به من بگوئید اگر حادث بودند چگونه پدید می آمدند؟

و چه وصف و وضعی داشتند؟

امام علی (ع) می فرماید : در این هنگام دهریان خاموش ماندند و گفتند : درباره عقیده خود تجدید نظر خواهیم کرد.

مسامحه .

مسامحه با گنهکاران .

قرآن .

((دوست دارند که نرمی کنی تا نرمی کنند)).

- امام باقر(ع) : خدای تعالی به شعیب پیامبر وحی فرمود که : من صد هزار نفر از مردم تو را عذاب خواهم کرد : چهل هزار نفر بدکار را ، شصت

هزار نفر از نیکانشان را شعیب عرض کرد : پروردگارا! بدکاران سزاوارند اما نیکان چرا؟

خدای عزوجل به او وحی فرمود که : آنان با گنهکاران راه آمدند و به خاطر خشم من به خشم نیامدند.

مسامحه با برادران .

- امام علی (ع) : بدترین برادران تو آن است که درباره نفس تو با تو مسامحه کند و عیبهایت را به تو نگوید.

- دشمن را از آن رو دشمن نامیده اند که به تو ستم می کند ، پس هر کس که در عیبهای تو با تو مسامحه کند (و آنها را به تونگوید تا برطرفش کنی)

دشمن ستمگر توست .

مسامحه کردن با نفس .

امام علی (ع): هر که با نفس خود مسامحه کند، او را به ارتکاب گناهان حرام بکشاند.
 - به نفسهای خود رخصت ندهید که سهل انگار می شوید و در راه حق مسامحه نکنید که زیان می بینید.
 - به نفسهای خود رخصت (و امان) ندهید که این رخصتها شما را به گمراهی می کشاند و سهل انگاری و مسامحه نکنید که مسامحه کردن شما را به سوی معصیت می برد.
 - چونان کسی مباش که ، بدون عمل ، به آخرت امید می بندد پس او مردم را سرزنش و عیبجویی می کند اما با خویش مسامحه می نماید.

مسامحه کردن درباره حق .

امام علی (ع): هرگاه با حق رو به رو شدید و دانستید که حق است درباره آن مسامحه نکنید که بسختی زیان خواهید دید.
 - به جان خودم سوگند که در جنگیدن با کسی که در برابر حق بایستد و در گمراهی فرو رود هرگز مسامحه و سستی روا نمی دارم .
 - رحمت خدا بر شما ، بدانید که شما در روزگاری به سر می برید که حق گویان اندکند و زبان از راستگویی کند است و پیرو حق خوار و بیمقدار
 مردمان این زمانه به نافرمانی خو گرفته اند و بر مسامحه (در حق) با یکدیگر همدستان شده اند.

دولت .

هر دولتی را عمری است .

قرآن .
 ((اگر بر شما زخمی رسید ، به آن قوم نیز همچنان زخمی رسیده است و این روزگار است که هر دم آن را به مراد کسی می گردانیم ، تا خدا کسانی را که ایمان آورده اند بشناسد و از شما گواهی گیرد و خدا ستمکاران را دوست ندارد)).
 امام علی (ع): هر دولتی را برهه ای است .
 - امام صادق (ع): همانا حق را دولتی است و باطل را نیز دولتی .
 - امام علی (ع): دولت روی می آورد، همچنان که پشت می کند.

دولت بزرگواران .

امام علی (ع): دولت بزرگان از بهترین غنیمتهاست ، دولت لثیمان مایه خواری کریمان است .

- دولت انسان کریم و بزرگوار خوبیهای او را آشکار می کند، دولت شخص پست و لئیم زشتیها و عیبهای او را بر ملا می سازد.
- دولت انسان دادگر از واجبات است (پایدار و برجاست)، دولت ستمگر از ممکنات است (ثبات و بقایی ندارد).
- از سودمندترین غنیمتها دولت مردمان کریم و بزرگوار است.
- دولت نابخرد مانند بیگانه ای است که رهسپار جدایی است، دولت خردمند مانند خویشاوند مشتاق وصل و ماندن است.

دولت بدکاران .

- امام علی (ع) : دولت بدکاران مایه رنج نیکان است .
- دولت نابکاران مایه خواری نیکوکاران است .
- دولت فرومایگان بر ستم و تباهی بنا شده است .

عوامل به سرآمدن دولت .

- امام علی (ع) : به سرآمدن دولتها به سبب برگزیدن و به کار گرفتن سفلگان است .
- چهارچیز نشانه به سرآمدن دولتهاست : فرو گذاشتن اصول ، چسبیدن به فروع ، مقدم داشتن فرومایگان و عقب زدن مردمان با فضیلت و لایق .
- همنشین شدن با فرومایگان از نشانه های پشت کردن دولت است .
- وقتی زیاد بن ابیه را به جای عبدالله بن عباس کار گزار فارس کرد ، در ضمن سخنانی مفصل او را از گرفتن خراج اضافی منع کرد و فرمود : عدل و داد را به کار بند و از سختگیری و بیاداد پرهیز، زیرا سختگیری ناروا مردم را آواره می کند و ستمگری مایه شورش و خونریزی می شود.

عوامل پایداری دولت .

- امام علی (ع) : مهمترین این حقوق که خداوند واجب گردانیده حق زمامدار بر ملت و حق ملت بر زمامدار است اگر ملت حق زمامدار را گزارد و زمامدار حق ملت را ، حق در میان آنان عزت و قدرت یابد و راههای روشن دین هموار گردد و نشانه های عدالت و دادگری برپا شود و راه و رسمها در مجرای صحیح خود قرار گیرند بدین ترتیب ، اوضاع زمانه درست می شود و به پایداری دولت امیدواری می رود و دشمنان در رسیدن به مطامع خود مایوس می گردند.
- هیچ عاملی چون عدالت دولتها را استوار نمی کند.
- پایداری دولتها ، به برپاداشتن راه و رسم دادگری است .
- هر که در روزگار دولت خود نیکوکاری نکند ، آن گاه که به رنج و گرفتاری افتد بی یار و یاورماند.
- هر که به عدالت رفتار کند ، خداوند ملک و دولت او را استوار دارد.

- دین را حصار دولت خود گردان و شکر گزاری را حفاظ نعمت خود , زیرا هر دولتی که در حصار دین باشد شکست ناپذیر است و هر نعمتی که در حفاظ شکر گزاری باشد ربوده نشود.
- نیک روشی , زیبایی قدرت است و حصار فرمانروایی .
- بیداری برای مراقبت امور , از نشانه های (پایداری) دولت است .

دارو و درمان .

درمان کردن .

- امام صادق (ع) : یکی از پیامبران بیمار شد , پس گفت : خود را درمان نمی کنم تا همو که بیمارم کرده است شفایم دهد خداوند تعالی به او وحی کرد که : تا خود را درمان نکنی شفایت ندهم , زیرا شفا دادن از من است .

هر دردی را دارویی است .

- امام علی (ع) : هر دردی دارویی دارد.
- پیامبر خدا(ص) : خدای تعالی هیچ دردی نداد مگر آن که دارویش را نیز داد عده ای آن را می شناسند و عده ای نمی شناسند, جز مرگ (که دارویی ندارد).
- خداوند هیچ دردی نداد مگر آن که برایش شفایی قرار داد.
- خود را مداوا کنید , زیرا خدای تعالی هیچ دردی نداد مگر آنکه برایش شفایی نهاد , بجز مرگ و پیری (که دوایی ندارد).
- ای مردم ! خود را درمان کنید , زیرا خدای تعالی هیچ دردی نیافرید مگر آنکه برایش شفا(ودارویی) نیز آفرید بجز مرگ .

زود پناه بردن به دارو.

- امام کاظم (ع) : هیچ دارویی نیست , مگر آنکه خود بیماری تازه ای را دامن می زند برای بدن چیزی سودمندتر از پرهیز و خوردن غذا در حد نیاز بدن نیست .
- امام علی (ع) : مسلمان خود را مداوانکند مگر آن گاه که بیماری او بر سلامتیش چیره گردد.
- امام کاظم (ع) : تازمانی که بیماری خود به خود از شما برطرف می شود , به معالجه پزشکان روی نیاورید , زیرا کار طیب مانند بناست که اندک کار او به کار بسیار منجر می شود.
- پیامبر خدا(ص) : تا زمانی که بدنت بیماری را تحمل می کند , از مصرف دارو پرهیز کن و هرگاه آن را تحمل نکرد , آن گاه به دارو روی آر.

- امام علی (ع) : تا زمانی که بیماری باتو می سازد تو نیز با آن بساز.

- امام صادق (ع) : هر که سلامتی بر بیماریش چیره باشد و با این حال خود را با چیزی درمان کند و (بر اثر آن) بمیرد من نزد خدا از او بیزاری می جویم .

- سه چیز است که پیامد ناخوشایند دارد و [از آن جمله است :] خوردن دارو بدون بیماری هر چند شخص از آن دارو سالم بماند.
- امام علی (ع) : تا زمانی که بیماری تو را از پا نینداخته است ، خود را در بستر مینداز.

پرهیز بهترین داروست .

- امام کاظم (ع) : پرهیز بهترین داروست و معده خانه امراض است ، بدن را مادامی که عادت می کند عادت بده .
- برای بدن چیزی سودمندتر از دست نگهداشتن از خوردن ، مگر به اندازه نیاز ، نیست .
- پرهیز این نیست که چیزی را اصلاً نخوری ، بلکه پرهیز آن است که از هر چیزی سبک بخوری .
- امام صادق (ع) : پرهیز از غذا ، به بیمار زیانی نمی رساند .
- پیامبر خدا (ص) : بیماران خود را به خوردن غذا مجبور نکنید ، زیرا خداوند به آنان آب و غذا می خوراند .
- امام صادق (ع) : [آغاز] پرهیز پس از هفت روز برای بیمار سودی ندارد .
- امام علی (ع) : گرسنگی کشیدن سودمندترین داروست .
- گرسنگی و بیماری باهم جمع نمی شوند .

بزرگترین دارو.

- امام صادق (ع) : خوردن خاک ، همانند گوشت خوک ، بکلی حرام است و هر که بر اثر خوردن خاک بمیرد ، من بر او نماز نمی خوانم بجز تربت قبر حسین (ع) که در آن شفای هر دردی است ، اما اگر کسی آن را بلهوسانه بخورد ، شفا ندهد .
امام کاظم (ع) : از تربت من برای تبرک چیزی بر ندارید ، زیرا خوردن تربت همه ما حرام است مگر تربت جدم حسین بن علی (ع) ، زیرا خداوند تعالی در این تربت برای شیعیان و دوستان ما شفا قرار داده است .
- امام صادق (ع) : در تربت قبر حسین (ع) شفای هر دردی است و آن بزرگترین داروست .
کام نوزادان خود را با تربت حسین (ع) بردارید که آن مایه ایمنی است .

درمان با چیزهای حرام .

قرآن .
(جز این نیست که مردار و خون و گوشت خوک و هر آنچه را که به هنگام ذبح نام غیر خدا بر آن بخوانند ، بر شما حرام کرد اما کسی که ناچار شود هر گاه که از حد نگذراند و تکرار نکند ، گناهی مرتکب نشده است که خدا آمرزنده و بخشاینده است .)
(چرا از آنچه نام خدا بر آن برده شده است نمی خورید و خدا چیزهایی را که بر شما حرام شده است به تفصیل بیان کرده است

مگر آن گاه که

ناچار گردید بسیاری بی هیچ دانشی دیگران را گمراه پندارهای خود کنند هر آینه پروردگار تو به متجاوزان از حد دانایان است)).
 - امام باقر(ع) : خداوند مردمان را آفرید و دانست که چه چیز مایه قوام و صحت بدن آنهاست پس (استفاده از) آنها را برایشان حلال و مباح کرد و دانست که چه چیز به آنان زیان می رساند , از آنها بازشان داشت در عین حال , برای کسی که ناچار (از خوردن این منهیات) باشد و بدنش جز با استفاده از آن قوام و صحت نیابد حلال کرد , اما به اندازه نیاز نه بیشتر.

درمان کردن خود از بیماریهای دنیوی .

- امام علی (ع) : سزاوار است که آدمی دردهای دنیوی خود را مداوا کند , همچنان که بیماران دردهای خود را درمان می کنند و از خواهشها و خوشیهای دنیا پرهیز کند , همچنان که بیمار (از خوردن غذا) پرهیز می کند.

دارو (متفرقه).

- امام حسین (ع) : برای پادشاه دارونسخه مکن , زیرا اگر سودمند افتد از تو سپاسگزاری نکنند و اگر زیان رساند تو را متهم سازد.
 - امام علی (ع) : چه بسا که دارویی خوددرد و بیماری باشد و دردی که دارو و درمان باشد.
 - بسا دارویی که درد و بیماری باشد , بسا دردی که درمان و شفا باشد.
 - امام سجاده(ع) : هر که درد خود را نشناسد دوایش (که از پیش خود می خورد) او را نابود سازد.
 - پیامبر خدا(ص) : هر گاه درد و بیماری از آسمان (ومقدر) باشد , در آن صورت دارو بی فایده است .
 - امام علی (ع) : استغفار داروی گناهان است .
 - امام صادق (ع) : اگر مردم خواص سیب را بدانند , بیماران خود را جز با آن درمان نکنند.
 - امام علی (ع) : شیر گاو داروست .
 - مرگ داروی خوبی است .
 - هر که تلخی دوا را تحمل نکند , درد و بیماریش ادامه یابد.
 دین .

دین .

اشاره

امام صادق (ع) : سه چیز است که هر انسانی خود را در آنها برحق می داند : دینی که بدان عقیده دارد , هوی و خواهشی که بر او چیره است و تدبیر او در کارهایش .
 - امام علی (ع) : هر گاه در کسی خصلتی از خصلتهای خوب را استوار دیدم او را به سبب داشتن آن تحمل می کنم و بی بهره گیش

از دیگر خصلتهای

نیک را نادیده می گیرم ، اما نابخردی و بی دینی او را نمی توانم ببخشم ، زیرا جدا شدن از دین جدا شدن از امنیت است و زندگی توام باترس گوارا نیست

، نابخردی نیز مردن است و با مردگان کسی معاشرت نمی کند.

- امام صادق (ع) : امیر المؤمنین (ع) در سخنرانیهای خود این جمله را بسیار می فرمود : ای مردم ! دیندار باشید ، دیندار! اگر گناه کنید و دیندار

باشید بهتر است از این که ثواب کنید و بی دین باشید ، زیرا گناه در آن آرمزیده می شود و ثواب و نیکی در بی دینی پذیرفته نمی شود.

- امام علی (ع) : زندگی جز با دین (و دینداری) نیست و مرگ جز با انکار یقین .

- بدانید که پایه و اساس کار شما دین است و نگهبان شما (از گناهان) تقوا.

- هر که در دین (و دینداری) ریزبین و دقیق باشد در روز قیامت مقام بلندی یابد.

- بیداری در دین نعمتی است ، که روزی آدمی می شود.

- دین عزت و ارجمندی است و دانش گنج و خموشی روشنایی .

- دین شریفترین دو نسب است .

- دین روشنایی است .

- هر گاه خداوند بنده ای را برگزیند ، دینداری را در دل او اندازد.

آغاز و فرجام دین .

- امام علی (ع) : آغاز دین شناخت خداست و کمال شناخت او تصدیق اوست و کمال تصدیق و اقرار به او یگانه دانستن اوست .

- بدان که آغاز دین تسلیم (در برابر خدا) است و فرجامش اخلاص .

- غایت دین امر به معروف و نهی از منکر و جاری کردن حدود است .

- غایت دین ایمان است .

ریشه دین .

- امام علی (ع) : دین درختی است که ریشه اش تسلیم و رضاست .

- ریشه دین امانتداری و پابندی به عهد و پیمانهاست .

- دین درختی است که ریشه آن یقین به خداست و میوه اش دوستی کردن و دشمنی ورزیدن برای خدا.

- پیامبر خدا(ص) : دوستم جبرئیل گفت : مثل این دین مثل درخت استواری است که ریشه اش ایمان است و رگهایش نماز و آبش زکات و شاخه

هایش روزه و برگهایش خوشخویی و میوه اش خویششننداری از کارهای حرام کمال هر درختی به میوه آن است ایمان نیز چنین است ، جز با

خویششننداری از محرمات کامل نمی گردد.

- امام علی (ع) : ریشه کارها در دین ، تکیه کردن به نمازها و دوری نمودن از گناهان کبیره است ، از این امور لحظه ای بی نیاز

نیستی و پس از

آن‌ها غفلت مکن که محرومیت از این‌ها مایه هلاکت است و اگر پیشتر رفتی و به فقه (دین فهمی) و عبادت پرداختی، کمال بخت و بهره مندی (

تو) است.

- پیامبر خدا(ص): ریشه دین پاکدامنی است و سر آن طاعت.

- امام صادق(ع): خداوند یاوران حق را نهی کرده است از این که دشمنان خدا را دوست و یاور خود بگیرند بر شما روا نیست که دشمنان خدا را

از اصول دین خدا آگاه کنید، زیرا اگر در این باره از شما چیزی بشنوند بر سر آن با شما به دشمنی برخیزند.

راس دین .

- امام علی(ع): راس دین یقین راستین (به مبدا و معاد) است.

- راس دین همنشینی با پرهیزگاران است.

- صدق و راستی، راس دین است.

- راس دین، یقین درست و صحیح است.

- راس دین، انجام کارهای نیک است.

- راس دین، مخالفت کردن با هوا و هوس است.

نظام دین .

- امام علی(ع): نظام دین مخالفت با هوای نفس و دوری کردن از دنیا است.

- نظام دین دو چیز است: حساب کشیدن از خودت و گشاده دستی به برادرانت.

- امام باقر(ع): محبت ما اهل بیت، نظام دین است.

مجمع دین .

- امام علی(ع): بر تقوا و راستی مواظبت کن، که دین در این دو جمع است.

- خالص کردن عمل، کوتاه گردانیدن آرزو، نیکی کردن و خویشنداری از کار زشت، مجمع و عصاره دین است.

- سه چیز مجمع دین است: خویشنداری، و پارسایی و شرم.

ملاک دین .

- امام علی(ع): دو چیز پایه و ملاک دین است: راستی و یقین.

- پایه و ملاک اسلام، راستگویی است.

تکیه گاه دین .

- پیامبر خدا(ص): هر چیزی را تکیه گاهی است و تکیه گاه دین فقه است.

- امام باقر(ع) : روح , تکیه گاه دین است و دانش تکیه گاه روح و بیان تکیه گاه دانش .
 - امام علی (ع) : در نامه خود به مالک اشتر : همانا توده مردم پشتوانه دینند و جماعت مسلمانان و تجهیزات و ساز و برگ در برابر دشمنان , پس , باید توجه و گرایش تو به آنان باشد.

نصف دین .

- پیامبر خدا(ص) : توحید نصف دین است .
 - خوشخویی نصف دین است .

بهترین دین .

- امام علی (ع) : بهترین دین کوتاه کردن آرزوست .
 - پیامبر خدا(ص) : برترین دین شماپارسایی است .
 - امام علی (ع) : همانا برترین دین دوستی و دشمنی در راه خداست .
 - اوج دین صبر است و یقین و مبارزه با خواهشهای نفس .
 - دیندارترین مردم کسی است که شهوت , دینش را تباه نکند.

پایه های دین .

- امام علی (ع) : شش چیز از پایه های دین است : یقین ناب و خالصانه , خیر خواهی برای مسلمانان , برپاداشتن نماز , پرداختن زکات , حج خانه خدا و بی رغبتی به دنیا.
 - مردی به امام صادق (ع) عرض کرد : اساس دین توحید و عدل است و دامنه دانش آن گسترده است و خردمندی باید که آن رادرك کند پس ,
 توحید و عدل را) به گونه ای برایم بیان دارید که فهم آن آسان و حفظش راحت باشد حضرت فرمود : توحید آن است که آنچه رادرباره خودت جایز و رواست نسبت به پروردگارت روا ندانی و عدل آن است که آنچه را آفریدگارت تو را بدان سبب نکوهیده است به او نسبت ندهی .
 - امام صادق (ع) : درباره آنچه که شما را نسزد از آن ناآگاه باشید نیکو بیندیشید و خیرخواه خویش باشید و در راه شناخت آنچه که در ندانستنش هیچ عذری از شما پذیرفته شود بکوشید , همانا دین خدا را ارکانی است که هرکس آنها را نشناسد سختکوشی او در عبادت ظاهریش سودی به حالش نداشته
 باشد و هرکس آنها را بشناسد و بدانها اعتقاد داشته باشد میانه روی درستش (در عبادت) به او زیانی نرساند.

نمره دین .

- امام صادق (ع) : آدم دیندار می اندیشد و در نتیجه آرامش بر جان او چیره می شود و خضوع می کند پس به فروتنی می

گراید، قناعت می

ورزد و به سبب آن (از مردم) بی نیاز می شود و به آنچه او را داده شده خشنود است، گوشه تنهایی را می گزیند و از دوستان بی نیاز می گردد، قید

شهوتها و خواهشهای نفس را می زند و بدین سان آزاد می شود، دنیا را کنار می گذارد و در نتیجه از بدیها و گزندهای آن خود را حفظ می کند،

حسادت را دور می افکند پس دوستی و محبت آشکار می شود، مردم را نمی ترساند از این رو از آنان هم نمی ترسد، به آنان تعدی نمی کند بنابراین از

گزند ایشان در امان است، به هیچ چیز دل نمی بندد و در نتیجه، به رستگاری و کمال فضیلت دست می یابد، عافیت را به دیده بصیرت می بیند و از

این روکارش به پشیمانی نمی کشد.

- امام علی (ع): میوه دین، امانتداری است.

- دین را پناهگاه خود گردان و عدالت.

را شمشیر خود تا ازهر بدی و گزندی رهایی یابی و بر دشمنت پیروز شوی.

- دین، مصون می دارد.

دین، نیرومندترین تکیه گاه است.

آفت دین.

- امام صادق (ع): آفت دین، حسادت است و خودپسندی و فخر فروشی.

امام علی (ع): آفت دین، بدگمانی است.

- پیامبر خدا(ص): سه کس آفت دینند: فقیه بدکار، پیشوای ستمگر، تلاشگر (عابد) نادان.

- امام علی (ع): تباهی دین، طمع است.

طمع، همنشین بدی برای دین است.

- تباهی دین، دنیاست.

ترغیب به محافظت از دین.

- پیامبر خدا(ص): اگر بلایی برایت پیش آمد مالت را فدای جانت کن و اگر بلا از تو گذشت مال و جانت را فدای دینت کن، زیرا غارت شده کسی

است که دینش به غارت رفته باشد و خانه خراب کسی است که دینش ویران گشته باشد.

- امام علی (ع): چون بلایی فرا رسد مالهای خود را سپر جانهایتان کنید و چون حادثه ای پیش آید جانهایتان را فدای دینتان کنید و بدانید که هلاک

گشته کسی است که دینش هلاک شده باشد و غارت شده کسی است که دینش به غارت رفته باشد.

- پیامبر خدا(ص) - از سفارشهای آن حضرت به علی (ع): سفارش پنجم این که جان و مال خود را فدای دینت کنی.

- امام علی (ع): مصیبت دینی بزرگترین مصیبت است.

- آن که دین را از دست دهد در ورطه کفر و گمراهی افتد.

- امام صادق (ع) درباره آیه ((پس خداوند او را از گزند نیرنگهای آنان حفظ کرد)) می فرماید: منظور مؤمن آل فرعون است به خدا سوگند او را

قطعه قطعه کردند اما خداوند نگذاشت که به دینش آسیب برسانند.

- در هنگام مصیبت می فرمود: خدا را سپاس و ستایش که این مصیبت مرا در دینم قرار نداد.

آفات دین .

- امام باقر(ع) : هر که ملتزم به اطاعت از معصیت کار شود , دین ندارد , هر که ملتزم به نسبت دروغ و باطلی به خدا شود , دین ندارد ,

هر که ملتزم به انکار آیه ای از آیات خدا شود دین ندارد.

- امام صادق (ع) : کسی که خود را به ولایت (و حاکمیت) پیشوای ستمگر غیر خدایی ملتزم کند , دین ندارد.

- امام رضا(ع) : کسی که پارسایی ندارد, دین ندارد.

- امام باقر(ع) (یا امام صادق (ع) : [کسی که تقویت باطل را دین خدا داند , دین ندارد] و کسی که اطاعت از ستمگر را [جز] دین خدا داند دین ندارد.

- امام صادق (ع) : کسی که پایبند عهد و پیمان نیست دین ندارد.

- امام باقر(ع) (یا امام صادق (ع) : کسی که با امر به معروف و نهی از منکر از خدا اطاعت نکند دین ندارد.

- امام کاظم (ع) : کسی که مردانگی و انسانیت ندارد دین ندارد.

- پیامبر خدا(ص) : همانا با خرد به همه خوبیها می توان رسید و کسی را که خرد نیست دین نیست .

- کسی که برای خشنود کردن سلطانی کاری کند که خداوند به خشم آید از دین خدای عز وجل خارج شده است .

- امام صادق (ع) : هر که به خاطر دین حب و بغض نداشته باشد , دین ندارد.

- امام علی (ع) : کسی که شک دارد دین ندارد.

پرهیز از تحقیر دین و دینداران .

قرآن .

((و گویند : چرا مردانی را که از اشرار می شمردیم اکنون نمی بینیم ؟

آیا آنان را به مسخره می گرفتیم یا از نظرها دور مانده اند))؟

((آیا از این سخن در شگفت افتاده اید؟

و می خندید و نمی گریید؟

و شما غافل شده اید)).

- پیامبر خدا(ص) : نگرانی من برای شما سبک شمردن دین و فروختن حکم و داوری است .

- امام صادق (ع) : مبادا فرمان خدای عزوجل را خوار شمارید که هر کس فرمان خدا را خوارشمارد خداوند در روز رستاخیز او را

خوار
گرداند.

- امام علی (ع) : دین شما لقلقه زبانتان شده است , مانند کسی که کارش را انجام داده و رضایت سرورش را فراهم آورده باشد.
- امام صادق (ع) به ابی بصیر فرمود : ای ابامحمد! خداوند از شما یاد کرده آن جا که از زبان دشمنان دوزخی شما می گوید : ((وگویند : چرا مردانی را که از اشرار می شمردیم اکنون نمی بینیم ؟)).

به خدا قسم منظور از این آیه کسی جز شما نیست و شما در نظر مردم این جهان بدترین مردم هستید درحالی که به خدا سوگند در بهشت شادمان خواهید بود و آنان در دوزخ جستجویتان می کنند.

سرانجام تحقیر دین .

قرآن .

((واگذار آن کسانی را که دین خویش را بازیچه و لهُو گرفته اند و زندگانی دنیا فریبتان داد و به قرآن یاد آوریشان کن که به کیفر اعمال خویش در جهنم محبوس خواهند ماند جز خدا دادرس و شفیععی ندارند و اگر برای رهایی خویش هر گونه فدیة دهند , پذیرفته نخواهد شد اینان به عقوبت اعمال خود در جهنم محبوسند و به کیفر آن که کافر شده اند بر ایشان شرابی از آب جوشان و عذابی دردآور مهیا شده است)).
((امروز آنان را که دین خویش را لهُو و بازیچه پنداشتند و زندگی دنیا فریبتان داد فراموش می کنیم , همچنان که آنها نیز رسیدن به این روز را از یاد برده بودند و آیات ما را تکذیب می کردند)).

- امام علی (ع) : هر که دین خدا را به لهُو و بازی بگیرد خدای سبحان او را در دوزخ جاویدان گرداند.
- به خدا سوگند که آن جدی است نه شوخی , حقیقت است نه دروغ : مرگ را می گویم که صدای خود را به گوش همه زندگان رسانده و همگان را به سرعت می راند , پس انبوه مردمان (زنده) تو را نفریبد.

- امام صادق (ع) , در سفارش به عبدالله بن جندب فرمود : ای پسر جندب ! دیری است که نادانی آبادان شده و بنیادش نیرومند گشته است و این از آن روست که دین خدا را به بازی گرفتند چندان که اگر کسی از آنان با عمل خود به خدا تقرب بجوید منظور (واقعیش) غیراوست , اینان همان ستمگرانند.

دین حق .

قرآن .

((او کسی است که پیامبر خود را برای هدایت مردم فرستاد ، با دینی درست و برحق تا او را بر همه دین‌ها پیروز گرداند ، هر چند مشرکان را خوش نیاید)).

- امام حسین (ع) : دوازده هدایت شده از ما خاندان هستند: نخستین آنها امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب (ع) است و آخرینشان ، نهمین (امام) از نسل من اوست امام و قیام کننده به حق ، خداوند به وسیله او زمین مرده را زنده می کند و به سبب او دین حق را ، علی رغم میل مشرکان ، بر همه ادیان پیروز می گرداند.

دین استوار.

قرآن .

((به دین پاک پایدار روی بیاور ، پیش از آن که روزی فرارسد که از امر خدا بازگشتنش نباشد در آن روز مردم دو گروه شوند)).
((فرمان داده است که جز او را نپرستید این است دین راست و استوار)).

- امام علی (ع) : هر کس به اندازه توانش تکلیف شده و به نادانان تخفیف داده شده است پروردگارتان مهربان است و دیتان استوار و پیشوایتان دانا.

مرحوم علامه طباطبائی در باره قیم (استوار) می نویسد : ((قیم به معنای کسی است که عهده دار کاری باشد و در تدبیر و اداره آن نیرومند باشد ، یا

کسی که بدون تزلزل و سستی روی پای خود بایستد پس ، معنای آیه این است که تنها دین توحید و آیین یکتا پرستی است که بر اداره جامعه و رساندن

آن به سر منزل سعادت تواناست و دین استوار تزلزل ناپذیری که بشر راهدایت می کند و هرگز به کجراهه نمی برد و حق است و هیچ باطلی در آن

راه ندارد همان دین توحید است ، اما بیشتر مردم به سبب خو گرفتن با عالم حس و محسوسات و غرق شدن در زرق و برق دنیای فانی از داشتن دل پاک

و عقل درست اندیش محروم گشته اند و این نکته را (که دین توحید و یکتا پرستی تنها دین استوار و سعادت بخش است) در نمی یابند بلکه ظاهر زندگی دنیا رامی بینند و از آخرت غافل و رویگرداند)).

دین حنیف .

قرآن .

((و به دین حنیف روی آور و هیچ گاه از مشرکان مباش)).

((با یکتا پرستی روی به دین آور فطرتی است که خدا همه را بدان سرشته است و در آفرینش خدا تغییری نیست دین پاک و پایدار این است ولی بیشتر

مردم نمی دانند)).

- پیامبر خدا(ص) : محبوبترین دینها نزد خدا آیین حنیف است , پس هرگاه دیدی که امت من به ستمگر نمی گویند تو ستمگری , بی تردید از دست رفته اند.

- زراره از امام باقر(ع) درباره آیه ((حنیفانی برای خدا باشید و به او شرک نوزید)) سؤال کرد, حضرت فرمود : آیین حنیف همان سرشتی است

که خداوند مردم را بر آن آفریده است ((وآفرینش خدا تغییرناپذیر است)) فرمود : خدا مردم را بر خداشناسی سرشته است .

- زراره از امام باقر(ع) درباره این که مقصود از حنیف بودن در آیه ((حنیفانی برای خدا باشید و به او شرک نوزید)) سؤال کرد , امام (ع) فرمود :

منظور همان سرشتی است که خداوند مردم را بر آن سرشته است و آفرینش خدا تغییر پذیر نیست فرمود : خداوند آنان را بر خداشناسی سرشته است

.

- زراره از امام باقر(ع) پرسید : منظور از حنیف بودن در آیه ((حنیفانی برای خدا باشید و به او شرک نوزید)) چیست ؟

حضرت فرمود : منظور همان فطرتی است که خداوند مردم را بر آن سرشته است خداوند مردم را بر معرفت خویش سرشت .

- امام باقر(ع) : آیین حنیف چیزی را فرو نگذاشته است , حتی کوتاه کردن شارب و ناخنها و گرفتن شارب و ختنه کردن از این آیین است .

آسانی دین .

قرآن .

((خداوند برای شما خواستار آسانی است و برایتان سختی نمی خواهد)).

- پیامبر خدا(ص) : ای مردم ! همانا دین خدا آسان است .

- ابن ادرع : رسول خدا(ص) مردی را در حال نماز خواندن دید لحظاتی به او نگاه کرد و سپس فرمود : آیا فکر می کنی که او براستی

نماز می خواند؟

عرض کردم : ای رسول خدا, او از همه مردم مدینه بیشتر نماز می خواند فرمود : این حرف را به خود او مگو که نابودش می کنی سپس

فرمود : همانا خداوند برای این امت آسانی می خواهد و خواستار در سختی افتادن آنها نیست .

- پیامبر خدا(ص) : آسان گیرید و سخت مگیرید و رام کنید و رم ندهید.

- محبوبترین دینها نزد خدا آیین آسان حنیف است .

- من برای آوردن دین آسان حنیف برگزیده شده ام و هر که با سنت و روش من مخالفت کند از من نیست .

- خداوند مرا برای (تبلیغ) رهبانیت برینگیخت , همانا بهترین دین نزد خدا آیین آسان حنیف است .

دین کسی را در تنگنا نمی گذارد.

قرآن .

((و برای شما در دین هیچ تنگنایی قرار نداد)).

((خداوند هیچ کس را جز به اندازه توانش تکلیف نمی دهد)).

((هر مالداري از مال خود نفقه دهد و کسی که تنگدست باشد , از هر چه خدا به او داده است نفقه دهد خداوند هیچ کس را مگر به آن اندازه که به او

داده است مکلف نمی سازد و زودا که خدا پس از سختی آسانی پیش آورد)).

- پیامبر خدا(ص) : از جمله چیزهایی که خداوند به امت من ارزانی داشته و با این کار آنها را بر دیگر امتها برتری بخشیده است سه چیز است

که آنها را جز به پیامبران نداده است , زیرا خدای تبارک و تعالی هر گاه پیامبری را مبعوث می کرد به او می فرمود : در دینت کوشا باش و خود رادر

تنگنا قرار مده خدای تبارک و تعالی این نعمت را به امت من نیز ارزانی داشته است آن جا که می فرماید : ((و برای شما در دین هیچ تنگنایی قرار نداد

)).

- عبد الاعلی , وابسته آل سام : به امام صادق (ع) عرض کردم : پایم لغزیده و بار ناختم کنده شده و روی انگشتم ضماد گذاشته ام

حالا چگونه وضو بگیرم ؟

حضرت فرمود : (حکم) این موضوع و امثال آن از کتاب خدای عز و جل دانسته می شود خداوند فرموده است : ((برای شما در دین هیچ تنگنایی

قرار نداده است)) روی همان (ضماد) مسح کن .

کمال دین .

امام علی (ع) : سه چیز کمال دین است : اخلاص , یقین و قناعت پیشگی .

- بدانید که کمال دین در کسب علم و عمل کردن به آن است .

- هر گاه از محرمات دوری کردی و از شبهات پرهیز کردی و واجبات را به جا آوردی و مستحبات را انجام دادی , فضایل دینی رابه کمال رسانده ای

.

کامل کردن دین .

قرآن .

((امروز دین شما را کامل گردانیدم و نعمتم را بر شما تمام کردم و اسلام را دین شما برگزیدم)).

- امام علی (ع) : قرآن امرکننده (به کار نیک) و باز دارنده (از زشتیها) است , خاموشی گویاست , حجت خدا بر خلق اوست , از آنان نسبت به

قرآن پیمان گرفت و وجود باطنی آنان را در گرو این قرآن نهاد , نور آن را تمام و دین خویش را به وسیله آن کامل فرمود.

- و کتاب (قرآن) را که در آن هر چیزی توضیح داده شده است برای شما فرو فرستاد و پیامبرش را مدتی در میان شما زنده نگه داشت، تا دین خویش را - که در کتابش آورده است - و مورد پسند و خشنودی اوست برای او و شما کامل کرد.

دینی که اعمال جز با اعتقاد به آن پذیرفته نمی شود.

قرآن .

((بگوئید: ما به خدا و آیاتی که بر ما نازل شده و نیز آنچه بر ابراهیم و اسماعیل و اسحاق و یعقوب و نوادگان او نازل گشته و نیز آنچه به موسی

و عیسی فرستاده شد و آنچه بر پیامبران دیگر از جانب پروردگارشان آمده است، ایمان آورده ایم)).

((و هر که دینی جز اسلام اختیار کند از او پذیرفته نخواهد شد و در آخرت از زیاندیدگان خواهد بود)).

ابوبصیر به امام صادق (ع) عرض کرد: فدایت شوم، مرا آگاه ساز از آن دینی که خداوند عز و جل بر بندگانش واجب کرده است و وظیفه

دارند آن را بشناسند و جز آن ماما ب ر یصوبوا دین دیگری از ایشان پذیرفته نیست حضرت فرمود: گواهی دادن به یگانگی خداوند و پیامبری

محمد(ص) و گزاردن نماز و پرداخت زکات و حج خانه خدا برای افراد مستطیع و روزه ماه رمضان در این جا امام اندکی سکوت کرد و سپس

دوبار فرمود: و ولایت .

- عبد العظیم حسنی: خدمت سرورم علی بن محمد(ع) رسیدم، چشمش که به من افتاد فرمود: خوش آمدی ای ابوالقاسم، تو براستی دوستدار ما

هستی عرض کردم: یابن رسول الله! می خواهم دین خود را بر شما عرضه کنم که اگر درست و پسندیده بود تا زنده هستم بر آن پایداری ورزم

حضرت فرمود: بگو ای ابوالقاسم عرض کردم: من معتقدم که خدای تبارک و تعالی یکی است و معتقدم که فریضه های واجب، بعد از ولایت،

عبارتند از: نماز، زکات، روزه، حج، جهاد، امر به معروف و نهی از منکر پس، علی بن محمد(ع) فرمود: ای ابو القاسم! به خدا سوگند این

همان دینی است که خداوند برای بندگانش برگزیده و پسندیده است بر آن پایدار بمان خداوند در دنیا و آخرت تو را بر عقیده حق و ثابت استوار بدارد.

- ابراهیم مخارقی: برای ابو عبدالله جعفر بن محمد(ع) دین خود را توصیف کرده گفتم: گواهی می دهم که خدایی جز الله نیست یگانه است و

بی انباز و (گواهی می دهم که) محمد رسول خدا و علی امام عادل پس از اوست، و سپس حسن و حسین و بعد علی بن الحسین و سپس محمد بن

علی و آنگاه شما.

حضرت فرمود: خدایت رحمت کناد، آن گاه فرمود: از خدا بترسید، از خدا بترسید، از خدا بترسید، بر شما باد به (درپیش گرفتن)

پارسایی و راستگویی

و امانت پردازی ، و پاک نگهداشتن شکم و فرج تا در رفیق اعلی با ما باشید.

- عمرو بن حرث : به امام صادق (ع) عرض کردم : قربانت کردم ، آیا اجازه می دهی دین خود را که به وسیله آن خدا را می پرستم برایتان باز گویم

؟

فرمود : بگو عرض کردم : من خدا را این گونه پرستش می کنم که گواهی می دهم معبودی جز خدا نیست و محمد بنده و فرستاده اوست و قیامت

بدون شک آمدنی است و خداوند مردگان را از گورهایشان بر می انگیزد [و گواهی می دهم که] بر پا داشتن نماز، پرداخت زکات ، روزه ماه

رمضان و زیارت خانه خدا برای کسی که استطاعت داشته باشد واجب است بعد از رسول خدا(ص) ولایت (و امامت) از آن علی بن ابی طالب

است و سپس از حسن و حسین و علی بن حسین و بعد از او از آن محمد بن علی است و شما امامان من هستید، بر این عقیده زندگی می کنم و بر این

می میرم و بر این آیین ، خدا را می پرستم حضرت فرمود: ای عمرو! به خدا سوگند، که این همان دین من و دین پدران من است که با آن خدا را، در

نهان و آشکار، پرستش می کنیم و بدان پایندیم .

- یوسف : به امام صادق (ع) عرض کردم : می خواهم دین خود را که با آن خدا را دینداری و عبادت می کنم بر شما عرضه دارم که اگر درست بود

بفرمایی تا بر آن پایداری کنم و اگر درست نبود مرا به راه حق برگردانی فرمود : بگو عرض کردم : گواهی می دهم که معبودی جز خدای یگانه و

بی انباز نیست و محمد بنده و فرستاده اوست و علی امام من است و حسن امام من است و حسین امام من است و علی بن الحسین امام من است و محمد

بن علی امام من است ، و شما نیز قربانت کردم ادامه دهنده راه پدران خود هستید.

یوسف می گوید: در این هنگام حضرت صادق چند مرتبه فرمود: رحمت خدا بر تو باد، آن گاه فرمود: به خدا سوگند، که این همان دین خدا و

دین فرشتگان او و دین من و دین پدران من است و خداوند دینی جز آن (از کسی) نمی پذیرد.

- حسن بن زیاد عطار : به حضرت صادق (ع) عرض کردم : می خواهم دینم (اصول اعتقادات دینی خود) را بر شما عرضه بدارم گر چه ، در

مورد اعمال نیکم ، از این مطلب فارغ هستم فرمود: بگو عرض کردم : شهادت می دهم که معبودی جز خدای یگانه بی انباز نیست و محمد بنده و فرستاده

اوست و به آنچه او از جانب خداوند آورده است اقرار می کنم - حضرت نظیر آنچه رامن گفتم فرمود - و علی امام من است و خداوند اطاعت از

او را واجب فرموده و هر که او را (به امامت) بشناسد مؤمن است و هر که (به امامت) نشناسدش گمراه است و هر که با او

مخالفت ورزد کافر

است .

- ابو جارود به امام باقر(ع) عرض کرد : مرا از دینی که خود و خانواده ات به وسیله آن خدا را دینداری و عبادت می کنید آگاه ساز , تا من نیز به وسیله همان خدا را دینداری کنم , حضرت فرمود : سؤالی کوتاه اما بسیار مهم کردی به خدا سوگند , دین خود و دین پدران خود را که با آن خدای عز و جل را طاعت و عبادت می کنیم به تو می گویم : گواهی دادن به یگانگی خداوند و پیامبری محمد(ص) و اقرار به آنچه او از جانب پروردگار آورده است و دوستی با دوست ما و بیزاری از دشمنان ما و گردن نهادن به فرمان ما و انتظار قائم ما و کوشش و پرهیزگاری .

در دین اجبار نیست .

قرآن .

((در دین هیچ اجباری نیست هدایت از گمراهی مشخص شده است پس هر که به بت کفر ورزد و به خدای ایمان آورد , به دستگیره استوار و ناگسستی چنگ زده است , و خداشوا و داناست)).

((ما به آنچه می گویند داناتریم و تو به آنها زور نمی گویی پس هر که را از وعده عذاب من می ترسد به قرآن اندرز ده)).

((پس , پند ده که تو پند دهنده هستی تو بر آنان فرمانروا نیستی)).

- ابن عباس : (در میان عربها رسم بود که وقتی) زنی برایش بچه نمی ماند با خود عهد می کرد که اگر بچه اش زنده بماند او را یهودی بار آورد

هنگامی که (یهودیان) بنی نظیر تبعید شدند تعدادی از فرزندان انصار در بین آنها بودند انصار گفتند: ما از فرزندان خود دست بر نمی داریم پس خدای عز و جل این آیه را فر فرستاد: ((در دین اجبار نیست هدایت از گمراهی مشخص شده است)).

روش شناخت دین .

- امام صادق (ع) : کسی که دینش را از طریق کتاب خدای عز و جل بشناسد اگر کوهها از جای خود بجنبند او در دین خود متزلزل نشود و کسی که ندانسته عقیده ای را بپذیرد ندانسته هم از آن خارج شود.

- هر که از طریق (مجدوب شدن به شخصیت) اشخاص به این دین در آید همان اشخاص همچنان که او را به آن در آورده اند از آن خارجش کنند و کسی که از طریق کتاب و سنت به این دین وارد شود , کوهها بجنبند و او نجنبند (و در عقیده و دینش متزلزل نشود).

دینداران .

- امام علی (ع) : همانا دینداران رانسانه‌هایی است که با آنها شناخته می‌شوند : راستگویی , امانتداری , پایبندی به عهد و پیمان , به جا آوردن صله رحم , ترحم بر ناتوانان , کم آمیختن با زنان , نیکی کردن , خوشخویی , صبر و حوصله , پیروی از دانش و آنچه به خدای عز و جل نزدیک می‌کند خوشا به حال اینان و فرجام نیکشان .

حفظ کردن دین با دنیا.

- امام علی (ع) : دین خود را با دنیایت حفظ کن , تا هر دو را ببری و دینت را وسیله حفظ دنیایت قرار مده که هر دو را می‌بازی .
 - با دنیا از دین محافظت کن که در این صورت دین تورا نجات می‌دهد و با دین از دنیا حفاظت مکن که تو را به نابودی می‌کشاند.
 - اگر دینت را تابع دنیایت گردانی دین و دنیایت را تباه کنی و در آخرت از زیانکاران باشی , اگر دنیایت را پیرو دینت کنی هم دین و هم دنیایت را به دست آوری و در آخرت از رستگاران باشی .
 - هر که ملک و پادشاهی خود را در خدمت دینش قرار دهد همه شهر یاران فرمانبردار او شوند , هر که دین خود را در خدمت پادشاهی (و حکومت) خویش قرار دهد هر انسانی در ملک او طمع کند.
 - مردم برای سود و آبادانی دنیای خود امری از امور دین خود را فرو نگذارند مگر آن که خداوند, کاری برای آنان پیش می‌آورد که زیانش از آن سود بیشتر است .

دعا برای استواری دین در دل .

- امام صادق (ع) : بزودی به شبیه ای گرفتار خواهید شد که نه نشانه ای برای پیدا کردن راه خواهید دید و نه پیشوایی که هدایتتان کند , از آن شبیه تنها آن کس رهایی یابد که دعای غریق را بخواند عرض کردم : دعای غریق چگونه است ؟
 فرمود : می‌گویی : خدایا! بخشایشگر! مهربانا! ای دگرگون کننده دلها! دل مرا بر دینت استوار و پابرجا بدار.
 - از جمله دعاهای پیامبر خدا(ص) این بود : ای استوار دارنده دلها! دلها را بر دینت استوار بدار .
 - پیامبر خدا(ص) نیز در دعا: ای دگرگون ساز دلها! دل مرا بر دینت استوار بدار.
 - امام علی (ع) : ثبات در دین با نیروی یقین میسر است .

خصوصیت نگهبانان دین خدا.

- پیامبر خدا(ص) : تنها آن کس (تواند) دین خدا را نگهدارد که از همه سو به آن احاطه داشته باشد .
 - دین خدای تعالی را هرگز یاری نرساند, مگر کسی که از همه سو آن را احاطه و نگهبانی کند- امام علی (ع) : نگهبانان دین

خدا همانانند که دین را بر پا داشتند و یاریش کردند و از همه سوآن را در میان گرفتند و آن را برای بندگان خدا نگهداشتند و آن را پاس داشتند و رعایت کردند.

تقویت کردن دین به وسیله افرادی بی بهره از آن .

- پیامبر خدا(ص) : خداوند این دین را به وسیله مرد بدکار تقویت می کند.
- خدای تبارک و تعالی این دین را به وسیله مردمانی بی بهره از خیر و دین تقویت می کند.
- خدای تبارک و تعالی اسلام را به وسیله مردانی که اهل دین و دینداری نیستند تایید و یاری می کند.
- بزودی این دین به وسیله مردانی استوار خواهد شد که نزد خداوند هیچ بهره ای ندارند.

دین (متفرقه).

- امام کاظم (ع) : همه امور ادیان (مسائل مربوط به دین) چهار نوع است : (اول) امری که در آن هیچ اختلافی نیست ، و همه امت بر آن اجماع دارند و از ضروریاتی است که بناچار آن را پذیرفته اند، (دوم) اخباری که مورد اجماع هستند و مرجعی که هر شبهه ای را باید بر آنها عرضه کرد و حکم هر حادثه ای را از آنها بیرون کشید و مورد اجماع امت می باشند، (سوم) اموری که شک و انکار پذیرند و در آنها باید از اهلش توضیح خواست و هر که در این امور اظهار نظر کند باید دلیلی از کتاب خدا که تاویل (وتفسیر) آن مورد اتفاق باشد و سنتی که مورد اجماع است و اختلافی در آن نیست بیاورد، (چهارم) قیاسی (و قانونی) که عقلها درستیش را بشناسند و خاص و عام امت نتوانند در آن تردید و انکار روا دارند.
- این دو امر شامل مساله توحید و پایین تر از آن و دیه خراش و بالاتر از آن می گردد.
- پس ، آنچه از مسائل دین پیش آید، اگر برهان ثابتی داشت بپذیر، و اگر حقیقت و درستی آن بر تو مبهم و پوشیده بود آن را نپذیر، پس هر که یکی از این سه امر را (برای اثبات مطلبی دینی) آورد آن همان حجت رسایی است که خداوند در این آیه برای پیامبرش توضیح داده است : ((بگو: حجت رسا از آن خداست ، پس اگر او بخواهد همه شما را هدایت می کند)) این حجت رسا به جاهل می رسد و جاهل با وجود جهل خود آن را می فهمد، همچنان که عالم نیز آن را با دانش خود می فهمد، زیرا که خداوند عادل است و ستم روا نمی دارد، و بر خلق خویش با آنچه می دانند حجت می آورد و با آنچه می فهمند و می شناسند دعوت می کند، نه با چیزهایی که نمی دانند و نمی شناسند.
- امام علی (ع) : دین را جز خرد اصلاح نمی کند.
- دین و ادب نتیجه خرد است .

- امام صادق (ع) : آیا دین چیزی جز محبت است ؟

- امام علی (ع) : حفظ دین , ثمره شناخت و سرآمد حکمت است .

- اداره دین با نیک پارسایی و یقین میسر است .

وام .

وام .

- پیامبر خدا(ص) : از وام گرفتن بپرهیزید که آن اندوه شب و خواری روز است .

- امام صادق (ع) : وام اندوه شب است و خواری روز .

- امام علی (ع) : وام یکی از دو بردگی است .

- بدهکاری زیاد, راستگو را دروغگومی کند و خوش قول را بدقول .

- ابو سعید خدری شنید که رسول خدا(ص) می فرماید : از کفر و وام به خدا پناه می برم عرض شد : ای رسول خدا , آیا وام با کفر برابری می کند؟

فرمود : آری .

- امام صادق (ع) : کمتر وام بگیرید که کم قرض داشتن عمر را زیاد می کند.

در صورت نیاز , وام گرفتن .

اشکالی ندارد.

- امام کاظم (ع) : هر که برای تامین خود و خانواده اش در پی کسب این روزی از راه حلال بر آید مانند مجاهد در راه خداست اما اگر نتوانست به

دست آورد به امید خدا و رسول او وام بگیرد و خوراک خانواده اش را تامین کند.

- معاویه بن وهب : به امام صادق (ع) عرض کردم که نقل می شود مردی از انصار وقتی مرد دو دینار بدهکار بود و پیامبر(ص) بر او نماز نخواند

و فرمود : بر دوست خود نماز بخوانید تا آن که یکی از نزدیکان او پرداخت آن دودینار را به عهده گرفت (آیا این موضوع صحت دارد؟

(امام صادق (ع) فرمود : درست است سپس فرمود : رسول خدا(ص) این کار را کرد تا مسلمانان عبرت بگیرند و بدهکاریهای خود را به یکدیگر

بپردازند و موضوع وام را سبک نگیرند (وگرنه) رسول خدا وقتی در گذشت بدهکار بود , حسن (ع) بدهکار در گذشت و حسین (ع) وقتی به

شهادت رسید بدهکار بود.

ترغیب به یاد داشت کردن بدهکاریها.

قرآن .

((ای کسانی که ایمان آورده اید! چون وام مدت دار به یکدیگر دهید آن را بنویسید)).

- پیامبر خدا(ص) : چند گروهند که دعایشان مستجاب نمی شود از جمله کسی که وام مدت دار به کسی بدهد اما آن را یادداشت نکند یا چند گواه

نگیرد.

- امام صادق (ع) : کسی که به دلیل نداشتن گواه حقیق ضایع شود ماجور نیست .

نهی از تعلل در پرداخت بدهی .

قرآن .

((اگر کسی از شما دیگری را امین دانست , آن کس که امین دانسته شده امانت را باز دهد و باید که از پروردگار خود , الله , بترسد)).

- پیامبر خدا(ص) : اگر کسی بتواند حق کسی را پردازد و تعلل ورزد, هرروز که بگذرد گناه باجگیر برایش نوشته شود.

- وام سه گونه است : کسی که هرگاه طلبکار باشد مهلت می دهد و چون بدهکار باشد (به موقع) می پردازد و تعلل نمی ورزد,

چنین کسی سود می برد

و زیان نمی کند و کسی که اگر طلبکار باشد , به موقع می گیرد و اگر بدهکار باشد نیز به موقع می پردازد , چنین کسی نه سودی

می برد و نه زیانی می

کند و کسی که اگر طلبکار باشد به موقع پس می گیرد و اگر بدهکار باشد در پرداخت آن تاخیر و تعلل می ورزد , چنین کسی

زیان می کند و سودی

نمی برد.

- امام علی (ع) : بخیل ترین مردم به مال خویش بخشنده ترین آنهاست در (برباد دادن) آبروی خویش .

- پیامبر خدا(ص) : تعلل ورزیدن توانگر(در پرداخت بدهی) ظلم است .

یاد خدا.

فضیلت یاد خدا.

قرآن .

((آنان که ایمان آورده اند و دلهایشان به یاد خدا آرامش می یابد آگاه باشید که دلها به یاد خدا آرامش می یابد)).

((ای کسانی که ایمان آورده اید اموال و اولادتان شما را از یاد خدا به خود مشغول ندارد که هر که چنین کند, زیانکار است)).

- امام علی (ع) : یاد (خدا) لذت محبان است .

- امام سجاد(ع) - در دعا - : از هر لذتی جز (لذت) یاد تو و از هر آسایشی جز (آسایش) انس با تو و از هر شادی جز (شادی)

قرب تو و از هر

کاری جز طاعت تو , از تو آمرزش می طلبم .

- نیز در دعا - : الهی ! چه لذتبخش است گذر نام و یاد تو بر دلها و چه شیرین است رهپیمودن به سوی تو با وهمها , در راهها

و گذرگاههای غیبها.

- امام علی (ع) به حارث فرمود: آیداعایی را که رسول خدا(ص) به من آموخت به تو نیاموزم؟
- عرض کردم: چرا فرمود: بگو: خدایا! روزنه های قلبم را به روی یاد خودت بگشای و اطاعت از خودت و پیامبرت و عمل کردن به کتابت را روزیم فرما.
- یاد کردن و نشستن با محبوب است.
- پیامبر خدا(ص): پروردگارم مرا فرمود که گفتارم ذکر (خدا) باشد و سکوتم اندیشیدن و نگاهم عبرت آموختن.
- امام علی (ع): خوشا کسی که جز از یاد خدا لب فرو بندد.
- ذکر (خدا) بهترین دو غنیمت است.
- امام سجاد(ع) - در دعا - : خدایا بر محمد و آل محمد درود فرست و ما را از کسانی قرار ده که با یاد تو از خواهشهای نفسانی باز ماندند و به سبب معرفت دقیق با انگیزه های قدرت طلبی مخالفت کردند و پرده های آتش شهوتها را با ریختن آب توبه فرو افکندند و ظرفهای نادانی را با آب زلال زندگی شستند.
- نیز در دعا - : ای آن که یادش مایه شرافت و بزرگی یاد کنندگان است و ای آن که سپاسگزاریش موجب دست یافتن سپاسگزاران (بر نعمتها)
- است و ای آن که فرمانبرداریش سبب نجات فرمانبرداران است، بر محمد و آل او درود فرست و با یاد خود دلهای ما را از هر یاد دیگری باز دار.

یاد خدا، خوی پرهیزگاران است.

- امام علی (ع): یاد خدا کردن خوی پرهیزگاران است.
- یاد خدا کردن خوی هر نیکوکاری و خصلت هر مؤمنی است.
- یاد خدا، شادی هر پرهیزگار و لذت هر اهل یقینی است.

ارزش ذکر نزد خدا.

- قرآن .
- ((و یاد خدا به یقین بزرگتر است)).
- پیامبر خدا(ص): هیچ چیزی را بر یاد خدا ترجیح مده، چه او می فرماید: ((و یاد خدا بزرگتر است)).
- هیچ عملی نزد خدای تعالی محبوبتر و هیچ عاملی در نجات بنده از هر گناهی در دنیا و آخرت مؤثرتر از ذکر خدا نیست عرض شد: حتی جنگ در راه خدا؟
- فرمود: اگر یاد خدا در میان نبود دستور جنگ داده نمی شد.
- آیا به شما نگویم که بهترین و پاکیزه ترین اعمال شما نزد خدایتان چیست و درجات شما را بیش از هر چیز دیگر بالا می برد و از

درهم و دینار برایتان بهتر است و (حتی) از این که بادشمنان رو به رو شوید و بکشید و کشته شوید ارزشمندتر است؟ عرض کردند: چرا، ای رسول خدا فرمود: بسیار به یاد خدای عزوجل بودن.

ترغیب به بسیار یاد کردن خدا.

قرآن .

((ای کسانی که ایمان آورده اید! خدا را فراوان یاد کنید و هر بامداد و شبانگاه تسبیحش گوید)).

((تا تو را فراوان ستایش کنیم و تو را فراوان یاد کنیم)).

- پیامبر خدا(ص): بر تو باد به تلاوت قرآن و بسیاری یاد خدا، زیرا که آن در آسمان برای تو نام (و آوازه) است و در زمین نور.
- امام علی (ع): با ذکر زیاد، خود را از (عذاب و خشم) خداوند - یادش بلند باد - نگهدارید.

- چون به پیامبر خدا عرض شد: دوست دارم که خاص ترین بنده خدای تعالی باشم، حضرت فرمود: خدا را فراوان یاد کن تا خاص ترین بنده خدای

تعالی باشی .

- امام صادق (ع) در پاسخ به این سؤال که: گرامترین انسان نزد خدا کیست؟

فرمود: کسی که بیش از همه به یاد خدا باشد و به فرمان او عمل کند.

اندازه ذکر بسیار.

- امام صادق (ع): هر چیزی حد دارد که در آن جا به پایان می رسد مگر یاد خدا که آن را حدی پایان پذیر نیست خداوند عز و جل فرایض را

واجب کرد و هر که آنها را به جای آورد همان حد آنهاست مگر ذکر، که خدای عزوجل به اندک آن رضایت نداده و حدی که در آن جا پایان پذیرد

برایش قرار نداده است سپس این آیه را تلاوت کرد: ((ای کسانی که ایمان آورده اید خدا را بسیار یاد کنید)).

تا آن جا که می توانید در تمام لحظات و ساعات شب و روز خدا را بسیار یاد کنید، زیرا که خداوند به بسیار یاد کردن خود فرمان داده است .

- چنانچه بنده در روز صدفبار پروردگارش را یاد کند این ذکر کثیر است .

- امام علی (ع): کسی که در نمان به یاد خدا باشد، خدا را بسیار یاد کرده است .

- امام صادق (ع): تسبیح فاطمه زهرا(ع) از جمله همان ذکر کثیر است که خدای عزوجل فرموده است: ((و خدا را بسیار یاد کنید)).

- عبدالله بن بکیر: از امام صادق (ع) درباره آیه ((خدا را بسیار یاد کنید)) پرسیدم: کمترین حد ذکر کثیر چیست؟

فرمود: سی و سه بار تسبیح گفتن در تعقیب هر نماز.

تشویق به مداومت بر ذکر.

- امام علی (ع): زبان شخص نیکوکار، شیفته مداومت بر یاد(خدا) است .

- مداومت بر ذکر (خدا) دوست صمیمی اولیا است .

- مؤمن پیوسته به یاد خداست و بسیار اندیشه می کند.

- پیامبر خدا(ص) : هر لحظه ای که بر فرزند آدم بگذرد و در آن به یاد خدا نباشد ، در روز رستاخیز برای آن لحظه افسوس خورد.

- امام علی (ع) - بخشی از دعای آن حضرت که به نوف بکالی تعلیم فرمود - : خدایا! کسی که ولع یاد تو او را به خود مشغول سازد و به جوار قرب

تو رخت سفر بر بندد زندگی برای او مرگ است و مرگش مایه حسرت او.

در مناجات شعبانیه : الهی ! مرا شیفته و سرگشته یاد خودت فرما و همت مرا متوجه روح اسمهای فیروز و جایگاه قدست گردان .

- از تو مسالت دارم که بر محمد و آل محمد درود فرستی و مرا از آنان قرار دهی که پیوسته به یاد تو هستند و عهد تو را نمی شکنند.

- در دعا - : (خدایا) به حق و قداست و بزرگترین صفات و اسمائت از تو مسالت دارم که اوقات شب و روز مرا به یاد خودت آباد کنی و در خدمت

خودت پیوسته قرار دهی و کرده هایم را پذیرا شوی ، تا آن که همه کرده ها و اورادم (اراده ام - خ ل) یک ورد شود و پیوسته در حال خدمت تو باشم

یاد خدا در همه حال نیکوست .

قرآن .

((هر آینه در آفرینش آسمانها و زمین و گردش شب و روز خردمندان را عبرتهاست ، آنان که خدا را ایستاده و نشسته و به پهلو خفته یاد می

کنند)).

((و چون نماز را به پایان بردید ، خدا را ایستاده یا نشسته و یا به پهلو خوابیده یاد کنید و چون از دشمن ایمن گشتید ، نماز را تمام ادا کنید که نماز

بر مؤمنان در وقتهای معین واجب گشته است)).

- امام صادق (ع) : موسی (ع) عرض کرد : پروردگارا! (گاه) من در حالی هستم که شان تو را بالاتر از آن می دانم که یادت کنم خداوند فرمود :

ای موسی ! مرا در همه حال یاد کن .

- بهترین و لازمترین سفارشها این است که پروردگارت را فراموش نکنی و پیوسته به یادش باشی و نافرمانیش نکنی و نشسته و ایستاده عبادتش کنی .

- امام علی (ع) - از سفارشهای آن حضرت به فرزندش حسن (ع) در هنگام وفات - : در همه حال به یاد خدا باش .

یاد کنندگان (خدا).

قرآن .

((و مردان و زنانی که خدا را بسیار یاد می کنند)).

- پیامبر خدا(ص) : کسی که در میان غافلان به یاد خدا باشد مانند کسی است که در میان فراریان (از جنگ) می جنگد.
- امام صادق (ع) : کسی که در میان غافلان به یاد خدا باشد مانند کسی است که به جای فراریان می جنگد.
- امام علی (ع) : آن که در میان افراد غافل به یاد خدا باشد , همانند کسی است که به جای فراریان می جنگد و کسی که به جای فراریان بجنگد منزلش بهشت است .
- کسی که به یاد خدا باشد از رستگاران است .
- پیامبر خدا(ص) : محبوبترین کارها نزد خداوند تسبیح سخن است عرض شد : تسبیح سخن چیست ؟
- فرمود : این که عده ای مشغول صحبت کردن باشند و انسان تسبیح خدا گوید.
- هر کس لب تشنه می میرد , مگر ذاکر خدا.
- امام علی (ع) : هر که به یاد خدا سرگرم باشد خداوند او را خوشنام گرداند.
- امام صادق (ع) : صاعقه به مؤمن و کافر اصابت می کند , اما به آن که ذکر خدا گوید اصابت نمی کند.
- صاعقه به یاد کننده خدای عز و جل گزند نمی رساند.
- مؤمن به هر مرگی می میرد , غرق می شود , زیر آوار می رود , طعمه درندگان می گردد , صاعقه زده می شود اما صاعقه به یاد کننده خدا آسیب نمی رساند.

یاد کننده خدا به منزله نمازگزار است .

- قرآن .
- ((آنان که بر نماز مداومت می ورزند)).
- ((خدای یکتا من هستم هیچ خدایی جز من نیست پس مرا پرست و برای یاد من نماز بگذار)).
- امام باقر(ع) : مؤمن تا زمانی که به یاد خدا باشد , ایستاده یا نشسته یا خفته , پیوسته در نماز است , خدای تعالی می فرماید : ((آنان که خدا را ایستاده و نشسته و به پهلو خفته یاد می کنند)).
- پیامبر خدا(ص) : مادام که به یاد خدا باشی , ایستاده یا نشسته , در بازار یا در محفل صمیمی و یا هر کجا که باشی پیوسته در حال نماز و عبادت هستی .

یاد کننده خدا همنشین خداست .

- امام علی (ع) : کسی که به یاد خدای سبحان باشد همنشین اوست .
- پیامبر خدا(ص) : موسی بن عمران (ع) چون با پروردگار خویش به راز و نیاز پرداخت عرض کرد : پروردگارا! آیا تو از من دوری تا آوازت دهم یا به من نزدیکی تا با تو نجوا کنم ؟
- خداوند جل جلاله وحی فرمود : من همنشین کسی هستم که مرا یاد کند.

- موسی عرض کرد: پروردگارا! آیا نزدیکی تا با تو نجواکنم یا دوری که آوازت دهم؟
 زیرا صدایت را حس می‌کنم اما تو رانمی بینم، تو کجایی؟
 خداوند فرمود: من پشت سر تو و رو به روی تو و طرف راست و چپ توهستم ای موسی! من همنشین بنده خود هستم آن گاه که
 مرا یاد می‌کند و با
 او هستم هر گاه که مرا می‌خواند.

به یاد من باشید تا به یاد شما باشم.

قرآن.

((مرا یاد کنید تا شمارا یاد کنم، سپاسگزار من باشید و به من کفر و ناسپاسی نوزید)).

- امام صادق (ع): خدای تعالی فرمود: ای پسر آدم! در درون خود به یاد من باش تا من نیز در جانم به یاد تو باشم، ای پسر آدم
 ! در خلوت به یاد

من باش تا در خلوت به یاد تو باشم، ای پسر آدم! در میان جمع مرا یاد کن تا تو را در میان جمعی بهتر از جمع تو یاد کنم.
 - پیامبر خدا(ص): خدای تعالی فرمود: هیچ بنده ای در درون خود مرا یاد نکند مگر آن که او را در میان جمعی از فرشتگانم یاد
 کنم، و در میان جمع
 مرا یاد نکند مگر آن که او را در رفیق اعلی یاد کنم.

- خدای تعالی فرمود: بنده ام! اگر مرادر تنهایی یاد کنی تو را در تنهایی یاد کنم و اگر در میان جماعتی یاد کنی تو را در میان
 جماعتی بهتر
 و فراوانتر از جمع تو، یاد کنم.

- امام سجاد(ع): در دعا: - الهی! تو گفته ای و گفته ات راست است، که: ((مرا یاد کنید تا شما را یاد کنم)) ما را به یاد خودت
 فرمان دادی و

وعده نمودی که در قبال آن ما را یاد کنی و این سان جامه تشریف و تفضیم و بزرگداشت بر قامت ما پوشاندی اینک، همچنان که
 فرمان داده ای، و تو را

یاد می‌کنیم و تو نیز وعده ای را که به ما داده ای به کار زن، ای کسی که به یاد یادکنندگان (خود) هستی.

- امام صادق (ع): خدای تبارک و تعالی به داود(ع) وحی فرمود که: به جباران بگو مرا یاد نکنند، زیرا هر بنده ای که مرا یاد
 کند او را یاد کنم پس
 اگر آنان مرا یاد کنند من نیز با نفرین آنان را یاد کنم.

پیامدهای یاد خدا.

۱- یاد خدا کلید خود سازی است.

- امام علی (ع) - در سفارش به فرزند خود حسن (ع) -: فرزندم! تو را به تقوای خدا و پایبندی به فرمان او و آباد کردن دلت به
 یاد اوسفارش می
 کنم.

- هر که دل خویش را با یاد پیوسته خدا آباد کند، در نهان و آشکار نیک کردار شود.

- ریشه صلاح و پاکی دل , پرداختن آن به ذکر خداست .
- مداومت بر ذکر , خوراک روح و کلید صلاح و پاکی است .
- در حدیث قدسی آمده است : هر گاه به دل بنده ای سرزنم و ببینم که یاد من بر آن چیره گشته است , اداره و تربیت او را خود به عهده گیرم و همنشین و همسخن و همدم او شوم .
- ۲- یاد خدا حیات دلهاست .
- امام علی (ع) : خدا را ناب و خالص یاد کنید تا بهترین زندگی را داشته باشید و بدان راه نجات و رستگاری را بیوید .
- در یاد خدا حیات دلهاست .
- هر که به یاد خدای سبحان باشد , خداوند دلش را زنده و اندیشه و خردش را روشن گرداند .
- یاد خدا روشنایی خردهاست و زندگی بخش جانها و صیقل دهنده سینه ها .
- پیامبر خدا(ص) : با یاد خدا دلها زنده می شوند و با فراموش کردن او می میرند .
- ۳- یاد خدا خوراک جانهاست .
- امام علی (ع) : یاد خدا خوراک جانها و نشستن با محبوب است .
- همواره به یاد خدا بودن خوراک جانهاست .
- ۴- یاد خدا روشنایی دلهاست .
- امام علی (ع) : بر تو باد به ذکر خدا که آن روشنایی دلهاست .
- یاد خدا نور است و هدایت , فراموشی تاریکی است و گم کردن (راه حق) .
- یاد خدا جلا دهنده بینشها و روشنایی درونهاست .
- یاد خدا مایه هدایت خردها و بصیرت جانهاست .
- یاد خدا خرد را آرامش می دهد , دل را روشن می کند و رحمت (خدا) را فرود می آورد .
- ثمره یاد خدا نورانی شدن دلهاست .
- یاد خدا موجب موفقیت در کارها و روشنایی درونها می شود .
- هر که بسیار به یاد خدا باشد خردش روشنی گیرد .
- هر که به یاد خدا باشد بینش و بصیرت یابد .
- مداومت بر یاد خدا دل و اندیشه را روشن می کند .
- ۵- یاد خدا صیقل دلهاست .
- امام علی (ع) : خدای سبحان یاد خویش را صیقل دهنده دلها قرار داده است , گوشهای سنگین شده دلها با یاد خدا شنوا می شوند و چشمهای ضعیف شده دلها به وسیله آن تیز و بینا می گردند و دلهای معاند و ستیزه گر با آن رام می شود .
- خدای سبحان هیچ کس را به چیزی چون قرآن اندرز نداده است , زیرا آن ریسمان استوار خداست و واسطه امین و درستکار اوست در قرآن بهار دل است و چشمه های دانش و برای دل جز آن صیقلی وجود ندارد .
- همانا تقوای خدا داروی بیماری قلبهای شماس و بینایی کوری دلها و شفا ی بیماری جسمهایتان و باعث اصلاح تباهی

سینه های شما و پاک

کننده آلودگی جانهای شما و جلا دهنده تاریکی چشمهای شما.

۶- یاد خدا شفای دلهاست .

- پیامبر خدا(ص): یاد خدا شفای دلهاست .

- امام علی (ع): یاد خدا داروی بیماریهای جان است .

- در دعا -: ای آن که نامش داروست و یادش شفا.

- پیامبر خدا(ص): بر شما باد به یاد خدا, زیرا که یاد خدا شفاست و پرهیزد از یاد مردم, زیرا که آن درد و بیماری است .

۷- یاد خدا کلید انس است .

- امام علی (ع): یاد خدا دیدگان بصیرت را روشنایی می بخشد و انیس روانهاست .

- یاد خدا کلید انس است .

- یاد خدا آرام بخش خاطر است .

- کسی که به یاد خدا باشد همدم اوست .

- هر گاه دیدی که خداوند سبحان تو را انیس یاد خود کرده است, بیگمان دوست دارد و هر گاه دیدی که تو را با خلقتش

انیس کرده و از یاد خویش

جدایت ساخته است بیگمان تو را ناخوش می دارد.

- فرمانبردار خدا باش و همدم یاد او در آن وقت که از او روی می گردانی روی آوردن او را به خود در تصور آر.

۸- یاد خدا مایه طرد شیطان است .

- امام علی (ع): یاد خدا مایه راندن شیطان است .

- یاد خدا سرمایه هر مؤمنی است و سود آن سالم ماندن از گزند شیطان .

- یاد خدا ستون ایمان است و مایه مصون ماندن از شیطان .

- پیامبر خدا(ص): همانا شیطان پوزه خود را بر روی دل آدمیزاد نهاده است, هر گاه او یاد خدا کند شیطان پوزه اش را کنار می

برد و هر گاه خدا

را فراموش کند شیطان در آن نجوا(و وسوسه) می کند این است وسواس خناس .

- امام سجاد(ع) - در دعا -: و او رادشمن حیلہ گر و فریبنده ما قرار دادی بار خدایا! پس, با قدرت خود قدرت او را از ما

دور گردان تا با

دعاهای بسیار به درگاه تو او را از ما باز داری و از نیرنگ او در زمره کسانی قرار گیریم که به کمک تو (از شر او) مصون مانده

اند.

- امام علی (ع): گواهی می دهم که خدایی جز الله نیست, یگانه است و بی انباز, گواهی که خلوص آن آزموده شده است

این گواهی رشته

اصلی ایمان است و آغاز احسان و مایه خشنودی خدای رحمان و دوری از مهلکه شیطان .

۹- یاد خدا سبب ایمنی از نفاق است .

قرآن .

((منافقان خدا را فریب می دهند و حال آن که خدا فریبشان می دهد و چون به نماز برخیزند با اکراه و کاهلی برخیزند و برای خود

نمایی نماز کنند و -

جز اندکی - خدای را یاد نکنند)).

- پیامبر خدا(ص) : هر که خدا را بسیار یادکننده باشد از نفاق به دور ماند.

- امام علی (ع) : خدای عز و جل را بسیار یاد کنید , که آن بهترین یاد است و از نفاق مصون می دارد و از آتش ننگه می دارد و یاد کننده رادر هنگامی

که خداوند هر خوبی و خیری را تقسیم می کند به یاد او می آورد (خداوند در هنگام تقسیم خیر و خوبیها میان بندگان خویش به یاد او نیز هست) و

آواز و همهمه اش در زیر عرش شنیده می شود.

۱۰ - ثمره یاد خدا محبت است .

- پیامبر خدا(ص) : هر که بسیار به یاد خدا باشد, خداوند دوستش بدارد.

- امام سجاد(ع) : خدایا! بر محمد و آل او درود فرست و در اوقات غفلت مرا متوجه یاد خود گردان و در روزگار مهلت (زندگانی دنیا) در طاعت

خود به کارم گیر و راهی هموار به سوی محبت خود برای من آشکار ساز و به وسیله آن راه (یا محبت) خیر دنیا و آخرت را به طور کامل عطايم

فرما.

۱۱ - ثمره یاد خدا عصمت است .

- پیامبر خدا(ص) : خدای سبحان فرمود : چون بدانم که یاد من بر جان بنده ام چیره گشته است خواهش او را معطوف سؤال و مناجات با خود کنم , پس

چون بنده ام چنین شود و هرگاه بخواهد دچار سهو و غفلت شود مانع از آن شوم که سهو کند اینان دوستان حقیقی منند , اینان قهرمانان واقعی هستند.

- خدای عز و جل می فرماید : هرگاه یاد من بر بنده ام غالب شود , خواهش و خوشی او را دریاد خود قرار دهم و چون خواهش و خوشی او را

در یاد خود قرار دهم عاشق من شود و من نیز عاشق او گردم و چون عاشق یکدیگر شدیم حجاب میان خود و او را بردارم و عشق خود را بر جان

او چیره گردانم , چندان که مانند مردم دچار سهو و غفلت نمی شود , سخن اینان سخن پیامبران است , اینان برآستی قهرمانند.

۱۲ - آرام گرفتن دلها به یاد خدا.

قرآن .

((آنان که ایمان آوردند و دلهایشان به یاد خدا آرام می گیرد بدانید که با یاد خدا دلها آرام می گیرد)).

- امام علی (ع) : یاد خدا سینه ها را صیقل می دهد و دلها را آرامش می بخشد.

- امام سجاد(ع) - در دعا - : الهی ! دلهای شیدا سرگشته تواند و خردهای گوناگون بر معرفت تو فراهم آمده اند دلها جز با یاد تو آرام نمی گیرد و

جانها جز با دیدن تو آرامش نمی یابند.

- امام سجاد(ع) - نیز در دعا - : الهی ! ما را از آنان قرار ده که ریشه های درختان شوق تو درباغهای سینه هایشان درهم پیچیده و

تنیده اند و

جانهایشان به بازگشت به سوی رب الارباب اطمینان یافته و ارواحشان به پیروزی و رستگاری یقین کرده اند.

۱۳- یاد خدا شرح صدر می آورد.

- امام علی (ع) : یاد خدا شرح صدر می بخشد.

تشویق به یادآوری خدادر برخی جاهای خاص .

الف - هنگام رویارویی با دشمن .

قرآن .

((ای کسانی که ایمان آورده اید! اگر به فوجی از دشمن برخوردید پایداری کنید و خدا را فراوان یاد نمایید , باشد که پیروز شوید)).

- امام علی (ع) : هرگاه در جنگ با دشمن خود رو به رو شدید , کمتر سخن بگویید و بیشتر خدای عز و جل را یاد کنید.

ب - هنگام ورود به بازارها.

- امام علی (ع) : وقتی به بازار می روید و مردم سرگرم کارند خدای عز و جل را بسیار یاد آور شوید , زیرا این کار گناهان را می

زداید و بر حسنات

می افزاید و در زمره غافلان نوشته نمی شوید.

- پیامبر خدا(ص) : اگر کسی در بازار , هنگامی که دیگر مردمان (از یاد خدا) غافلند و سرگرم کار خود هستند , به یاد خدا باشد

خداوند هزار حسنه

برایش منظور دارد و در روز رستاخیز چنان او را بیمارزد که به ذهن هیچ کس خطور نکرده باشد.

ج - هنگام غم , داوری و تقسیم .

- پیامبر خدا(ص) : هرگاه اندوهی به تودست داد خدا را به اندوه خود یاد آوری کن , هرگاه خواستی داوری کنی خدا را به

یاد زبان خود بیاور و

هرگاه خواستی چیزی را تقسیم کنی خدا را به دست خود یاد آوری کن .

د - هنگام خشم .

- پیامبر خدا(ص) : خداوند به یکی از پیامبرانش وحی فرمود که : ای پسر آدم ! در هنگام خشم به یاد من باش , تا من نیز در

هنگام خشم خود به یاد تو

باشم و تو را با دیگران هلاک نگردانم .

ه - در تنهایی و هنگام لذتها.

- امام باقر(ع) : در تورات نوشته شده است : ای موسی ! در تنهاییها و هنگام شادی لذتها و خوشیهات مرا یاد کن تا در

غفلتهایت به یاد تو باشم

- امام صادق (ع) : شیعیان ما کسانی هستند, که در خلوت و تنهایی خدا را فراوان یاد کنند.

- امام علی (ع) : خلوت را با یاد خدا پر کن و نعمتها را با شکر گزاری همراه ساز.

حقیقت یاد خدا.

- پیامبر خدا(ص) : هر کس خدای عز وجل را فرمان برد خدا را یاد کرده است , هرچند نماز خواندن و روزه گرفتن و قرآن خواندنش اندک باشد.
- امام علی (ع) : یاد خدا بر دو گونه است : یاد (او) در هنگام مصیبت که نیکو و زیباست و برتر از آن یاد خدا کردن در هنگام رو به رو شدن با حرامهای خداست که یاد خدا در این حال تو را از ارتکاب حرام باز می دارد.
- امام صادق (ع) : هر که براستی به یاد خدا باشد فرمانبرداری کند و هر که از خدا غافل باشد نافرمانی کند , طاعت نشانه رهیافتگی است و معصیت نشانه گمراهی و ریشه این هردو یاد خدا و غفلت است .
- امام باقر(ع) : سه چیز از سخت ترین کارهای بندگان است : انصاف داشتن مؤمن , کمک مالی انسان به برادرش و به یاد خدا بودن در همه حال و آن به این معناست که آدمی در هنگام رو به رو شدن با گناه و تصمیم به انجام آن خدا را یاد آور شود , پس یاد خدا او را از آن گناه باز می دارد این است سخن خدای عز و جل که می فرماید : ((کسانی که پرهیزگاری می کنند, چون وسوسه ای از شیطان به آنها برسد خدا را یاد می کنند, زیرا مردمی صاحب بصیرتند)).
- امام صادق (ع) - به حسین بزاز - : آیاتو را از سخت ترین چیزی که خداوند بر بندگانش واجب کرده است آگاه نکنم ؟ این که با مردم به انصاف رفتار کنی , با برادرت همدردی کنی و یاد کردن خدا در همه حال منظور من از یاد خدا گفتن سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اکبر نیست گو این که این هم ذکر است امامانظور به یاد خدا بودن در هنگام رو به رو شدن با طاعت یا معصیت خداست .
- امام صادق (ع) - درباره آیه ((ویاد خدا بزرگتر است)) - : به یاد خدا بودن در هنگام رو به رو شدن با حلال و حرام خدا.
- امام علی (ع) : با حال غفلت خدای سبحان را یاد مکن و بر اثر سرگرم شدن به کاری خدا را فراموش مکن , بلکه او را چنان یاد کن که دل و زبانت یکی باشد و درونت با بیرون مطابقت کند تو حقیقتا به یاد خدا نخواهی بود مگر آن گاه که در هنگام ذکر گفتن خود, خویشتن را فراموش کنی و در وقت کار خود (ذکر گفتن) خویشتن را گم کنی .
- امام صادق (ع) : ذکر بر دو گونه است : ذکر خالص که با دل سازگار و همراه است و ذکر بازدارنده که یاد هر کس جز او را از دل می زداید.
- امام رضا(ع) : هر که خدا را یاد کند و به دیدار او نشتابد خود را ریشخند کرده است .

توفیق یافتن برای یاد خدا.

- امام علی (ع) : یاد خدا نه از وظایف زبان است و نه از راه و رسمهای اندیشه بلکه نقطه آغاز آن , یاد شده (خدا) است و در مرتبه

دوم , یادکننده

جای دارد.

- امام صادق (ع) : اگر به یاد خدا هستی این را بدان سبب دان که او به یاد توست , او تو را یاد می کند در حالی که بی نیاز از توست پس یاد او

از تو ارزشمندتر و خواستنی تر و کاملتر وزودتر است تا یاد تو از او بنابراین , هر که می خواهد خدای تعالی را یاد کند باید بداند که اگر خداوند

توفیق یاد خود را به یاد بنده نیاورد , بنده قادر به ذکر و یاد او نیست .

ویژگی اهل ذکر.

قرآن .

((مردانی که هیچ تجارت و خرید و فروش از یاد خدا و نماز گزاردن و زکات دادن بازشان ندارد , از روزی که دلها و دیدگان دگرگون می شوند

هراسناکنند)).

((اگر خود نمی دانید , از اهل ذکر بپرسید که ما , پیش از تو , به رسالت نفرستادیم مگر مردانی را که به آنها وحی می فرستادیم)).

- امام علی (ع) : به یاد خدا بودن اهلی دارد که آن را به جای این دنیا گرفته اند و لذا بازرگانی و خرید و فروش آنان را از آن (ذکر خدا) باز نمی

دارد.

- امام باقر (ع) : گویا مؤمنان همان فقیهان (فرزانگان دین فهم) و اهل اندیشیدن و پند گرفتن هستند شنیده های دنیوی , گوش آنها را از (شنیدن) یاد

خدا کر نمی کند و زرق و برق دنیا چشم آنان را از یاد خدا کور نمی گرداند.

- در حدیث معراج درباره ویژگی نیکوکاران آمده است : آن گاه که مردم از غافلان به شمار آیند آنان از ذاکران قلمداد شوند هیچ چیز به اندازه چشم به

هم زدنی آنان را از یاد خدا باز نمی دارد در نظر آنان مردم مردگانی بیش نیستند و خداوند در نظرشان زنده و قیوم و بخشنده است در آنان دل مشغولی

به هیچ مخلوقی را نمی بینم .

- امام علی (ع) : اهل ذکر و یاد خدا اهل خدا و خاصگان اویند.

- امام باقر (ع) , در بیان اوصاف آخرت گرایان , می فرماید : از یاد خدا خسته و دلتنگ نمی شوند.

- پیامبر خدا (ص) , درباره آیه ((پس از اهل ذکر بپرسید)) می فرماید : (مقصود از) ذکر , من هستم و اهل ذکر امامان هستند.

- امام صادق (ع) , نیز درباره همین آیه , می فرماید : ذکر قرآن است و اهل ذکر خاندان محمد (ع) هستند.

- درباره آیه ((و آن (قرآن) برای تو و قوم تو ذکر است و بزودی پرسیده خواهید شد)) , فرمود : ذکر همان قرآن است و ما قوم آن هستیم و ما هستیم

که پرسیده می شویم (مردم باید مسائل خود را از ما بپرسند).

نیز درباره همین آیه ، فرمود : رسول خدا(ص) همان ذکر است و اهل بیت او مد - (ع) پرسش شوند گانند و اهل ذکر همانان هستند.

ارزش کسانی که مشاهده آنها یاد آور خداست .

- امام رضا(ع) : نقش انگشتر عیسی (ع) دو جمله بود که آنها را از انجیل بر گرفته بود : ((خوشا بنده ای که بواسطه او خدا یاد آوری شود و وای بر بنده ای که به واسطه او خدا فراموش گردد)).

- پیامبر خدا(ص) : اولیا و دوستان خدا کسانی هستند ، که مشاهده آنها یاد آور خدا باشد.

- بهترین شما آنانند ، که دیدنشان یاد آور خدا باشد.

برترین افراد شما کسانی هستند که بر اثر دیدن آنها خداوند به یاد آورده شود.

- بهترین شما کسی است که دیدن او شمارا به یاد خدا اندازد و گفتارش بر دانش شما بیفزاید و کردارش شما را مشتاق آخرت کند.

عوامل مداومت بر ذکر.

- در حدیث معراج آمده است که خدای تبارک و تعالی به رسول خدا(ص) فرمود : بر یاد من مداومت کن عرض کرد : پروردگارا ، چگونه یاد تو را مداومت بخشم ؟

فرمود : با خلوت گزینی از مردم و بیزاری از ترش و شیرین و تهی داشتن شکم و خانه ات از دنیا.

- امام علی (ع) : هر که چیزی را دوست بدارد ، یاد آن ورد زبانش شود.

اهمیت عوامل باز دارنده از یاد خدا.

قرآن .

((ای کسانی که ایمان آورده اید! داراییها و فرزندانان شما را از یاد خدا غافل نکنند و هر که چنین کند آنان زیانکارند)).

- امام علی (ع) : هر چیزی که از یاد خدا غافل کند ، در شمار میسر (قمار) است .

- هر آنچه که از یاد خدا غافل کند ، از ابلیس است .

- پیامبر خدا(ص) ، درباره آیه ((داراییها و فرزندانان شما را غافل نکنند)) فرمود : آنان بندگانی صالح از امت من هستند که هیچ تجارتی و خرید و فروشی آنان را از یاد خدا و از نمازهای پنج گانه واجب باز نمی دارد.

- ابن عباس - نیز درباره همین آیه - : او مرد مؤمن است که هرگاه زمان مرگش فرا رسد و او را مالی باشد که زکاتش را نپرداخته و از آن حج نکرده و حق خدا را نداده باشد از خداوند مسالت می کند او را نمیراند تا صدقه و زکات مالش را بپردازد.

بازدارندگان از یاد خدا.

قرآن .

((شیطان می خواهد با شراب و قمار میان شما کینه و دشمنی افکند و شما را از یاد خدا و نماز باز دارد آیا بس می کنید؟))

- امام علی (ع) : در میان اعضای بدن ناسپاس تر از چشم وجود ندارد , پس , خواسته های آن را برآورده مسازید که شما را از یاد خدا باز می دارد.

- در میان گناهان (گناهی) سخت تر از پیروی شهوت نیست , پس آن را فرمان نبرید که شما را از خدا غافل می سازد.

- هر که به یاد مردم سرگرم شود خداوند سبجان او را از یاد خود جدا کند.

- امام سجاده (ع) : پر خوری و سستی اراده و مستی سیری و غفلت حاصل از قدرت , از عوامل باز دارنده و کند کننده در عمل است و ذکر (خدا) را از یاد می برد.

آثار روی گرداندن از یاد خدا.

قرآن .

((هر کس که از یاد من اعراض کند , زندگیش تنگ شود و در روز قیامت نابینا محسورش سازیم گوید : ای پروردگار من ! چرا مرا نابینا

محسور کردی و حال آن که من بینا بودم ؟

گوید : همچنان که تو آیات ما را فراموش کردی , امروز خود فراموش می شوی)).

((هر کس که از یاد خدای رحمان روی گرداند , شیطانی بر او می گماریم تا همدم او باشد)).

- از مناجاتهای خدای تعالی باموسی (ع) : ای موسی ! در هیچ حالی مرا فراموش نکن و به مال و دارایی زیاد شادمان مشو , زیرا از یاد بردن من دلها را

سخت می کند و همراه ثروت زیاد گناهان زیاد است .

این که می فرماید ((زندگیش تنگ شود)) دلیلش این است که هر کس پروردگار خود را فراموش کند و به یاد او نباشد راهی برایش نمی ماند

جز این که به دنیا چنگ زند و آن را تنها مطلوب و هدف خویش قرار دهد و برای تحصیل آن بکوشد و تمام هم و غمش را مصروف درست

کردن زندگی خود و توسعه بخشیدن به آن و بهره مند شدن از آن کند زندگی چنین کسی , کم باشد یا زیاد , او را بسنده و جوابگو نیست , زیرا هر چه

به دست آورد باز راضی نمی شود و سعی می کند بیشتر و بیشتر به چنگ آورد و درجایی متوقف نمی شود بنابراین , هر چه به دست آورد باز ناراحت و

ناراضی است و دلش بیشتر می خواهد , به علاوه , غم و اندوه و نگرانی و اضطراب و ترس از پیشامدها و بلاهای ناگواری چون مرگ و بیماری و آفت

و حسادت بد خواهان و توطئه دشمنان و ناکامی در کوششها و از دست دادن کسان و چیزهایی که دوست دارد او را پیوسته

دلتنگ و بی قرار

می سازد در صورتی که اگر مقام و عظمت پروردگار خویش را می شناخت و همواره به یاد او بود و فراموشش نمی کرد ، یقین می یافت که نزد

پروردگارش حیاتی جاودانه و نیامیخته با مرگ و نیستی دارد و ملکی زوال ناپذیر و عزتی ناب و تهی از خواری و شادی و مقام و کرامتی که اندازه و

پایانی ندارد در انتظار او است و درمی یافت که دنیا گذرگاه است و زندگی آن در قیاس با زندگی اخروی ناچیز است اگر این نکته ها را درمی یافت ،

به همان مقدار از دنیا که برایش مقدر شده قناعت می کرد و معیشتی که بهره اش گشته است کفایتش می کرد و خود را در تنگنا و سختی قرار نمی

داد.

آیه ((و کسی که از یاد خدای رحمان روی گرداند شیطانی را بر او می گماریم)) یعنی کسی که از یاد خدای رحمان خود را به کوری زند و همچون

افراد شب کور یا دارای ضعف بینایی به اوبنگرد شیطانی را بر او می گماریم ((که قرین اوست)) یعنی همدم و همنشین جدانشدنی از اوست .

آیه ((و آن شیطانها آنان را از راه خدا باز می دارند، ولی خودپندارند که رهیافتگانند)) به این معناست که شیاطین این رویگردانان از یاد خدا را از راه

به در می برند ، در حالی که خودشان گمان می کنند که در راه حق قدم می گذارند این مطلب - یعنی پندار آنان بر هدایت و رهیافتگی در حالی که

گمراهند و از راه حق بیرون - نشانه گماشته شدن همدم بر آنان و قرارگرفتنشان در زیر سلطه و فرمانروایی شیطان است ، زیرا انسان ، براساس

سرشت اولیه خود ، در صورت رو به روشن شدن باحق ، به حق و حق شناسی تمایل دارد، اما چنانچه بر اثر پیروی از خواهشهای نفسانی ازحق

اعراض کند و به این روش خود ادامه دهد خداوند بردلش مهر می زند و چشم بصیرتش را کور می کند و شیطان را همدم او می سازد که در نتیجه

، در صورت رو به روشن شدن با حق و حقیقت از دیدن آن ناتوان می ماند و حق را که فطرتا به آن گرایش دارد بر باطل که شیطان به سوی آن فرا

می خواندش منطبق می کند و لذا با آن که گمراه است خود را رهیافته می پندارد و با آن که بر باطل است خیال می کند بر حق است)).

خدا فراموشی خود فراموشی است .

قرآن .

((مانند آن کسانی مباشید که خدا را فراموش کردند و خدائیز چنان کرد تا خود را فراموش کنند ایشان همان فاسقانند)).

- امام علی (ع) : کسی که خدا را فراموش کند، خداوند خودش را از یادش ببرد.

- هر که خدای سبحان را فراموش کند ، خداوند خودش را از یادش ببرد و دلش را کور کند.

انواع یاد خدا.

- امام باقر یا امام صادق (ع) : ذکر زبان حمد و ثنا ، ذکر نفس سختکوشی و تحمل رنج و ذکر روح بیم و امید و ذکر دل صدق و صفا و ذکر عقل تعظیم و شرم و ذکر معرفت تسلیم و رضا و ذکر باطن و درون مشاهده و لقا است .

ذکر خفی .

قرآن .

((پروردگارت را در دل خود به تضرع و ترس ، بی آن که صدای خود را بلند کنی ، هر صبح و شام یاد کن و از غافلان مباش)).
- امام باقر یا امام صادق (ع) : فرشته نویسد جز آنچه را که می شنود خدای عزوجل فرموده است : ((و پروردگارت را در دل خود یاد کن))

اندازه) ثواب این ذکر درونی بنده را کسی جز خدای تعالی نمی داند.

- پیامبر خدا(ص) : خدا را با ذکر خامل ((۱۰)) یاد کنید عرض شد : ذکر خامل چیست ؟

فرمود : ذکر خفی و پوشیده .

- بهترین ذکر ، ذکر خفی است .

ذکر خفی که فرشتگان نگهبان نشنوند هفتاد بار بهتر است از آن ذکر که آنان بشنوند.

- امام سجاده(ع) : - در دعا - : الهی ! یاد خود را در تنهایی و در میان جمع ، در شب و در روز ، در آشکار و در نهان و در آسایش

و سختی به دل ما

افکن و مارا با ذکر خفی همدم ساز.

خانه هایی که در آنها یاد خداست .

قرآن .

((آن نور در خانه هایی است که خدا رخصت داد ارجمندش دارند و نامش در آن جا یاد شود و او را هر بامداد و شبانگاه تسبیح گویند)).

- پیامبر خدا(ص) : حکایت خانه ای که در آن خدا یاد می شود و خانه ای که از یاد خدا خالی است حکایت زنده و مرده است .

- ابن مردویه از قول انس بن مالک و بریده نقل کرده است که : رسول خدا (ص) آیه ((درخانه هایی که خدا رخصت داد ارجمندش دارند))

را تلاوت کرد مردی برخاست و عرض کرد: ای رسول خدا! اینهاچه خانه هایی است ؟

فرمود : خانه های پیامبران پس ، ابوبکربرخاست و عرض کرد : ای رسول خدا! این خانه ، خانه علی و فاطمه از این خانه هاست ؟

فرمود : آری ، از بهترین آنهاست .

- ابوحمزه ثمالی : در سالی که امام باقر(ع) به حج رفته بود و هشام بن عبدالملک با او دیدار کرد ، مردم به ایشان روی آوردند

و سؤالات خود را می

پرسیدند عکرمه گفت: این مرد که در چهره اش نشانه دانش است کیست تاخوارش کنم؟
[اما] وقتی در برابر ایشان ایستاد بدنش به لرزه افتاد و از امام باقر(ع) شرمند شد و عرض کرد: یا بن رسول الله! من در محضر ابن عباس و

دیگران زیاد نشسته ام اما در برابر هیچ یک آنان چنین حالتی به من دست نداده است امام(ع) فرمود: وای بر تو ای بنده حقیر شامیان، تو در محضر

خانه‌هایی هستی که خداوند رخصت داده است تا ارجمندش دارند و نامش در آنها یاد شود.

- امام باقر(ع) به قتاده فرمود: تو کیستی؟

عرض کرد: من قتاده پسر دعامه بصری هستم امام(ع) به او فرمود: تو فقیه اهل بصره هستی؟
عرض کرد: آری پس، قتاده مدت زیادی خاموش ماند و سپس گفت: خدایت شایسته بدارد! به خدا سوگند من در حضور فقیهان و در برابر ابن

عباس نشسته ام اما در حضور هیچ یک آنان دلم چنان نلرزید که در برابر شمالرزید! امام(ع) به او فرمود: وای بر تو! آیامی دانی کجا هستی؟

تو در برابر ((خانه‌هایی که خداوند رخصت داده است)) قرار داری این خانه‌ها ما هستیم و تو در برابر آنها هستی قتاده عرض کرد: به خدا راست می

گویی، خدا مرافدای تو کند، به خدا قسم منظور از این خانه‌ها خانه‌های سنگی و گلی نیست.

یاد خدا (متفرقه).

- امام علی(ع): شنونده یاد خدا(نیز) ذاکر است.

- پیامبر خدا(ص): ای اباذر! باید خداوند در سینه تو باشکوه و جلال باشد، پس او را چنان یاد مکن که نادان یاد می کند و (تنها) در هنگام دیدن سگ یا

خوک می گوید: خدایا! خوارش کن.

- از معصومین(ع): همانا در بهشت دشتهایی است که هرگاه ذاکر شروع به ذکر گفتن کند فرشتگان در آن‌ها شروع به کاشتن درخت کنند گاه

فرشته‌ای از کار دست می کشد و پس به او گفته می شود: چرا ایستاده ای؟

می گوید: دوستم دست کشیده است، یعنی از گفتن ذکر خدا.

- پیامبر خدا(ص): ابلیس عرض کرد: پروردگارا! برای هر یک از آفریده‌هایت روزی و معیشتی قرار داده‌ای، روزی من چیست؟

فرمود: هر چه که نام من بر آن برده نشود.

خواری.

خواری.

- امام علی(ع): ای مردم! مردن به از زبون زیستن است و صلابت و سربلندی به از خواری.

- به اندک بسنده کنید و تن به خواری ندهید.
- مرگ آری اما پستی و خواری هرگز به اندک بسنده کردن آری اما دست سوی این و آن دراز کردن هرگز.
- یک ساعت ذلت به عزت روزگار نمی ارزد.
- خود را به پستی میالای هر چند تورا به خواسته هایت برساند ، زیرا هیچ بهایی ، هر چند سترگ ، جبران دین و آبروی از دست رفته ات را نمی کند.
- خویشتن را به هیچ پستی و زبونی آلوده مکن هر چند تو را به آرزوهایت برساند ، زیرا هیچ چیز جبران آنچه را در این راه از دست می دهی نمی کند و بنده دیگری مباش که خداوند تو را آزاد آفریده است .
- در مناجات خود :- خدایا! نخستین چیز گرامی که از من می گیری و نخستین امانت از نعمتهای امانت داده ات به من که باز می ستانی جان من باشد.
- امام حسین (ع) : مرگ با عزت بهتر از زندگی با ذلت است آن حضرت در روز شهادت خود این ابیات را می خواند : مرگ بهتر است از ننگ و ننگ سزاوارتر از آتش (دوزخ) است .
- به خدا سوگند که نه ننگ را به خود راه دهم نه آتش را.
- امام هادی (ع) : هر که برای خود ارزشی قائل نباشد از شرش ایمن مباش .

مؤمن را نشاید که خود را خوار سازد.

- امام صادق (ع) : خدای تبارک و تعالی اختیار هر کاری را به مؤمن داده است ، مگر اختیار خوار کردن خویشتن را.
- مؤمن را نشاید که خویشتن را خوار سازد عرض شد : چگونه خود را خوار می سازد؟
- فرمود : دست به کاری می زند که توانش را ندارد و بدین سان خود را خوار و سرافکنده می کند.
- سزاوار نیست که مؤمن خود را خوار و زبون سازد ، - مفضل بن عمر می گوید :- پرسیدم : چگونه خود را خوار می کند؟
- فرمود : دست به کاری زند که موجب عذر خواهی شود.
- امام سجاده (ع) : حتی اگر شتران سرخ موی به من دهند حاضر نیستم تن به کمترین خواری بسپارم .
- پیامبر خدا (ص) : هر که آزادانه خواری و زبونی را بپذیرد از ما خاندان نیست .
- امام حسین (ع) خطاب به لشکر یزید در روز عاشورا :- هلا! این زنازاده پسر زنازاده مرا میان دو امر مخیر کرده است : میان شمشیر و ذلت اما
- هیئات که من تن به ذلت و پستی دهم خدا و رسول او و نیاکان پاکیزه و دامنه‌های پاک (که مرا پرورده) و دل‌های غیرتمند و جانهای والا و بزرگ منش ،
- خواری را نپذیرند و هلاکت زبوانه را بر کشته شدن شرافتمندان ترجیح ندهند.

عوامل خوارکننده .

- پیامبر خدا(ص) : هر گاه مردم به دینار و درهم بخیل شوند (انفاق نکنند) و مبادله عینه ((۱۱)) کنند و دنبال گاو و گوسفند خود روند و جهاد در راه خدا را واگذارند , خداوند آنان را به خواری افکند و طوق ذلت را از گردنشان بر ندارد مگر آن گاه که به دین خود برگردند.
- امام علی (ع) : مردم از ترس خواری به سوی خواری می شتابند.
- طمع یکی از دو خواری است .
- امام باقر(ع) : هیچ خواری چون خواری طمع نیست .
- امام علی (ع) : کسی که از گرفتاری خود پرده بردارد , به خواری تن داده است .
- امام صادق (ع) : هر که زندگی را دوست بدارد خوار شود.
- آدمی از خواری کوچک بیتیابی می کند و همین او را به خواری بزرگ می کشاند.
- وا گذاشتن حقوق خواری می آورد و انسان در این باره مجبور به دروغ گفتن می شود.
- امام سجاد(ع) : هر کس خردمندی نداشته باشد که ارشادش کند تباه شود و هر کس نابخردی نداشته باشد که حمایتش کند خوار گردد.
- از امام حسن (ع) پرسیده شد : خواری چیست ؟
- فرمود : ترس از راستی .
- امام علی (ع) : هر که به جز از خدا عزت جوید آن عزت او را به هلاکت افکند.
- هر عزتی که پشتوانه اش دینی نباشد خواری است .
- مردی به امام صادق (ع) عرض کرد : میان من و عده ای بر سر چیزی اختلاف پیش آمده است و می خواهم از آن چیز دست بردارم اما به من گفته می شود : دست کشیدن از آن مایه خواری است حضرت فرمود : آن که خوار است ستمگر است (نه تو).
- در نقلی دیگر آمده است : مردی از همسایه خود به آن حضرت شکایت کرد , حضرت فرمود : تحملش کن عرض کرد : مردم مرا به زبونی متهم می کنند حضرت فرمود : زبون کسی است که ظلم می کند.

زبونترین انسان .

- پیامبر خدا(ص) : زبونترین مردم کسی است که مردم را خوار کند.
- از امیرالمؤمنین (ع) سؤال شد : خوارترین خواری چیست ؟
- فرمود : آزمندی به دنیا.

گناه .

گناه .

قرآن .

((وگناه را , چه آشکار باشد و چه پنهان , ترک گویند آنان که مرتکب گناه می شوند , به سزای اعمال خود خواهند رسید)).

((این ستمگران را از عذاب بهره ای است همانند بهره ای که یارانشان داشتند پس به شتاب چیزی از من نخواهند)).

((آری , آنان که مرتکب کاری زشت می شوند و در گناه غرقه می گردند, اهل جهنمند و جاودانه در آن)).

((و بدانید که پیامبر خدا در میان شما است اگر در بسیاری از امور از شما فرمان ببرد به رنج می افتید ولی خدا ایمان رامحسوب شما ساخت و آن را در دلتان بیاراست و کفر و فسق و عصیان را در نظرتان ناخوش گردانید , اینان خود راه یافتگانند)).

- امام علی (ع) : بدانید که گناهان اسبان چموشی هستند که گناهکاران بر آنها نشسته و لگامهایشان را رها کرده اند و گناهان آنان را در آتش فرو می افکند.

- گناهان درد و دارو (ی آنها) استغفار است و شفایش به این است که عود نکنند.

- پیامبر خدا(ص) : از مستی گناه پرهیز , زیرا گناه همچون شراب و بلکه شدیدتر از آن مستی می آورد خدای تعالی می فرماید : ((کر و لال و کورند و پس آنان (از کفر به ایمان) باز نمی گردند)).

- امام علی (ع) : ای انسان ! چه چیز تو را به گناه کردن گستاخ کرده و چه چیز تو را در مقابل پروردگارت به غرور و داشته و چه چیز تو را به تباه کردن خویش خود داده است ؟

.

- کسی که با گناه به پیروزی دست یابد پیروز نیست و کسی که با (توسل به) بدی چیره گردد (در حقیقت) شکست خورده است .

- پیامبر خدا(ص) : مبادا از روی مهر و محبت به خانواده ات , طاعت خدا را واگذاری و به نافرمانی او روی آوری , زیرا خدای تعالی می فرماید :

((ای مردم ! از پروردگارتان بترسید و از آن روزی بهراسید که نه پدری می تواند برای فرزندش کاری بکند و نه فرزندى برای پدرش)).

- امام کاظم (ع) : در هر شب و روز از جانب خدای عزوجل آواز دهنده ای ندا می دهد : ای بندگان خدا! از نافرمانی خدا باز ایستید, باز ایستید, زیرا اگر به خاطر حیوانات چرنده و کودکان شیرخواره و سالخوردگان خمیده پشت نبود , چنان عذابی بر سر شما ریخته می شد که ریزه ریزه می شدید.

پرهیز از گناه .

- امام علی (ع) : در شگفتم از مردمی که از غذا پرهیز می کنند چون می ترسند به سلامتی شان آسیب برسانند , چگونه از گناهان که آنها را به آتش می افکند پرهیز نمی کنند!

- امام سجاده(ع) : در شگفتم از کسی که از خوردن غذایی که برایش ضرر دارد پرهیز می کند اما از گناه که به او زیان می رساند

پرهیز نمی

کند!

- امام باقر(ع) : تعجب است از کسی که به خاطر ترس از بیماری از خوردن غذا پرهیز می کند , چگونه از ترس آتش دوزخ از گناهان پرهیز نمی کند!

خردمند گناه نمی کند.

- امام کاظم(ع) : همانا خردمندان زیادی دنیا را رها کردند چه رسد به گناهان ! در حالی که ترک دنیا فضیلت و ارزش است و ترک گناهان واجب .

- پیامبر خدا(ص) : هر که گناهی را مرتکب شود عقلی از او جدا شود که دیگر هرگز باز نگردد.

- امام علی(ع) : اگر خداوند برای نافرمانی از خود بیم (آتش) هم نمی داد باز واجب بود که به پاس نعمتهایش نافرمانی نشود.

- اگر خداوند سبحان به طاعت خود ترغیب هم نمی کرد باز به امید رحمت او واجب بود که از او اطاعت شود.

دوری از گناه سزاوارتر از انجام کار خوب است .

- امام علی(ع) : دوری کردن از بدیها سزاوارتر از انجام خوبیهاست .

- تلاش و کوشش کنید و اگر عمل نمی کنید گناه هم نکنید , زیرا کسی که بنایی می سازد و ویرانش نمی کند , ساختمانش برافراشته می شود و

هر چند اندک اما کسی که می سازد و(سپس) ویران می کند بنایش برافراشته نمی شود.

- امام باقر(ع) : پرهیز از به خاک درافتادن بهتر است از این که خواهش کنی بلندت کنند.

هشدار که کارهای بد چیره نشود.

قرآن .

((هر کسی کار نیکی انجام دهد ده برابر به او پاداش دهند و هر که کار بدی انجام دهد تنها همانند آن کیفر بیند بی آن که ستمی بر آنها رفته باشد)).

- امام علی(ع) - از وصیت های آن حضرت به فرزندش حسن(ع) - : در پذیرفتن توبه بر تو سخت نگرفته و به علت گناه تو را در تنگنا نینداخته و

از رحمت خویش نومیدت نکرده است , بلکه خود داری تو از گناه را حسنه به شمار آورده و گناهات را یک و حسنه ات را ده به شمار آورده و در توبه و

بازگشت را برای تو گشوده است .

- امام سجاده(ع) : بدا به حال کسی که یک هایش بر ده هایش چیره آید.

کسی که بانافرمانی خدا به دنبال کاری باشد.

- پیامبر خدا(ص) : کسی که با معصیت و نافرمانی خدا به دنبال کاری باشد از مطلوب خود دورتر و به آنچه از آن می ترسیده است

نزدیکتر گردد.

- امام صادق (ع): مردی به حسین و صلوات الله علیه، نوشت: مرا دو کلمه موعظه کن آن حضرت به او نوشت: هر که با نافرمانی خدا کاری را بجوید، مطلوب خود را بیشتر از دست دهد و به آمدن آنچه از آن دوری می کرده است بیشتر شتاب بخشد.

تظاهر به گناه.

- امام رضا (ع): کسی که گناه (خود) را آشکار کند خوار فرو گذاشته شود و کسی که گناه را مخفی و پوشیده بدارد آمرزیده شود.

- امام علی (ع): آشکارا خدای سبحان را نافرمانی کردن، کیفرها را شتاب می بخشد.

- از آشکار کردن فسق و فجور (خود) پرهیز که آن از بدترین گناهان است.

- کسی که آشکارا گناه کند پرده در است.

- پیامبر خدا (ص): همه امت من بخشوده می شوند مگر پرده دران، یعنی کسانی که در شب کاری (خلاف) انجام می دهند و پروردگارشان آن را

پرده پوشی می کند اما صبح که می شود می گویند: فلانی! من دیشب چنین و چنان کردم.

- امام صادق (ع): من برای کسانی از این امت که حق ما را بشناسند امید نجات دارم مگر سه کس: قدرتمند ستمگر، هواپرست و کسی که آشکارا

فسق کند.

بزرگترین گناهان.

- امام علی (ع): بزرگترین گناه نزد خدای سبحان، گناهی است که گنه کار آن را کوچک شمارد.

- سخت ترین گناه در نظر خدای سبحان گناهی است که گنه کار آن را ناچیز انگارد.

- بدترین گناه آن است که گنه کار آن را سبک شمارد.

- پیامبر خدا (ص): بزرگترین گناه نزد خدا این است که برای خدایی که تو را آفریده است شریک قرار دهی و فرزندت را از ترس هزینه اش بکشی و

با زن همسایه ات زنا کنی.

- در پاسخ به این سؤال عبدالله بن مسعود که: کدام گناه بزرگتر است؟

فرمود: این که برای خدایی که تو را آفریده است شریک قرار دهی عرض کردم: بعد از آن کدام گناه؟

فرمود: این که فرزندت را از ترس خرجش بکشی عرض کردم: سپس کدام گناه؟

فرمود: این که با زن همسایه ات زنا کنی پس خداوند درتایید این فرمایش پیامبر این آیه را نازل کرد: ((و کسانی که با الله خدایی دیگر را نمی

خوانند)).

- امام باقر (ع): همه گناهان بدند و بدترین آنها گناهی است که بر آن گوشت و خون بروید.

- امام علی (ع): بزرگترین گناه، به ناحق خوردن مال مسلمان است.

- بزرگترین گناه نزد خداوند، گناهی است که مرتکبش بر آن اصرار ورزد.
- نادانی انسان به عیبهای خویش، از بزرگترین گناهان اوست.
- امام سجاده (ع): از شادمانی به گناه پرهیز، زیرا شاد شدن از گناه بدتر از ارتکاب آن است.

کنیف ترین گناهان.

- امام صادق (ع): کنیف ترین گناهان سه گناه است: کشتن حیوان بی زبان، ندادن مهریه زن و نپرداختن مزد کارگر.

گناهانی که آمرزیده نمی شود.

قرآن.

((هر آینه خدا گناه کسانی را که به او شرک آورند نمی آمرزد و گناهان دیگر را برای هر که بخواهد می آمرزد و هر که به خدا شرک آورد،

دروغی ساخته و گناهی بزرگ مرتکب شده است)).

- امام علی (ع): از جمله حکمهای قطعی خدا در قرآن حکیم این است که بنده چنانچه بایکی از این اعمال خدایش را ملاقات کند و از آنها توبه نکرده

باشد - هر چند (درانجام اعمال نیک) خود را به زحمت انداخته و عملش را خالص کرده باشد - سودی نمی برد: درعبادت و پرستش خدا که بر او

واجب کرده است شرک ورزیده باشد، یا آتش خشم خویش را با کشتن کسی فرو نشانده باشد، یا کاری را که خود کرده است به دیگری نسبت دهد (و)

او را بدان متهم سازد)، یا برای رسیدن به نیاز و خواسته خود از مردم بدعتی در دین پدید آورد، یا بامردم دو رو باشد و یا دو زبان باشد.

- پیامبر خدا (ص): خداوند هر گنهکاری را می آمرزد مگر کسی را که دینی نو پدید آورد، یا مزد کارگری را ندهد، یا شخص آزادی را بفروشد.

- امام سجاده (ع): کسی که شب سیربخواهد در کنارش مؤمنی گرسنه و بی غذا باشد، خداوند عزوجل فرماید: ای فرشتگان من! شما گواه باشید!

که من این بنده را فرمان دادم و او نافرمانی من کرد و از جز من فرمان برد، من او را به کارش واگذار کردم، به عزت و جلالم سوگند که هرگز او

را نمی بخشم.

- امام علی (ع): گناهان سه دسته اند گناهی که آمرزیده می شود، گناهی که آمرزیده نمی شود و گناهی که برای مرتکب آن هم امیدواریم وهم

بیمناک اما آن گناهی که آمرزیده می شود (گناه آن) بنده ای است که خداوند او را در دنیا به کیفر گنااهش رسانده است، پس خداوند باگذشت تر و

بزرگوarter از آن است که بنده اش را دوبار کیفر دهد و اما گناهی که آمرزیده نمی شود، ستم کردن بندگان به یکدیگر است و اما گناه سوم گناهی است

که خداوند آن را از بندگانش پوشیده داشته و توبه از آن را نصیب گنهکار کرده است و لذا از گناه خویش بیمناک و به پروردگارش امیدوار گشته است

ما نسبت به این شخص همان حالی را داریم که او نسبت به خود دارد (در بیم و امید به سر می برد).

- پیامبر خدا(ص) : از گناهایی که آمرزیده نمی شود پرهیزید : خیانت در غنائیم , زیرا هر که در چیزی از غنائیم دست خیانت برد روز قیامت آن را

با خود بیاورد و رباخواری , زیرا رباخوار در روز قیامت چون کسی از قبر برمی خیزد که بر اثر بسودن شیطان دیوانه شده است .

- امام صادق (ع) : (ای پسر جنبد) هر گناهی آمرزیده می شود جز نارضایتی همکیشان (از تو).

- امام باقر(ع) : از جمله گناهایی که آمرزیده نمی شود این سخن انسان است که بگوید : کاش جز به همین گناه باز خواست نشوم .

- پیامبر خدا(ص) : هر گناهی توبه دارد مگر بد اخلاقی , زیرا آدم بد اخلاق از هر گناهی که در آید (و توبه کند) به گناهی دیگر می افتد.

- امام سجاد(ع) : خداوند هر گناهی از مؤمن را می بخشد و در دنیا و آخرت او را از آن گناه پاک می سازد مگر دو گناه : ترک تقیه و ضایع کردن حقوق برادران .

- امام صادق (ع) : هر گاه آهنگ کار بدی کردی , آن را انجام نده , زیرا گاه خداوند بنده را در حال ارتکاب معصیتی می بیند و می فرماید : به عزت و جلال خود سوگند که از این پس هرگز او را نمی بخشم .

بر حذر داشتن از گناه در خلوت .

- امام علی (ع) : از معاصی خدا در تنهاییها(ی خود) پرهیزید , زیرا آن که شاهد است (یعنی خداوند) همان داور است .
- امام باقر(ع) : هر که در خلوت گناه کند خداوند به او اعتنا نمی کند.

گناه آشکار و پنهان .

قرآن .

((و گناه را , چه آشکار باشد و چه پنهان , ترک گوید آنان که مرتکب گناه می شوند به سزای اعمال خود خواهند رسید)).

((و به کارهای زشت , چه آشکار و چه پنهان , نزدیک مشوید)).

- امام باقر(ع) - در باره آیه ((به کارهای زشت نزدیک مشوید)) - : آشکارش زناست و پنهانش , داشتن رابطه دوستانه (با نامحرم) .

گفتنی است که این بیان از باب تعیین و روشن کردن مصداق است و گرنه آیه منحصر به این مورد نیست .

سبک و کوچک شمردن گناه .

- امام صادق (ع) : همانا خداوند بنده ای را که در گناه بزرگ به او توجه کند دوست دارد و بنده ای را که گناه اندک را ناچیز شمارد دشمن دارد.

- امام باقر(ع) : مصیبتی چون کوچک شمردن گناهت و رضایت دادن به وضعیت موجودت نیست .

- کردار بد خود را کوچک مشمار , زیرا(در قیامت) آن را ناخوشایند خواهی دید.

- پیامبر خدا(ص) : ای پسر مسعود, هیچ گناهی را خرد مشمار و از گناهان بزرگ دوری کن , زیرا در روز قیامت چون بنده به گناهان خود بنگرد

چشمانش چرک و خون خواهد گریست خدای تعالی می فرماید : ((روزی که هر کس کرده خود را بیابد)).

- همانا مؤمن گناه خود را چونان تخته سنگی بزرگ می بیند که می ترسد به روی او بیفتد و کافر گناه خویش را مانند مگسی می بیند که از جلوی بینی اش رد شود.

- امام علی(ع) : خداوند خشم خود را در معصیتش پنهان کرده است , بنابراین , هیچ معصیتی را خرد مشمارید , زیرا چه بسا که آن معصیت با خشم خدا همراه باشد و تو ندانی .

- پیامبر خدا(ص) : هرگاه خداوند تبارک و تعالی خوبی بنده ای را بخواهد گناهان او را در برابر چشمانش مجسم می کند و بار گناه را بردوش او سنگین می سازد و هرگاه بدی بنده ای را بخواهد گناهانش را از یادش می برد.

گناهان کوچک راهی است به سوی گناهان بزرگ .

- امام کاظم(ع) : مسیح(ع) به حواریان فرمود : همانا گناهان کوچک از نیرنگهای ابلیس است او گناهان را در نظر شما کوچک جلوه می دهد و در

نتیجه , گناهان جمع و زیاد می شوند و شما را در میان می گیرند.

- امام صادق(ع) : رسول خدا(ص) در زمینی خشک و بی گیاه فرود آمد و به اصحابش فرمود : مقداری هیزم بیاورید عرض کردند : ای رسول

خدا! ما در سرزمینی خشک و بی گیاه هستیم که در آن هیزمی یافت نمی شود حضرت فرمود : هر کس هر چه یافت بیاورد آنها هیزمها را جمع

کردند و در برابر حضرت انباشتند پس , رسول خدا(ص) فرمود : گناهان نیز این گونه جمع می شود آن گاه فرمود : از گناهان خرد انگاشته

بپرهیزید , زیرا هر چیزی بازخواست کننده ای دارد بدانید که بازخواست کننده گناهان می نویسد : ((هر کاری را که پیش از این کرده اند و هراثر

و نشانی که به جا گذاشته اند و هر چیزی را در کتاب مبین (لوح محفوظ) شماره کرده ایم)).

- امام کاظم(ع) : گناهان اندک را کم مشمارید , زیرا همین گناهان اندک روی هم جمع می گردند و زیاد می شوند.

- امام رضا(ع) : گناهان کوچک مسیر گناهان بزرگند و کسی که از خداوند در کم ترس نداشته باشد, در زیاد نیز از او نمی ترسد.

- امام علی(ع) : گناهان اندک را خرد مشمارید , زیرا گناه کوچک (کم کم) انباشته می شود و به گناه بزرگ تبدیل می گردد.

پرهیز از گناهان خرد انگاشته .

- زید شحام : امام صادق (ع) فرمود : از گناهان خرد پنداشته پرهیزید که این گناهان آمرزیده نمی شود عرض کردم : گناهان خرد پنداشته چیست ؟

فرمود : آدمی گناه کند و بگوید : چه خوب می شد اگر جز این گناهی دیگر نمی داشتم .

- امام صادق (ع) : از گناهان خرد انگاشته پرهیزید ، زیرا آنها را نیز بازخواست کننده ای است هیچ یک از شما نگویید : گناه می کنم و از خدا آمرزش می طلبم ، زیرا خدای تعالی می فرماید : ((اگر آنها (کردار و گفتار بندگان) بر وزن دانه خردلی باشد)).

- امام باقر (ع) : از گناهانی که به نظر تان کوچک می آید پرهیزید ، زیرا آنها را نیز بازخواست کننده ای است .

- پیامبر خدا (ص) : همانا ابلیس به گناهان محقر شما خشنود است .

- همانا آدمی کار خوب انجام می دهد و به آنها تکیه می کند و گناهان حقیر پنداشته را نیز انجام می دهد اما هنگامی که با خداوند دیدار می کند و او را بر خود خشمگین می بیند و آدمی کار بد می کند و سپس از آن دست می شوید ، چنین کسی در روز قیامت (از خشم خدا) در امان است .

- به خردی گناه منگرید بلکه بنگرید که به چه کسی گستاخی کرده اید .

گناهان کبیره .

قرآن .

((اگر از گناهان بزرگی که شما را از آن نهی کرده اند اجتناب کنید ، از دیگر گناهانتان در می گذریم و شما را به مکانی نیکو در می آوریم ((

((کسانی که از گناهان بزرگ و زشتیها اجتناب می کنند - جز آن که گناهی کوچک از آنها سرزند - بدانند که آمرزش پروردگار تو فراگیر است و او به شما آن گاه که از زمین بیافریدتان و آن گاه که در شکم مادران پنهان بودید ، آگاه تراست خویشتان را بی گناه بدانید اوست که پرهیزگار را بهتر می شناسد)).

- امام صادق (ع) : درباره آیه ((از گناهان بزرگی که شما را از آن نهی کرده اند)) فرمود : گناهان بزرگ (کبیره) آنهایی است که خداوند عزوجل (مرتکب) آنها را مستوجب آتش دانسته است .

- گناهان کبیره هفت تاست : کشتن عامدانه مؤمن ، تهمت زدن به زن پاکدامن ، فرار از میدان جهاد با دشمن ، تعرب بعد از هجرت ((۱۲)) ،

خوردن به ناحق مال یتیم ، رباخواری بعد از دانستن (حرمت آن) و هر چیزی که خداوند به سبب آن آتش دوزخ را واجب کرده است .

- دروغ بستن به خدای عزوجل و پیامبر او و اوصیا (ع) از گناهان کبیره است .

- تهمت زدن به زنان پاکدامن از کبایر است , زیرا خداوند عزوجل می فرماید : ((در دنیا و آخرت نفرین شده اند و آنان را عذابی بزرگ است)) .

- پیامبر خدا(ص) : گناهان کبیره عبارتند از : شرک و رزیدن به خدا , آزردن پدر و مادر , قتل نفس (آدم کشی) و سوگند دروغ عمدی (برای ضایع کردن حقوق دیگران و خوردن مال مردم) .

- امام باقر(ع) : در پاسخ به سؤال از کبایر فرمود : هر گناهی که خداوند برای آن وعده آتش داده است (کبیره می باشد) .
- پیامبر خدا(ص) : گناهان بزرگ نه تاست : بزرگترین آنها شرک و رزیدن به خدای عزوجل است و کشتن مؤمن و ربا خواری و خوردن مال یتیم و

تهمت زدن به زن پاکدامن و فرار از میدان جهاد و رنجاندن پدر و مادر و در هم شکستن حرمت بیت الحرام و جادوگری , هر کس پاک از این نه گناه خدای عزوجل را دیدار کند با من در بهشتی خواهد بود که درهای آن از طلاست .

- امام علی (ع) : گناهان کبیره عبارتند از : شرک و رزیدن به خدا , آدم کشی , خوردن مال یتیم , تهمت زدن به زن پاکدامن فرار از میدان جهاد , تعرب

بعد از هجرت , جادوگری , آزردن پدر و مادر , ربا خواری , جدا شدن از جامعه مسلمانان و شکستن پیمان (بیعت یا معامله) .
- امام صادق (ع) : قتل نفس (آدم کشی) از گناهان کبیره است , زیرا خدای عزوجل می فرماید : ((و هر که مؤمنی را از روی عمد بکشد سزایش جاودانه شدن در دوزخ است)) .

بزرگترین گناهان کبیره .

- امام علی (ع) : در پاسخ به پرسش از بزرگترین کبایر , فرمود : ایمن و غافل بودن از مکر (عذاب و مهلت) خدا , مایوس شدن از یاری خدا و نومییدی از رحمت خدا .

اصرار بر گناه .

قرآن .

((و آن کسان که چون مرتکب کاری زشت شوند یا به خودستمی کنند , خدا را یاد می کنند و برای گناهان خویش آمرزش می خواهند و کیست جز خدا که گناهان را بیامرزد؟ و چون به زشتی گناه آگاهند در آنچه می کردند پای ن فشارند)) .

- امام باقر(ع) : درباره آیه ((بر آنچه می کردند پای ن فشارند)) , فرمود : اصرار بر گناه این است که بنده گناه کند و آمرزش نطلبد و در فکر توبه

هم نباشد این است اصرار (بر گناه).

- امام صادق (ع) : اصرار بر گناه به معنای ایمن دانستن خود از عذاب خداست و کسی ، جززیانکاران ، خود را از مکر (عذاب و مهلت)

خداوند ایمن نداند.

- پیامبر خدا(ص) : خشکیدگی چشم (نگریستن از خوف خدا) و سنگدلی و حرص زدن زیاد برای طلب روزی و اصرار بر گناه از نشانه های شقاوت است .

- چهار چیز دل را می میراند : گناه روی گناه .

- با استغفار کبیره نباشد و با اصرار صغیره معنا ندارد ((۱۳)).

- امام علی (ع) : بزرگترین گناه نزد خدا گناهی است که مرتکبش بر آن اصرار ورزد.

- در شگفتم از کسی که سختی انتقام خداوند را از خود می داند و همچنان بر گناه خویش اصرار می ورزد.

شاد شدن به گناه .

- امام سجاد(ع) : از شاد شدن به گناه پرهیز که شاد شدن به گناه از ارتکاب آن بدتر است .

- امام علی (ع) : بالیدن به گناهان ، زشت تر از ارتکاب آنهاست .

گناهی بزرگتر از بالیدن به تبهکاریها نیست .

- رستگار نشود آن که به رذایل خود ببالد.

- هر که از معاصی خداوند لذت برد خداوند او را به خواری افکند.

- شیرینی گناه را دردناکی کیفر از بین می برد.

نقش گناهان در تباهی دل .

قرآن .

((حقا ، که کارهایی که کرده بودند بر دلپایشان مسلطشد)).

- امام صادق (ع) : پدرم (ع) می فرمود : هیچ چیز بیشتر از گناه دل را تباه نمی کند ، همانا دل گناه می کند و بر آن اصرار می ورزد تا جایی که

سرانجام گناه بر آن چیره می گردد و دل را زیر و زبر می کند.

- هر گاه آدمی گناهی کند نقطه سیاهی در دلش پدید می آید اگر توبه کرد آن نقطه پاک می شود و اگر باز هم گناه کرد آن نقطه بزرگتری شود ، تا

جایی که همه دلش را فرا می گیرد و زان پس هرگز روی رستگاری را نمی بیند.

- امام باقر(ع) : هیچ بنده ای نیست مگر آن که در دلش نقطه ای سفید وجود دارد ، پس هر گاه گناهی مرتکب شود ، در آن نقطه ، نقطه ای سیاه پدید

آید که اگر توبه کرد آن سیاهی می رود و اگر در گناهان فرو رفت نقطه سیاه افزایش می یابد چندان که همه سفیدی رافرو می پوشاند و چون سفیدی

پوشانده شد گنهکار دیگر هرگز به خیر و صلاح باز نمی آید این است سخن خدای عزوجل که : ((حقا , که بر دلهايشان مسلط شد)).

- امام علی (ع) : اشکها نخشکيد مگر به سبب سختدلی و دلها سخت نشد مگر به سبب گناهان زیاد .

نقش گناهان در زوال نعمتها.

- امام صادق (ع) : خداوند هر نعمتی را که به بنده ای داد از او نگرفت مگر به سبب گناهی که سزاوار سلب آن نعمت شد.
- امام علی (ع) : هیچ نعمتی و هیچ خرمی از زندگی زایل نشد مگر به سبب گناهی که مرتکب شدند , چه , خداوند به بندگان ستم نمی کند.

- امام صادق (ع) : همانا بنده گناهی می کند و به سبب آن از نماز شب محروم می شود سرعت تاثیر کار بد در آدمی از سرعت تاثیر کار در گوشت بیشتر است .

- پیامبر خدا(ص) : از گناهان دوری کنید , زیرا گناهان خوبها را محو می کند , همانا بنده (گاه) گناه می کند و به سبب آن دانشی را که داشته است فراموش می کند.

نقش گناهان در فرود آمدن بلاها.

قرآن .

((اگر شما را مصیبتی رسد , به خاطر کارهایی است که می کنید و خدا از بسیاری در می گذرد)).

- امام صادق (ع) : هیچ رگی (بر اثر تب و بیماری) نزند و هیچ پایی به سنگ نخورد و هیچ سردرد یا مرضی رخ ندهد , مگر در اثر گناه این فرموده

خدای عزوجل در کتاب اوست که : ((اگر شما را مصیبتی رسد به خاطر کارهایی است که می کنید و خدا بسیاری را می بخشد)) گناهی که

خداوند می بخشد بیشتر از گناهی است که از آنها باز خواست می کند.

- امام علی (ع) : از گناهان دوری کنید , زیرا هیچ بلیه ای رخ ندهد و از هیچ روزی کم نشود مگر به سبب گناهی , حتی خراش برداشتن و به سر

در آمدن و مصیبت خداوند عزوجل می فرماید : ((اگر شما را مصیبتی رسد)).

- گاهی اوقات خداوند به جسم یا مال یا فرزند و یا همسر مؤمن آسیبی وارد می آورد و این آیه را تلاوت کرد : ((اگر شما را مصیبتی رسد)) و سه بار

دستانش را به هم چسباند و هر بار فرمود : ((و بسیاری از گناهان را نیز می بخشد)).

- پیامبر خدا(ص) : هیچ رگی (بر اثر بیماری) نزند و هیچ پایی نلغزد مگر به سبب گناهی که می کنید و آنچه که می بخشد بیشتر است .

- امام صادق (ع) : همانا مؤمن گناه می کند و به سبب آن از روزی محروم می شود.

- امام باقر(ع) : همانا بنده گناه می کند و به سبب آن روزی از او گرفته می شود.

- امام علی (ع) : از گناهان دوری کنید , زیرا جلو روزی بنده به سبب گناه گرفته می شود.
- امام رضا(ع) : هر گاه بندگان مرتکب گناهانی شوند که قبلا- انجام نمی داده اند , خداوند بلاهایی را بر ایشان پدید آورد که سابقه نداشته است
- امام صادق (ع) : کسانی که بر اثر گناهان می میرند بیشترند از کسانی که بر اثر رسیدن اجل می میرند.

آثار گناهان در خشکی و دریا.

- قرآن .
- ((به سبب اعمال مردم , فساد در خشکی و دریا آشکار شد تا به آنان جزای بعضی از کارهایشان را بچشانند , باشد که باز گردند)).
- امام باقر(ع) : هیچ سالی کم بارش تر از سال دیگر نیست , بلکه خداوند باران را هر جا که خواهد می باراند (اما) هر گاه مردمی مرتکب گناهان شوند , خدای عزوجل بارانی را که برای آنان مقدر کرده بود از ایشان باز دارد.

آثار گناهان بر روی غیر گنهکاران .

- پیامبر خدا(ص) : گناه برای غیر گنهکار (نیز) شوم است , (زیرا) اگر با گنهکار مخالفت کند, گرفتار شود , اگر از او غیبت کند گنهکار شود و اگر به گناه رضایت دهد در آن شریک گردد .

گناهانی که آثار خاصی دارند.

- امام رضا(ع) : هر گاه حکمرانان دروغ بگویند باران بند می آید و هر گاه سلطان ستم کند دولت سست و بی اعتبار شود و هر گاه زکات داده نشود چارپایان بمیرند.
- امام صادق (ع) : گناهانی که نعمتها را دگرگون می کند , زورگویی و سرکشی است و گناهانی که پشیمانی به بار می آورد آدم کشی است و گناهانی که انتقام و کیفرها را فرود می آورد ستم است و گناهانی که پرده ها را می برد (و آبرو و حیثیت ها را می برد) شرابخواری است و گناهانی که جلوی روزی را می گیرد زناست و گناهانی که مرگ و نیستی را شتاب می بخشد , بریدن پیوند خویشاوندی است و گناهانی که مانع استجاب دعا می شود و فضا را تیره و تار می کند , آزردن پدر و مادر است .
- امام سجاد(ع) : گناهانی که از استجاب دعا جلوگیری می کنند عبارتند از : بد نیتی , خبث باطن , دورویی با برادران , باور نداشتن به اجابت دعا , به تاخیر انداختن نمازهای واجب تا آن که وقتشان بگذرد , تقرب نجستن به خدای عزوجل با نیکوکاری و صدقه , بد زبانی و زشتگویی .

- گناهایی که بارش آسمان را بازمی دارند عبارتند از: قضاوت ظالمانه قاضیان، شهادت دروغ و کتمان شهادت.

گناهان زود کیفر.

- پیامبر خدا(ص): سه گناه است که کیفرشان در همین دنیا می رسد و به آخرت نمی افتد: آزردن پدر و مادر، زورگویی و ستم به مردم و

ناسپاسی نسبت به خوبیهای دیگران.

- امام باقر(ع): چهار چیز است که کیفرشان از هر گناهی زودتر به انسان می رسد: کسی که تو به او خوبی کنی و او پاداش آن را به بدی دهد،

کسی که تو به او ستم نکنی و او به تو ستم کند، کسی که در کاری با او پیمان بندی و توبه پیمانت وفادار مانی و او خیانت و پیمان شکنی کند و کسی که

تو با او پیوند برقرار کنی و او پیوند ببرد.

در کتاب امیر المؤمنین (ع) آمده است: سه گناه است که صاحب آنها در همین دنیا کیفرش را ببیند: ستم، بریدن پیوند خویشاوندی و سوگند دروغ.

- امام علی (ع)، در یکی از خطبه های خود می فرماید: پناه می برم به خدا از گناهایی که مرگ و نیستی را شتاب می بخشد عبدالله بن کوا

یشکری برخاست و عرض کرد: ای امیر المؤمنین! آیا گناهایی هم هست که مرگ را شتاب می بخشد؟

فرمود: وای بر تو! آری، قطع رحم.

- در پاسخ به این سؤال که: کیفر کدام گناه زودتر دامنگیر گنهکار می شود؟

فرمود: ستم کردن به کسی که یاوری جز خدا ندارد و کوتاهی در شکر نعمت و دراز کردن دست ستم برفقی.

- کیفر دست درازی به کسی که به تو دست درازی نمی کند، از کیفر هر گناه دیگر زودتر دامنگیر آدمی می شود.

داروی گناهان.

- پیامبر خدا(ص): هر دردی را دارویی است و داروی گناهان استغفار است.

- عمار بن یاسر: در شهر کوفه قدم می زدم که دیدم امیر المؤمنین علی (ع) نشسته و عده ای از مردم گردش را گرفته اند و آن حضرت برای

اصلاح هر فردی به فراخور حالش نسخه ای تجویز می کند من عرض کردم: ای امیر المؤمنین! آیا برای گناهان هم دارویی داری؟

فرمود: آری، بنشین من دو زانو نشستم تا آن که مردم پراکنده شدند، پس حضرت رو به من کرد و فرمود: دارویی را که برای

می گویم فراهم

کن عرض کردم: بفرما ای امیر المؤمنین فرمود: برگ فقر، ریشه صبر، هلیله کتمان، بلیله رضا، غاریقون اندیشه، سقمونیای اندوه، آن را با

آب پلکهامخلوط کن و در دیگ نگرانی بجوشان و زیر آتش ترس قرارش ده، سپس آن را از صافی بیخوابی بگذران و

درحالی که (از آتش

عشق و فراق) می سوزی بنوش این است دارو و درمان تو ای دردمند.

پرده پوشی خدا نسبت به گنهگار.

- امام صادق (ع): خدای تبارک و تعالی برای بنده مؤمن خود چهل سپر قرار داده است هر گاه گناهی [بزرگ] از او سرزند یک سپر کنار می رود

و چون از برادر مؤمن خود عیبی بداند و او را بدان سرزنش کند دیگر سپرها کنار روند و بی پرده ماند و بدین سان در آسمان به زبان فرشتگان رسوا شود و در زمین به زبان مردم.

- امام علی (ع): هیچ بنده ای نیست جز آن که چهل سپر بر سر او باشد تا آن که چهل گناه کبیره کند، چون چهل گناه بزرگ از او سرزد آن سپرها از روی سرش کنار روند.

- پیامبر خدا(ص): مؤمن در پوشش هفتاد و دو پرده است و چون گناهی کند یک پرده دریده شود و اگر توبه کرد خداوند آن پرده را با هفت پرده دیگر به او باز گرداند.

- امام علی (ع): چه بلند مرتبه است آن خدایی که در عین قدرتمندی بردبار است! و چه پستی تو که با آن همه ضعف بر نافرمانی او گستاخی! حال

آن که در پناه عفو و پرده پوشی او به سر می بری و در فراخنای فضل و نعمت او می گردی و او فضل خود را از تو دریغ نکرد و پرده اش را (که

بر گناهانت کشیده) ندید، بلکه در نعمتی که به تو ارزانی داشت، یا گناهی که از تو پوشاند، یا بلایی که از تو برگرداند، لحظه ای از لطف و

فضل او دور نبوده ای حال اگر فرمائش را بری چه می کند!

پاک کننده های گناهان.

۱- کیفر دنیوی.

- امام صادق (ع): هر گاه خداوند خوبی بنده ای را بخواهد در همین دنیا کیفرش دهد و چون برای بنده ای بد بخواهد گناهانش را نگه دارد تا در روز قیامت کیفر بیند.

- پیامبر خدا(ص): هر گاه مؤمن مرتکب گناهان شود، به سبب آنها گرفتار فقر آید اگر آن گناهانش را پاک نکرد به بیماری مبتلا شود و اگر آن

هم گناهانش را نزدود به ترس از تعقیب قدرت حاکمه گرفتار آید و اگر این نیز گناهانش را پاک نکرد هنگام مردن بسختی جان دهد تا آن که سرانجام

خدا را بدون گناهی که به سبب آن بازخواست شود، دیدار کند و دستور داده شود که او را به بهشت برند.

- امام علی (ع) : هریک از شیعیان ما کاری را که مانعی کرده ایم مرتکب شود , پیش از آن که بمیرد به مال یا فرزند و یا به خودش بلایی برسد که به سبب آن گناهانش پاک شود و خدای عزوجل را بدون گناه دیدار کند اگر چیزی از گناهانش هنوز باقی مانده باشد در هنگام مردن بسختی جان دهد.

- پیامبر خدا(ص) - از قول جبرئیل (ع) از خدای عزوجل - : ای محمد! من ورود به بهشت را بر همه پیامبران ممنوع کرده ام تا تو و علی و

پیروانتان وارد آن شوید مگر آن کس از پیروانتان که گناه کبیره ای مرتکب شود , در این صورت او را به بلایی در مالش یا ترس از سلطان گرفتار کنم

تا آن که فرشتگان با بشارت و شادمانی استقبالش کنند و من از او در خشم نباشم و این به سبب گناهی باشد که از او سرزده است .

- امام رضا(ع) , درباره آیه ((و در آن روز از گناه هیچ جنی و آدمی نپرسند)) فرمود : کسی که به حق اعتقاد داشته باشد و گناه کند و بی توبه از

دنیا رود در برزخ به سبب آن گناه عذاب بیند و روز قیامت در حالی بیرون آید که گناهی ندارد تا از آن بازخواست شود.

- پیامبر خدا(ص) : زن و مرد مؤمن پیوسته در جان و مال و فرزندش گرفتار بلا می شود تا آن که بدون گناه خدا را دیدار کند .
۲- بیماریها.

- امام رضا(ع) : بیماری برای مؤمن تطهیر و رحمت است و برای کافر عذاب و لعنت , بیماری همواره با مؤمن هست تا آن که گناهانش بکلی پاک شود.

- پیامبر خدا(ص) : بیماری , گناهان را پاک می کند.

- امام علی (ع) : هرگاه خداوند بنده ای را دردمند کند به اندازه بیماریش گناهان او را می زداید.

- پیامبر خدا(ص) : لحظات درد کشیدن , لحظه های گناهان را می برد.

- یک شب تب داشتن کفاره یک سال (گناه) است .

- بیماری , تن را از گناهان می پالاید , همچنان که دم آهنگری ناخالصی آهن را می زداید.

- علی بن الحسین (ع) هرگاه بیماری را می دید که بهبود یافته است , به او می فرمود : پاکی ((از گناهان)) را به تو تبریک می گویم , عمل)

شایسته) را از نو آغاز کن .

- امام علی (ع) , درباره بیماری کودکان فرمود : کفاره گناهان پدر و مادر آنهاست .

-

پیامبر خدا(ص) , در پاسخ به سؤال مردی که پرسید : چه چیز گناهان مرا پاک می کند؟

فرمود : اشک ها, خضوع و بیماریها.

- خدای سبحان فرموده است : فرمانبرداران من میهمان منند و سپاسگزاران من نعمتشان افزوده شود و یاد کنندگان من برخوردار از نعمت منند و

نافرمانان خود را از رحمتم نومید نمی کنم , اگر توبه کنند من حیب آنهایم و اگر مرا بخوانند پاسخشان دهم و اگر بیمار

شوند من طیبشان باشم ، با
رنجها و مصیبت‌ها در مان‌شان کنم تا از گناهان و عیبه‌ها پاک‌شان سازم .
۳- اندوهها.

- پیامبر خدا(ص) : هر گاه گناهان مؤمن زیاد شود و او را عملی نباشد که آن گناهان را پاک گرداند ، خداوند او را به اندوه مبتلا سازد تا بدان سبب گناهانش را بزدايد.

- امام صادق (ع) : همانا اندوه گناهان مسلمان را می برد.

- امام رضا(ع) : هیچ یک از شیعیان علی نیست که روز مرتکب بدی یا گناهی شود ، مگر آن که شب اندوهی به او رسد که آن بدی و گناه را

فرو ریزد ، پس ، چگونه قلم برای نوشتن گناهان چنین کسی به کار افتند؟

- پیامبر خدا(ص) : در میان گناهان گناهانی هست که هیچ نماز و روزه ای آنها را نمی پوشاند عرض شد : ای رسول خدا! پس چه چیز آنها را می پوشاند؟

فرمود : اندوه برای کسب گذران زندگی .

- هیچ رنج و درد و اندوه و حتی نگرانی خاطری به مؤمن نرسد جز این که خداوند بدان گناهانش را بزدايد.

- لحظات نگرانی و اندوه ، لحظات کفاره گناهان است ، اندوه و نگرانی خاطر پیوسته بامؤمن هست و زمانی رهایش می کند که از گناهان پاک شده باشد.

- امام صادق (ع) : همانا مؤمن خواب هولناک می بیند و به سبب آن گناهانش بخشوده می شود و آسیب بدنی می بیند و بدان سبب گناهانش آمرزیده می شود.

- چون آیه ((به آرزوهای شما نیست هر کس که مرتکب بدی شود جزایش را ببیند)) نازل شد ، مردی به رسول خدا(ص) عرض کرد : آیه

کمرشکن آمد رسول خدا(ص) فرمود : چنین نیست ، آیا تو غمگین نمی شوی ؟

آیا بیمار نمی شوی ؟

آیا محنت و اندوه به تو نمی رسد؟

عرض کرد : چرا ، فرمود : همینها از جمله کیفرهاست .

۴- کارهای نیک .

قرآن .

((نماز بگزار در آغاز و انجام روز و ساعاتی از شب زیرانیکی ها بدی ها را از میان می برد این یادی است برای یادآوران)).

((این فرمان خداست که بر شما نازل کرده است و هر که از خدا بترسد ، گناهانش را از او می زداید و او را مزدی بزرگ می دهد)).

- امام باقر(ع) یا امام صادق(ع) : علی(ع) رو به مردم کرد و فرمود : به نظر شما کدام آیه در کتاب خدا امیدوار کننده تر است ؟ یکی گفت : آیه ((همانا خداوند شرک به خود را نمی آموزد و جز آن را برای هرکس که بخواهد می آموزد))، حضرت فرمود : خوب است اما آن آیه

نیست مردم سپس از اظهار نظر باز ایستادند حضرت فرمود : ای جماعت مسلمان ! چه شد که سخنی نمی گوید؟ عرض کردند : به خدا قسم چیزی برای گفتن نداریم حضرت فرمود : از رسول خدا(ص) شنیدم که می فرمود : امید بخش ترین آیه در کتاب خدا

این آیه است : ((نماز بگزار در آغاز و انجام روز و ساعاتی از شب ، زیرا نیکیهها بدیهارا از میان می برد)).

- پیامبر خدا(ص) : هر گاه کار بدی کردی کار خوبی انجام بده آن بدی را پاک می کند.

- امام علی(ع) : خدای تعالی با هر کار نیکی ، یک کار بد را می زداید خداوند عز و جل فرموده است : ((همانا نیکیهها بدیهارا از میان می برد)).

- شما را به تقوای خدا سفارش می کنم به وسیله آن گناهان خود را بشوید و بیماریهاتان را درمان کنید.

۵- خوشخویی .

- امام صادق(ع) : همانا خوشخویی گناه را می گدازد ، همچنان که آفتاب یخ را و بدخویی کردار را تباہ می سازد ، همچنان که سرکه غسل را.

- پیامبر خدا(ص) : چهار چیز است که هرکس داشته باشد ، اگر سر تا پا غرق گناه باشد ، خداوند آن گناهان را به حسنه و نیکی تبدیل می کند : راستی

، شرم ، خوشخویی و سپاسگزاری .

۶- فریادرسی ستمدیدگان .

- امام علی(ع) : رسیدن به فریاد ستمدیده و زدودن غم اندوهناک از کفاره های گناهان بزرگ است .

- یاری رساندن ستمدیده فریادخواه و شاد کردن غمناک از کفاره های گناهان بزرگ است .

۷- استغفار فرشتگان .

- امام صادق(ع) : همانا خداوند ، عزذکره ، را فرشتگانی است که گناهان را از دوش شیعیان ما فرو می ریزانند همچنان که بادبرگ

درختان را که در آستانه ریزش است فرومی ریزاند و این سخن خدای عزوجل است آن جا که می فرماید : ((به ستایش پروردگارتان تسبیح می گویند و

برای مؤمنان آمرزش می خواهند)) به خدا سوگند که مقصود (از مؤمنان) کسی جز شما نیست .

۸- سجده زیاد.

- امام صادق(ع) : مردی خدمت پیامبر خدا(ص) آمد و عرض کرد : ای رسول خدا! گناهانم زیاد شده و اعمالم سست و اندک گشته است رسول

خدا(ص) فرمود : زیاد سجده کن ، زیرا ، همچنان که باد برگ درختان را فرو می ریزاند ، سجده گناهان را می ریزاند.

۹- حج و عمره .

- پیامبر خدا(ص) : این عمره تا آن عمره کفاره گناهانی است که در فاصله آن دو صورت گیرد و ثواب حج پذیرفته بهشت است و

گناهانی هست که

جز در عرفات آمرزیده نمی شود.

- امام علی (ع) : بهترین وسیله تقرب به خدا و حج و عمره خانه خداست این دو فقر را می زدایند و گناهان را می شویند.

۱۰- آغاز کردن و پایان بردن نامه عمل به نیکی .

- امام سجاده (ع) : همانا فرشته گماشته بر بنده در نامه اعمال او می نویسد , پس , آغاز و انجام آن را خیر و خوبی به فرشته املا

کنید که میان آن دو بر

شما بخشوده می شود.

۱۱- صلوات فرستادن بر محمد و آل او.

- امام رضا (ع) : هر که نمی تواند کاری کند که به سبب آن گناهانش زدوده شود بر محمد و آل او بسیار درود فرستد , زیرا که

آن گناهان را ریشه کن

می کند.

۱۲- مرگ .

- پیامبر خدا(ص) : مرگ , کفاره گناهان مؤمنان است .

عوامل مصونیت از گناه .

- امام علی (ع) : سه چیز است که هر کس آنها را رعایت کند از گزند شیطان رحیم و از هربلایی درامان خواهد بود : خلوت

نکردن بازن بیگانه

که هیچ حقی نسبت بدو ندارد , نرفتن به درگاه سلطان و یاری نکردن بدعتگذار در بدعتش .

- امام صادق (ع) : همانا صله رحم و نیکوکاری کار حسابرسی را آسان می کند و از گناهان مصون می دارد.

- امام علی (ع) : اگر خداوند سبحان به طاعت خود ترغیب هم نمی کرد هر آینه امید به رحمت او , طاعتش را واجب و لازم می

آورد و اگر خدای

سبحان از حرام های خود باز نمی داشت , هر آینه اجتناب از آنها بر خردمند واجب بود.

- به سر آمدن خوشی ها و بر جای ماندن پیامدهای آنها را همواره به یاد آورید.

عوامل فرو رفتن در گناهان .

- امام علی (ع) : آزمندی و تکبر و حسادت , انگیزه های فرو رفتن در گناهان است .

- در هنگام گذر بر کشتگان خوارج در روز نهروان , فرمود : ای تیره بختان ! آن کس که فریبتان داد به شما زیان رساند عرض

شد : ای امیر

المؤمنین ! چه کسی فریب شان داد؟

فرمود : شیطان گمراه کننده و نفسهای فرمان دهنده به بدی آنان را به آرزوهای خام فریب داد و میدان نافرمانی و گناه را برای آنان

گسترده و نوید

پیرویشان داد و سپس در آتش فرو فکندشان .

گناه (متفرقه).

- پیامبر خدا(ص): هر که از کاری حرام روی گرداند خداوند به جای آن عبادتی شاد کننده عطایش فرماید.
- امام علی (ع): گناهی که پس از ارتکاب آن فرصت گزاردن دو رکعت نماز و طلب عافیت و آمرزش از خدا را بیابم و مراغمگین نسازد.
- امام صادق (ع): امیر المؤمنین (ع) می فرمود: تو که کارهای رسوا کننده کرده ای نیشت رابه خنده باز مکن و کسی که مرتکب گناهان شده و نباید خود را از غافلگیر شدن (توسط عذاب خدا) ایمن داند.

ریاست.**نکوهش ریاست.**

- امام علی (ع): ریاست (مایه) نابودی است.
- امام صادق (ع): دم باش و سر مباش.
- امام باقر(ع): در پی سر بودن مباش, که دم می شوی.
- امام صادق (ع): از مناجاتهای خدای تعالی با موسی (ع) -: به حال کسی که مردم از او خشنودند غبطه مخور تا آن که بدانی خدا هم از او خشنود
- است و به حال کسی که مردم فرمانش را می برند نیز غبطه مخور, زیرا طاعت و پیروی بناحق مردم از او, باعث هلاکت او و پیروانش باشد.
- در زبور آمده است: ریاست, ریاست پادشاهی نیست, بلکه ریاست (حقیقی) ریاست آخرت است.

خطر ریاست طلبی برای دین.

- قرآن.
- ((آن سرای آخرت را از آن کسانی ساخته ایم که در این جهان نه خواهان برتری جویی هستند و نه خواهان فساد و سرانجام نیک از آن پرهیزگاران است)).
- امام رضا(ع) - پس از آن که نام مردی را برد و گفت: او ریاست طلب است - فرمود: اگر دو گرگ درنده به یک رمه بی شبان حمله کنند خسارتی که می زنند کمتر است از خسارتی که جاه طلبی به دین مسلمان وارد می کند ((۱۴)).
- امام باقر(ع): مال دوستی و جاه طلبی به دین مؤمن زودتر خسارت می زند تا حمله دو گرگ درنده به یک رمه بی شبان که یکی از جلورمه حمله آورد و دیگری از آخر آن.

بر حذر داشتن از ریاست دوستی.

- امام صادق (ع) : همانا بدترین شما کسی است که دوست دارد پشت سرش راه روند ، چنین کسی ناچار دروغ‌پرداز یا سست اندیش باشد.
- پیامبر خدا (ص) : نخستین بار خدای تعالی به شش خصلت نافرمانی شد : دنیا دوستی ، ریاست طلبی ، شکم پرستی ، زن بارگی ، علاقه مفرط به خواب ، و آسایش طلبی .
- امام علی (ع) : آفت دانشمندان ریاست طلبی است .
- پیامبر خدا (ص) : هر کس دوست داشته باشد که مردم در برابرش به تعظیم بایستند ، جایگاهش در دوزخ است .
- امام صادق (ع) : حب مقام و شهرت در دل ترسان بیمناک (از خدا) نباشد.

نابودی ریاست طلب .

- امام صادق (ع) : از این سران ریاست پیشه بپرهیزید ، زیرا به خدا سوگند که کشفها در پی مردی به صدا در نیاید مگر آن که او هلاک شود و دیگران (پیروانش) را نیز به هلاکت اندازد.
- هر که جویای ریاست باشد ، نابود شود.
- هر که ریاست خواهد هلاک شود.

ریاست طلبی نکوهیده کدام است ؟ .

- امام صادق (ع) : به سفیان بن خالد فرمود : ای سفیان ! از ریاست بپرهیز ، زیرا هر که جویای ریاست شد هلاک گشت عرض کردم : فدایت شوم !
- پس همه ما هلاک شدیم ، زیرا هیچ یک از ما نیست جز آن که دوست دارد اسمش برده شود و مردم به او روی آورند و از او استفاده کنند حضرت فرمود : درست متوجه نشدی ، بلکه ریاست طلبی به این معناست که بی دلیل مردی را علم کنی و هر چه می گوید تصدیق نمایی و مردم را به عقیده او فرا خوانی .
- به ابو حمزه ثمالی فرمود : از ریاست بپرهیز و از راه افتادن پشت سر شخصیتها خود داری کن عرض کردم : فدایت شوم ، (مذموم بودن)
- ریاست را دانستم اما دو سوم آنچه (از اخبار و احادیث شما) در دست دارم از همین راه افتادن دنبال رجال و شخصیتهاست حضرت فرمود : درست متوجه نشدی بلکه مقصود این است که مبادا کسی را بدون دلیل علم کنی و هر چه می گوید تصدیق نمایی .
- هر که به ناحق جویای ریاست شود از اطاعت به حق مردم نسبت به خود محروم گردد.

آفت ریاست .

- امام علی (ع) : آفت ریاست فخر فروشی است .

- امام صادق (ع) : کسی که مردم را به اندک گناهی کیفر دهد نباید به سروری چشم بدوزد.
 - شما را از پنج واقعیت آگاه می سازم : بخیل را آسایش و حسود را خوشی و شاهان را وفاداری و دروغگو را مردانگی و نادان را سروری نباشد.

ابزار ریاست .

- امام علی (ع) : سعه صدر (بردباری) ابزار ریاست است .
 - بخشنده سروری کند و ثروتمند ریاست .
 - هر که دوست دارد در دنیا و آخرت رفیع و بلند مرتبه باشد , باید بلند مرتبگی را در دنیادشمن دارد.
 - امام صادق (ع) : ریاست را جستم , و آن را در خیر خواهی برای بندگان خدا یافتم .
 - امام علی (ع) : هر که نیکی کند , سزاوار ریاست است .
 - نیک نامی دژ قدرت است .

رؤیا.

نوید رؤیا.

قرآن .
 ((بشارت است ایشان را در دنیا و آخرت سخن خدادگرگون نمی شود این است کامیابی بزرگ)).
 ((آن گاه که یوسف به پدر خود گفت : ای پدر! من در خواب یازده ستاره و خورشید و ماه دیدم , دیدم که برایم سجده می کنند)).
 ((کسی از مردم مصر که او را خریده بود به زنش گفت : تا در این جاست گرامیش بدار , شاید به ما سودی برساند , یا او را به فرزندی بپذیرم و بدین سان یوسف را در زمین مکانت دادیم تا به او تعبیر خواب آموزشیم و خدا بر کار خویش چیره است , ولی بیشتر مردم نمی دانند)).
 - پیامبر خدا(ص) , درباره آیه ((بشارت است ایشان را)) فرمود : آن بشارت , خواب خوبی است که مؤمن می بیند و به وسیله آن در دنیایش نوید داده می شود.
 - نیز درباره همین آیه فرمود : آن بشارت رؤیای راستی است که مؤمن می بیند یا کسی دیگر برایش می بیند.
 - در پاسخ به پرسش جابر از آیه ((بشارت است آنان را)) فرمود : تاکنون کسی درباره آن از من نپرسیده است آن بشارت (در دنیا) رؤیای راستی است که مسلمان می بیند یا برایش دیده می شود و در آخرت بهشت باشد.
 - از نبوت فقط نوید دهنده ها باقی مانده است پرسیدند : نوید دهنده ها چیست ؟
 فرمود : رؤیای راست .
 - امام رضا(ع) : رسول خدا(ص) صبح که می شد به اصحابش می فرمود : آیا کسی نوید دهنده ای دارد؟

منظور آن حضرت رؤیا بود.

- امام علی (ع) : رؤیای راست یکی از دو نوید است .

رؤیا و نبوت .

- پیامبر خدا(ص) : رؤیای راست ، نویدی برای مؤمن و یکی از چهل و شش جز نبوت است .

- رؤیای راست ، نویدی است از جانب خداوند و یکی از اجزای نبوت می باشد.

- رؤیای راست ، یکی از هفتاد جز نبوت است .

- امام صادق (ع) : همانا رؤیای مؤمن ، یکی از هفتاد جز نبوت است .

- رای و رؤیای مؤمن در آخر الزمان ، جزئی از هفتاد جز نبوت است .

کثرت رؤیای پیامبر(ص).

- پیامبر خدا زیاد خواب می دید و هیچ خوابی نمی دید مگر آن که مانند سپیده صبح آشکار می شد.

- محمد بن کعب و عایشه : نخستین بار که بر رسول خدا(ص) وحی شد رؤیای صادق بود آن حضرت خواب می دید و خوابش

چون سپیده صبح

آشکار می شد (و تحقق می یافت).

اقسام رؤیا.

- امام صادق (ع) : رؤیا سه گونه است : نویدی از جانب خدا به مؤمن ، ترسی که شیطان می افکند و خوابهای آشفته .

- پیامبر خدا(ص) : رؤیا سه گونه است : بشارتی از جانب خدا ، غمی که شیطان به وجود می آورد ، و گفتگوهای درونی انسان با

خویش که آنها را در

خواب می بیند.

- رؤیا سه گونه است : رؤیاهای ترسناک شیطانی که شیطان برای غمگین کردن آدمی به وجود می آورد ، گفتگوهای درونی

انسان با خویش که در

خواب می بیند و رؤیاهایی که یکی از چهل و شش جز نبوت است .

- رؤیا سه گونه است : نویدی از جانب خدا ، حدیث نفس (ذهنیات انسان) و ترسی که شیطان پدید می آورد.

منشا رؤیا.

- ابو بصیر از امام صادق (ع) پرسید : آیا خواب راست و دروغ هر دو یک منشا دارد؟

حضرت فرمود : درست است ، (با این تفاوت که) رؤیای دروغ و خلاف واقع را انسان در آغاز شب که هنگام تسلط (شیاطین)

رانده شده و نابکار

است می بیند این گونه رؤیاهای تخیلات آدمی است و دروغ و غیر واقعی و بی فایده می باشند اما رؤیای صادق را بعد از گذشت

دو سوم شب که

فرشتگان فرود می آیند و آن پیش از سحر است می بیند این گونه رؤیاهای راستند و به خواست خدا تحقق می یابند مگر آن که

بیننده خواب جنب یا

ناپاک خوابیده باشد و خدای عزوجل را چنان که شاید یاد نکرده باشد، در این صورت، رؤیا با تاخیر و درنگ تحقق می‌یابد.
- امام علی (ع): خدای تعالی روح را بیافرید و برای آن سلطان و فرمانروایی قرار داد که همانا نفس است پس، هرگاه بنده بخوابد، روح از بدنش

خارج شود و فرمانروای آن بماند در این هنگام فوجی از فرشتگان و فوجی از جنیان بر او می‌گذرد پس اگر از رؤیاهای صادق باشد از فرشتگان مایه می‌گیرد، و اگر از خوابهای دروغین باشد از جنیان سرچشمه می‌گیرد.

- امام باقر (ع): هرگاه بندگان بخوابند، ارواحشان به آسمان پرمی‌کشد آنچه روح در آسمان ببیند حقیقی است و هرچه در فضا ببیند رؤیاهای آشفته است.

- در خبر رهسپار شدن حسین (ع) به سوی کربلا آمده است: آن حضرت به راه خود ادامه داد تا آن که در عذیب فرود آمد در آن جا خواب

نیمروزی کرد و سپس گریان از خواب بیدار شد فرزندش عرض کرد: پدر جان! چرا گریه می‌کنی؟
فرمود: پسر! این ساعتی است که خواب آن دروغ نیست در خواب کسی بر من آشکار شد و گفت: شما در رفتن شتاب می‌کنید و مرگ شما را به سوی بهشت می‌برد.

تعبیر و بازگو کردن خواب .

- پیامبر خدا (ص): هرگاه یکی از شما خواب خوبی دید آن را تعبیر کند و برای دیگران بازگو کند و اگر خواب بدی دید آن را تعبیر نکند و به کسی هم نگوید.

- خواب تازمانی که تعبیر نشود چون پرنده روی سر خواب بیننده در پرواز است و همین که تعبیر شد فرود می‌آید خواب خود را جز برای دوست و کسی که اهل فکر و نظر است بازگو نکنید.
- رؤیا را جز برای مؤمنی که از حسادت و تجاوز مبرا است نباید بازگو کرد.
- رؤیا را جز برای شخص عالم یا خیرخواه نباید بازگو کرد.

رفتار شایسته در هنگام دیدن .

خوابهای ناخوشایند.

- امام صادق (ع): هرگاه کسی خواب ناخوشایندی دید از پهلویی که خوابیده به پهلوی دیگر خود برگردد و بگوید: ((همانا نجوا کردن کار شیطان است تا بدان وسیله مؤمنان را اندوهگین سازد و تا خدا نخواهد، هیچ زبانی به آنان نرساند)) سپس بگوید: از شر خوابی که

دیدم و از شر شیطان
رجیم به همان پناه می برم که فرشتگان مقرب خدا و پیامبران مرسل او و بندگان نیکو کارش بدو پناه بردند.

رؤیا (متفرقه).

- پیامبر خدا(ص): کسی از شما برای این که خواب نمی بیند غمگین نباشد, زیرا هر گاه کسی در دانش راسخ شد خواب دیدن از او برداشته می شود.

- امام صادق (ع): هر گاه بنده آهنگ معصیت خدای عزوجل کند و خداوند خیر او را بخواهد, خوابی وحشتناک به او نشان دهد که بدان سبب از آن گناه باز ایستد.

- پیامبر خدا(ص): هر گاه زمان نزدیک شود ((۱۵)) رؤیای مؤمن دروغ از کار در نیاید و خواب مؤمنی راست تر است که راستگوتر باشد.

- رؤیا (خوابهای خوب و خوش) از جانب خداوند است و خوابهای آشفته از جانب شیطان.

- امام عسکری (ع): کسی که زیاد بخوابد خوابهای آشفته می بیند.

- امام صادق (ع): دین خدای تبارک و تعالی ارجمندتر از آن است که در خواب دیده شود.

- پیامبر خدا(ص): بهترین افراد شما خردمندانند عرض شد: ای رسول خدا! خردمندان کیانند؟

فرمود: کسانی که خوابهای راست می بینند.

ریاکاری.

نکوهش ریاکاری.

قرآن.

((همانند آن کسان مباشید که سرمست غرور و ریاکارانه از دیار خویش بیرون آمدند و دیگران را از راه خدا بازداشتند و خدا به هر

کاری که می

کنند احاطه دارد)).

- امام باقر(ع): هر که (کفه) ظاهرش سنگینتر از باطنش باشد ترازوی (اعمال) او سبک است.

- امام علی (ع): چه زشت است که آدمی باطنی بیمار و ظاهری زیبا داشته باشد!

- ریاکار, ظاهرش زیبا و باطنش بیمار است.

- پیامبر خدا(ص): ای اباذر! از خدا بترس و در حالی که دلی تبهکار داری, برای جلب احترام مردم نزد آنان خود را خدا ترس

وانمود مکن.

- امام علی (ع): خداوند! به تو پناه می برم از این که ظاهرم در نگاه مردم نیکو باشد و باطنم که بر تو آشکار است زشت و خود

را ریاکارانه نزد

مردم بیاریم به چیزی که تو بهتر از من بدان دانایی, پس ظاهر نکویم را برای مردم آشکار دارم و بدی کردارم را نزد تو آورم و

بدین سان به بندگان
تو نزدیک شوم و از خشنودی تو به دور مانم .
- پیامبر خدا(ص) : ای پسر مسعود! مبادا در برابر مردم , خداترس و فروتن جلوه کنی , درحالی که میان خود و پروردگارت بر
نافرمانی ها و گناهان
پای فشاری , خدای تعالی می فرماید : ((خداوند نگاههای دزدانه و آنچه را سینه ها پنهان می دارند می داند)).

بر حذر داشتن از ریاکاری .

- امام باقر(ع) : ای کسانی که ظاهری آراسته و خوشایند دارید و چون شترانی تشنه گرد آب زانو زده اید! چه شده است که ظاهر
شما را آباد و
دلهایتان را ویران می بینم , هان ! به خدا سوگند اگر آنچه را دیدار خواهید کرد و به سوبش رهسپار هستید می دیدید , هر
آینه می گفتید : ((کاش
برگردانده می شدیم و آیات پروردگار خود را دروغ نمی شمردیم و از مؤمنان بودیم)).
- پیامبر خدا(ص) : وای بر کسانی که دین را وسیله کسب دنیا می کنند و با زبان نرم خود در برابر مردم به لباس میش در می
آیند , گفتارشان از
عسل شیرین تر است و دل‌هایشان دل گرگ است خدای تعالی می فرماید : آیا به (رحمت) من مغرور می شوند؟
!

- امام علی(ع) : و برخی از مردم با کار آخرت دنیا را می طلبند و با کار دنیا آخرت رانمی جویند خود را با وقار نشان می دهند
و با گامهای نزدیک
به هم (و سنگین) راه می روند , دامن جامه خود را بالا می زنند و خود را امین مردم وانمود می کنند پرده پوشی خدا را وسیله گناه
قرار می دهند.
- پیامبر خدا(ص) : مبعوضترین بنده نزد خداوند کسی است که جامگانش بهتر از کردارش باشد , جامه اش جامه پیامبران
باشد و کردارش کردار
جباران و گردنکشان .
- سخت ترین عذاب را در روز قیامت کسی دارد که به مردم نشان دهد آدم خوبی است , اما هیچ خوبی در وجود او نباشد.

عمل ریاکار (به درگاه خدا) بالا نمی رود.

- پیامبر خدا(ص) : فرشته با خوشحالی عمل بنده را بالا می برد و چون کارهای نیکش را بالا برد , خدای عزوجل می فرماید :
آنهارا در سجين
(۱۶)) گذارید , این کارها برای من انجام نشده است .
- فرشتگان نگهبان (اعمال) با خوشحالی عمل بنده را بالا می برند حجابها را یکی پس از دیگری طی می کنند تا آن که
در برابر خدای سبحان می
ایستند و می گویند عملی صالح و دعایی آورده اند خدای تعالی می فرماید : شما نگهبانان عمل بنده من هستید و من ناظر درون
اویم او این عمل را برای

من انجام نداده است ، لعنت من بر او باد.

هر کس کاری را برای غیر خدا کند.

خداوند او را به همو واگذارد.

- امام صادق (ع) : از ریاکاری پرهیز ، زیرا هر که برای غیر خدا کاری کند ، خدا او را به همان کسی که برایش کار کرده است واگذارد.

- پیامبر خدا(ص) : روز قیامت به ریاکاراندا می شود : ای نابکار ! ای فریبکار ! ای ریاکار ! عملت بر باد شد و مزدت از بین رفت ، برو و مزد خود

را از همان بگیر که به خاطر او کار می کردی .

- امام صادق (ع) : بنده را چه زیان که هرگاه خدا او را بشناسد ، مردم نشناسندش هر که برای چشم مردم کار کند پاداشش به عهده مردم است و

هر که برای خدا کار کند پاداشش با خداست هر گونه ریایی شرک است .

- پیامبر خدا (ص) : خدای سبحان می فرماید : همانا من بی نیازترین شریکم پس ، هر که کاری بکند و کسی جز مرا در آن شریک گرداند من از آن

کار بیزارم و از آن کسی باشد که او را شریک من قرار داده است .

عمل ریا کار پذیرفته نشود.

- پیامبر خدا(ص) : خداوند عملی را که در آن به وزن ذره ای ریا باشد نمی پذیرد.

ای پسر مسعود! اگر کار خوبی کردی و در آن نیتی جز خدا داشتی امید پاداش از خداوند نداشته باش ، زیرا می فرماید : ((در روز قیامت ما برای آنان

منزلتی قائل نیستیم)).

امام صادق (ع) : خدای عزوجل فرموده است : من بهترین شریک هستم هر کسی در کاری که می کند شریکی برای من قرار دهد آن کار را نپذیرم

جز عملی که خالص برای من باشد.

- خدای عزوجل فرموده است : هر که برای من و غیر من کار کند آن کار برای کسی باشد که از بهر او انجام داده است .

راه نجات .

- مردی از رسول خدا (ص) پرسید : ای رسول خدا ، نجات در چیست ؟

حضرت فرمود : در این که بنده طاعت خدا را به خاطر مردم انجام ندهد.

- امام باقر(ع) : از پیامبر خدا سؤال شد که فردا(ی قیامت) نجات در چیست ؟

رسول خدا(ص) فرمود : راه نجات فقط این است که باخدا از در نیرنگ در نیاید که در این صورت با شما از در خدعه در آید ، زیرا هر که

بخواهد خدا را گول زند خداوند نیز با او خدعه کند و ایمانش را بگیرد او اگر فهم داشته باشد در حقیقت خود را گول زده است عرض شد: چگونه با خداوند خدعه می کند؟ فرمود: به فرمان خدا عمل کند، اما نیتش غیر خدا باشد.

ریا و شرک (۱).

قرآن .

((هر که به دیدار پروردگارش امید بسته است باید کاری شایسته کند و هیچکس را شریک پروردگارش قرار ندهد)).
- امام صادق (ع): درباره آیه ((هر که امید دیدار پروردگارش را دارد))، فرمود: آدمی کارثوابی می کند اما خدا را در نظر ندارد، بلکه

ستایش مردم در نظر اوست و مشتاق است که آن را به گوش مردم برساند چنین کسی در پرستش پروردگار خود شرک آورده است .

- مردی خدمت رسول خدا (ص) آمد و عرض کرد: من صدقه می دهم و صله رحم به جامی آورم و این کارها را جز به خاطر خدا انجام نمی دهم و

مردم از کارهای من یاد می کنند و به خاطر آنها از من تعریف و تمجید می شود و این کار مرا شادمان می سازد و از آن خوشم می آید رسول خدا

سکوت کرد و چیزی نگفت پس این آیه نازل شد: ((هر که به دیدار پروردگارش امید بسته است)).

- امام باقر (ع): از رسول خدا (ص) درباره آیه ((پس هر که امید دیدار پروردگارش را دارد)) سؤال شد، حضرت فرمود: هر که برای

چشم مردم نماز گزارد شرک است و هر که یکی از فرمان های خدا را برای خودنمایی به مردم به جای آورد شرک است .

- امام صادق (ع): نیز در تفسیر همین آیه، فرمود: این شرک، شرک ریاست .

- در پاسخ به سؤال علا بن فضیل از تفسیر این آیه ((پس هر که امید)) فرمود: هر که به خاطر تعریف مردم نماز خواند یا روزه گیرد یا بنده آزاد

کند یا حج رود، در کار خود شرک آورده است گرچه مشرکی آمرزیده است .

ریا و شرک (۲).

- امام علی (ع): بدانید که اندکی ریا، شرک است .

- شداد بن اوس، رسول خدا (ص) را در حال گریه دید علت را جویا شد حضرت فرمود: از ترس شرک، نسبت به اتم نگرانم نه این که آنان بت و

خورشید و ماه را پرستند بلکه اعمال خود را ریا کارانه انجام دهند.

- پیامبر خدا (ص): بیشترین نگرانی من برای شما شرک کوچک است عرض کردند: ای رسول خدا! شرک کوچک چیست؟ فرمود: ریا.

- امام صادق (ع): هر گونه ریایی شرک است هر که به خاطر مردم کار کند پاداشش به عهده مردم باشد.

فرجام بد ریاکاران .

- پیامبر خدا(ص) : همانا دوزخ و دوزخیان از دست ریاکاران فریاد بر می آورند عرض شد : ای رسول خدا! آتش چگونه فریاد بر می آورد؟
 فرمود : از گرمای آتشی که (ریاکاران) با آن عذاب می شوند.
 - هر که برای شهرت طلبی و به دست آوردن چیزی قرآن بخواند در روز قیامت با چهره ای از استخوان بدون گوشت خدای عزوجل را دیدار کند
 و قرآن همواره در پس گردنش زند تا آن که به دوزخش در آورد و با دیگر دوزخیان در آن سقوط کند.
 - روایت شده است که خدای عزوجل دستور می دهد افرادی را به آتش افکنند , پس به مالک (دوزخ) فرماید : به آتش بگو پاهای آنها را نسوزاند ,
 زیرا با آنها به مساجد می رفتند و دستهایشان را نسوزاند , زیرا آنها را برای دعا به سوی من بالا می آوردند مالک گوید : ای تیره بختان ! پس چه گناهی کرده بودید؟
 گویند : ما برای غیر خدا کار می کردیم , بنابر این به ما گفته شد : پاداش خود را از همانان بگیری که برایشان کار می کردید.

حسابرسی ریاکار .

- امام صادق (ع) : در روز رستاخیز بنده ای را که نماز خوانده , می آورند او می گوید : پروردگارا! من برای رضای تو نماز خواندم , اما به او گفته شود : نه , بلکه برای آن نماز خواندی که گفته شود چه نماز خوبی می خواند او را به دوزخ برید.
 - پیامبر خدا(ص) : نخستین کسی که در روز قیامت فرا خوانده می شود مردی است که [آیات] قرآن را در سینه خود گرد آورده و مردی که در راه خدا کشته شده است و مرد ثروتمند پس خدای عزوجل به قاری قرآن فرماید : آیا آنچه را بر فرستاده خود نازل کردم به تو نیاموختم ؟
 عرض کند : چرا , ای پروردگار من فرماید : با آنچه آموختی چه کردی ؟
 عرض کند : پروردگارا! در نیمه های شب و اوقات روز آن را تلاوت می کردم پس خداوند فرماید : دروغ می گویی فرشتگان نیز گویند : دروغ می گویی خدای تعالی فرماید : هدف تو این بود که گفته شود : فلانی قاری قرآن است و این هم گفته شد.
 - در روز رستاخیز نخستین کسی که محاکمه می شود مردی است که به شهادت رسیده است او را می آورند و خداوند او را از نعمتهایی که عطايش کرده بود آگاه می کند و او آگاه می شود سپس می فرماید : با این نعمتها چه کردی ؟
 عرض می کند : در راه و دنروآی م توجنگیدم تا به شهادت رسیدم خداوند می فرماید : دروغ می گویی بلکه جنگیدی تا گفته شود چه دلیر است و این هم گفته شد سپس دستور می دهد او را در حالی که به رو افتاده است بکشند تا در آتش افکنده می شود.

نشانه های ریاکار.

- پیامبر خدا(ص) : ریاکار را چهار نشانه است : در حضور دیگران خود را بر طاعت خدا حریص نشان می دهد , در تنهایی سستی و تنبلی می ورزد , در هر کاری شیفته ستایش است و در ظاهرسازی می کوشد.
- امام علی (ع) : ریاکار چهار نشانه دارد : در تنهایی تنبل است , در میان مردم کوشا و فعال است , اگر در کاری از او ستایش کنند , آن را بیشتر انجام می دهد و اگر ستایش نکنند کم انجام می دهد .
- ریاکار را سه نشانه است : وقتی چشمش به مردم می افتد کوشا می شود , وقتی تنهاست سستی و تنبلی می ورزد و دوست دارد که در هر کاری ستایش شود.
- امام صادق (ع) : لقمان به فرزندش گفت : ریاکار سه علامت دارد : وقتی تنهاست تنبل است , وقتی مردم نزدش هستند کوشاست و هرکاری را برای ستایش (مردم از خود) انجام می دهد.

بحثی پیرامون ریا.

- زراره از امام باقر (ع) درباره شخصی که کار خوبی انجام می دهد و انسانی او را می بیند و او خوشحال می شود , پرسید حضرت فرمود : اشکالی ندارد - همه دوست دارند کار نیکشان در میان مردم نمایان شود به شرط این که آن کار خوب را به این منظور انجام نداده باشد.
- مردی خدمت پیامبر خدا (ص) آمد و عرض کرد : من صدقه می دهم و صله رحم به جامی آورم و این کارها را جز برای خدا نمی کنم اما مردم به سبب این اعمال مرا می ستایند و من خوشم می آید و خوشحال می شوم رسول خدا(ص) سکوت کرد و چیزی نفرمود , پس این آیه نازل شد : ((هر که امید دیدار پروردگارش را دارد باید کار شایسته کند و در عبادت پروردگارش هیچ کس را شریک نکند)).
- به رسول خدا (ص) عرض شد : کسی کار خوبی انجام می دهد و مردم او را به سبب آن می ستایند حضرت فرمود : این نوید زود رس مؤمن است , یعنی نویدی که زودتر در دنیا بدو دهند و نوید دیگر این سخن خدای سبحان است که : ((در آن روز بشارتتان به بهشتهایی است که در آن نهرها روان است)).
- عبید از امام صادق (ع) پرسید : کسی نمازش را با قرائت و نیکو به جا می آورد به امید آن که بیننده را به این کار (نماز درست و با قرائت) بکشاند؟

حضرت فرمود: این کار ریا نیست.

وسوسه ریا داشتن.

- پیامبر خدا(ص): هرگاه یکی از شما مشغول نماز بود و شیطان به سراغش آمد و گفت: تو ریا می‌کنی، تا جایی که می‌تواند نمازش را طول دهد

به شرط آن که وقت فریضه فوت نشود و اگر مشغول کاری آخرتی بود، تا جایی که می‌تواند آن را به درازا کشاند و اگر سرگرم کاری دنیوی بود آن را رها کند.

- امام علی (ع): عرض کردیم ای رسول خدا! کسی از ما با زبان روزه مشغول خواندن نماز می‌شود و شیطان به سراغش می‌آید و می‌گوید: تو

ریاکاری رسول خدا(ص) فرمود: آن کس در چنین حالتی بگوید: خدایا به تو پناه می‌برم که دانسته چیزی را شریک تو قرار دهم و اگر ندانسته چنین کنم از تو آمرزش می‌خواهم.

یاد کردن کارهای نیک و ریا.

- امام باقر(ع): نگهداری عمل از خود عمل دشوارتر است راوی عرض کرد: منظور از نگهداری عمل چیست؟ حضرت فرمود: آدمی برای خدای یگانه بی‌انبار بخشش و انفاق می‌کند و این عمل پنهانی برایش نوشته می‌شود اما سپس کارش را به زبان می‌آورد

که در نتیجه آن، ثواب نهانی (که بیشتر است) پاک می‌شود و برایش آشکار می‌نویسند، بار دیگر آن را به زبان می‌آورد که در این بار عملش پاک می‌شود و ریا نوشته می‌گردد.

- امام صادق (ع): هر که در نهان کار نیک انجام دهد، برایش نهانی نوشته می‌شود و چون آن را به زبان آورد، آن عمل نهانی پاک می‌شود و عملی

آشکار نوشته می‌گردد و اگر برای دومین بار به زبان آورد عمل آشکار هم پاک می‌شود و برایش ریا می‌نویسند.

عظمت عبادت پنهانی.

- پیامبر خدا(ص): آن عبادت اجرش بزرگتر است که مخفیانه تر باشد.

- امام رضا(ع): کار نیک پنهانی با هفتاد کار نیک برابری می‌کند.

- امام علی (ع): مخفی داشتن عمل و شکیبایی در برابر ناملازمات و نهان داشتن مصیبتها و گرفتاریها از گنجهای نیکوکاری است.

- امام صادق (ع): در روز رستاخیز، رضوان نگهبان بهشت گروهی را می‌بیند که از برابرش نگذشته بودند به آنها می‌گوید: شما کیستید و

از کجا وارد شدید؟

- ! می گویند: دور شو از ما ما گروهی هستیم که خداوند را مخفیانه پرستیدیم و او نیز مخفیانه ما را به بهشت در آورد.
- عیسی (ع) به حواریان می فرمود: هرگاه یکی از شما روزه گیرد سر و ریش خود را خوش بو کند و لبهایش را روغن مالده تا مردم پی نبرند که روزه دارد و هرگاه با دست راست خودبخشش کرد آن را از دست چپش مخفی دارد، و چون نماز خواند پرده در اتاقش را بپندازد، زیرا خداوند است که ستایش را تقسیم می کند، چنانکه همو روزی را تقسیم می کند.
- پیامبر خدا(ص): (عبادت و حسنه) نهانی بهتر از آشکار است انجام آشکار (این کارها) برای کسی (خوب) است که بخواهد الگو قرار گیرد.
- امام صادق (ع): صدقه و نماز و روزه و کلیه کارهای خوب اگر مستحبی باشد بهتر است پنهانی صورت گیرد و اگر واجب و فریضه باشد بهتر است که آشکارا انجام پذیرد.

ریا (متفرقه).

- امام صادق (ع): ریا کردن با منافق در خانه او عبادت است و با مؤمن شرک.
- امام علی (ع): در وصف مؤمن: هیچ کار خوبی را به خاطر ریا انجام نمی دهد و از روی شرم آن را فرو نمی گذارد.
- به امیر المؤمنین (ع) عرض شد: کدام انسان کور دل تر است؟
- فرمود: کسی که برای غیر خدا کار کند و ثواب و پاداش عمل خود را از خداوند عزوجل بخواهد.
- پیامبر خدا(ص): خدای تعالی بهشت را بر هر ریاکاری حرام کرده است.
- بهشت به سخن در آمد و گفت من بر هر بخیل و ریا کاری حرام هستم.
- امام علی (ع): هر کار نیکویی که برای رضای خدای تعالی انجام نگیرد، زشتی ریا بر آن است و میوه اش زشتی کیفر باشد.

رای / ۱.

عوامل درست اندیشی.

- امام علی (ع): اندیشه (درست) با تانی به دست می آید و بد پشتیبانی است اندیشه خام و نسنجیده.
- رایزنی کنید تا اندیشه درست متولد شود.
- اندیشه را چون مشک برهم زیند تارای درست حاصل آید.
- پیروزی با دور اندیشی به دست می آید و دوراندیشی با رایزنی و رای با راز داری.
- امام صادق (ع): سه چیز نشانگر رای درست است: خوش برخوردی، خوب گوش دادن به سخن و خوب پاسخ دادن.
- امام علی (ع): اندیشه انسان به اندازه تجربه اوست.
- هر که با آرای گوناگون رو به روشد جایگاههای خطا (و نادرست اندیشی) را باز شناسد.
- هر که آرای گوناگون را نداند از چاره یابی درماند.
- مردم کوتاه اندیش و کم خردندمگر آن کس که خداوند مصونش بدارد، پرسش کننده شان آزار دهنده است و پاسخ دهنده

شان از علم بی بهره اگر در

میانشان صاحب رای و اندیشه ای هم باشد خشم و خشنودی (و حب و بغضش) او را از اظهار رای درست باز می دارد.

- در پاسخ به این پرسش که استوار اندیش ترین مردمان کیست؟

فرمود: کسی که فریب مردم را نخورد و دنیانیز با تشویقهای خود او را نفریبد.

- به خردهایتان بدگمان باشید، زیرا اعتماد به آن موجب خطا می شود.

- امام سجاده (ع) در مناجات - : خدایا! به تو پناه می برم از دعای محبوب (از در گاه تو) و امید دروغین و دریدگی پرده حیا و

شکست خوردن در

احتجاج، و اندیشه نادرست.

خطر لغزش رای.

- امام علی (ع): لغزش رای به فرمانروایی خاتمه می دهد و نابودی در پی می آورد.

- نادرستی رای، اهداف را تباه می کند.

- هر که رایهایش ناتوان شود دشمنانش نیرومند گردند.

- هر که رای را تباه کند، گرفتار شود.

- گاه اندیشه تنها می لغزد.

نزدیکترین آرا به درستی.

- امام علی (ع): خردهمندانترین رای آن است که از هوای نفس دورتر باشد.

- رای آن کس برتر است که خود را از رای مشاور بی نیاز نداند.

- بهترین رای آن است که از هوای نفس دورتر و به صواب و استواری نزدیکتر باشد.

- در پاسخ به این پرسش که: استوار اندیش ترین مردمان کیست؟

فرمود: کسی که مردم فریبش ندهند و دنیا نیز با خود آرایی او را نفریبد.

آثار خود رای.

- امام صادق (ع): آدم خود رای، بر لبه لغزشگاه ایستاده است.

- امام علی (ع): خود رای در پرتگاه خطا و نادرستی فرو می افتد.

- خود رای تو را می لغزاند و در پرتگاهها می افکند.

- هر که خود رای کند نابود شود و هر که با بزرگان مشورت کند، در خردهایشان شریک گردد.

- کسی که به رای خود اکتفا کند خویشتن را به خطر افکند.

- کسی که در رای خود تنها باشد، در حقیقت رای ندارد.

- تنها جاهل است که شیفته رای خویش است.

- هیچ خودپسندی را رای نباشد.

- امام صادق (ع): با خود رای مشورت مکن.

عوامل ویران کننده رای .

- امام علی (ع) : لجاجت رای را از بین می برد.
- مخالفت کردن رای را ویران می کند.
- امام صادق (ع) : کینه توز را رای نباشد.
- امام علی (ع) : کینه توز و تنگ چشم را رای نباشد.

دولت (بخت) و رای درست .

- امام علی (ع) : درستی رای بسته به دولت بخت است : اگر دولت رو کند درستی رای نیز رومی کند و اگر آن پشت کند این نیز می رود.
- اگر دولت اقبال به کسی رو کند نادرست او را درست نمایاند و درست (شخص) مخالف او را نادرست جلوه دهد.

رای (متفرقه) .

- امام حسن (ع) : رای (واقعی) جز در هنگام خشم شناخته نشود.
- امام حسین (ع) : هر که از رای درماند و چاره ها به کارش نیاید نرمی و مدارا کلید او باشد.
- امام علی (ع) : رای بسیار است و دوراندیشی کم .
- عزم و اراده به اندازه اندیشه است .
- بدترین رای آن است که مخالف شریعت باشد.
- رای تو گنجایش همه چیز را ندارد , پس آن را به مسائل مهم اختصاص بده .
- رای پیران را از دلاوری جوانان (و به روایتی : از حضور و اجتماع جوانان) بیشتر دوست دارم .
- رای پیران نزد من محبوبتر است از چاره اندیشی جوانان .
- رای مهم و ارزشمند را اگر انسانی حقیر هم به تو گفت دست کم مگیر.
- رای خویش را به حوزه صلاحیت خود محدود کن .
- دور باد رای کسی که با من مخالفت کند , من از زمانی که حق به من نمایانده شد , در آن تردید نکرده ام .
- رای .

رای / ۲ .

به کارگیری رای در دین .

- پیامبر خدا(ص) : این امت مدت زمانی به کتاب خدا عمل می کنند و سپس مدتی به سنت رسول خدا(ص) و آن گاه مدتی به رای پس هرگاه به رای عمل کنند , گمراه شوند و دیگران را نیز گمراه سازند.
- هر که در دین به رای خود سخن گوید به من اتهام زده است .

- هر که به رای سخن گوید ، مرا در دین متهم کرده است .

- امام علی (ع) : با وجود سه چیز هیچ عملی پذیرفته نمی شود : شرک و کفر و رای عرض کردند : ای امیر المؤمنین ! مقصود از رای چیست ؟

فرمود : این که کتاب خدا و سنت رسول او را بگذاری و به رای عمل کنی .

- در مسائل و موضوعاتی که بینش به ژرفایشان راه نمی برد و اندیشه به آنها دسترسی ندارد ، رای خود را به کار نگیرید .

- پیامبر خدا (ص) : بنی اسرائیل پیوسته طریق اعتدال می پیمودند ، تا آن که دورگه ها و فرزندان اقوام اسیری که بنی اسرائیل به اسارت گرفته بودند

در میان ایشان رشد یافتند و به اظهار رای (در دین) پرداختند و بدین سان هم خود گمراه شدند و هم دیگران را گمراه کردند .

اجتهاد در اندیشیدن .

- پیامبر خدا (ص) : حکمران اگر بر اثر کوشش و تلاش به حق دست یابد او را دو اجر و پاداش باشد و اگر در کوشش خود به حق اصابت نکند یک

اجر دارد .

- امام علی (ع) : هر که اندیشه خود را در راه خیر خواهی مردم به کار و تلاش وادارد ، پاداش نیتش را بگیرد و وظیفه اش را انجام داده باشد .

ربا.

بر حذر داشتن از ربا.

- امام باقر (ع) : پلیدترین کسب ها ، رباست .

- پیامبر خدا (ص) : بدترین کسب ، کسب رباست .

- خدای عزوجل ربا خوار و ربا دهنده و کاتب و گواهان بر آن را لعنت کرده است .

- گیرنده و دهنده ، در ربا یکسانند .

- روزگاری بر مردم فرا رسد که همه رباخوار شوند و اگر هم کسی ربا نخورد گرد آن بر دامن او بنشیند .

- امام صادق (ع) : سه کس در پناه خدای عزوجل باشند تا آن گاه که خداوند از حسابرسی (بندگان) فارغ شود : مردی که هرگز گرد زنا

نگردد، مردی که مالش را هرگز به ربا آلوده نسازد و مردی که در این دو کار هرگز واسطه نشود .

- امام رضا (ع) : خدایت رحمت کناد! بدان که ربا حرام و از گناهان کبیره است و خداوند بر آن وعده آتش داده است ، پناه می بریم به خدا از ربا

ربا را همه پیامبران و همه کتابهای آسمانی حرام کرده اند .

چگونگی محسور شدن ربا خوار.

قرآن .:

((آنان که ربا می‌خورند [در قیامت] چون کسانی [از قبر] بر می‌خیزند که به افسون شیطان دیوانه شده باشند و این به کیفر آن است که گفتند: ربا نیز چون معامله است درحالی که خداوند معامله را حلال و ربا را حرام کرده است هر کس که موعظه خدا به او رسید و از ربا خواری باز ایستاد خدا از گناهان پیشین او در گذرد و کارش به خدا واگذار می‌شود و آنان که بدان کار باز گردند اهل جهنمند و جاودانه در آن خواهند بود خداوند ربا را ناچیز می‌گرداند و صدقات را افزونی می‌دهد و هیچ کفران کننده گنهکار را دوست ندارد)).

- امام صادق (ع): رسول خدا (ص) فرمود: آن شب که به آسمان برده شدم گروهی را دیدم که یکی از آنها می‌خواست از جای خود برخیزد اما از بس شکمش بزرگ بود نمی‌توانست بلند شود پرسیدم: ای جبرئیل! اینها چه کسانی هستند؟

! گفت: اینان ربا خوارانند که از جای خودمانند کسی بر می‌خیزند که به افسون شیطان دیوانه شده است.

- از پیامبر (ص) نقل شده است که در شب معراج مردانی را دید که شکمهایی مانند خانه آسیادارند و سر راه آل فرعون نشسته اند و چون متوجه شدند که آل فرعون می‌آیند برخاستند تا از سر راه آنان کنار روند، اما شکم بزرگشان آنها را به یک طرف می‌کشاند و می‌افتادند و آل فرعون از روی آنها رفت و آمد می‌کردند به جبرئیل گفتم: اینها کیستند؟

گفت: ربا خواران.

- پیامبر خدا (ص): شبی که به معراج رفتم، بر مردمی گذشتم که شکمهایشان چون خانه ای بود و در آنها مارهایی وجود داشت که از بیرون شکمهایشان دیده می‌شد پرسیدم: ای جبرئیل! اینها کیستند؟

گفت: اینان ربا خوارانند.

- امام صادق (ع): ربا خوار از دنیا نرود، تا آن که شیطان دیوانه اش کند.

- پیامبر خدا (ص): آن گاه که ربا خوار سر از قبر خود بر دارد، بر پیشانی او نوشته باشد: نزد خدا حجتی ندارد.

- هر که ربا بخورد خداوند عزوجل به اندازه ربایی که خورده شکمش را از آتش دوزخ پر کند و اگر از طریق ربا مالی به دست آورد، خدای تعالی هیچ عمل او را نپذیرد و تا زمانی که قیراطی از مال ربا نزدش باشد، پیوسته خداوند و فرشتگان او را نفرین کنند.

- درباره آیه ((روزی که در صوردمیده شود و شما فوج فوج بیاید)) فرمود: ده گروه از امت من به صورت پراکنده محشور می‌شوند که خداوند آنها را از سایر مسلمانان جدا و متمایز کرده است بعضی از آنها در حالی که پاهایشان به سمت بالا و سرهایشان رو به پایین است کشان کشان برده می‌شوند آنهايي که نگونسارند، همان ربا خواران هستند.

- امام صادق (ع) : یک درهم ربا نزد خدا , سنگین تر است از سی بار زنا کردن با محارم خود , مانند خاله و عمه .
- امام باقر (ع) : یک درهم ربا نزد خداوند سنگین تر است از چهل بار زنا کردن .
- امام صادق (ع) : یک درهم ربا نزد خداوند سنگین تر است از هفتاد بار زنا کردن با محارم در خانه خدا .
- ربا هفتاد جز دارد که کمترین آن (مانند) این است که انسان با مادر خود در خانه خدائزدیکی کند .
- پیامبر خدا (ص) : ربا هفتاد و سه در دارد که کمترین آن مثل این است که انسان با مادر خود نزدیکی کند و همانا بدترین ربا (ریختن) آبروی انسان
مسلمان است .
- ربا هفتاد و سه در دارد و شرک نیز چنین است .
- ربا هفتاد گناه دارد که کمترین آن , مانند نزدیکی انسان با مادر خویش است .

حکمت تحریم ربا.

- امام رضا (ع) درباره علت تحریم ربا : خداوند عزوجل ربا را حرام فرمود , زیرا مایه بر بادرفتن اموال می شود , چه وقتی انسان یک درهم را
به دو درهم بخرد بهای آن درهم (که خریده) یک درهم است و درهم دیگر (که داده) بیهوده و بیجاست پس خرید و فروش ربا در هر حال موجب
نقصان و زیان برای خریدار و فروشنده است بنابراین , خداوند تبارک و تعالی رباخواری را بر بندگان ممنوع ساخت , چون مایه تباه شدن اموال می
گردد.
- امام صادق (ع) , در پاسخ به سؤال از علت تحریم ربا , فرمود : تا این که مردم از احسان کردن به یکدیگر دریغ نورزند.
- امام باقر (ع) : خدای عزوجل ربا را حرام فرمود تا احسان کردن از بین نرود.
- امام صادق (ع) , در پاسخ به پرسش هشام بن حکم از علت تحریم ربا , فرمود : اگر ربا حلال بود , مردم کار تجارت و کسب
مایحتاج خود را
رها می کردند پس خداوند ربا را حرام فرمود , تا مردم از حرامخواری دست کشیده به تجارت و خرید و فروش روی آورند و به
یکدیگر قرض دهند.

عوامل آلوده شدن به ربا.

- امام علی (ع) : ای مردم ! ابتدا احکام , سپس تجارت ! به خدا قسم که ربا در میان این امت ناپیداتر از حرکت مورچه بر روی
تخته سنگ سیاه است
.
- آن که بدون دانستن احکام دین سوداگری کند , به ورطه ربا افتد.
- کسی که احکام دین خود را نداند و دست به سوداگری زند , بارها و بارها گرفتار ربا شود.

حیله های ربا خواری .

- امام علی (ع) : چون خدای سبحان آیه ((الم آیا مردم پندارند که رها می شوند)) را نازل فرمود ، دانستم که تا رسول خدا(ص) در میان ماست گرفتار آن آزمایش نخواهیم شد پس ، عرض کردم : ای رسول خدا ، این آزمایش چیست ؟

و فرمود : ای علی ! مسلمانان به وسیله اموالشان آزمایش خواهند شد و به خاطر دینشان برخدایشان منت می نهند و آرزوی رحمت او را می کنند و خود را از خشم او در امان می دانند و باشبهه های دروغین و خواهشهای غفلت زا حرام او را حلال می گردانند ، شراب را به نام آب انگور یا خرما حلال شمرده می نوشند و رشوه را به نام هدیه و ربا را به نام بیع می گیرند .
- پیامبر خدا(ص) : زمانی بر مردم فرا رسد که همگان ربا خورند و اگر هم کسی ربا نخورد گرد آن بر دامنش بنشیند .

بی برکت بودن ربا.

قرآن .
(خداوند ربا را ناچیز می گرداند و صدقات را فزونی می دهد و خدا هیچ کفران کننده گنهکاری را دوست ندارد)).
- به امام صادق (ع) عرض شد : گاه می بینیم که مردی ربا می خورد و مال و ثروتش هم زیاد می شود ، حضرت فرمود : خداوند دین او را می برد اگر چه مال و ثروتش زیاد شود .
- مردی از امام صادق (ع) درباره آیه ((خداوند ربا را ناچیز می گرداند و صدقات را فزونی می بخشد)) سؤال کرد و گفت : گاه فردی را مشاهده می کنم که ربا می خورد و با این حال مال و ثروتش زیاد می شود؟
حضرت فرمود : کدام نابودی و بی برکتی بدتر از این که یک درهم ربادین را نابود کند اگر توبه کند ثروتش از دست می رود و فقیر می شود .

بدترین نوع ربا.

- پیامبر خدا(ص) : بدانید که بدترین نوع ربا ، آبرو بردن است و بدترین آبرو بردن هجو کردن است و کسی که دروغ روایت می کند بدترین آبروبر است .
- بدترین ربا ، این است که انسان در ناسزاگویی بر برادرش فزونی گیرد .
- بدترین ربا ، دست درازی ناحق به آبروی مسلمان است .

کسی که ربا خواری را حلال شمارده محارب است .

قرآن :.
(ای کسانی که ایمان آورده اید! از خدا بترسید و اگر ایمان آورده اید ، از ربا هر چه باقی مانده است رها کنید و اگر چنین

نکردید با خدا و رسول او

اعلان جنگ دهید و اگر توبه کنید اصل سرمایه از آن شماست در این حال نه ستم کرده اید و نه به شما ستم شده است)).

- به امام صادق (ع) خبر رسید که مردی ربا می خورد و اسم آن را ((لبا)) می گذارد حضرت فرمود: اگر خداوند عزوجل مرا بر او چیره گرداند،

گردنش را خواهم زد.

- علی بن ابراهیم در تفسیر خود ذیل آیه ((ای کسانی که ایمان آورده اید! از خدا بترسید و از ربا هر چه باقی مانده است رها کنید)) می گوید: سبب

نزول آیه، آن بود که وقتی آیه ((کسانی که ربا می خورند)) نازل شد، خالد بن ولید به رسول خدا (ص) عرض کرد: ای رسول خدا! پدرم در میان

ثقیف مالی به ربا داد و موقع مردن به من وصیت کرد که آن ربا را بگیرم در این هنگام خدای تعالی آیه ((ای کسانی که ایمان آورده اید از خدا بترسید و

آنچه از ربا باقی مانده است رها کنید)) را نازل فرمود.

فرمود: کسی که ربا بگیرد واجب القتل است.

رجعت.

رجعت مردگان.

- امام صادق (ع): به خدا سوگند که روزها و شبها به سر نیاید تا آن که خداوند مردگان را زنده کند و زندگان را بمیراند و حق را به اهلش باز

گرداند و دین برگزیده خود را بر پا دارد (و بر جهان حاکم گرداند).

- در باره آیه ((آن که قرآن را بر تونازل کرده است تو را به وعده گاهت باز می گرداند))، فرمود: به خدا سوگند دنیا به آخرت نرسد و نابود نشود تا

آن که رسول خدا (ص) و علی (ع) در ثویه گرد آیند و دیدار کنند و در آن جا مسجدی بسازند که دوازده هزار در دارد.

- مامون به امام رضا (ع) عرض کرد: ای ابوالحسن نظر شما در باره رجعت چیست؟

حضرت فرمود: حقیقت دارد در میان امتهای پیشین نیز وجود داشته است و قرآن از آن سخن به میان آورده و رسول خدا (ص) فرموده است: هر

چه در امتهای گذشته بوده در میان این امت نیز عینا و مو به مو پیش خواهد آمد.

- امام صادق (ع): هر گاه قائم ظهور کند، در قبر به مؤمن گفته شود: ای فلان! آقایت ظهور کرده است، اگر خواهی به او ملحق شوی، برخیز

و ملحق شو و اگر خواهی که در جوار کرامت پروردگارت بمانی بمان.

- چون زمان قیام قائم فرا رسد در ماه جمادی الاخر و ده روز از رجب چنان بارانی ببارد که مردم مانند آن را ندیده باشند، پس خداوند به سبب آن

باران گوشت و استخوان مؤمنان را در قبرهایشان برویاند گویی آنان رامی نگریم که از طرف جهنمه می آیند و گرد و غبار

موهایشان را می تکانند.

رجعت در فاصله ماه جمادی و رجب .

ابو جارود از قول کسی که شنید علی (ع) می فرمود : ای شگفتا و شگفتا از جمادی تا رجب ((مردی برخاست و عرض کرد : ای امیرالمؤمنین !

این چه امری است که پیوسته از آن اظهار شگفتی می کنی ؟

((حضرت فرمود : مادرت به عزایت بنشیند! کدام شگفتی بالاتر از این که مردگانی با دشمنان خدا و رسول او و اهل بیت رسولش بجنگند.

- ابن کوا : به علی ، صلوات خدا بر او، عرض کرد : ای امیرالمؤمنین ! به این سخن خود رسیدی که می فرمایی : ((ای شگفتا و شگفتا از جمادی و رجب)) ؟

حضرت فرمود : وای بر توای یک چشم ! در آن زمان (استخوانهای) پراکنده جمع شود و مردگان زنده شوند و گیاهان دروشوند و بلاهای مهلک و نابود کننده یکی پس از دیگری سر رسد.

- عبدالله بن خفقه : ابان بن تغلب به من گفت : به گروهی برخوردیم که بر روایت کردن من از جعفر (ع) (امام صادق) خرده می گرفتند گفتم :

چگونه مرا برای روایت کردن از مردی سرزنش می کنید که هیچ پرسشی از او نکردم مگر آن که از قول رسول خدا(ص) جوابم را داد ابان بن تغلب

گفت : عده ای کودک می رفتند و با خود می خواندند : ((ای شگفتا و شگفتا از جمادی تا رجب)) و من از امام صادق (ع) در این باره پرسیدم ، آن

حضرت فرمود : در آن زمان زنده ها با مرده ها دیدار می کنند.

آنان که رجعت می کنند.

- امام صادق (ع) : نخستین کسی که زمین (قبر) به روی او شکافته می شود و به دنیا بر می گردد حسین بن علی (ع) است .

- امام باقر(ع) به بکیر بن اعین فرمود : رسول خدا(ص) و علی رجعت خواهند کرد.

- امام صادق (ع) : گویی حرمان بن اعین .

و میسر بن عبدالعزیز را می بینم که در میان صفا و مروه با شمشیرهای خود بر مردم (تبهکار) می کوبند.

- نخستین کسی که به دنیا بر می گردد حسین بن علی (ع) است او چندان فرمانروایی می کند که بر اثر پیری ابروانش بر روی چشمانش فرو می افتد.

- امام علی (ع) : خداوند همه پیامبران مرسل را از آدم تا محمد(ص) زنده می کند که در حضور من با شمشیر بر فرق سر مردگان وزندگان و

همه جن و انس می کوبند مرا بازگشت در پی بازگشت و رجعت در پی رجعت است و من صاحب این بازگشتها و رجعتها و صاحب یورشها و

انتقامها هستم .

- امام حسین (ع) : من نخستین کسی هستم که زمین شکاف می خورد و از آن بیرون می آیم و این همزمان است با رجعت امیرالمؤمنین و قیام قائم ما.

- امام باقر(ع) : گویی عبدالله بن شریک عامری را می بینم که با عمامه ای سیاه و دو زلف فروافتاده در میان شانه هایش با چهار هزار تکبیر

گوی رجعت کننده در دامنه کوه در خدمت قائم ماهر بیت ایستاده اند.

- امام صادق (ع) : از خداوند مسالت کردم که اسماعیل را بعد از من زنده بدارد , نپذیرفت اما این منزلت را به من ارزانی داشت که اسماعیل

نخستین یار از ده یاور او (قائم ع)) باشد که زنده می شوند یکی دیگر از آن یاوران , عبدالله بن شریک است که پرچمدار وی می باشد.

- همراه قائم (ع) بیست و هفت نفر از پشت کوفه ظهور می کنند پانزده تن آنان از قوم موسی (ع) هستند, همانان که به راه حق هدایت می کردند و به

عدالت فرامی خواندند, هفت نفر از اصحاب کهف هستند و نیز یوشع بن نون و سلمان و ابودجانه انصاری و مقداد و مالک اشتر که همگی در خدمت او

و از یاران و کارگزاران وی هستند.

همگانی نبودن رجعت .

- امام صادق (ع) : رجعت همگانی نیست بلکه خاص است و فقط کسانی به دنیا بازمی گردند که مؤمن خالص یا مشرک محض باشند.

- امام باقر و امام صادق (ع) , در باره آیه ((و قریه ای را که به هلاکت رسانده ایم محال است که بازگشتی داشته باشند)) , فرمود : هر قومی که

خداوند با عذاب نابود کرده باشد, در هنگام رجعت , بر نمی گردند این آیه بزرگترین دلیل بر رجعت است , زیرا هیچ مسلمانی منکر بازگشت همه

مردم در قیامت نیست , چه آنهایی که با عذاب به هلاکت رسیده اند و چه آنهایی که هلاک نشده باشند پس , مقصود از این سخن خدای تعالی که ((

بازگشتی ندارد)) رجعت است اما در قیامت دوباره زنده می شوند تا(به کیفر گناهان خود) به دوزخ روند.

رجعت کسانی که کشته شده یا مرده اند.

- امام صادق (ع) , در باره آیه ((روزی که از هر امتی گروهی را محشور کنیم)) فرمود : هر مؤمنی که کشته شده باشد , رجعت می کند ,

تا(پس از زندگی دوباره به مرگ طبیعی) بمیرد و هر مؤمنی که (به مرگ طبیعی) مرده باشد نیز رجعت می کند , تا کشته شود.

- عبدالرحمن بن قصیر : امام باقر(ع) آیه ((همانا خداوند جانها و اموال مؤمنان را خرید)) را تلاوت کرد و فرمود : آیا می دانی مقصود کیست ؟

عرض کردم : منظور مؤمنان هستند که می جنگند و می کشند و کشته می شوند فرمود : نه , بلکه مؤمنانی که کشته شده اند باز

گردانده می شوند تا
بمیرند و مؤمنانی که مرده اند برگردانده می شوند تا کشته شوند.
امید.

امید.

تشویق به امید واقعی .

قرآن .
(کسانی که ایمان آورده اند و آنان که مهاجرت کرده اند و در راه خدا جهاد نموده اند ، به رحمت خدا امیدوارند و خدا آمرزنده و مهربان است .
((

- امام علی (ع) : هر امیدواری جوینده است و هر بیمناکی گریزان (از آنچه می ترسد).
- در نامه خود به زیاد : آیا در حالی که نزد خداوند از متکبرانی ، امید داری که پاداش فروتنان را به تو دهد و در حالی که در نعمتها غوطه وری و

آنها را از مستمندان و بیوه زنان دریغ می داری ، چشم طمع به ثواب صدقه دهندگان دوخته ای ؟
همانا آدمی در برابر کارهایی که پیشاپیش فرستاده است پاداش می بیند و نزد آنچه فرستاده است می رود.

بر حذر داشتن از امید دروغین .

- امام باقر(ع) : از امید دروغین بپرهیز که تو را گرفتار ترس حقیقی می کند.
- امام علی (ع) ، درباره کسی که مدعی امیدواری است ، می فرماید : به گمان خود ادعا می کند که به خدا امید دارد ، به خدای بزرگ که دروغ

می گوید و گرنه چرا امیدواری او در کردارش پیدانیست ؟
چه ، هر که امیدوار باشد ، امیدش از کردارش معلوم می شود هر امیدی ، جز امید به خدا ، دیوانگی است و هر ترس حقیقی ، جز ترس از خدا ، آفت و بیماری است .

- امام صادق (ع) : هنگامی که به ایشان عرض شد : عده ای هستند که گناه می کنند و می گویند ما (به رحمت خدا) امیدواریم و پیوسته در

همین حالت تا مرگشان در رسد ، فرمود : اینها مردمانی هستند که در آرزوها و خیالات خود غرقند دروغ می گویند ، آنها امیدوار نیستند ، زیرا هر که

به چیزی امید داشته باشد در طلب آن می کوشد و هر که از چیزی بترسد از آن می گریزد.

- امام علی (ع) ، در پاسخ به مردی که از آن حضرت خواهش کرد پند و اندرزی به او دهد ، فرمود : چونان کسی مباش که ، بدون عمل ، به

آخرت امید دارد و با آرزوهای دراز ، توبه را به تاخیر می اندازد در نکوهش دنیا چون پارسایان سخن می گوید اما رفتارش رفتار

دنیا خواهان است

- امام سجاده (ع) - در مناجاتش - : و به تو پناه می برم از دعای محبوب (از درگاه تو) و امید دروغین و دریدگی پرده حیا و شرم و شکست خوردن در رحمت آوری و رای نادرست .

برخیز داشتن از امید بستن به غیر خدا.

- امام علی (ع) : شما را به پنج چیز سفارش می کنم که اگر برای رسیدن به آنها همه جا سفر کنید شایسته و بجاست : هیچ یک از شما جز به پروردگار خویش امید نبندد و جز از گناه خود نترسد .
- هر چه امید دارید ، به خدای سبحان داشته باشید و به کسی جز او امید مبنیدید ، زیرا هیچ کس به غیر خدای تعالی امید نیست مگر آن که نومید برگشت

امید بخش ترین آیه قرآن .

- امام باقر (ع) - در پاسخ به این پرسش بشرین شریح بصری که کدام آیه در کتاب خدا امیدوار کننده تر است - : همشهریان تو چه می گویند؟
عرض کردم : می گویند آیه ((ای بندگان من که بر خویش ستم کردید از رحمت خدا نومید مشوید)) حضرت فرمود: اما نظر ما اهل بیت این نیست
عرض کردم : پس نظر شما چیست ؟
فرمود: به نظر ما این آیه است : ((و زودا که پروردگارت چیزی عطایت فرماید که خوشنود شوی)) ، و آن چیز شفاعت است به خدا قسم شفاعت است ،
به خدا سوگند شفاعت است .

امید در نومیدی !.

- پیامبر خدا (ص) : به آنچه امیدش را نداری امیدوارتر باش از آنچه به آن امیدداری ، چه برادرم موسی بن عمران رفت که آتش بیاورد اما خداوند عزوجل با او سخن گفت .
- امام صادق (ع) : به آنچه امیدش را نداری امیدوارتر باش از آنچه بدان امیدداری ، زیرا موسی (ع) رفت تا برای خانواده اش آتش بیاورد اما وقتی برگشت پیامبری مرسل بود .
- امام علی (ع) : به آنچه امیدش را نداری امیدوارتر باش از آنچه بدان امید داری ، زیرا که موسی بن عمران (ع) رفت که برای خانواده اش آتش

برگردد اما (در آن جا) خداوند عزوجل با او به سخن در آمد و پس ، پیامبر برگشت ، ملکه سبا نیز از کشور خود بیرون آمد ، اما با سلیمان مسلمان شد و جادوگران فرعون برای تقویت قدرت فرعون بیرون آمدند ، اما مؤمن برگشتند .
مهربانی .

مهربانی .

تشویق به مهربانی با یکدیگر .

قرآن .

((محمد پیامبر خدا و کسانی که با او هستند بر کافران سختگیرند و با یکدیگر مهربان)).

((سپس پیامبران را پس از ایشان فرستادیم و عیسی بن مریم را از پی آنها روانه کردیم و به او انجیل را دادیم و در دل پیروانش رافت و

مهربانی نهادیم و رهبانیتی که به بدعت آورده اند ما بر آنها مقرر نکرده ایم ، اما در آن خشنودی خدای جستند ولی حق آن را بسزا نگزاردند ما از میان

آنها به کسانی که ایمان آورده بودند ، پاداش دادیم و بیشترشان نافرمان بودند)).

((تا سپس از کسانی باشند که ایمان آورده اند و یکدیگر را به صبر سفارش کرده اند و یکدیگر را به مهربانی سفارش کرده اند اینان اهل سعادتند)).

- پیامبر خدا(ص) : خدای رحمان به مردمان دلرحم رحم می کند به ساکنان زمین رحم کنید تا آن که در آسمان است به شما رحم کند.

- امام علی (ع) : نیکی کن تا به تو نیکی شود ، رحم کن تا به تو رحم شود.

- به فرو دست خود رحم کن تا فرادست به تو رحم کند و خطای او را با خطای خودت و نافرمانی اش از تو را با نافرمانی خود از پروردگارت و

احتیاج او به ترحم تو را به احتیاجت به رحمت و بخشایش خدایت بسنج .

- در شگفتم از کسی که به رحم و شفقت فرا دست خود امید دارد ، چگونه به فرو دست خود رحم نمی کند.

- پیامبر خدا(ص) : هر که حتی به لاشه گنجشکی رحم کند ، خداوند در روز قیامت بر او رحم آورد.

- کسی که رحم نکند به او رحم نشود.

- آواز دهنده ای در دوزخ فریاد می زند : مهربانا! بخشایشگرا! مرا از آتش رهایی ده پس خداوند فرشته ای را فرمان می دهد که او را از آتش

بیرون می آورد و در پیشگاه پروردگاری ایستد خداوند عزوجل به او می فرماید : آیا تو به گنجشکی رحم کردی ؟

- کسی که به ساکنان زمین رحم نکند ، آن که در آسمان است به او رحم ننماید.

- کسی که به مردم مهربانی نکند ، خداوند به او مهربانی نمی کند.

- هر که مهربانی نکند، بدو مهربانی نشود و هر که نبخشد بخشوده نشود و هر که پوزش کسی را نپذیرد خداوند پوزش و توبه او را نخواهد پذیرفت.
- خداوند تنها به بندگان مهربان خود، رحم می کند.
- سوگند به آن که جانم در دست اوست کسی جز شخص مهربان به بهشت نمی رود عرض کردند: ((همه ما دلرحم و مهربانیم))
و فرمود: نه، مگر آن گاه که به عموم مردم مهربانی کنید.
- خداوند مهربان است و مهربان را دوست دارد و دست مهر خود را بر سر هر مهربانی می گذارد.
- بازنده و زیانکار است آن بنده ای که خدای تعالی در دل او مهربانی نسبت به انسانها نگذاشته باشد.
- مهربانان امت من همان توده متوسط هستند.

کسانی که قابل مهربانی و ترحمند.

- پیامبر خدا(ص): به عزیزی که خوارگشته و توانگری که تهیدست شده و دانشمندی که در روزگار نادانان تباه گردیده است و مهربانی کنید.
- امام صادق(ع): من به سه کس ترحم می کنم و شایسته مهربانی اند: عزیزی که به خواری افتاده و توانگری که نیازمند گشته و دانشمندی که در میان خانواده و مردمان نادان خفیف و بی قدر شده است.
- پیامبر خدا(ص): با مستمندان مهربانی کن.
- ای انس: با کودکان مهربانی کن و بزرگسالان را احترام گذار تا از رفیقان من باشی.
- امام علی(ع): با کودکان خانواده ات مهربان باش و بزرگان خانواده ات را احترام گذار.
- پیامبر خدا(ص): هر که به کودکان ما مهربانی نکند و حق (و منزلت) بزرگان ما را شناسد از ما نیست.
- امام علی(ع): از لغزشهای جوانمردان در گذرید، زیرا هرگاه یکی از آنان بلغزد خداوند دست او را می گیرد و بلندش می کند.
- شایسته است که افراد پاکدامن و بهره مند از سلامت، با گنهکاران و اهل معصیت، مهربان باشند و سپاسگزاری (حق) بر جان آنان چیره باشد.
- به خودتان رحم کنید، زیرا مصائب و ناملایمات دنیا را بارها چشیده و آزموده اید.
- هان! ای انسان، چه چیز تو را درگناه ورزی گستاخ کرده است؟
! چرا همچنان که به دیگران رحم می کنی به خودت رحم نمی کنی؟
!

رحمت.

رحمت.

رحمت خدا.

قرآن.

((پس به آثار رحمت خدا بنگر که چگونه زمین را پس از مردنش زنده می کند، چنین خدایی زنده کننده مردگان است و بر هر کاری تواناست
 ((.

- امام علی (ع) : آفریدگان را با قدرت خود بیافرید و باها را با رحمت خود به حرکت در آورد.
 - در توصیف آفرینش آدم (ع) - : آن گاه خدای سبحان در توبه خود را به روی او گشود و کلمه رحمت خود را به او آموخت .
 - پیامبر خدا(ص) : خدای تعالی روزی که آسمانها و زمین را آفرید، صد رحمت بیافرید که هر رحمتی به اندازه فاصله آسمان و زمین است پس،
 از آن رحمتها یکی به زمین فرود آمد که به سبب آن خلائق به یکدیگر ترحم می کنند و مادر به فرزندش مهر می ورزد و پرندگان و حیوانات آب می نوشند و مردمان زندگی می کنند.
 - هیچ کس به بهشت نرود مگر با رحمت خدا عرض کردند : و نه شما؟
 فرمود : و نه من، مگر این که خدا مرا مشمول رحمت خود کند.

گسترده‌گی رحمت خدا.

قرآن .
 ((آنان که عرش را حمل می کنند و آنان که بر گرد آن هستند به ستایش پروردگارشان تسبیح می گویند و به او ایمان آورده اند و از او برای
 مؤمنان آمرزش می خواهند : ای پروردگار ما، رحمت و علم تو همه چیز را فرا گرفته است پس آنان را که توبه کرده اند و به راه تو آمده اند بیامرز و
 از عذاب جهنم ننگه دار)).
 ((اگر تو را تکذیب کردند، بگو: پروردگار شما صاحب رحمتی گسترده است و خشم و عذابش از مجرمان بازداشته نخواهد شد)).
 ((برای ما در دنیا و آخرت نیکی بنویس ما به سوی تو راه یافته ایم گفت: عذاب خود را به هر کس که بخواهم می رسانم و رحمت من همه چیز را
 در بر می گیرد آن را برای کسانی که پرهیزگاری می کنند و زکات می دهند و به آیات ما ایمان می آورند مقرر خواهم داشت)).
 - امام علی (ع) : ای اصیغ! اگر گامه‌ایت استوار باشد و ولایت و دوستیت کامل و دستت گشاده، بدان که خداوند به تو از خودت
 مهربانتر و دلسوزتر
 است .
 - امام کاظم (ع) : چه گمان بری به آن مهر ورز مهربانی که با آن کس که با آزار دوستانش او را می آزارد دوستی می کند،
 چه رسد به کسانی
 که در راه او آزار می بینند و چه گمان بری به آن توبه پذیر مهربانی که از دشمنش توبه می پذیرد، چه رسد به کسی که
 خشنودیش را می جوید و
 دشمنی مردم را به خاطر او بر می گزیند.

- به امام سجاده (ع) عرض شد که حسن بصری می گوید: از این که کسی هلاک شود جای تعجب نیست بلکه از نجات یافته تعجب است که چگونه

نجات یافته است، حضرت فرمود: من می گویم: از این که کسی نجات یافته تعجب نیست بلکه تعجب از هلاک شده است که چگونه با وجود رحمت

گسترده خداوند هلاک گشته است؟

- امام سجاده (ع): با وجود سه چیز، مؤمن هلاک نمی شود: گواهی دادن به یگانگی و بی انبازی خداوند و شفاعت رسول خدا و گسترده‌گی رحمت

خدای عزوجل.

- پیامبر خدا (ص): خدای تعالی صدر رحمت بیافرید که از آنها یکی در میان آفریدگان اوست که به سبب آن به یکدیگر رحم و دلسوزی می کنند، نود و

نه رحمت دیگر را برای دوستانش اندوخته است.

- اگر اندازه رحمت خدای تعالی را می دانستید، حتماً به آن تکیه می کردید.

- عمر: عده ای اسیر نزد پیامبر (ص) آوردند ناگهان زنی از اسیران که چشمش به کودکی اسیر افتاده بود، دوید و او را در آغوش گرفت و

شیرش داد پیامبر (ص) به ما فرمود: آیا فکرمی کنید این زن کودک خود را در آتش می افکند؟

عرض کردیم: خیر، تا قدرت داشته باشد این کار را نمی کند پیامبر فرمود: خداوند به بندگان خود مهربانتر از این مادر به فرزند خود است.

- امام سجاده (ع): در مناجاتش - ای آن که از پدری دلسوز بیشتر به من نیکی می کنی و از دوست همدم به من نزدیکتری، آن گاه که مکان مرا می

هرساند و وطن ها مرا می راند، تو در تنهایی و غربت انیس و همدم منی.

خداوند رحمت را تعهد کرده است.

قرآن.

((چون ایمان آورندگان به آیات ما نزد تو آمدند، بگو: سلام بر شما، خدا بر خویش مقرر کرده که شما را رحمت کند، زیرا هر کس از شما که

از روی نادانی کاری بد کند آن گاه توبه نماید و نیکوکار شود بداند که خدا آمرزنده و مهربان است)).

((بگو: از آن کیست آنچه در آسمانها و زمین است؟

بگو: از آن خداست بخشایش را بر خود مقرر داشته، همه شما را در روز قیامت - که در آن تردیدی نیست - گرد می آورد آنان که به زیان خویش

کار کرده اند ایمان نمی آورند)).

- امام باقر (ع): همانا خداوند تبارک و تعالی بردبار و داناست خشمش بر کسی است که خشنودی او را پذیرا نباشد و از کسی دریغ می دارد که

پذیرای عطای او نباشد و کسی را گمراه می کند که هدایت او را نپذیرد خداوند رحمت را بر خود واجب کرده است ، پس رحمت او بر غضبش پیشی گرفت و به راستی و عدالت به انجام رسید.

- پیامبر خدا(ص) : خداوند هیچ پدیده ای نیافرید مگر آن که پدیده ای چیره شونده بر آن نیز خلق کرد رحمت خویش را نیز بیافرید که بر غضبش چیره شود.

موجبات رحمت (۱).

قرآن .

((در زمین پس از آن که به صلاح آمده است ، فساد مکنید و خدا را از روی بیم و امید بخوانید ، زیرا که رحمت خدا به نیکوکاران نزدیک است))

((اما آنان را که به خدا ایمان آورده اند و به او توسل جسته اند به فضل و رحمت خویش در آورد و به راهی راست هدایت کند)).

((البته شما را به اندکی ترس و گرسنگی و بینوایی و بیماری و نقصان در محصول می آزماییم و شکیبایان را بشارت ده کسانی که چون مصیبتی به آنها رسید گفتند : ما از آن خدا هستیم و به او باز می گردیم صلوات و رحمت پروردگارشان بر آنان باد و هم آنان هدایت یافتگان)).

- امام باقر(ع) : با بازگشت (و توبه) راستین خود را در معرض رحمت و بخشش خدا قرار ده و برای بازگشت راستین ، از دعای خالصانه و مناجات در دل تاریکیها کمک بگیر.

- امام علی (ع) ، در وصف آخر الزمان ، می فرماید : در آن زمان هیچ کس نجات پیدا نمی کند مگر مؤمن گمنام بی آزار نه فسادانگیز و سخن چینند ، نه عیبجویی و آبروریزی می کنند و نه نادان و بیهوده گویند خداوند درهای رحمت خود را به روی آنان می گشاید و از گزند خشم خود نگاهشان می دارد.

با یاد خداوند رحمت (او) فرو می آید.

- با عفو است که رحمت (خدا) فرود می آید.

با مهربانی به دیگران است که رحمت (خدا) فرود می آید.

- ترحم به ناتوانان ، رحمت حق رافروود می آورد.

- بهترین وسیله ریزش رحمت (خدا) مهربان بودن به همه مردمان است .

- پیامبر خدا(ص) ، در پاسخ به مردی که عرض کرد : دوست دارم پروردگارم به من رحمت آورد ، فرمود : به خودت و به خلق خدا رحم کن تا خداوند بر تو رحمت آورد.

موجبات رحمت (۲).

قرآن .

((واز آتشی که برای کافران آماده شده است بترسید و از خدا و رسول فرمان برید باشد که به شما رحم شود)).

((این کتابی که فرو فرستادیمش مبارک است ، پس از آن پیروی کنید و تقوا پیشه نمایید باشد که مورد رحمت قرار گیرید)).

((و نماز بگذارید و زکات پردازید و از پیامبر فرمان برید باشد که به شما رحم شود)).

((گفت : ای قوم من ! چرا پیش از نیکی سوی بدی می شتابید؟

چرا از خدا آمرزش نمی خواهید؟

شاید بر شما رحمت آورد)).

موانع رحمت .

- امام علی (ع) : ترحم بر بی رحم ممانع رحمت (حق) می شود و باقی گذاشتن کسی که (جان کسی را) باقی نمی گذارد

امت را به هلاکت و

نابودی می افکند.

- هر که به مردم رحم نکند خداوند رحمت خود را از او باز می دارد.

خود را در معرض رحمت خدا قرار دهید.

- پیامبر خدا(ص) : همانا پروردگار شمارا در طول عمرتان نسیم هایی است ، پس خویشتن را در معرض آن قرار دهید باشد که

نسیمی از آن

نفحات به شما برسد و زان پس هرگز به شقاوت نیفتید.

- در سراسر عمر خود جویای خیر و خوبی باشید و خویشتن را در معرض نسیم های خداوند قرار دهید ، زیرا نسیم رحمت خدا

گهگاه می وزد و به

هر یک از بندگانش که او خواهد می رسد.

- با فرمان بردن از اوامر خداوند ، خود را در معرض رحمت او قرار دهید.

آن که شایان رحمت است .

- امام علی (ع) : رحمت خدا بر آن کس باد که اندازه خویش را بشناسد و از حد خویش فراتر نرود.

- رحمت خدا بر آن بنده باد ، که مواظب گناه خویش باشد و از پروردگارش بهراسد.

- رحمت خدا بر آن کس که به توبه رو کند و از خطاهای خود پوزش طلبد و پیش از مرگ کاری کند.

- رحمت خدا بر آن کس که اندیشید و عبرت آموخت و پند گرفت و بینش یافت .

- رحمت خدا بر آن کس که پند آموخت و از گناهان باز ایستاد و از عبرتها بهره گرفت .

- رحمت خدا بر آن کس که شکیبایی را مرکب زندگی خود ساخت و پرهیزگاری را ذخیره وفاتش .

- رحمت خدا بر آن کس که بر اجل پیشی گیرد و برای سرای ماندن و جایگاه کرامت خود کردار نیکو فراهم آورد.

- رحمت خدا بر آن کس که آرزو را کوتاه گرداند و پیش از مرگ کاری بکند و فرصتها را غنیمت شمارد و از کار و عمل توشه بگیرد.
- رحمت خدا بر آن کس که فرصتها را غنیمت شمرد و در کار و عمل بشتابد و از ترس (خدا و آخرت) دامن همت به کمر زند.
- خدا رحمت کند آن را که بر هوای نفس چیره آید و از دامهای دنیا بگریزد.
- خدا رحمت کند کسی را که راغب پروردگار خویش باشد (دین خود را بپاید - خ ل) و به گناه خود رسیدگی کند، با هوای نفس مخالفت ورزد و آرزویش را دروغ شمارد، پیوسته بیندیشد و شب زنده داری های طولانی داشته باشد خلاف آنچه در دل دارد آشکار نمی کند، به کمتر از آنچه می داند بسنده می کند، اینان سپرده های خداوند در سرزمینهای اویند و به سبب آنها (بلاهارا) از بندگان خود دور می سازد.
- رحمت خدا بر آن بنده ای که گناه کرد و اعتراف کرد و ترسید و به عمل روی آورد و بر حذر شد و (به کار نیک) شتافت.
- رحمت خدا بر آن بنده ای که حقی را زنده کند و باطلی را بمیراند و ستم را برکند و عدالت را بر پا دارد.
- رحمت خدا بر آن کس که حکمی را شنید و آن را حفظ و رعایت کرد و به راه راست فراخوانده شد و به آن نزدیک گشت و کمر بند راهنما را گرفت و نجات یافت.
- رحمت خدا بر آن کس که دانست هر نفس او گامی است به سوی مرگ، پس به سوی عمل شتافت و آرزوی خویش را کوتاه کرد.
- رحمت خدا بر کسی که چون حقی را دید، یاریش کرد و چون ستمی را دید از آن جلوگیری کرد و حق را در برابر ستمگر یاری رساند.
- رحمت خدا بر آن کس که بر مرگ پیشدستی کند و آرزو را دروغ پندارد و کار را (برای خدا) خالص گرداند.
- رحمت خدا بر آن کس که نفس خود را از معاصی خداوند لگام زند و مهار آن را گرفته به سوی طاعت خداوند بکشاندش.
- خدا رحمت کند آن را که از شهوت خویش دست شوید و خواهش نفس خود را درهم کوبد.
- رحمت خدا بر آن کس که انگیزه های نفسانی خود را درهم کوبد و نفس خود را نگه دارد و مهار آن را گرفته به سوی طاعت خدا بکشاندش.
- خدا رحمت کند آن را که از زندگی برای مرگ توشه بگیرد و از فنا برای بقا و از (دنای) رونده برای (سرای) پاینده.
- رحمت خدا بر آن کس که از حرامها پرهیز کند و توانها را به دوش گیرد و درشتافتن به سوی غنیمتهای فراوان رقابت ورزد.

رحمت خدا در ماه رجب.

- پیامبر خدا(ص): بدانید که رجب ماه اصم ((۱۷)) خداست و ماه بزرگی است و برای این آن را اصم نامیده اند که حرمت و فضیلت هیچ ماهی نزد خدای تبارک و تعالی به اندازه آن نیست.
- رجب ماه اصم (اصب - ریزان) خداست، خداوند در این ماه باران رحمت را بر بندگان خود فرو می ریزد.
- رجب را ماه ریزان خدا نامیده اند، چون در این ماه باران رحمت بر امت من بشدت فرومی ریزد به آن ماه اصم نیز گفته می شود.

و زیرا در این ماه

که از ماههای حرام است از جنگ بامشرکان نهی شده است .

- عبدالله بن عباس : چون ماه رجب فرا می رسد رسول خدا(ص) مسلمانان را دور خود جمع می کرد و برای ایشان خطبه می خواند [و می

فرمود :] ای مسلمانان ! ماه بزرگ و مبارکی بر شما سایه افکنده است , این ماه , ماه اصب و ریزان است خداوند در این ماه باران رحمت خود را بر

بندگان فرو می ریزد , مگر آن که مشرک باشد یا بدعتی در اسلام پدید آورد.

خویشاوندی .

صله رحم .

قرآن .

((آیا کسی که می داند آنچه از جانب پروردگارت بر تونازل شده حق است , همانند کسی است که نابیناست ؟

تنها خردمندان پند می گیرند : کسانی که به عهد خدا وفا می کنند و خود پیمان نمی شکنند , آنان که آنچه را خدا به پیوستن آن فرمان داده پیوند می دهند

و از پروردگارشان می ترسند و از سختی باز خواست خداوند بیمناکند)).

- امام صادق (ع) , درباره آیه ((و آنان که پیوند می دهند)) , فرمود : یکی از مصادیق آن صله رحم است و غایت تاویل آن پیوند برقرار کردن با ما

است .

- درباره آیه ((بترسید از آن خدایی که به نام او از یکدیگر چیزی می خواهید و از بریدن خویشاوندیها پروا کنید)) , فرمود : منظور خویشاوندیهای

مردم است همانا خدای عزوجل به پیوند آن فرمان داده و آن را بزرگ و مهم شمرده است , مگر نمی بینی که آن را در ردیف خود قرار داده است .

- پیامبر خدا(ص) : ثواب صله رحم زودتر از ثواب هر کار خیر دیگری می رسد.

- امام علی (ع) : ای مردم ! هیچ کس - هر اندازه هم ثروتمند باشد - از خویشان (ایل و عشیره) خود و حمایت عملی و زبانی آنها از خویش بی نیاز

نیست آنان بزرگترین گروهی هستند که از انسان پشتیبانی می کنند و پراکندگی و پریشانی او را از بین می برند و در مصیبتها و حوادثی که برایش پیش

می آید , بیش از همه به او مهربان و دلسوزند نام نیکی که خداوند برای انسان در میان مردم پدید می آورد بهتر است از مال و ثروتی که وی برای

دیگران باقی می گذارد ((۱۸)).

هان ! مبادا از خویشاوند نیازمند خود روی برتایید و از دادن اندک مالی به او , که اگر ندهید چیزی بر ثروت شما نمی افزاید و اگر بدهید چیزی کم نمی

شود، دریغ کنید هر که از خویشان خود دست کشد یک دست از آنان باز گرفته اما دستهای فراوانی از خود کنار زده است و آن کس که با قوم و خویشان خود نرمخو و مهربان باشد دوستی و محبت همیشگی آنان را به دست آورد.

- وابستگی خود را گرامی بدار، چه آنان پر و بال پرواز تو هستند و ریشه ای که به آن برمی گردی و دستی که با آن حمله می کنی.

هیچ چیز بیوند خویشاوندی رانمی برد.

- ابو بصیر: از امام صادق (ع) پرسیدم: آیا انسان می تواند با خویشاوندی که (مذهب) حق را نمی شناسد قطع رابطه کند؟ حضرت فرمود: نباید از او ببرد.

- جهیم بن حمید به امام صادق (ص) عرض کرد: خویشاوندانی دارم که عقیده و مذهب مراندارند با این حال آیا آنان را بر من حقی هست؟

حضرت فرمود: آری، حق خویشاوندی را هیچ چیز از بین نمی برد در صورتی که با تو همباور بودند دو حق داشتند: حق خویشاوندی و حق مسلمانی.

پیامدهای صله رحم.

- امام باقر (ع): صله رحم اعمال را پاک می کند، داراییها را فزونی می بخشد، بلا را می گرداند، کار حسابرسی (در قیامت) را آسان می کند و مرگ را به تاخیر می اندازد.

- صله رحم خلق و خوی را نیکو، دست را بخشنده، جان را پاکیزه و روزی را زیاد می کند و اجل را به تاخیر می اندازد.

- امام صادق (ع): صله رحم و نیکوکاری حساب را آسان می سازند و از گناهان نگه می دارند پس، صله ارحام به جای آورید و به برادران خود نیکی کنید، اگر چه با سلام کردن نیکو و جواب سلام دادن باشد.

- امام هادی (ع): آن گاه که خدای عزوجل با موسی بن عمران (ع) سخن گفت، موسی عرض کرد: پاداش کسی که صله رحم کند چیست؟

خداوند فرمود: ای موسی! مرگ او را به تاخیر می اندازم و سختیهای جان دادن را بر او آسان می کنم.

- فاطمه زهرا (ع): خداوند صله ارحام را به جهت فزونی نفقات مقرر داشته است.

- پیامبر خدا (ص): از خدا بترسید و صله رحم به جای آورید، زیرا این کار مایه پایداری بیشتر شما در دنیا است و در آخرت برای شما بهتر است.

- صله رحم، عمر را زیاد می کند و فقر را از میان می برد.

- هر که خوش دارد روزیش زیاد شود و مرگش به تاخیر افتد، صله رحم کند.

- امام حسین (ع): هر که دوست دارد مرگش به تاخیر افتد و روزیش افزایش یابد، صله رحم به جای آورد.

- پیامبر خدا (ص): صله رحم، خانه ها را آباد و عمرها را زیاد می کند، هر چند به جا آورندگان صله رحم از نیکان نباشند.

- صله رحم و حساب (قیامت) را آسان می کند و از مرگ بد نگه می دارد.

- مردمان بد کردار صله رحم به جای می آورند پس داراییهایشان زیاد و عمرهایشان طولانی می شود, چه رسد که اگر نیکوکار و نیک باشند.

صله رحم و طول عمر.

- امام علی (ع) - به نوف فرمود -: ای نوف! صله رحم به جای آر تا خداوند بر عمرت بیفزاید.

- پیامبر خدا(ص) : گاهی می شود از عمر کسی سه روز باقی مانده است, اما صله رحم به جای می آورد پس خداوند آن را تا سی سال به تاخیر

می اندازد و گاه می شود که از عمر کسی سی سال باقی مانده است اما قطع رحم می کند, پس خداوند آن را به سه روز تبدیل می کند.

- امام صادق (ع) به میسر فرمود: ای میسر! عمر تو زیاد شده است, چه کاری انجام داده ای؟

عرض کردم: زمانی که نوجوان بودم پنج درهم مزد می گرفتم و آن را خرج دایی خود می کردم.

- نیز به همو, فرمود: ای میسر! بارها اجل تو سر رسید اما هر بار خداوند, به سبب صله رحم و نیکی به خویشانت, آن را از تو دور کرد.

یک سال راهپیمایی برای به جا آوردن صله رحم.

- پیامبر خدا(ص) : برای به جا آوردن صله رحم (حتی اگر شده) یک سال راه پیمایی کن.

- به حاضران و غایبان امت خود و آنهایی که از امروز تا روز قیامت در پشت مردها و زهدانهای زنان هستند, سفارش می کنم که صله رحم به جای

آورند هر چند خویشاوند یک سال راه فاصله داشته باشد, زیرا صله رحم جز دین است.

پیوند با خویشاوندی که قطع رحم کرده است.

- پیامبر خدا(ص) : با خویشاوندی که از تو بریده پیوند برقرار کن و به آن کس که به تو بدی کرده است خوبی کن و حق را, هر چند به زیان خود,

بگو.

- از خویشاوند خود مبر گرچه او از تو ببرد.

- ابوذر: رسول خدا(ص) به من سفارش فرمود که و صله رحم به جای آورم هر چند او به من پشت کرده باشد.

- امام علی (ع) : با خویشان خود پیوند برقرار کنید هر چند آنان از شما ببرند.

- امام حسین (ع) : آن کس بیش از همه صله رحم به جا آورده که با خویشاوند بریده از خود پیوند برقرار کند.

- امام سجاد(ع) : هیچ گامی نزد خدای عزوجل محبوبتر از دو گام نیست: گامی که مؤمن با آن در راه خدا صف (جنگ) می بندد و گامی که برای

پیوند با خویشاوندی بر می دارد که قطع رحم کرده است.

- امام صادق (ع) : مردی خدمت پیامبر(ص) آمد و عرض کرد: ای رسول خدا, خویشاوندانی دارم که با آنان رفت و آمد دارم ولی آنها مرا می

آزارند لذا تصمیم دارم آنان را رها کنم رسول خدا(ص) فرمود: در این صورت خداوند همه شما را رها می کند.

عرض کرد: پس چه کنم؟

فرمود: به کسی که دست رد به سینه تو زده عطا کن و با کسی که از تو بریده پیوند برقرار کن و از کسی که به تو ستم کرده درگذر، اگر

چنین کنی خداوند عزوجل پشتیبان تو در برابر آنها خواهد بود.

بر حذر داشتن از قطع رحم .

قرآن .

((و آنان که پیمان خدا را پس از استوار کردنش می شکنند و آنچه را که خدا به پیوستنش فرمان داده می گسلند و در زمین فساد می کنند، لعنت بر آنهاست و سرای بد نصیبشان)).

((آیا اگر به حکومت رسیدید، می خواهید در زمین فساد کنید و پیوند خویشاوندیتان را ببرید؟

اینانند که خدا لعنتشان کرده است و گوشه‌ایشان را کر و چشمانشان را کور ساخته است)).

- امام باقر(ع): در کتاب رسول خدا(ص) دیدیم که: هرگاه مردم پیوند خویشاوندی یکدیگر را ببرند اموال و داراییها در دست بدکاران قرار

گیرد.

- امام علی(ع): هرگاه مردم قطع رحم کنند، ثروتها در دست تبهکاران قرار گیرد.

- پیامبر خدا(ص): سه گروه به بهشت نمی روند: شرابخواره، جادوگر و کسی که پیوند خویشاوندی را ببرد.

- امام صادق(ع): از جمله گناهایی که مرگ و نابودی را شتاب می بخشد، قطع رحم است.

- امام علی(ع): پناه می برم به خدا از گناهایی که مرگ و نیستی را شتاب می بخشد عبدالله بن کوا یشکری برخاست و عرض کرد: یا امیر

المؤمنین! آیا گناهایی هم هست که مرگ را تسریع کند؟

حضرت فرمود: وای بر تو! آری، قطع رحم .

- امام صادق(ع): از حلقه بپرهیزید که آن مردان را به نابودی می کشاند عرض کردم: حلقه چیست؟

فرمود: قطع رحم .

- امام علی(ع): زشت ترین گناهان بریدن پیوند خویشاوندی است و نافرمانی از پدر و مادر.

- با قطع رحم (و بریدن پیوند خویشاوندی) خشم و انتقامها فرود می آید.

- پیامبر خدا(ص): رحمت (خداوند) بر مردمی که در میان آنها قطع کننده رحم باشد، فرود نمی آید.

- فرشتگان بر مردمی که در میان آنها قطع کننده رحم باشد، فرود نمی آیند.

- هیچ گناهی به اندازه قطع رحم و خیانت و دروغ سزای آن نیست که خداوند، علاوه بر کیفر اخروی، در همین جهان نیز مرتکب آن را بزودی کیفر

دهد.

کمترین مصداق صله رحم .

- پیامبر خدا(ص) : به خویشانان نیکی کنید ، گرچه به سلامی .

- صله رحم کنید ، گرچه با سلامی .

- امام علی (ع) : گرچه با سلامی ، صله ارحام کنید ، زیرا خدای تبارک و تعالی می فرماید : ((از خدایی که به نام او از یکدیگر چیزی می طلبید

بترسید و از بریدن خویشاوندیها پروا کنید ، همانا خداوند ناظر بر اعمال شماست)).

- امام صادق (ع) : حتی اگر شده بانوشاندن جرعه ای آب به خویشاوند صله رحم به جای آر و بهترین صله رحم آزار نرساندن به خویشاوند است

رخصت .**تشویق به انجام رخصتها.**

- پیامبر خدا(ص) : خدای تعالی همچنان که دوست ندارد معصیت شود ، دوست دارد به رخصتهایش ((۱۹)) عمل شود.

خدای تعالی دوست دارد رخصتهایش پذیرفته شود ، همچنان که بنده دوست دارد آمرزیده شود.

- خداوند ، همچنان که دوست دارد واجباتش عمل شود ، دوست دارد رخصتهایش نیز به جا آورده شود.

- خداوند دوست دارد رخصتهایش به کار بسته شود ، همچنان که دوست دارد فرایضش انجام گیرد.

- به رخصتهای خداوند ، که به شما داده است پایبند باشید.

- کافور خادم : امام هادی (ع) به من فرمود : فلان سطل آب را در فلان جا بگذار تا برای نماز وضو بگیرم و سپس مرا در پی کاری فرستاد من

فراموش کردم دستور آن حضرت را انجام دهم آن شب ، شب سردی بود وقتی حضرت برای نماز برخاست ، من متوجه شدم و یادم آمد که سطل را در

جایی که فرموده بود نگذاشته ام از ترس سرزنش ایشان از جای خود دور شدم امام (ع) با عصبانیت مرا صدا زد با خود گفتم : انا لله ، حالا چه

بهانه ای بیاورم امام (ع) فرمود : وای بر تو! مگر نمی دانی که من عادت دارم با آب سرد وضو بگیرم ، چرا آب گرم در سطل ریخته ای ؟

عرض کردم : سرورم ! به خدا قسم من نه سطلی گذاشته ام و نه آبی ! حضرت فرمود : خدا را سپاس ، به خدا قسم ما نه رخصتی را فرو گذاشته ایم و

نه عطیه ای را رد کرده ایم سپاس خداوندی را که ما را از فرمانبرداران خود قرار داد و توفیق عبادتش را به ما ارزانی داشت پیامبر(ص) می فرمود

: همانا خداوند بر کسی که رخصتهای او را نپذیرد خشم می آورد.

- یکی از اصحاب امام صادق (ع) به ایشان عرض کرد : کشته شدن افراد را خوشتر داری یا بیزاری جستن آنها از علی را؟

حضرت فرمود: رخصت را خوشتر دارم مگر این سخن خدای تعالی را درباره عمار نشنیده ای که: ((مگر کسی که به زور (به اظهار کفر) وادار شود و حال آن که دلش به ایمان خویش مطمئن است)).

ابهام در احادیث رخصت.

- امام علی (ع): آنچه را خداوند مبهم گذاشته است، شما نیز مبهم گذارید.

- علقمه بن قیس: علی را بر فراز منبر کوفه دیدم که می فرمود شنیدم پیامبر خدا (ص) می فرماید: زناکار در حال زنا با ایمان زنانمی کند علقمه

پرسید: یا امیر المؤمنین! کسی که زنا کند کافر است؟

علی (ع) فرمود: رسول خدا (ص) به ما می فرمود که احادیث ناظر به رخصت را در ابهام گذاریم: زناکار با ایمان و اعتقاد به حلال بودن زنا، زنا نمی کند اگر به حلال بودن زنا ایمان داشته باشد کافر است.

پاورقی ها

- ۱- مکارم صفاتی است که موجب کرامت و بزرگواری و شرافت می شود و از صفات نیک عادی و معمولی بالاتر است - م.
- ۲- مراد حضرت این است که وقتی فردی از کسی بترسد ترس او حقیقی است زیرا آثارش در اعمال و چهره آن ترسنده آشکار می شود اما کسانی که مدعی خداترسی هستند ترسشان حقیقت ندارد بلکه بیمار و آفت زده است، زیرا اگر واقعا از خدا می ترسیدند نشانه های آن در وجود و رفتارشان آشکار می شد - م.
- ۳- نام صدیق چهارم در منبع نیامده است شاید او، چنان که در روایات آمده، همان حزییل مؤمن آل فرعون باشد این حدیث با سندی دیگر در خصال، ۱/ ۲۲۵ / ۵۸ آمده است اما در آن از صدیقین نامی به میان نیامده است.
- ۴- در خصال آمده است: و از میان شهرها چهار شهر را برگزید خدای عزوجل فرموده است: ((والتین والزیتون و طور سینین وهذا البلد الامین منظور از تین (انجیر) مدینه است و از زیتون بیت المقدس و از طور سینین کوفه و هذا البلد الامین (این سرزمین) هم مکه است.
- ۵- تضرع به معنای خضوع و خواری و فروتنی و اصرار در خواهش است، و ابتهاج نیز به معنای دعا کردن با سماجت و خلوص نیت و به همان معانی تضرع هم آمده است - م.
- ۶- وقتی موسی از آن پیرزن خواست تا قبر یوسف را به او نشان دهد به این شرط نشانش داد که ضمانت کند تا وی در بهشت هم

مرتبہ موسی

باشد.

۷- در متن حدیث عریف آمده است، که به معنای رئیس و مهتر قبیله، مباشر و کار گزار قبیله می باشد، نقیب (که مرتبه ای است پایینتر از

رئیس، و نایب کلانتر)، کار گزار قبیله یا دسته ای از مردم است که اوضاع و احوال و امور آنها را به رئیس گزارش می دهد در این جا مراد همین

معناست بعضی از فضلائین واژه را به معنای خبرچین و جاسوس گرفته اند که البته در معنایی که از کار گزار قبیله آوردیم این معنا بطور ضمنی هست -

۰ م

۸- بلاغ: کفاف یا آن مقدار از قوت که برای زنده ماندن کفایت کند، وسیله رسیدن به مطلوب - م .

۹- پیش از سید رضی این کسان حدیث فوق را روایت کرده اند:.

۱- ابراهیم بن هلال ثقفی در کتاب ((الغارات)).

۲- ابن شعبه در ((تحف العقول))، ص ۱۷۶.

بعد از سید رضی نیز این افراد نقل کرده اند:.

۳- شیخ مفید در ((الامالی))، ص ۱۳۷.

۴- شیخ الطائفه طوسی در ((الامالی))، ج ۱، ص ۱۳۷.

۵- طبری در ((بشارة المصطفی))، ص ۵۲.

همه این افراد این حدیث را با ذکر سند در کتابهایشان آورده اند نگاه کنید به: مصادر نهج البلاغه و اسانیده، تالیف عبد الزهرا، ج ۳، ص ۲۶۵.

۱۰- خمول: گمنامی، آهسته صحبت کردن - م .

۱۱- عینه آن است که شخص کالایی را به بهای معینی نقدا بخرد و سپس به بهایی بیشتر به صورت نسیه به فروشنده بفروشد یا برعکس - م

۱۲- در لسان العرب آمده است که تعرب بعد از هجرت به این معناست که کسانی که از بادیه به مدینه هجرت کرده بودند دوباره به بادیه

برگردند و با بادیه نشینان (اعراب) زندگی کنند این عمل به منزله ارتداد بود مترجم و شارح اصول کافی ذیل این عبارت نیز می نویسد: تعرب بعد از

هجرت در صدر اسلام نسبت به کسانی بوده که از مکه و آبادیهای کفر نشین به مدینه و مرکز اسلام مهاجرت کرده بودند برگشتن آنها با مسلمین

دیگر را به بلاد کفر تعرب بعد از هجرت می گفتند و یکی از گناهان کبیره و به منزله ارتداد بوده است ولی در اعصار ائمه (ع) و دوران غیبت تعرب

این است که مسلمانی در بلاد کفر بوده و در آن جا از اظهار اسلام و تعلم احکام ممنوع و معذور باشد، اقامت او در آن جا از گناهان کبیره است

- بعضی از علما تعرب را تعمیم داده و حتی شامل کسی دانسته اند که مشغول تحصیل علمی شود و سپس آن را ترک کند - م .
- ۱۳- گناه کبیره در صورت استغفار از آن آمرزیده می شود و گناه صغیره در صورت اصرار بر آن کبیره محسوب می شود - م .
- ۱۴- این روایت را معمر بن خلاد از ابوالحسن (ع) روایت کرده است کتابهای رجالی می گویند که وی از امام رضا(ع) روایت می کند.
- ۱۵- در لسان العرب ضمن نقل این حدیث از قول ابن اثیر می گوید: منظور نزدیک شدن قیامت است و به قولی منظور اعتدال شب و روز است -
- م .
- ۱۶- سجین: زندان، دیوان اعمال گنهکاران و کفار - م .
- ۱۷- اصم در لغت به معنای کر و ناشناخت و چون در ماه رجب ندای فریاد خواهی و حرکت کشت و کشتار به گوش نمی رسد آن را اصم نامیده اند - م .
- ۱۸- نام نیکی گر بماند ز آدمی به کزو ماند سرای زرنگار ((سعدی)).
- ۱۹- مقصود از رخصت، جایی است که خداوند متعال تکلیفی را برداشته و یا آن را آسان تر کرده است .

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

بسم الله الرحمن الرحيم

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)

با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند

بنادر البحار- ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل بیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در

نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید.

از جمله فعالیتهای گسترده مرکز:

الف) چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی

ب) تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن همراه

ج) تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما، انیمیشن، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و ...

د) ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی دیگر

ه) تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای

و) راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۰۲۳۵۰۵۲۴)

ز) طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ...

ح) همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ...

ط) برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه

ی) برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضور و مجازی) در طول سال

دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان

تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت: ۲۳۷۳ شناسه ملی: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی:

www.eslamshop.com

تلفن ۰۲۵-۲۳۵۷۰۲۳-۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور

کاربران (۰۳۱۱)۲۳۳۳۰۴۵

نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی

جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل

و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق

روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایندانشالله.

شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳، شماره کارت: ۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳ و شماره حساب شبا: IR۹۰-۰۱۸۰-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۶۲۱

۵۳-۰۶۰۹ به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان - خیابان مسجد سید

ارزش کار فکری و عقیدتی

الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام - هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنت غیبت ما، او را از ما جدا کرده

است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می فرماید: «ای بنده بزرگوار

شریک کننده برادرش! من در کرم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است،

هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت‌ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید».

التفسیر المنسوب إلى الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست تر می داری: مردی

اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می‌رهانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، اما تو دریچه‌ای [از علم] را بر او می‌گشایی که آن بینوا، خود را ببدان، نگاه می‌دارد و با حجّت‌های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می‌سازد و او را می‌شکند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی‌گمان، خدای متعال می‌فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گامگاه

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

